

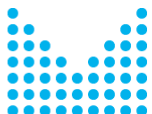
S finančnou podporou z
Programu prevencie a boja proti
kriminalite Európskej komisie,
DG Spravodlivosť, sloboda a
bezpečnosť

NÁVRH

Zber údajov a správa informácií v boji proti obchodovaniu s ľuďmi v Európskej Únii - príručka

Situácia v Českej republike, Poľsku, Portugalsku a v Slovenskej
republike

MINISTRY OF THE INTERIOR
OF THE CZECH REPUBLIC

Ministerstvo vnútra
Slovenskej republiky

**Zber údajov a správa informácií v boji proti
obchodovaniu s ľuďmi v Európskej Únii - príručka
Situácia v Českej republike, Poľsku, Portugalsku a v
Slovenskej republike**

Autor:

Rebecca Surtees,
Vedúci vedecký pracovník,
NEXUS - Inštitút pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi,
Viedeň & Washington

Právne príspevky:

Jean Lanoue, vyšší právny poradca, ICMPD
Stephen Warnath, výkonný riaditeľ, NEXUS Inštitút

Tým ICMPD:

Jean Lanoue, hlavný právny poradca, ICMPD
Elisa Trossero, programová manažérka, ICMPD
Mariana Martins, administrátorka projektu, ICMPD
Slávka Zborovianová, referent pre vonkajšie vzťahy, ICMPD
Rita Penedo, konzultantka, ICMPD
Tania Navarro, administrátorka projektu, ICMPD
Annmarie Aiello, asistentka projektu, ICMPD

Medzinárodní experti:

Isabella Orfano, referent pre medzinárodné otázky, Associazione On the Road
Monica Smit, starší vedecký pracovník, Bureau of the Dutch Rapporteur on Trafficking in Human Beings
Duco Van Heel, Oddelenie analýzy rizík, Frontex

Národné príspevky:

Lenka Myslíková a Olga Šifferová, Ministerstvo vnútra Českej republiky
Urszula Kozłowska, Ministerstvo vnútra a správy, Poľsko
Paulo Machado, Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti (DGAI), Ministerstvo vnútra Portugalska
Zuzana Kažimírová a Jozef Hlinka, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Autorské práva:**Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), 2009**

Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti (DGAI), 2009

Všetky práva vyhradené. Reprodukcia, prenos, šírenie alebo kopírovanie časti alebo celého obsahu tejto publikácie v akejkoľvek forme a akýmikoľvek prostriedkami, elektronickými či mechanickými, vrátane fotokópií, zaznamenávaní, alebo iného systému uchovávaní a získavania informácií bez predchádzajúceho súhlasu vlastníkov autorských práv, je zakázané.

ICMPD

Gonzagagasse 1, 5. poschodie

Viedeň, Rakúsko

A-1010

www.icmpd.org

Predslov

Za účelom zabezpečenia práv obetí a boja proti organizovanej kriminalite bol prijatý rad opatrení na úrovni EÚ, ako aj na národnej úrovni. Boli navrhnuté právne nástroje a postupy s cieľom riešiť rôzne aspekty a formy obchodovania s ľuďmi, ako aj na podporu vládnych a mimovládnych aktivít v súvislosti s prevenciou, ochranou a trestným stíhaním.

I napriek tomuto úsiliu zostáva hlavnou prekážkou, ktorá stojí pred všetkými zúčastnenými, nedostatok systematicky zhromažďovaných a prepojených údajov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi. To sťažuje komplexné a systematické pochopenie tohto javu a súčasne bráni vládny a mimovládny snahám navrhnuť účinné opatrenia.

K zlepšeniu v oblasti poznatkov o rozsahu a charaktere tohto fenoménu vyzvala EÚ už v decembri 2005 Akčným plánom osvedčenej praxe, noriem a postupov pre boj proti a prevenciu obchodovania s ľuďmi. Spomína sa tu predovšetkým plán na vytvorenie spoločných smerníc pre zber údajov, vrátane porovnateľných ukazovateľov. Následne vzniklo v rámci EÚ a susedných štátov niekoľko iniciatív zameraných na zber údajov o obchodovaní s ľuďmi.

V roku 2006 spustilo ICMPD Program na posilnenie boja proti obchodovaniu s ľuďmi, zber údajov a riadenie informácií (DCIM) v desiatich krajinách juhovýchodnej Európy. Tento počiatkový program bol finančne podporovaný Ministerstvom zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva a Švajčiarskou agentúrou pre rozvoj a spoluprácu a zameral sa na dva súbory regionálne harmonizovaných ukazovateľov - jeden zameraný na obeť a druhý na páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi. Projekt sa snažil posilniť možnosti desiatich juhovýchodných európskych štátov zhromažďovať údaje týkajúce sa obetí a obchodníkov vytvorením dvoch samostatných databáz. V roku 2008 projekt vstúpil do svojej druhej fázy a zameriava sa na analýzu dát.

Na žiadosť viacerých členských štátov Európskej únie ICMPD úspešne uplatnilo skúsenosti získané z juhovýchodnej Európy na podporu Generálneho riaditeľstva pre vnútorné záležitosti Portugalska, Ministerstva vnútra Českej republiky, Ministerstva vnútra Poľska a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri realizácii projektu *Obchodovanie s ľuďmi: Zber údajov a harmonizácia informačných systémov (DCIM-EU)*. Cieľom projektu je vytvoriť jednotný systém pre zber údajov o obchodovaní s ľuďmi týkajúcich sa obetí a obchodníkov v rámci týchto štyroch krajín a následne podporovať krajiny pri plnení požiadaviek Akčného plánu EÚ.

Jedným z hlavných výstupov tohto projektu je príručka „Zber údajov a správa informácií pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi - situácia v Českej republike, Poľsku, Portugalsku a v Slovenskej republike“. Príručka obsahuje zoznam ukazovateľov/premenných a ich vysvetlenie pre dva samostatné súbory ukazovateľov - jeden zameraný na obeť obchodovania, druhý na obchodníkov a priebeh trestného konania. Tieto ukazovatele/premenné boli vyvinuté v úzkej

spolupráci s partnermi zo štyroch zúčastnených krajín a s odborníkmi z oblasti súdnictva, orgánov činných v trestnom konaní, mimovládnych organizácií, vládnych inštitúcií a medzinárodných organizácií. Na základe týchto dohodnutých ukazovateľov/premenných boli v pilotnej krajine (Portugalsku) vyvinuté a testované technické riešenia (softvér) pre zber údajov o obchodovaní s ľuďmi.

Verím, že táto *príručka* prispeje k zabezpečeniu jednotnosti zhromaždených údajov, čo je nevyhnutné pre navrhnutie účinného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a koordináciu spoločných snažení.

Príručka je v súlade so zákonom o ochrane osobných údajov a právom na súkromie jednotlivca. Vzhľadom k tomu, že zhromažďované informácie - najmä v prípade obetí obchodovania s ľuďmi - sú veľmi citlivé, bola ochrana osobných údajov na prvom mieste pri navrhovaní príslušných systémov. Dodržiavanie všetkých príslušných právnych rámcov v štyroch zúčastnených krajinách bolo zabezpečené prostredníctvom konzultácií s odborníkmi. Osobitná časť je venovaná diskusii o rozsahu právnych, bezpečnostných a etických otázok súvisiacich so zberom údajov a správou informácií pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v Európskej únii.

Veríme, že táto *príručka* ponúka súbor najdôležitejších ukazovateľov/premenných používaných pri zbere údajov o obchodovaní s ľuďmi v súlade s Akčným plánom osvedčenej praxe, noriem a postupov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho predchádzanie. Tieto definície a metodiky zberu údajov umožňujú nielen koordináciu spoločných snažení v rámci týchto štyroch členských štátov EÚ, ale aj v ďalších kľúčových krajinách pôvodu, tranzitu a určenia. Okrem toho by mali uľahčiť transeurópsku a transnárodnú súčinnosť na základe harmonizovaného pochopenia charakteristických ukazovateľov dôležitých pre navrhovanie, hodnotenie a koordináciu aktivít v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

Gottfried Zürcher
Generálny riaditeľ ICMPD

Úvod

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi vo všetkých jeho prejavoch je etický, morálny a politický imperatív. Je to zodpovednosť, na ktorú by mali činitelia, ktorých úlohou je tento boj viesť prostredníctvom svojich právomocí a kompetencií, zamerať všetko svoje úsilie.

DGAI (Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti) v Portugalsku je zodpovedné za celkovú podporu tejto kolektívnej práce, koordinovanej na vyššej úrovni podľa Prvého národného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi - I Plano Nacional contra o Tráfico de seres humanos) (2007-2010). Je uznávanou skutočnosťou, že obchodovanie s ľuďmi je pri svojom charaktere utajovania a vysokom stupni zložitosti veľmi ťažké pochopiť. Preto, v snahe znížiť vplyv tohto problému na spoločnosť, je zavedenie diagnostických prvkov umožňujúcich lepšie porozumenie tohto fenoménu veľmi dôležité. Prispieť môžeme predovšetkým čo najrýchlejšími zdokonalením diagnostickej práce.

Prekážky sú však obrovské, pretože sa týkajú len malej, ľahko prehliadnuteľnej skupiny obyvateľov. Navyše, obeť obchodovania s ľuďmi často krátko nie sú schopné ohlásiť trestný čin, ktorý je na nich páchaný, keďže sa zvyčajne nachádzajú vo veľmi nepriaznivej situácii. Ťažkosti pri zbere informácií týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi často vyplývajú z rôznorodosti informačných zdrojov pochádzajúcich z verejnoprávnych subjektov alebo občianskej spoločnosti, pričom jednotlivé subjekty majú veľmi charakteristické intervenčné ciele, ako je výskum, boj s touto trestnou činnosťou a ľuďmi, ktorí z nej profitujú a podpora a ochrana obetí.

Preto je nevyhnutné zhromaždiť ukazovatele, ktoré možno použiť ako základ pre definovanie stratégie za účelom vytvorenia vhodnejších a účinnejších intervenčných metód.

Keďže sa táto trestná činnosť opiera o zločineckú sieť často organizovanú v globálnom meradle, jej nadnárodný charakter ešte viac zdôrazňuje potrebu vzniku prepojenia s medzinárodnými organizáciami, šírenia poznatkov a zdieľania informácií. Je nevyhnutné kombinovať informácie získané od rôznych orgánov poskytujúcich podporu obetiam, vrátane súdnych a policajných orgánov, mimovládnych (MVO) a medzinárodných organizácií.

Projekt, ktorého sa týka táto príručka, bol od prvého dňa zahrnutý do činnosti DGAI, a jeho koordinácia nám poskytla skúsenosti a možnosti, ktoré sme potrebovali na posilnenie našich schopností v tejto oblasti.

Práca, ktorú sme vykonali, ťažila z odovzdanej spolupráce priamo zainteresovaných, ale nebola by možná bez podpory desiatok subjektov a neziskových organizácií, ktoré sa v každej zúčastnenej krajine zapájali do diskusných fór, vyjadrovali sa k počiatočným návrhom a predkladali hodnotné alternatívy.

Táto podpora bola tým najlepším možným dôkazom záujmu o cieľ v podobe harmonizácie ukazovateľov a postupov, ktoré by nás mohli priviesť k širšiemu a jasnejšiemu pochopeniu súčasného významu tohto nehanebného a barbarského porušovania práva každého občana na sebaurčenie.

Smer, ktorým sa máme uberať, je úplne jasný: pokračovať v práci vedúcej k zvýšeniu schopnosti bojovať s týmto problémom.

Rita Faden
Generálna riaditeľka
Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti (DGAI)
Ministerstvo vnútra Portugalska

Pod'akovanie

Táto príručka bola vytvorená ako súčasť programu Zber údajov o obchodovaní s ľuďmi a harmonizovaný systém správy informácií - DCIM EU. Projekt je financovaný EU v rámci grantu EU „Prevenca a boj proti kriminalite“ a realizuje ho DGAI, Ministerstvo vnútra Portugalska v spolupráci s Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), Ministerstvom vnútra Českej republiky, Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Poľska.

Osobitné poďakovanie patrí zástupcom vlád každej zúčastnenej krajiny, ktorí pracovali priamo na tomto projekte - Lenka Myslíková a Olga Šifferová z Ministerstva vnútra Českej republiky; Urszula Kozłowska, Ministerstvo vnútra a správy, Poľsko; Paulo Machado, Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti (DGAI), Ministerstvo vnútra Portugalska ; Zuzana Kažimírová a Jozef Hlinka, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Ďalej by som chcela poďakovať vláde Portugalska (menovite DGAI v rámci Ministerstva vnútra Portugalska), ktoré bude prevádzkovať a spravovať dve databázy uvedené v tomto projekte. Ich práca na zavedení databázy poskytne cenné poznatky, ktoré nás posunú vpred v ďalšom zbere údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Okrem vyššie spomenutých prispelo k vzniku tejto príručky veľa ľudí a organizácií zo štyroch zúčastnených krajín zabezpečením vstupov a návrhov o type údajov (zameraných na obeť, ako aj na obchodníkov), ktoré by mali byť zbierané. Táto príručka nadväzuje na súčasné snahy o zber údajov v každej zo štyroch zúčastnených krajín, preto by som chcela poďakovať všetkým vládnym inštitúciám, mimovládnym organizáciám a medzinárodným organizáciám, ktoré sa zúčastnili rokovaní pri okružlom stole DCIM-EU, rovnako ako tým, ktoré v priebehu projektu dodali návrhy pre zostavenie tejto príručky. Taktiež by som rada ocenila ťažkú prácu účastníkov dvoch seminárov DCIM-EU, ktoré sa konali v septembri 2008 v Bratislave, Slovenská republika, a v marci 2009 vo Varšave, Poľsko. Oba tieto semináre hodnotne prispeli k rozvoju projektu a príručky.

Ďakujem tiež ICMPD za ich prácu na projekte a príspevky do manuálu. Osobitné poďakovanie patrí Mariane Martins za jej dohľad nad projektom, Tanie Navarro za jej príspevky v príručke a Jeanovi Lanouevovi za jeho príspevky do častí, týkajúcich sa právnej problematiky. Tiež by som rada poďakovala partnerským organizáciám DCIM-EU - menovite Associazione On the Road, NEXUS Inštitútu pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a Úradu holandského národného spravodajcu o obchodovaní s ľuďmi. (BNRM).

Ďakujeme tiež členom poradného orgánu - Rakúskemu federálnemu ministerstvu vnútra (BMI); Európskej komisii (EC-JLS); Európskemu policajnému úradu (EUROPOL); Medzinárodnej organizácii práce (MOP); Medzinárodnej organizácii pre migráciu (IOM); Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE); Terre des Hommes (TDH) Maďarsko; Úradu OSN pre

drogy a kriminalitu (UNODC). Osobitné poďakovanie patrí IOM, ktorá bola dôležitým zdrojom a prispela k vývoju databázy a príručky týkajúcej sa prvého projektu DCIM v juhovýchodnej Európe v roku 2007, z ktorého tento projekt a príručka vychádza. Databáza zameraná na obeť čerpá predovšetkým z rozsiahlych skúseností IOM pri zbere dát o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnom regióne, ako aj globálne. Sarah Craggs z IOM Ženeva navyše ochotne zrevidovala a poskytla príspevky do Časti 8 súčasnej príručky.

Príručka vo veľkej miere čerpá a vychádza z *Príručky pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií*, ktorú vytvoril Inštitút NEXUS v roku 2007 ako súčasť programu ICMPD na podporu boja proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe - Zber údajov a správa informácií (DCIM), ktorý bol zahájený v juhovýchodnej Európe v rokoch 2006 - 2008. Preto by som chcela poukázať na tento existujúci nástroj a prácu Inštitútu NEXUS pri vývoji tejto príručky. Moja vďaka patrí najmä Stephenovi Waranthovi, výkonnému riaditeľovi Inštitútu NEXUS, za jeho zapojenie sa do projektu a rozvoj tejto príručky, najmä vo vzťahu k databázam zameraným na obchodníkov a priebeh trestného konania, kde boli dokonale zužitkované jeho právnické skúsenosti.

Dúfam, že táto príručka bude užitočným nástrojom pri zbere údajov o priebehu obchodovania s ľuďmi na národnej úrovni v krajinách EÚ, konkrétne v Poľsku, Portugalsku, Slovenskej republike a Českej republike. Zvýšená schopnosť zbierať a analyzovať údaje o obetiach obchodovania a obchodníkoch nám môže poskytnúť informácie, vďaka ktorým budeme môcť účinne reagovať v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a snahe o jeho predchádzanie v EÚ i mimo nej.

Rebecca Surtees
Vedúci vedecký pracovník
Inštitút NEXUS
Viedeň, Rakúsko

Skratky

ACTA	Opatrenia proti korupcii a obchodovaniu s ľuďmi
AT	Boj proti obchodovaniu s ľuďmi
AWF	Analytické pracovné súbory
BNRM	Úrad holandského národného spravodajcu o obchodovaní s ľuďmi
RE	Rada Európy
CT	Proti obchodovaniu s ľuďmi
CTD	Databáza proti obchodovaniu s ľuďmi
CTM	Modul proti obchodovaniu s ľuďmi
CTS	Služby proti obchodovaniu s ľuďmi
DCIM	Zber údajov a správa informácií
DCIM EU	Zber údajov a riadenie informácií v Európskej únii
DGAI	Generálne riaditeľstvo pre vnútorné záležitosti
DOB	Dátum narodenia
EK	Európska komisia
EIS	Informačný systém Europolu
EU	Európska únia
EUROPOL	Európsky policajný úrad
VO	Vládne organizácie
ICMPD	Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky
MOP	Medzinárodná organizácia práce
MO	Medzinárodné organizácie
IOM	Medzinárodnej organizácie pre migráciu
IRCP	Inštitút pre medzinárodný výskum a trestnú politiku
MARRI	Regionálna iniciatíva pre otázky migrácie, azylu a utečencov
MZV	Ministerstvo zahraničných vecí
MV	Ministerstvo vnútra
MoP	Memorandum o porozumení
MVO	Mimovládne organizácie
NAP	Národné akčné plány
N / A	Netýka sa
NWGs	Národné pracovné skupiny
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
RCP	Regionálny clearingový bod
SAP-FL	Osobitný akčný program MOP pre boj proti nútenej práci
JVE	Juhovýchodná Európa
TDH	Terre des hommes
THB	Obchodovanie s ľuďmi
THB RG	Obchodovanie s ľuďmi - sprievodca registráciou
THB AG	Obchodovanie s ľuďmi - sprievodca hodnotením

TIP	Obchodovanie s ľuďmi
TACT	Medzinárodný program boja proti obchodovaniu s deťmi
UN	OSN
UNODC	Úrad OSN pre drogy a kriminalitu
USAID	Americká agentúra pre medzinárodný rozvoj

Obsah

PREDSLOV	4
ÚVOD	6
POĎAKOVANIE	8
SKRATKY	10
OBSAH	12
ČASŤ 1: ÚVOD A INFORMÁCIE O PROJEKTE	14
1.1: ÚVOD.....	14
1.2: O PROJEKTE	17
1.3: O PRÍRUČKE	21
ČASŤ 2: METODOLÓGIA ZBERU ÚDAJOV	25
2.1: METODOLÓGIA ZBERU ÚDAJOV O OBETIACH OBCHODOVANIA S ĽUĎMI A SÚVISIACE METODOLOGICKÉ OBMEDZENIA	25
2.1.1: Metodologické obmedzenia súvisiace so súborom údajov o obetiach	27
2.1.2: Metodologické obmedzenia súvisiace so spôsobom zberu údajov o obetiach	28
2.2: METODOLÓGIA ZBERU ÚDAJOV O PÁCHATELOCH TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVANIA S ĽUĎMI	31
2.2.1: Metodologické obmedzenia súvisiace so súborom údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi.....	33
2.2.2: Metodologické obmedzenia súvisiace so spôsobom zberu údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi.....	34
ČASŤ 3: PROCES ZBERU ÚDAJOV	37
3.1 ZBER ÚDAJOV PRE DATABÁZU OBETÍ OBCHODOVANIA S ĽUĎMI	37
3.1.1: Typy údajov.....	37
3.1.2: Národné repozitáre.....	38
3.1.3: Zdroje údajov	41
3.2: ZBER ÚDAJOV PRE DATABÁZU TRESTNOPRÁVNÝCH ÚDAJOV O PÁCHATELOCH TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVANIA S ĽUĎMI.....	41
3.2.1: Typy údajov.....	42
3.2.2: Národné repozitáre.....	42
3.2.3: Zdroje údajov	44
3.3: PROCES ZBERU INFORMÁCIÍ, KROK ZA KROKOM	45
ČASŤ 4: VÝKAZNÍCTVO - POVINNOSTI A POŽIADAVKY	51
4.1: SPRÁVY POSKYTOVANÉ INFORMAČNÝM ZDROJOM	52
4.2: PODÁVANIE SPRÁV INÉMU REPOZITÁRU	53
4.3: PODÁVANIE SPRÁV DOTKNUTÝM OSOBÁM	54
4.4: ZVEREJŇOVANIE SPRÁV ŠIROKEJ VEREJNOSTI.....	54
ČASŤ 5: PRÁVNE, ETICKÉ A BEZPEČNOSTNÉ ASPEKTY ZBERU ÚDAJOV	56
5.1: NÁRODNÉ PRÁVNE RÁMCE TÝKAJÚCE SA OBCHODOVANIA S ĽUĎMI, ZBERU A OCHRANY ÚDAJOV V ŠTYROCH KRAJINÁCH ZÚČASTŇUJÚCICH SA PROJEKTU	57
5.2: KRITICKÉ OTÁZKY A FAKTORY PRI ZBERE ÚDAJOV O OBCHODOVANÍ S ĽUĎMI	64
5.2.1: Právo na súkromie a utajenie	65
5.2.2: Súhlas.....	67
5.2.3: Uchovávanie údajov a ich správa	69
5.2.4: Prenos citlivých dát.....	70
5.2.5: Zdieľanie a výmena informácií.....	72
5.2.6: Otázky a faktory bezpečnosti.....	72

ČASŤ 6: SÚBOR DÁT ZAMERANÝ NA OBETE	74
ÚVOD A PREHĽAD 6. ČASTI	74
KAPITOLA 1: REGISTRÁCIA PRÍPADU	76
KAPITOLA 2: POMERY OBETE	78
KAPITOLA 3: SKÚSENOSŤ S NAVERBOVANÍM	84
KAPITOLA 4: PREPRAVA A TRASY	88
KAPITOLA 5: SKÚSENOSTI S VYKORISŤOVANÍM	90
KAPITOLA 6: IDENTIFIKÁCIA, POMOC A SPOLUPRÁCA S PRACOVNÍKMI A ORGÁNMI ŠTÁTNEJ SPRÁVY	96
KAPITOLA 7: OSTATNÉ	102
KAPITOLA 8: NAVRHOVANÝ SÚBOR HARMONIZOVANÝCH UKAZOVATEĽOV/PREMENNÝCH	102
TABUĽKA NAVRHOVANÉHO SÚBORU HARMONIZOVANÝCH UKAZOVATEĽOV/PREMENNÝCH*	104
ČASŤ 7: DATABÁZA UKAZOVATEĽOV/PREMENNÝCH, KTORÉ SA TÝKAJÚ OBCHODNÍKOV S ĽUĎMI A TRESTNÉHO KONANIA	106
ÚVOD A PREHĽAD 7. ČASTI	106
KAPITOLA 1: REGISTRÁCIA PRÍPADU ÚDAJNÉHO/USVEDČENÉHO OBCHODNÍKA S ĽUĎMI	108
KAPITOLA 2: POMERY PODOZRIVÉHO/USVEDČENÉHO OBCHODNÍKA	110
KAPITOLA 3: FÁZA VYŠETROVANIA	113
KAPITOLA 4: FÁZA SÚDNEHO KONANIA	118
KAPITOLA 5: ODVOLACIE KONANIE	121
KAPITOLA 6: FÁZA PO UKONČENÍ SÚDNEHO KONANIA	124
KAPITOLA 7: OSTATNÉ	125
KAPITOLA 8: NAVRHOVANÝ SÚBOR HARMONIZOVANÝCH UKAZOVATEĽOV/PREMENNÝCH	126
TABUĽKA NAVRHOVANÉHO SÚBORU HARMONIZOVANÝCH UKAZOVATEĽOV/PREMENNÝCH*	128
ČASŤ 8: PROBLÉMY PRI ANALÝZE DÁT A PREZENTÁCII	130
8.1: KVALITA ÚDAJOV	131
8.2: ANALÝZA ÚDAJOV	133
8.2.1: Kvantitatívna analýza	133
8.2.2: Kvalitatívna analýza	134
8.2.3: Analýza údajov – niektoré problémy a opatrenia	135
8.3: PREZENTÁCIA DÁT	141
ČASŤ 9: ZDROJE, INICIATÍVY A PROJEKTY TÝKAJÚCE SA ZBERU ÚDAJOV O OBCHODOVANÍ S ĽUĎMI V EURÓPE 143	
9.1: SÚČASNÉ INICIATÍVY ZBERU ÚDAJOV V ŠTYROCH KRAJINÁCH ZÚČASTNENÝCH NA PROJEKTE – PORTUGALSKO, POĽSKO, SLOVENSKÁ REPUBLIKA A ČESKÁ REPUBLIKA	143
<i>Česká republika</i>	143
<i>Poľsko</i>	145
<i>Portugalsko</i>	146
<i>Slovenská republika</i>	147
9.2: PROJEKTY A INICIATÍVY ZBERU ÚDAJOV	148
9.3: REFERENCIE A DODATOČNÉ ZDROJE	158
ČASŤ 10: PRÍLOHY	163
OBSAH	163
PRÍLOHA 1: GLOSÁR – ŠTANDARDIZOVANÉ DEFINÍCIE A TERMINOLÓGIA	164
PRÍLOHA 2: UKÁŽKA MEMORANDA O POROZUMENÍ PRE ZBER ÚDAJOV O OBETIACH	168
PRÍLOHA 3: VZOR MEMORANDA O POROZUMENÍ PRE ZBER O OBCHODNÍKCH	171
PRÍLOHA 4: VZOR INFORMOVANÉHO SÚHLASU SO SPRACOVANÍM OSOBNÝCH ÚDAJOV	173
PRÍLOHA 5: VZOR ZMLUVY O UTAJENÍ PRE ZAMESTNANCOV ZAOBERAJÚCICH SA ZBEROM INFORMÁCIÍ O OBETIACH/PÁCHATEĽOCH OBCHODOVANIA S ĽUĎMI	175
PRÍLOHA 6: KORELAČNÁ TABUĽKA O OCHRANE OSOBNÝCH ÚDAJOV V NÁRODNÝCH LEGISLATÍVACH	177
PRÍLOHA 7: VYBRANÉ USTANOVENIA ZO ZÁKONA Č. 40/2009 ZB. TRESTNÉHO ZÁKONNÍKA ČESKEJ REPUBLIKY	182

Časť 1: Úvod a informácie o projekte

1.1: Úvod

Obchodovanie s ľuďmi je problém, ktorý sa týka všetkých krajín sveta. Zasahuje celé územie od severu po juh a tisíce (možno až desiatky tisíc) mužov, žien a detí boli alebo sú zavraždení, cez alebo do krajín EÚ. Motívy obchodovania sú pritom rôzne. Patria medzi ne sexuálne zneužívanie, nútené práce, zločinecká činnosť, nelegálne adopcie alebo kriminalita. V krajinách EÚ sa s problémom nelegálneho obchodovania s ľuďmi stretávame hlavne v médiách, v politických diskusiách, v oblasti sociálnych služieb, ale taktiež v širokej verejnosti. Napriek tomu však systematický celonárodný zber údajov o výskyte a vývoji obchodovania s ľuďmi nie je dostatočný a v niektorých krajinách prakticky nulový.

Vzhľadom na dôležitú úlohu akú v boji proti obchodu s ľuďmi zohrávajú spoľahlivé informácie, je takýto nedostatok informácií - nielen o obetiach, ale taktiež o páchateloch tejto trestnej činnosti - obzvlášť závažný. Konkrétne a spoľahlivé údaje o obchodovaní s ľuďmi sú základom všetkých účinných programov, intervencií, politiky a legislatívy. Bez takýchto údajov nie je možné poznať rozsah ani skutočný charakter problému obchodovania s ľuďmi, a ani pochopiť celú jeho zložitosť. Odborníci a politickí činitelia v dôsledku toho nie sú schopní efektívne konať a reagovať, čo môže mať ďalekosiahle následky vplývajúce na život obetí obchodovania s ľuďmi, ich rodiny a spoločnosti, v ktorých žijú. Okrem toho to negatívne vplýva aj na rozvoj krajiny a na blaho jej obyvateľov. Vzhľadom na ilegálny charakter takéhoto obchodu, nedostatočná alebo nevhodná reakcia zodpovedných orgánov môže mať nepredvídateľné následky na život obetí obchodovania s ľuďmi a v niektorých prípadoch môže byť taktiež zdrojom nebezpečenstva ako pre obeť, tak aj pre kvalifikovaných pracovníkov zaangažovaných v boji proti tejto nelegálnej činnosti.

Z tohto dôvodu sú konkrétne a spoľahlivé informácie o všetkých aspektoch obchodovania s ľuďmi bezpodmienečne potrebné. Je veľmi dôležité pochopiť kto sú obeť obchodovania s ľuďmi a aké sú ich skúsenosti s touto nelegálnou činnosťou - začínajúc od identifikácie najfrekvencovanejších trás obchodu, cez spôsoby verbovania obetí, príčiny vedúce k obchodovaniu s ľuďmi, skúsenosti s obchodovaním až po identifikáciu a pomoc.¹ Omnoho

¹Gozdziak, E. & M. Bump (2008) *Data and research on human trafficking: Bibliography of research based literature (Dáta a výskum obchodovania s ľuďmi: Prehľad výskumnej literatúry)*. Washington, DC: Institute for the Study of International Migration, Walsh School of Foreign Service, Georgetown University; Gozdzia, E. & F. Laczko (2005) *Data and research on human trafficking: a global survey (Dáta a výskum obchodovania s ľuďmi: globálny prieskum)*. Separát špeciálneho čísla časopisu *International Migration*. Vol. 43 (1/2) 2005; Kelly, L. (2002) *Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe (Nebezpečné cesty: prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe)*. IOM: Ženeva. Dostupné na strane http://www.old.iom.int/documents/publication/en/mrs_11_2002.pdf; Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti*

dôležitejšie však je získať čo najviac informácií o obchodníkoch - kto sú a ako pôsobia² – a ktoré právne a legislatívne prostriedky sú alebo nie sú v boji proti nim účinné.

V Portugalskom národnom akčnom pláne boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2007-2010 sa uvádza:

Za účelom efektívneho boja proti tomuto komplexnému a mnohostrannému problému je bezpodmienečne nutné využiť integrovaný prístup, ktorý v každej situácii zdôrazňuje hľadisko ľudských práv a slobôd. V tomto zmysle je dôležité nájsť kompromis medzi útočným postojom zameraným na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorého hnacím motorom je potrestanie osoby páchajúcej trestný čin obchodovania s ľuďmi, a vývojom stratégií zameraných na prevenciu, podporu, posilnenie a integráciu obetí obchodovania s ľuďmi.³

Hlavnú úlohu v činnosti zameranej na boj proti obchodovaniu s ľuďmi musí zohrávať vláda, ktorá vyžaduje široké spektrum informácií o obetiach a osobách páchajúcich túto trestnú činnosť. Tieto sú nevyhnutné z hľadiska zabezpečenia ďalšieho priebehu a rozvoja stratégie a programových reakcií, a zároveň pre hodnotenie zásahov proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom tohto projektu je podpora vládnych činiteľov v zbere, spravovaní a taktiež analýze týchto nesmierne dôležitých údajov o nelegálnom obchodovaní s ľuďmi.

Tento projekt - Obchodovanie s ľuďmi, zber údajov a harmonizovaný systém riadenia informácií (DCIM-EU) - bol navrhnutý ako východiskový bod pre modernizáciu zberu údajov a správy informácií vo vybraných krajinách EÚ, tak z hľadiska obetí ako aj obchodníkov. Zámerom

obchodovaniu s ľuďmi v JV Európe: rozvoj regionálnych kritérií). Viedeň: ICMPD; Surtees, R (2005); *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v JV Európe)*. Ženeva: IOM; Surtees, R. (2003) *Documenting Trafficking in Indonesian Women and Children: a Research Manual (Dokumentovanie obchodovania so ženami a deťmi v Indonézii: Príručka výskumu)*. Indonézia: ICMC, ACILS & USAID.

²Brunovskis & Tyldum (2005) 'Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking' (Opis nepozorovaného: metodologické výzvy v empirických štúdiách obchodovania s ľuďmi). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2): 17-34; IOM (2007) *Asean and Trafficking in Persons: Using data as a tool to combat human trafficking (Obchodovanie s ľuďmi: využitie údajov ako nástroje pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi)*; Ženeva: IOM; Kelly, L. (2002) *Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe (Nebezpečné cesty: prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe)*. IOM: Ženeva, Dostupné na stránke http://www.old.iom.int/documents/publication/en/mrs_11_2002.pdf; Surtees, R. (2008) 'Traffickers and trafficking in South and Eastern Europe: considering the other side of human trafficking' (Obchodníci a obchodovanie s ľuďmi v južnej a východnej Európe: úvaha nad odvrátenou stranou obchodovania s ľuďmi). *European Journal of Criminology, špeciálne číslo venované organizovanému zločinu a terorizmu*; Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň: ICMPD; Surtees, R. (2005) *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v JV Európe)*. Ženeva: IOM, s. 19.

³Comissão para a Cidadania e Igualdade de Género, Presidência do Conselho de Ministros (2008) *I National plan of action against trafficking in human beings, 2007-2010 (Prvý národný akčný plan boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2007-2010)*. Lisabon, Portugalsko. s. 51.

projektu nie je vytvorenie jedného štandardného modelu zberu informácií. Je to skôr krok smerom k podpore procesu zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi v krajinách Európskej únie a ich analýzy, ktorý sa bude v rôznych krajinách bezpodmienečne líšiť svojím charakterom a rozsahom.

Cieľom tejto príručky k projektu DCIM-EU je predstaviť, prediskutovať a otestovať model dvoch druhov dátových súborov - 1) údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi a 2) údaje o osobách podozrivých alebo obvinených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi. Príručka má byť praktickou pomôckou, a preto sa v nej okrem opisu metodologicky a legislatívne správneho postupu zberu údajov nachádza taktiež prehľad typov informácií o obetiach, páchateloch a o trestnom práve, ktoré môžu byť užitočné v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Okrem toho má táto príručka slúžiť ako základ dvoch databáz – jednej, zameranej na obeť a druhej, na páchatelov - ktoré majú byť v rámci tohto projektu skúšobne zavedené a otestované v Portugalsku.

Okrem toho je potrebné chápať projekt DCIM-EU - pozostávajúci z národných stretnutí pri okrúhlym stole, navrhovania príručky a projektových stretnutí - ako dialóg medzi partnerskými organizáciami a krajinami, ktoré sa projektu zúčastňujú ako aj medzi týmito krajinami a národnými partnermi a poskytovateľmi informácií. Od partnerov a účastníkov je možné sa dozvedieť, čo je základom úspechu a aké sú pri zbere údajov o obchodovaní s ľuďmi možné hrozby a výzvy, čo v konečnom dôsledku poskytuje informácie o tom, ako by mohol systém riadenia informácií a zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi v budúcnosti vyzeráť. Nakoľko na ceste k vytvoreniu harmonizovaných kritérií pre zber údajov stojí veľké množstvo prekážok, a to predovšetkým z dôvodu podstatných rozdielov medzi krajinami – spôsobených napríklad rôznymi legislatívnymi systémami, rôznymi legislatívnymi/právnymi postupmi, rôznymi modelmi sociálnej pomoci, štruktúrou vlády, úlohou občianskej spoločnosti, vzťahmi medzi mimovládnyimi a vládnyimi organizáciami, atď., táto príručka navrhuje zavedenie tzv. harmonizovaných ukazovateľov/premenných. Takýto súbor ukazovateľov/premenných v podstate predstavuje minimálne nevyhnutné množstvo informácií, ktoré bolo v súvislosti s touto iniciatívou zberu údajov prediskutované a schválené všetkými krajinami zúčastňujúcimi sa projektu. Dúfame, že aj ďalšie krajiny Európskej únie budú môcť v konečnom dôsledku využiť skúsenosti a vedomosti získané v rámci projektu DCIM-EU na podporu a rozvoj vlastných aktivít zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.⁴

⁴Napriek tomu, že sú tieto aktivity zamerané na zhromažďovanie údajov cenné, majú svoje obmedzenia - predovšetkým v zmysle toho, čo môžu preukázať. Ide predovšetkým o metodologické obmedzenia (ktoré sú bližšie opísané v *Časti 2.1: Metodológia zberu údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi a súvisiace metodologické obmedzenia* a *2.2: Metodológia zberu údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi*). Na druhej strane sa taktiež jedná o obmedzenia kvantitatívnych dátových súborov (bližšie opísané v *časti 8.2.3: Analýza dát - vybrané problémy a úvahy*). Je preto dôležité, aby sa jednotlivé krajiny nespoliehali na spomínané aktivity zberu údajov ako na jediné prostriedky dokumentácie a pochopenia celého problému. Cieleny kvalitatívny výskum a analýza sú taktiež užitočné a často nevyhnutné pre pochopenie tohto javu v národných ako aj lokálnych podmienkach.

1.2: O projekte

Dôvody vedúce k vzniku projektu

Je všeobecne známe, že jednou z hlavných prekážok na ceste implementácie akýchkoľvek aktivít zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi je nedostatok systematicky zbieraných a spravovaných štatistických údajov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi.⁵ V dôsledku toho dochádza k zhoršeniu štruktúrovaného, komplexného a systematického chápania tohto javu. Medzi najzávažnejšie problémy súvisiace so zberom údajov užitočných v boji proti obchodovaniu s ľuďmi patria: nedostatok všeobecných definícií vo vzťahu k existujúcim zdrojom dát; všeobecný nedostatok údajov o iných formách obchodovania s ľuďmi než je obchodovanie s deťmi a ženami na účely sexuálneho zneužívania; roztrieštený nejednotný systém zhromažďovania údajov; a taktiež dvojitá klasifikácia v rámci existujúcich systémov zberu dát (štátnymi a neštátnymi aktívnymi účastníkmi).

Cieľom projektu DCIM-EU je odstránenie týchto nedostatkov za účelom zlepšenia a sprístupnenia spoľahlivých štandardizovaných údajov tak o obetiach, ako aj o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi v štyroch krajinách EÚ. Hlavnou úlohou projektu je posilnenie schopností členských štátov EÚ pri systematickom zbere a správe údajov užitočných v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Projekt kladie veľký dôraz na národný majetok krajiny a na zaangažovanie členov občianskej spoločnosti. Poznatky získané z procesu implementácie tohto projektu ešte viac posilnia národné snaženia v zbere údajov krajín zúčastňujúcich sa projektu a, čo je veľmi dôležité, prispievajú k pochopeniu toho, akým spôsobom je možné zber informácií o páchateloch a obetiach obchodovania s ľuďmi uskutočňovať.

Základom projektu DCIM-EU sú: predchádzajúce početné akcie zberu údajov v niektorých Európskych krajinách, v ktorých boli zbierané okrem iného ukazovatele/premenné informujúce o sexuálnom zneužívaní ľudí, navrhnuté v rámci iniciatívy „*Headway - Zlepšenie systému sociálnej intervencie pre obeť obchodovania s ľuďmi*“, finančne podporovanej Európskou úniou; modely účinnej správy informácií navrhnuté v rámci projektu „*Zber údajov a riadenie informácií*“ implementovaného Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD)⁶; a taktiež globálna databáza údajov pre boj proti obchodu s ľuďmi Medzinárodnej

⁵Za zmienku stojí fakt, že článok 3 dokumentu *Odporúčané princípy a pokyny dodržiavania ľudských práv v prípadoch obchodovania s ľuďmi* vydaného Organizáciou spojených národov nabáda na štandardizáciu zberu štatistických informácií o obchodovaní s ľuďmi a s tým spojenej migrácie (ako napríklad migračné pašovanie) ktorá môže obsahovať element obchodovania a na zabezpečenie, že údaje o jednotlivých obetiach obchodovania s ľuďmi budú roztriedené na základe veku, pohlavia, etnickej príslušnosti a iných dôležitých charakteristík.

⁶Centrum ICMPD zaviedlo v rokoch 2006 až 2008 program "Data Collection and Information Management" (DCIM; Zber údajov a riadenie informácií) až v desiatich krajinách JV Európy. Hlavným cieľom bolo prispieť k zharmonizovaniu a k zvýšeniu kvality údajov o obchodovaní s ľuďmi. Program DCIM za týmto účelom podporoval rozvoj dvoch oddelených databázových systémov, ktoré by mali vládnym orgánom uľahčovať prácu pri zbieraní údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi – jedna databáza pre zber údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi, druhá pre zber údajov o páchateloch tejto trestnej činnosti. Program finančne podporila organizácia Swiss Agency for Development and Co-operation a nórske ministerstvo zahraničných vecí. Program DCIM bol zavedený v partnerských krajinách Euroopolu, Regionálnej iniciatívy pre otázky migrácie, azylu a utečencov (Migration Asylum

organizácie pre migráciu (IOM). Okrem toho, základom projektu je dokument „*Pokyny pre zber údajov o obchodovaní s ľuďmi, vrátane porovnateľných ukazovateľov/premenných*“, vytvorený v rámci spolupráce medzi IOM a rakúskym Ministerstvom vnútra, ktorý obsahuje základné pokyny pre zber, výmenu, analýzu a ochranu údajov o obchodovaní s ľuďmi. Vo februári 2009 boli počas Záverečnej konferencie ministrov vo Viedni tieto inštrukcie predstavené a rozšírené medzi jednotlivých partnerov.⁷

Dôležité je tiež to, že projekt nadväzuje na niekoľko Európskych predpisov, medzi inými na:

- Uznesenie Rady zo dňa 20. októbra 2003 o iniciatívach na boj proti obchodovaniu s ľuďmi,⁸ ktoré vyzýva k prijatiu opatrení umožňujúcich vytvorenie systému monitorovania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi na účely získavania aktuálnych údajov cestou nepretržitého zhromažďovania informácií od kompetentných národných orgánov, ako napríklad National Bureaux and National Rapporteurs (Národný úrad a Národná spravodajská služba).
- *Akčný plán osvedčenej praxe, noriem a postupov práce pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho predchádzanie*, prijatý v decembri 2005, v ktorom je výslovne uvedené, že na potreby zvýšenia kvality informácií o rozsahu a charaktere tohto javu je potrebné vytvoriť spoločné predpisy upravujúce spôsob zberu informácií vrátane štatistických ukazovateľov/premenných. Zároveň je potrebné vytvoriť spoločné vzory výskumu.
- Rozhodnutie Rady o vytvorení neformálnej siete národných spravodajcov alebo rovnocenných mechanizmov EÚ proti obchodovaniu s ľuďmi, zasadanie Rady, Luxemburg, 4. jún 2009.

Tento projekt je v súlade s hlavnou myšlienkou 6. Konferencie OBSE Aliancia proti obchodovaniu s ľuďmi zameranej na *Národné monitorovacie a spravodajské mechanizmy pomáhajúce v boji proti obchodovaniu s ľuďmi: Úloha Národných spravodajcov*, ktorá taktiež zdôraznila naliehavú potrebu zberu a analýzy informácií o obchodovaní s ľuďmi ako aj s myšlienkou nedávnej konferencie s názvom *Joint Analysis, Joint Action - Conference of EU National Rapporteurs on THB (Spoločná analýza, spoločná akcia – Konferencia Národných spravodajcov EÚ o obchodovaní s ľuďmi)*, organizovanej v rámci Českého predsedníctva Rady

Refugees Regional Initiative, MARRI) a ACTA (Opatrenia proti korupcii a obchodovaniu s ľuďmi). Program kontroloval špeciálny dozorný výbor tvorený členmi Medzinárodnej organizácie práce (International Labour Office; ILO), Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime; UNODC), Medzinárodnej organizácie pre migráciu (Counter-Trafficking, International Organization for Migration ; IOM), organizácie LEFOE *Beratung, Bildung und Begleitung für Migrantinnen* (Poradenstvo, vzdelanie a podpora pre migrantky) a organizácie Terre des Hommes Foundation (Tdh). Po technickej stránke projekt podporoval Inštitút NEXUS pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Institute to Combat Human Trafficking) z Viedne, ktorý vypracoval koncept príručky *Handbook on anti-trafficking data collection in SEE – Developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: Rozvoj regionálnych kritérií)*.

⁷V časti 9.2: Projekty a iniciatívy zberu údajov je možné nájsť podrobnejšie informácie o iných iniciatívach zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi, ktoré sa v Európe v súčasnosti uskutočňujú pod vedením medzinárodných organizácií, pričom zdôraznené sú aktivity, ktoré majú do činenia s primárnymi súbormi dát.

⁸Úradný vestník C 260, 29/10/2003 str. 0004 – 0005 –

viď: [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003G1029\(02\):EN:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003G1029(02):EN:HTML)

EÚ,⁹ ktorá bola zameraná na problematiku zberu informácií, výskum a národné spravodajské mechanizmy v EÚ.

Projekt DCIM-EU je financovaný v rámci grantu EÚ "Prevention of and Fight Against Crime" (Prevenencia a boj proti kriminalite) a je realizovaný Generálnym riaditeľstvom pre vnútorné záležitosti (Directorate General of Internal Affairs), Ministerstva vnútra Portugalska, v spolupráci s Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (International Centre for Migration Policy Development, ICMPD). Ďalšími partnermi v projekte sú Ministerstvo vnútra Českej republiky, Ministerstvo vnútra Poľskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Úrad holandského národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi (Bureau of the Dutch National RapportEUR on THB (BNRM)), Associazione On the Road a Inštitút NEXUS pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Okrem toho bola vytvorená dozorná rada, zložená z členov rakúskeho Federálneho ministerstva vnútra, Európskej komisie (DG. JLS), Európskeho policajného úradu (EUROPOL), Medzinárodnej organizácie práce (MOP), Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM), Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), organizácie Terres des hommes (Tdh) a Úradu OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC).

Cieľ a opis projektu

Hlavným cieľom projektu je prispieť k zlepšeniu kvality a spoľahlivosti údajov o obchodovaní s ľuďmi v štyroch krajinách zúčastňujúcich sa tohto projektu v oblasti prevencie, ochrany a trestného konania. Presnejšie povedané, cieľom projektu je

- vytvoriť spoločné kritériá pre zber údajov a informácií o 1) obetiach obchodovania s ľuďmi a 2) o osobách podozrivých alebo odsúdených za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi a s nimi súvisiacich trestnoprávných procesoch;
- vyhotoviť príručku o zbieraní údajov užitočných v boji proti obchodovaniu s ľuďmi vrátane štatistických ukazovateľov/premenných, zhromažďovanie údajov o obetiach a o osobách podozrivých alebo odsúdených za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi a konkrétne nástroje umožňujúce zber, správu a analýzu týchto dvoch súborov dát;
- vytvoriť základňu pre účinný zber a analýzu údajov o obchodovaní s ľuďmi;
- nainštalovať a otestovať príslušný softvér umožňujúci zber údajov o obetiach a osobách podozrivých alebo odsúdených za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj trestnoprávných údajov v Portugalsku.

V rámci projektu DCIM-EU je na tieto účely naplánovaný vývoj dvoch samostatných systémov zberu údajov, ktoré majú vládny inštitúciám uľahčiť prácu pri zbere údajov užitočných v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Dôležité je však to, že tieto dva súbory dát nepredstavujú operatívne nástroje umožňujúce napríklad riadenie alebo vyšetrovanie konkrétnych prípadov. Ide skôr o nástroje umožňujúce zber, správu a analýzu údajov o obetiach a páchateloch na celonárodnej úrovni, čiže nástroje umožňujúce správu a analýzu informácií, ktoré môžu pomôcť v realizácii programových a politických reakcií.

⁹ Konferencia bola zorganizovaná pod patronátom Ministra vnútra Českej republiky v rámci spolupráce s Európskou komisiou a Špeciálnym splnomocnencom a koordinátorom OBSE pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

1. *Súbor údajov o obetiach*: Tento súbor bude obsahovať informácie o obetiach obchodovania s ľuďmi. Jeho cieľom je podpora a rozvoj preventívnych a ochranných snáh zameraných predovšetkým na obeť. Zbierané budú predovšetkým špecifické informácie o obetiach obchodovania s ľuďmi (o hlásených / identifikovaných obetiach a o obetiach, ktorým bola poskytnutá pomoc) - osobné a rodinné zázemie, informácie o ich zverbovaní, transporte/pohybe, o zneužívaní a o vyslobodení. Informácie, ktoré sa budú v rámci tohto súboru zbierať môžu výrazne pomôcť v akciách zameraných na prevenciu, ochranu a pomoc iným obeť obchodovania s ľuďmi.
2. *Súbor údajov/premenných o páchateloch*: Súbor trestnoprávných údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi bude obsahovať informácie o osobách podozrivých alebo odsúdených za páchanie tohto trestného činu a umožní sledovanie ich prípadu v rámci celého trestno-právneho procesu. Tento súbor má slúžiť ako nástroj umožňujúci vytváranie profilov jednotlivých páchatelov, sledovanie, monitorovanie a hodnotenie procesov vyšetrovania a trestného stíhania konkrétnych prípadov obchodovania s ľuďmi. Informácie, ktoré budú v rámci tohto súboru zbierané, by mali pomôcť pochopiť koho sa obchodovanie s ľuďmi a s tým spojené zločiny týkajú, aké sú ich úlohy v tomto procese a taktiež aká je činnosť právnych činiteľov v oblasti vyšetrovania a trestného stíhania.

Vyššie uvedené súbory údajov sú samostatné a značne odlišné, obsahujú rôzne druhy informácií a zaoberajú sa problémom obchodovania s ľuďmi z iných hľadísk (údaje o obetiach a trestnoprávne údaje). Na druhej strane, kým odlišné informácie obsiahnuté v týchto dvoch súboroch umožňujú získať kompletnejší obraz o probléme obchodovania s ľuďmi objasnením problémov v oblasti prevencie, ochrany a trestného stíhania páchatelov, úlohou súboru informácií o obetiach je podporiť rozvoj preventívnych a ochranných snáh zameraných na obeť tejto trestnej činnosti. Cieľom súboru informácií o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi je lepšie pochopiť aktivity páchatelov ako aj s tým súvisiace súdne a právne postupy. Bez ohľadu na to však existujú údaje o obetiach, ktoré môžu byť užitočné a dôležité pre orgány trestnoprávneho konania; na druhej strane však niektoré údaje o páchateloch môžu byť dôležité pre programy pomoci obeť obchodovania s ľuďmi a politické aktivity. V ideálnej situácii budú tieto dva súbory informácií navzájom spolupracovať a časť údajov obsiahnutých v jednotlivých súboroch bude spoločná, avšak so zreteľom na právne, etické a bezpečnostné aspekty (viď *časť 5: Právne, etické a bezpečnostné aspekty zberu údajov*).

Nakoľko obchodovanie s ľuďmi má v každej zo štyroch krajín zúčastnených v projekte inú formu a priebeh, nie všetky navrhované štatistické ukazovatele/premenné budú všade rovnako dôležité a využiteľné. Aj keď harmonizácia údajov užitočných v boji proti obchodovaniu s ľuďmi má veľký význam, rovnako (a pravdepodobne omnoho viac) dôležité je to, aby proces zberu údajov zodpovedal národnej situácii v každej krajine. Implementácia procesu zberu údajov sa bude v závislosti od krajiny vzhľadom na ich národné špecifiká a potreby líšiť. Bez ohľadu na to však krajiny zúčastnené v projekte navrhli harmonizovaný minimálny súbor štatistických ukazovateľov/premenných, ktorý by mali všetci aktéri procesu používať v rámci predmetnej iniciatívy zberu údajov.

Rozsah projektu

Projekt je implementovaný v Českej republike, Slovenskej republike, Poľsku a v Portugalsku. Obe hore uvedené databázy budú testované a implementované v Portugalsku s možnosťou replikácie v iných krajinách zúčastnených v projekte v druhej fáze.

1.3: O príručke

Čo je to?

Táto príručka predstavuje praktický nástroj nevyhnutný pre správnu implementáciu dvoch dátových súborov navrhnutých v rámci projektu DCIM-EU. Poskytuje prehľad súboru informácií o obetiach a súboru trestnoprávných informácií o páchateloch - vrátane rozsahu zbieraných informácií, štandardizovaných metodologických postupov a procesov zberu dát a spoločnej terminológie používanej pri zbere informácií zo širokého spektra informačných zdrojov. Okrem toho je úlohou tejto príručky vybaviť národné depozitáre informácií niektorými základnými technikami zberu, analýzy a zverejňovania/šírenia dátových súborov, v súlade s právnymi, bezpečnostnými a etickými princípmi na národnej a európskej úrovni.

Príručka by mala byť vnímaná ako návod, ktorý musí byť ďalej prispôsobený národným podmienkam, a ktorý by mal zodpovedať individuálnym potrebám každej krajiny. Niektoré štatistické ukazovatele/premenné budú pre niektoré krajiny významné, pre iné však nie. Pokiaľ ide o spôsob zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi, či už sa jedná o informácie o obetiach alebo o páchateloch tejto trestnej činnosti, rôzne krajiny majú taktiež rozdielne potreby, kapacity a ciele. Pri projektovaní vlastných národných iniciatív zberu informácií poskytuje táto príručka krajinám výber štatistických ukazovateľov/premenných. Okrem toho navrhuje minimálny súbor harmonizovaných štatistických ukazovateľov/premenných, ktoré boli prerokované a schválené všetkými krajinami zúčastnenými v projekte ako nevyhnutné pre tento druh iniciatívy zberu informácií. To môže byť potenciálne užitočné ako východiskový bod pri plánovaní iných vládnych aktivít v tomto smere.

Príručka je založená na publikácii *Handbook on anti-trafficking data collection in South Eastern Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: Rozvoj regionálnych kritérií)* z roku 2007, ktorej autorom je Inštitút NEXUS, a ktorú publikovalo centrum ICMPD v rámci projektu DCIM realizovaného v krajinách juhovýchodnej Európy. Spomínaná príručka bola zmenená a zaktualizovaná tak, aby spĺňala potreby štyroch členských krajín EÚ zúčastnených v projekte DCIM-EU - Poľska, Portugalska, Českej republiky a Slovenskej Republiky.

Pre koho je príručka určená?

Príručka je určená pre špeciálne vládne inštitúcie zodpovedné za zber, analýzu a zverejňovanie informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi a trestnoprávných informácií o páchateloch tejto trestnej činnosti. V niektorých krajinách plnia túto úlohu národní spravodajcovia, v iných

krajinách však môže byť využívaný iný spravodajský mechanizmus a štruktúra.¹⁰ Okrem toho je príručka určená rôznym inštitúciám a organizáciám - mimovládny, vládny a medzinárodným - ktoré môžu slúžiť ako zdroje informácií pre hore uvedené dátové súbory, či už o obetiach alebo o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Aj keď je táto príručka určená predovšetkým pre národné vládne orgány štyroch členských štátov Európskej únie zúčastnených na projekte, môže byť užitočná taktiež pre iné orgány zapojené do boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré sa zaoberajú zberom a správou informácií, či už z hľadiska trestnoprávneho, alebo z hľadiska poskytovania ochrany a pomoci obetiam. Medzi tieto orgány môžeme zaradiť:

- tvorcov a navrhovateľov stratégie boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- vládne oddelenia zaoberajúce sa bojom proti obchodovaniu s ľuďmi (sociálny ako aj právny sektor);
- odborníkov a špecialistov pre boj s nelegálnym obchodovaním s ľuďmi;
- mimovládne a medzinárodné organizácie pracujúce v oblasti prevencie, ochrany a trestného stíhania páchatelov;
- výskumníkov a analytikov pracujúcich na zbere údajov o obchodovaní s ľuďmi;
- orgány presadzovania práva.

Ako príručku používať?

Príručka je rozdelená na desať častí, z ktorých sa každá venuje inému aspektu procesu zberu údajov:

Časť 1: Úvod a informácie o projekte

Časť 2: Metodológia zberu údajov

Časť 3: Proces zberu údajov

Časť 4: Spravodajské povinnosti a požiadavky

Časť 5: Právne, etické a bezpečnostné aspekty zberu údajov

Časť 6: Zber údajov o obetiach

Časť 7: Zber údajov o páchateloch a trestnoprávne informácie

Časť 8: Analýza a prezentácia dát

Časť 9: Zdroje, iniciatívy a projekty zberu údajov

Časť 10: Prílohy

Časť 1: Úvod a informácie o projekte

V prvej časti príručky je predstavený projekt (jeho podklady a predpoklady, ciele a rozsah) a samotná príručka (cieľová skupina, pre ktorú je príručka určená a opis, ako príručku v priebehu implementácie procesu zberu údajov používať).

¹⁰Prehľad vládnych spravodajských mechanizmov, vrátane národných spravodajcov je dostupný v publikácii Warnath, S. (2008) *Efforts to Combat Trafficking in Human Beings in the OSCE region: Co-ordination and Reporting Mechanisms. 2008 Annual Report of the Special Representative and Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings (Akcie boja proti obchodovaniu s ľuďmi v regióne OBSE: Koordinácia a spravodajské mechanizmy. Výročná správa z roku 2008 Špeciálneho splnomocnenca a koordinátora OBSE pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi)*. Viedeň: OBSE, Úrad špeciálneho splnomocnenca a koordinátora pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Časť 2: Metodológia zberu údajov

Táto časť opisuje metodológiu procesu zberu údajov pre oba dátové súbory, ako aj metodologické obmedzenia tohto procesu.

Časť 3: Proces zberu údajov

Táto časť podrobnejšie opisuje proces zberu údajov o obetiach a údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi. Diskutuje sa tu o rôznych typoch údajov, národných repozitároch údajov a informačných zdrojoch. Okrem toho je v tejto časti krok za krokom vysvetlený proces zberu údajov, začínajúc od ich získania, cez ich transfer, validáciu, zapísanie, odstránenie až po ich analýzu a prezentáciu.

Časť 4: Spravodajské povinnosti a požiadavky

V tejto časti sa nachádza diskusia na tému spravodajských povinností, predovšetkým z hľadiska toho, ako môžu prispieť k realizácii národných informačných potrieb a, vo všeobecnosti, k realizácii Akčného plánu EÚ. Zvažujú sa tu tiež spravodajské povinnosti vzhľadom na informačné zdroje, iné repozitáre informácií, dotknuté osoby a v neposlednej miere aj na širokú verejnosť.

Časť 5: Právne, etické a bezpečnostné aspekty zberu údajov

Táto časť pojednáva o rôznych právnych, bezpečnostných a etických aspektoch procesu zberu a správy informácií o obchodovaní s ľuďmi v krajinách Európskej únie. Vzhľadom na fakt, že v každej zo spomínaných štyroch krajín zúčastnených na tomto projekte sa kladie veľký dôraz na ochranu informácií, táto časť cituje *Smernicu Európskeho parlamentu a Rady o Ochrane jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov (Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995)*.

Časť 6: Zber údajov o obetiach

Šiesta časť je zameraná na opis zberu informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi prostredníctvom priameho kontaktu s nimi. Nachádza sa tu krátky opis toho, aké informácie sú pre jednotlivé ukazovatele potrebné a prečo, a taktiež príklady možných hodnôt jednotlivých ukazovateľov. Dodatočne sa v tejto časti nachádzajú poznámky o význame a interpretácii každého z ukazovateľov - a teda informácie o tom, čo daný ukazovateľ hovorí o obchodovaní s ľuďmi, prípadne o boji proti nemu. V tejto príručke je navrhnutý minimálny súbor harmonizovaných ukazovateľov/premenných súvisiacich s obeťami obchodovania s ľuďmi. Je to v podstate minimálny súbor informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi, ktorý bol všetkými krajinami zúčastnenými na tomto projekte prediskutovaný a schválený ako nevyhnutný súbor údajov pre predmetnú iniciatívu.

Časť 7: Zber informácií o páchateloch a trestnoprávne informácie.

Siedma časť príručky je venovaná zberu informácií o (podozrivých/odsúdených) páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi, proti ktorým bolo zahájené súdne/trestnoprávne konanie. Vďaka tomuto procesu je možné zmapovať jednotlivé prípady obchodovania s ľuďmi, začínajúc od zahájenia procesu, cez vyšetrovanie, súdne konanie, odvolanie až po vydanie právoplatného rozsudku. Pre jednotlivé ukazovatele je vysvetlené aké informácie je treba

zbierať, možné odpovede na jednotlivé oblasti a význam daného ukazovateľa pri analýze vzorov obchodovania s ľuďmi a pri hodnotení akcií v rámci boja proti obchodovaniu s ľuďmi v právnej a legislatívnej sfére. Dodatočne je v tejto príručke navrhnutý minimálny súbor harmonizovaných ukazovateľov/premenných. Predstavuje v podstate minimálne množstvo informácií o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi, ktoré bolo na základe rokovania schválené všetkými krajinami, ktoré sa zúčastňujú tohto projektu ako nevyhnutné údaje pre túto iniciatívu zberu informácií.

Časť 8: Analýza a prezentácia dát

V tejto časti sa nachádza diskusia o kľúčových aspektoch analýzy a prezentácie spomínaných dvoch dátových súborov.

Časť 9: Zdroje, iniciatívy a projekty zberu údajov

V tejto časti sa nachádza prehľad snáh a iniciatív zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi v krajinách EÚ zo strany medzinárodných organizácií, ako aj zúčastnených krajín. Nie je to však vyčerpávajúca kompilácia všetkých iniciatív zberu údajov. Jej zámerom je skôr upozorniť na niektoré aktuálne prebiehajúce iniciatívy v tejto oblasti. Okrem toho, táto časť obsahuje predbežný zoznam dokumentov a štúdií s rôznymi metódami zberu a skúmania údajov o obchodovaní s ľuďmi, vrátane ich metodologických obmedzení.

Časť 10: Prílohy

Táto časť obsahuje praktické nástroje, ktoré je možné využiť pri implementácii procesu zberu údajov, vrátane slovníčka štandardizovaných pojmov a definícií, vzoru súhlasu na zber osobných údajov, zmluvy o utajení služobných informácií pre personál pracujúci s dátovými súbormi a vzoru memoranda o porozumení (MoP), ktoré umožňuje podrobné plánovanie právnych úloh a zodpovedností rôznych aktérov a inštitúcií zaangażovaných v procese zberu údajov o obetiach a páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Časť 2: Metodológia zberu údajov

11

Úlohou príručky je podporovať krajiny zúčastnené na projekte DCIM-EU pri zbere, údržbe a správe údajov o obetiach v jednom dátovom súbore a o páchateloch (podozrivých/odsúdených) trestného činu obchodovania s ľuďmi v druhom dátovom súbore. Ak je to v súlade s národnými predpismi o ochrane osobných údajov, zbierané informácie nebudú agregované (údaje o jednotlivých prípadoch) a budú obsahovať osobné údaje obetí, prípadne páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi. V tejto časti sa nachádza opis metodológie použitej pri zbere údajov pre navrhované dva dátové súbory ako aj rôzne metodologické obmedzenia, ktoré sa môžu pritom vyskytnúť.

2.1: Metodológia zberu údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi a súvisiace metodologické obmedzenia

Súbor údajov o obetiach obsahuje informácie o obetiach obchodovania s ľuďmi, ktoré boli hlásené¹², identifikované, prípadne ktorým bola poskytnutá pomoc.¹³ Súbor neobsahuje osobné údaje ani iné informácie, na základe ktorých by bolo možné identifikovať konkrétne osoby; žiadna z krajín zúčastnených v projekte nebude zbierať osobné údaje obetí obchodovania s ľuďmi.

Údaje zhromaždené v súlade s týmto metodologickým postupom môžu poskytnúť veľké množstvo zaujímavých informácií. Informácie o obchodovaní s ľuďmi z hľadiska obetí a ich špecifických skúseností s touto formou zločinu môžu byť po ich zoskupení na celonárodnej úrovni dôležité nielen v oblasti prevencie, ale taktiež v oblasti ochrany a trestného stíhania

¹¹Tieto informácie boli pôvodne pripravené v Inštitúte NEXUS v súvislosti s projektom DCIM realizovaným Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) v JV Európe. Vid' Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: Rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom DCIM-EU a vzhľadom na podnety zo strany štyroch krajín EU zúčastnených v projekte (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov projektu DCIM-EU (Associazione On the Road, Dutch National Rapporteur a Inštitút NEXUS) ako aj zo strany projektovej skupiny pracovníkov ICMPD zúčastnených v projekte DCIM-EU boli tieto informácie autormi zrevidované a zaktualizované.

¹²Pojem "hlásená" obeť obchodovania s ľuďmi sa vzťahuje na osobu, ktorá bola "nahlásená" ako možná obeť obchodovania s ľuďmi (a predpokladá sa preto, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi), ale ktorej definitívny status je stále predmetom vyšetrovania.

¹³Vo všetkých štyroch krajinách zúčastnených na projekte, podobne ako aj v ostatných krajinách EÚ musia obeť obchodovania s ľuďmi vyjadriť svoj súhlas so zaradením do databázy. Vo všetkých prípadoch získavania informácií od obeť obchodovania s ľuďmi je potrebné splniť všetky právne požiadavky, vrátane vyplnenia formulára vyjadrujúceho súhlas obeť. V prílohe 4 je možné nájsť vzor súhlasu obeť, ktorý môže byť v prípade potreby počas implementácie procesu zberu údajov použitý. Podrobnejšie informácie o súhlase obeť so zberom a prechovávaním údajov a informácie o ich ochrane, je možné nájsť v Časti 5.2.2: *Súhlas*.

páchateľov. Rôzne inštitúcie a organizácie budú využívať zozbierané údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi rôznymi spôsobmi a na rôzne účely. Okrem toho sa budú zaujímať o rôzne informácie o obetiach obchodovania. Napríklad, informácie o individuálnych, rodinných a sociálno-ekonomických pomeroch môžu byť nápomocné pri identifikovaní cieľových skupín v rámci rozvoja preventívnych opatrení. Tieto informácie môžu taktiež pomôcť pri identifikácii potreby pomoci a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi pri ich návrate späť do domovského prostredia. Okrem toho, údaje o obetiach sú užitočné v práci trestno-právnych orgánov, ktoré môžu na základe týchto informácií identifikovať ako a kde dochádza k verbovaniu obetí, ich prevozu. V neposlednom rade im to umožňuje identifikovať miesta a spôsoby zneužívania obetí.

Navyše spôsob, akým sú údaje o obetiach zbierané - prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní a organizácií, ktoré sa už aktívne podieľajú na pomoci danej obeti - je špeciálne zvolený tak, aby čo najviac vyhovoval niektorým etickým pravidlám súvisiacim s problematikou zberu informácií. Tento prístup umožňuje vyhnúť sa opakovaným pohovorom a výsluchom obetí zameraných na získanie neosobných, alebo neidentifikujúcich údajov, ktoré sú zbierané v rámci vedenia daného prípadu a zdieľané v repozitári informácií. Tento prístup zaručuje, že údaje o obeti zbiera osoba, s ktorou má daná obeť už bližší kontakt a vzťah, ktorej pravdepodobne dôveruje, a ktorá môže pomôcť utíšiť a zmierniť stres a úzkosť vyvolanú pripomínaním nepríjemných skúseností súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi.¹⁴

Existujú však určité metodologické obmedzenia a zábrany súvisiace so zberom údajov o obetiach.¹⁵ Niektoré problémy súvisia priamo s údajmi ako takými, iné sú skôr spojené s tým

¹⁴Tento prístup je v súlade s deklaráciou OSN *Odporúčané princípy a smernice pre dodržiavanie ľudských práv a obchodovanie s ľuďmi*, článok 3 o výskume, analýze, hodnotení a šírení, na základe ktorého sa neodporúča uskutočňovať pohovory a výsluch, prípadne iným priamym spôsobom získavať údaje od obetí obchodovania s ľuďmi, bez toho, že by bol braný ohľad na ich súkromie a čas potrebný na zotavenie. Aj keď v niektorých situáciách je priamy pohovor a výsluch potrebný a z hľadiska lepšieho pochopenia problému obchodovania s ľuďmi oveľa cennejší, spôsoby získavania údajov opísané a navrhnuté v tejto príručke môžu byť jednoduchým spôsobom začlenené do už existujúceho procesu zberu informácií osôb pracujúcich s obeťami obchodovania s ľuďmi. V konečnom dôsledku to vedie k obmedzeniu nepotrebných pohovorov s obeťou obchodovania s ľuďmi.

¹⁵Metodologické obmedzenia súvisiace s vyšetrovaním s využitím tohto konkrétneho dátového súboru boli v minulosti opísané v niekoľkých publikáciách. Body predstavené v tejto časti príručky upozorňujú na niektoré problémy analyzované v nasledujúcich publikáciách. Vid': Brennan, D. (2005) 'Methodological Challenges in Research with Trafficked Persons: Tales from the Field' (Metodologické výzvy výskumu obchodovania s ľuďmi: Ilustračné príbehy). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2); Brunovskis, A & R. Surtees (2009) *Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research (Nevyslovené príbehy: vplyv predpojatosti a výberu na kvalitatívny výskum obchodovania s ľuďmi)*. Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); Brunovskis, A & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind: when victims of trafficking decline assistance (Hodiť minulosť za hlavu: keď obeť obchodovania s ľuďmi odmietajú ponúkanú pomoc)*. Fafo Inštitút (Nórsko) & Inštitút NEXUS (Rakúsko); Brunovskis, A & G. Tyldum (2005) 'Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking' (Opis nepozorovaného: metodologické výzvy v empirických štúdiách obchodovania s ľuďmi). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2): 17-34; Craggs, S. & R. Surtees (2009) *Where do we stand? Methodological issues in trafficking research and data collection (Na čom sme? Metodologické aspekty výskumu obchodovania s ľuďmi a zberu údajov)*. IOM (Ženeva) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); GAO (2006) *Better Data, Strategy and Reporting Needed to Enhance US Anti-trafficking Efforts Abroad (Potreba zlepšenia dát, stratégie a spravodajstva pre zlepšenie zahraničných akcií Spojených štátov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi)*. Správa predsedovi Komisie súdnictva a predsedovi Komisie pre

ako a kde sú tieto údaje zbierané. Akékoľvek informácie zbierané v súlade s týmto metodologickým postupom musia byť preto skontrolované a preanalyzované so zreteľom na nasledujúce výstrahy a možnosť ich začlenenia do súboru.

2.1.1: Metodologické obmedzenia súvisiace so súborom údajov o obetiach

- **Údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi sa vzťahujú na obe hlásené, identifikované a/alebo obe, ktorým už bola poskytnutá pomoc:** Hlásené obe, identifikované obe a/alebo obe, ktorým už bola poskytnutá pomoc spolu predstavujú neznáme percento všetkých obetí obchodovania s ľuďmi. Väčšinu obetí obchodovania s ľuďmi sa nikdy nepodarí nahlásiť alebo identifikovať. Z toho dôvodu akékoľvek všeobecné závery týkajúce sa obetí obchodovania s ľuďmi, prijaté výlučne na základe údajov z tejto malej podskupiny obetí, sú značne obmedzené.
- **Súbor údajov tvorí špecifická (a pravdepodobne nereprezentatívna) podskupina:** Obete, ktoré sa podarilo identifikovať, prípadne obe, ktorým už bola poskytnutá pomoc, pravdepodobne predstavujú len určitú špecifickú podskupinu všetkých obetí obchodovania s ľuďmi. Táto podskupina sa môže preto podstatne líšiť od iných obetí obchodovania s ľuďmi. Môžu napríklad predstavovať skupinu obetí, ktoré museli čeliť dramatickejšími skúsenosťami s obchodovaním s ľuďmi, a ktoré môžu z toho dôvodu potrebovať okamžitú pomoc. Môžu predstavovať skupinu ľudí bez akejkoľvek inej formy pomoci, ktorí preto ochotnejšie prijímajú ponúkanú pomoc. Môžu taktiež predstavovať skupinu ľudí, ktorí sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi za účelom sexuálneho zneužívania, nakoľko tieto obe sú častejšie identifikované než iné druhy obetí, atď.

medzinárodné vzťahy, Snemovňa reprezentantov. Washington, DC: United States Government Accountability Office; Gozdzia, E. & M. Bump (2008) *Data and research on human trafficking: Bibliography of research based literature (Dáta a výskum obchodovania s ľuďmi: Prehľad výskumnej literatúry)*. Washington, DC: Institute for the Study of International Migration, Walsh School of Foreign Service, Georgetown University; Gozdzia, E. & F. Laczko (2005) *Data and research on human trafficking: a global survey (Dáta a výskum obchodovania s ľuďmi: globálny prieskum)*. Výtlačok špeciálneho čísla časopisu *International Migration*. Vol. 43 (1/2) 2005; Gramegna, M. & F. Laczko (2003) [‘Developing Better Indicators of Human Trafficking’](#) (Rozvoj lepších ukazovateľov obchodovania s ľuďmi). *Brown Journal of World Affairs*. Vol. X, Issue 1; Kelly, L. (2005) *“You can Find Anything you Want’: Research on Human Trafficking in Europe in the twenty-first century”* (Môžeš nájsť čo len chceš: výskum obchodovania s ľuďmi v Európe v dvadsiatom prvom storočí). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2); Kelly, L. (2002) *Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe (Nebezpečné cesty: prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe)*. IOM: Ženeva; Surtees, R. (2008) *Trafficking in men, a trend less considered. The case of Ukraine and Belarus (Obchodovanie s mužmi, trend, ktorý je podceňovaný. Prípady z Ukrajiny a Bieloruska)*. Ženeva: IOM Migration Research Series; Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň: ICMPD; Surtees, R. (2007) *Trafficking victims in SE Europe – what we know and what we need to know (Obete obchodovania v juhovýchodnej Európe - čo vieme a čo potrebujeme vedieť)*. Práca predstavená na konferencii ‘Human Trafficking Conference’, Centrum informácií a výskumu organizovaného zločinu (Centre for Information and Research on Organised Crime, CIROC), Amsterdam, Holandsko, 31. október 2007; Surtees, R (2005) *(Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe)*. Ženeva: IOM.

Záver, ktoré je možné prijať na základe informácií z takýchto podskupín obetí nie je možné zovšeobecňovať na všetky obeť obchodovania s ľuďmi.

- **Neexistuje metodologický postup umožňujúci extrapoláciu číselných údajov:** Počet hlásených a identifikovaných obetí a/alebo obetí, ktorým už bola poskytnutá pomoc nie je možné žiadnym spôsobom extrapolovať a získať tak celkový počet obetí obchodovania s ľuďmi. Rovnako nie je možné odhadnúť súčasný počet obetí obchodovania s ľuďmi na základe dostupných informácií o obchodovaní s ľuďmi a s tým súvisiacich javov, ako sú napríklad prostitúcia, nútené práce a tak ďalej. Podobne dodnes neboli vyvinuté žiadne náhradné štatistické ukazovatele/premenné, ktoré by umožňovali odhadnúť celkový počet obetí obchodovania s ľuďmi.¹⁶
- **Subjektívne údaje:** Vzhľadom na fakt, že údaje obsiahnuté v tomto dátovom súbore sú zozbierané od obetí obchodovania s ľuďmi a sú preto predstavené z ich perspektívy, nesmieme zabúdať, že odzrkadľujú ich subjektívne hľadisko a dojmy. Informácie založené na týchto subjektívnych kategóriách je preto nutné analyzovať opatrne. Okrem toho, každá prezentácia týchto údajov musí obsahovať jasné a zreteľné vyhlásenie a upozornenie na subjektívny charakter niektorých štatistických ukazovateľov, premenných a tém.

2.1.2: Metodologické obmedzenia súvisiace so spôsobom zberu údajov o obetiach

- **Meniace sa kapacity a perspektívy informačných zdrojov:** Údaje o obetiach budú zbierané z rôznych informačných zdrojov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi - orgány presadzovania práva, mimovládne organizácie, sociálne služby, atď. Napriek tomu, že väčšina organizácií dodržiava v rámci procesu identifikácie protokol OSN¹⁷, prípadne iné

¹⁶V prípade iných čísel, ktoré je ťažko zmerať, bolo možné vyvinúť tzv. "nepriame" alebo "náhradné" štatistické ukazovatele. Napríklad úmrtnosť detí môže byť vypočítaná na základe analýzy miery gramotnosti dospelých ľudí, rozsahu imunizácie (očkovania), množstva domácností s pitnou vodou a množstva iných štatistických parametrov, v prípade ktorých sa podarilo ukázať, že ich hodnoty korelujú s úmrtnosťou detí. Na druhej strane však pre jav obchodovania s ľuďmi podobné náhradné štatistické ukazovatele neexistujú, hlavne z dôvodu nedostatku systematických štatistických štúdií zaoberajúcich sa javom obchodovania s ľuďmi (Brunovskis, A & G. Tyldum (2005) "Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking" (Opis nepozorovaného: metodologické výzvy v empirických štúdiách obchodovania s ľuďmi). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2): 17-34). Výskumníci sa vo všeobecnosti zhodujú v tom, že dostupné čísla opisujúce globálny rozsah javu obchodovania s ľuďmi, prípadne publikované zväčšenie alebo zmenšenie frekvencie výskytu tohto javu, nie sú vo všeobecnosti spoľahlivé a dôveryhodné, a sú zaťažené veľkým množstvom metodologických chýb (Brunovskis, A & R. Surtees (2009) *Nevyslovené príbehy: vplyv predpojatosti a výberu na kvalitatívny výskum obchodovania s ľuďmi*. Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington)

¹⁷ Jedná sa o Protokol Organizácie spojených národov o prevencii, potláčaní a postihovaní obchodovania s ľuďmi, schválený v roku 2000, ktorý je v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi všeobecne známy ako *Protokol OSN* prípadne ako *Palermský protokol*. Tento protokol je jedným z troch dokumentov, ktoré dopĺňajú *Dohovor OSN o nadnárodnom organizovanom zločine*, ktorý bol schválený na Valnom zhromaždení OSN dňa 15. novembra 2000. Protokol OSN definuje obchodovanie s ľuďmi ako 'verbovanie, prepravu, transfer, prechovávanie alebo získavanie ľudí pod hrozbou násilia, únosom, podvodom, ľstou, prinútením silou, zneužívaním pozície, v rámci ktorej nemá

relevantné (a vo všeobecnosti súvisiace) národné predpisy, nie je možné vylúčiť nerovnomerné aplikovanie kritérií, v dôsledku čoho môže dôjsť k chybám v identifikácii. Navyše, schopnosti a zručnosti aktérov boja proti obchodovaniu s ľuďmi pri identifikovaní a hlásení obetí obchodovania s ľuďmi sú na rôznych úrovniach, rovnako ako rôzne legislatívne systémy, v rámci ktorých pôsobia. Možným následkom toho všetkého môže byť falošná pozitívna identifikácia, prípadne neidentifikovanie niektorých prípadov obchodovania s ľuďmi.¹⁸

- **Prístup k úplným dátovým súborom:** Dátový súbor bude kompletný - tzn. bude presne zodpovedať situácii hlásených alebo identifikovaných osôb, prípadne osôb, ktorým bola už poskytnutá pomoc danej krajiny - výlučne vtedy, ak bude každá z príslušných organizácií alebo inštitúcií zbierať a zdieľať údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi v súlade so štandardizovanými metodologickými pokynmi. Ak sa inštitúcie alebo organizácie nezúčastnia tejto iniciatívy, údaje o obetiach budú len čiastočné a mali by byť tak aj v správach, hláseniach a dokumentoch predstavované, upozorňujúc pritom na nedostatky a problémy súvisiace so zberom a zdieľaním týchto údajov.
- **Aspekty súvisiace s dôverou a spoluprácou medzi informačnými zdrojmi a repositármi:** V inštitúciách požiadanej o poskytnutie informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi nemusí byť zvykom, prípadne nemusia byť tieto inštitúcie povinné, takéto informácie sprístupňovať alebo zdieľať, a nemusia preto slepo dôverovať každému. Takýto problém môže vzniknúť najmä v prípade vzťahov medzi ministerstvami a taktiež medzi vládou a mimovládnyimi organizáciami. Môže to v značnej miere zablokovať proces zdieľania informácií o obetiach obchodovania. Niektoré organizácie zaoberajúce sa bojom proti obchodovaniu s ľuďmi sa môžu obávať, že po sprístupnení informácií o obetiach sa budú s týmito osobami kontaktovať vládni činitelia, prípadne že bude daná organizácia nútená sprístupniť celú dokumentáciu konkrétnych prípadov obchodovania s ľuďmi. Tieto problémy môžu rovnako negatívne ovplyvniť tok informácií o obetiach obchodovania. V rámci fázy implementácie celého projektu môže preto byť nutné hore uvedené obavy

táto osoba žiadnu inú reálnu a akceptovateľnú možnosť ako prijať uvedenú hrozbu, poskytovaním alebo prijímaním peňazí alebo iného prospechu za účelom získania súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou s cieľom jej zneužívania'. V rámci *Rámcového rozhodnutia EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi* je obchodovanie s ľuďmi definované prakticky podobne ako v Protokole OSN, aj keď sa vzťahuje len na obchodovanie za účelom sexuálneho zneužívania a nútených prác.

Vid': *Rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/JHA z dňa 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi* [Úradný vestník L 203 z dňa 01.08.2002], dostupné na internetovej adrese: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33137.htm>.

¹⁸Existuje množstvo rôznych príkladov toho, ako sa to v skutočnosti deje. V niektorých krajinách sú mužské obete obchodovania s ľuďmi neidentifikované aj napriek všetkým snahám o ich identifikáciu. Niektorí odborníci a/alebo organizácie nechcú alebo nemôžu v prípadoch, v ktorých dochádza k použitiu sily, prípadne inej formy násillia, kvalifikovať tieto prípady ako prípady obchodovania s ľuďmi. Navyše, na výsledok identifikácie môže taktiež vplývať ideologický štatút inštitúcie alebo organizácie vykonávajúcej identifikáciu prípadov obchodovania s ľuďmi, nakoľko pojmy prostitúcia a zneužívanie môžu byť chápané úplne odlišne.

dôsledne prerokovať. Memorandum o porozumení (MoP) – mapujúc práva a povinnosti všetkých zúčastnených inštitúcií – môže taktiež pomôcť pri riešení týchto problémov.¹⁹

- **Kompletné dátové súbory:** Zber kompletných údajov (na základe dohodnutých oblastí dát) môže byť niekedy nemožný - napríklad ak je čas, ktorý môžeme stráviť s obeťou obmedzený, v prípade nedostatočnej dôvery zo strany obete, ak sa obeť obchodovania boja prezradiť detailné informácie o ich skúsenostiach (spôsobené buď strachom z pomsty obchodníkov, alebo nedôverou zo strany úradných činiteľov), prípadne vtedy, ak je zistený (a teda predpokladaný) prípad odosielaný z jednej inštitúcie do druhej, či už za účelom vyšetrovania alebo z iných súvisiacich dôvodov, atď. Navyše, informácie, ktoré je nutné zbierať, sa týkajú rôznych aspektov života obete - pred, počas a po skúsenosti s obchodovaním. Niekedy nie sú prístupné kompletné informácie o všetkých životných etapách obete, predovšetkým pokiaľ sa jedná o prípady, v ktorých sa nepodarilo úspešne ukončiť proces poskytovania pomoci.²⁰
- **Duplikácia prípadov:** Ak súbor údajov neobsahuje žiadne osobné údaje, tak ako je to v prípade tohto projektu, hrozí riziko duplikácie niektorých prípadov. Tento problém môže byť čiastočne vyriešený vytváraním krížových odkazov k iným informáciám (napr. vek/dátum narodenia, občianstvo, región/krajina pôvodu, atď.), ktoré umožnia kontrolovať prípadné duplikáty. Keďže dátový súbor neobsahuje žiadne mená ani iné údaje umožňujúce identifikáciu osôb, možnosť zdublikovania údajov nie je možné úplne vylúčiť.
- **Ochota obetí zdieľať údaje:** Informácie získané od obete môžu byť okrem toho ovplyvnené obsahom a formou pohovoru, rovnako ako ľuďmi/organizáciami, ktoré sa zúčastňujú celého procesu zberu informácií. Úroveň dostupných informácií môže byť rôzna a môže závisieť od mnohých faktorov, vrátane vzťahu s osobou, ktorá vedie pohovor; pozície a inštitucionálnej príslušnosti osoby vedúcej pohovor; počtu podobných pohovorov, ktoré už obeť absolvovala; spôsobu vedenia pohovoru; štádia života obete po skúsenosti s obchodovaním; legislatívnej situácie obete v krajine tranzitu alebo v cieľovej krajine; jazykových a kultúrnych bariéry, atď.²¹

¹⁹Vid' Príloha č. 2: Vzor memoranda o porozumení (MoP) pre databázu údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi. Tento dokument predstavuje vzor porozumenia medzi národným repozitárom informácií a prípadnými prispievajúcimi organizáciami vo veciach zberu a zdieľania údajov pre databázu informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi. Opisuje úlohy a zodpovednosti všetkých aktérov tejto spolupráce. Vid' taktiež Príloha č. 5: Vzor zmluvy o utajení služobných informácií pre pracovníkov s databázou. Je to ďalší z možných spôsobov na zabezpečenie integrity údajov, ktorý pomáha budovať dôveru zo strany potenciálnych zdrojov informácií.

²⁰ Postupom času sa však v niektorých prípadoch môže situácia zmeniť a/alebo dôjde k sprístupneniu niektorých informácií, a preto je niekedy nutné niektoré informácie doplniť.

²¹Podrobnejšie informácie o rôznych faktoroch, ktoré môžu ovplyvniť množstvo, druh a kvalitu informácií počas pohovoru je možné nájsť tu: Brunovskis, A & R. Surtees (2009) *Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research (Nevyslovené príbehy: vplyv predpojatosti a výberu na kvalitatívny výskum obchodovania s ľuďmi)*. Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); Brunovskis, A & R. & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind: when victims of trafficking decline assistance (Hodiť minulosť za hlavu: Keď obeť obchodovania s ľuďmi odmietajú ponúkanú pomoc)*. Inštitút Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň) Craggs, S. & R.

- **Zdokumentovanie viacnásobných skúseností s obchodovaním s ľuďmi:** Obete obchodovania môžu mať viac než len jednu skúsenosť so zneužívaním/obchodovaním. Preto je treba proces zberu údajov prispôbiť tak, aby bolo možné v prípade potreby pre každú z obetí zaznamenať viac skúseností s obchodovaním. Ak sa v dátovom súbore daná obeť obchodovania už nachádza, novo vložené informácie o jej novej skúsenosti s obchodovaním s ľuďmi by mali byť prepojené na súbor jej osobných údajov, tak aby sa táto osoba naďalej nachádzala v databáze len raz, ale aby boli k nej priradené viaceré skúsenosti s obchodovaním. Proces zberu údajov a štruktúra softvéru by mali zohľadňovať možnosť viacnásobných skúseností s obchodovaním s ľuďmi a mali by byť na takúto možnosť prispôbené.
- **Zmena situácie:** Informácie o obetiach sa môžu postupom času meniť, čo si vyžaduje možnosť zmeny, úpravy alebo opravy informácií. Napríklad, po úvodnej identifikácii nemusí byť obeť hneď kvalifikovaná ako „obeť obchodovania s ľuďmi“ ale skôr ako „hlásená obeť“. Postupom času a s pribúdajúcimi informáciami o danom prípade však môže dôjsť k jej prekvalifikovaniu na „obeť obchodovania s ľuďmi“. Na druhej strane, v prípade osôb, ktoré boli na začiatku identifikované ako obeť obchodovania s ľuďmi, sa môže neskôr ukázať, že sa nejedná o takýto druh obetí. Dátový súbor musí umožňovať takúto dynamiku informácií. Informácie získané počas úvodnej identifikácie/nahlasovania obetí si môžu postupom času vyžadovať zmenu alebo úpravu, a to najmä vtedy, ak sa postupom času podarí získať kompletnejšie, prípadne presnejšie informácie o danom prípade.
- **Oneskorenia:** Základom údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi sú informácie pochádzajúce z rôznych organizácií a vládnych inštitúcií z celej krajiny. Tieto údaje môžu byť preto poskytované s rôznym časovým oneskorením, spôsobeným veľkým množstvom povinností a obmedzenými zdrojmi organizácií, ktoré sa zaoberajú obeťami.

2.2: Metodológia zberu údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi

Dátový súbor údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi obsahuje informácie o páchateloch tejto trestnej činnosti - čiže o osobách, ktoré boli v rámci trestnoprávneho konania

Surtees (2009) *Where do we stand? Methodological issues in trafficking research and data collection (Na čom sme? Metodologické aspekty výskumu obchodovania s ľuďmi a zberu údajov)*. IOM (Ženeva) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); Kelly, L. (2002) *Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe. (Nebezpečné cesty: prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe)* IOM: Ženeva; Surtees, R. (2005) *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe. (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe)* Ženeva: IOM.

v danej krajine podozrivé alebo odsúdené za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi.²² Zbierané sú údaje o pôvode a zázemí týchto osôb. Súčasne sú ich prípady dokumentované vo všetkých fázach súdneho a trestnoprávneho konania - od počiatkových fáz obžalovania, cez vyšetrovanie, všetky zložky trestnoprávneho konania, vrátane odvolania, až po vydanie a výkon rozsudku, pokiaľ bol rozsudok vydaný. Nakoľko celé trestnoprávne konanie určitý čas trvá a obsahuje množstvo rôznych fáz, daná osoba bude v rôznych časových intervaloch chápaná buď ako podozrivá z páchania, alebo ako odsúdená za páchanie trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi. To znamená, že súbor údajov prechádza cez niekoľko časových období (od vyšetrovania, počas ktorého je daná osoba chápaná ako podozrivá z páchania trestnej činnosti) až po obvinenie z páchania trestnej činnosti a usvedčenie v priebehu súdneho procesu. Tento dátový súbor preto musí umožňovať priradenie rôznych označení v rôznych časových obdobiach jednej osobe podozrivej/odsúdenej za páchanie trestného činu.

Na základe národného legislatívneho rámca každej krajiny je potrebné určiť, kedy bude osoba podozrivá alebo vinná z páchania trestnej činnosti zaradená do databázy. Niektoré krajiny môžu do databázy zaradiť osoby, ktoré boli z obchodovania s ľuďmi obvinené ale ešte neusvedčené, iné nie. V niektorých prípadoch je možné údaje zaradiť do databázy až po usvedčení páchatel'a, prípadne až po vydaní právoplatného rozsudku po odvolacom konaní. Proces zberu údajov o obchodníkoch by mal dodržiavať všetky legislatívne predpisy danej krajiny o ochrane údajov osôb podozrivých z páchania trestnej činnosti, ktoré sa väčšinou líšia a sú menej reštriktívne než predpisy o ochrane osobných údajov širokej verejnosti.

Vo väčšine prípadov sa pravdepodobne bude jednať o informácie, ktoré neumožňujú identifikáciu danej podozrivej/odsúdenej osoby, aj keď niektoré krajiny môžu zhromažďovať osobné údaje osôb podozrivých alebo odsúdených za spáchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ktoré sú účastníkmi trestnoprávneho konania.²³

Údaje o obchodníkoch s ľuďmi zbierané na celonárodnej úrovni poskytujú základné informácie o jednotlivých páchatel'och a ich účasti na jednotlivých fázach trestnoprávneho konania. Tieto informácie zohľadňujú celý priebeh jednotlivých trestnoprávných konaní, so zreteľom na čas a všetky ich etapy (vyšetrovanie, zatknutie, súdny proces, odvolania), a ponúkajú tak určité

²²Každá krajina bude mať svoje vlastné právne predpisy, na základe ktorých bude rozhodovať, kto bude považovaný za „osobu páchajúcu trestný čin obchodovania s ľuďmi“. Viac informácií o situácii v štyroch krajinách zúčastnených v projekte je možné nájsť v *Časti 7, sekcia 1: Profil osoby páchajúcej trestný čin obchodovania s ľuďmi*.

²³V prípade zberu osobných údajov osoby podozrivej/vinnej z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi je nutné zistiť, či táto osoba musí vyjadriť súhlas na zaradenie týchto údajov do databázy údajov o páchatel'och trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi a za akých okolností. Je možné, že existujú určité výnimky, v prípade ktorých takýto súhlas nebude potrebný. Proces zberu údajov o páchatel'och trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi by mal byť v súlade so všetkými legislatívnymi predpismi danej krajiny o ochrane údajov osôb podozrivých z páchania trestnej činnosti. Tieto predpisy sa väčšinou líšia od predpisov o ochrane osobných údajov širokej verejnosti, a sú menej reštriktívne. Podrobnejšie informácie o špecifických legislatívnych parametroch EÚ sú prístupné v článkoch 3, 2 a 7 Smernice Európskeho parlamentu a Rady z dňa 24. októbra 1995 o ochrane jednotlivcov pri spracovávaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto informácií (*EC Directive on Data Protection 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995*). Smernica je dostupná na internetovej stránke: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/95-46-ce/dir1995-46_part1_en.pdf. Podrobnejšie informácie o tejto problematike je možné nájsť v *Časti 5.2.2: Súhlas*. V prílohe 4 je možné nájsť vzor súhlasu obeť, ktorý môže byť v prípade potreby použitý počas implementácie procesu zberu údajov.

prierezy týmito procesmi, ktoré neboli doteraz v prípade osôb podozrivých/usvedčených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi prístupné. Navyše, tieto údaje pomáhajú identifikovať, v ktorých aspektoch je trestnoprávne konanie najefektívnejšie, ako aj miesta, v ktorých sú stále určité nedostatky, ťažkosti, prípadne iné problémy súvisiace so zatýkaním a vyvodzovaním trestnej zodpovednosti obchodníkov.

Existujú však určité metodologické obmedzenia a zábrany súvisiace so zberom údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi.²⁴ Niektoré problémy súvisia priamo s údajmi ako takými, iné sú skôr spojené s tým ako sú tieto údaje zbierané. Všetky informácie obsiahnuté v tomto dátovom súbore musia preto byť interpretované a analyzované so zreteľom na nasledujúce výstrahy a možnosti ich začlenenia do celého kontextu.

2.2.1: Metodologické obmedzenia súvisiace so súborom údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi

- **Údaje sa vzťahujú výlučne na osoby obvinené z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi:** Vzorka populácie obsiahnutá v dátovom súbore sa vzťahuje výlučne na skupinu osôb podozrivých alebo usvedčených z páchania trestnej činnosti a neodzrkadľuje celkový rozsah

²⁴Metodologické obmedzenia súvisiace s výskumom páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi boli predstavené v niekoľkých publikáciách, vrátane nasledujúcich: Brunovskis, A & R. Surtees (2009) Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research (*Nevyslovené príbehy: vplyv predpojatosti a výberu na kvalitatívny výskum obchodovania s ľuďmi*). Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); Brunovskis, A & R. Tyldum (2005) "Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking" (Opis nepozorovaného: metodologické vyzvania v empirických štúdiách obchodovania s ľuďmi). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2): 17-34; GAO (2006) *Better Data, Strategy and Reporting Needed to Enhance US Anti-trafficking Efforts Abroad (Potreba zlepšenia dát, stratégie a spravodajstva pre zlepšenie zahraničných akcií Spojených štátov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi)*. Správa predsedovi Komisii súdництва a predsedovi Komisii pre medzinárodné vzťahy, Snemovňa reprezentantov. Washington, DC: United States Government Accountability Office; Gozdzia, E. & M. Bump (2008) *Data and research on human trafficking: Bibliography of research based literature (Dáta a výskum obchodovania s ľuďmi: Prehľad výskumnej literatúry)*. Washington, DC: Institute for the Study of International Migration, Walsh School of Foreign Service, Georgetown University; Gozdzia, E. (2005) "You can Find Anything you Want": Research on Human Trafficking in Europe in the twenty-first century" ('Môžeš nájsť čo len chceš': Výskum obchodovania s ľuďmi v Európe v dvadsiatom prvom storočí.). *International Migration, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum*. 43(1/2); Kelly, L. (2002) Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe. (Nebezpečné cesty: prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe) IOM: Ženeva; Surtees, R. (2008) "Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the Other Side of Human Trafficking" (Obchodovanie a obchodníci s ľuďmi v južnej a východnej Európe: Úvahy nad odvrátenou stranou obchodovania s ľuďmi). *European Journal of Criminology*. 5(1): 39-68; Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň : ICMPD; Surtees, R. (2007) *Trafficking victims in SE Europe – what we know and what we need to know (Obete obchodovania v juhovýchodnej Európe - čo vieme a čo potrebujeme vedieť)*. Publikácia predstavená na konferencii 'Human Trafficking Conference', Centrum informácií a výskumu organizovaného zločinu (Centre for Information and Research on Organised Crime, CIROC), Amsterdam, Holandsko, 31. október 2007; Surtees, R (2005) *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe)*. Ženeva: IOM.

obchodovania s ľuďmi v krajine. Táto vzorka nezahŕňa osoby, ktoré sa nikdy nepodarilo identifikovať ani obviňiť z obchodovania s ľuďmi, taktiež nie sú v nej zahrnuté osoby, ktorých prípady neboli klasifikované ako prípady obchodovania s ľuďmi, ale skôr ako príbuzné trestné činnosti, ako napríklad kupliarstvo alebo pašovanie.

- **Databáza obsahuje údaje o špecifickej (a pravdepodobne nereprezentatívnej) podskupine:** Táto vzorka ľudí pravdepodobne predstavuje špecifickú podkategóriu páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi - pravdepodobne ide o skupinu zločincov nižšieho stupňa, ktorých je možné ľahšie chytiť, zločincov zo slabšie zorganizovaných zločineckých skupín, individuálnych zločincov, ktorí nie sú chránení štruktúrou organizovaného zločinu atď. Tieto osoby sa môžu podstatne líšiť od iných skupín páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi ako aj od páchatel'ov tejto trestnej činnosti vo všeobecnosti. Na základe údajov o tejto podskupine nie je preto možné robiť závery týkajúce sa celej populácie páchatel'ov tejto trestnej činnosti.
- **Neexistuje metodologický postup umožňujúci extrapoláciu štatistických údajov o páchatel'och:** Štatistické údaje získané na skupine osôb podozrivých/usvedčených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi nie je možné extrapolovať na celú populáciu páchatel'ov. Veľké množstvo osôb sa totiž nikdy nepodarí zidentifikovať, prípadne sa proti nim nikdy nezačne trestné stíhanie, a štatistický vzťah medzi týmito kategóriami páchatel'ov trestnej činnosti je neznámy. Nie je dostupný žiaden metodologický postup, ktorý by takýto odhad umožňoval.

2.2.2: Metodologické obmedzenia súvisiace so spôsobom zberu údajov o páchatel'och trestného činu obchodovania s ľuďmi

- **Prístup k uceleným dátovým súborom:** Dátový súbor bude kompletný - tzn. bude obsahovať reprezentatívnu skupinu osôb podozrivých/usvedčených z páchania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi v danej krajine – len vtedy, ak bude každá z príslušných organizácií alebo inštitúcií zbierať a zdieľať údaje o páchatel'och so zreteľom na štandardizované metodologické pokyny. Ak sa organizácie alebo inštitúcie tejto iniciatívy nezúčastnia, údaje o osobách podozrivých/usvedčených z páchania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi budú len čiastočné a mali by byť tak aj predstavované v správach, hláseniach a dokumentoch, upozorňujúc zároveň na nedostatky a problémy súvisiace so zberom a zdieľaním týchto údajov.
- **Problémy súvisiace so spoluprácou medzi informačnými zdrojmi a repositármi:** Základom súboru údajov o obchodníkoch s ľuďmi sú informácie pochádzajúce od rôznych vládnych organizácií – orgány činné v trestnom konaní, prokuratúry, súdy, atď. - ale taktiež od iných lokálnych, regionálnych a národných inštitúcií. Dôležité je taktiež to, akým spôsobom sú súdne štatistické údaje zbierané, a aké je časové rozpätie, v rámci ktorého je možné získať právne údaje o usvedčení obchodníka s ľuďmi. Kompletné a efektívne sledovanie každého jedného prípadu je možné len pod podmienkou, že všetci aktéri navzájom spolupracujú a

navzájom zdieľajú všetky potrebné informácie. Pokiaľ to nie je možné zaručiť, databáza nebude kompletná. Nedostatočná dôvera a spolupráca medzi organizáciami a inštitúciami môže obmedziť zdieľanie informácií o páchateloch podozrivých/usvedčených z trestného činu obchodovania s ľuďmi. V prípade vládnych organizácií, ktoré nie sú povinné zdieľať informácie, môže priniesť ošoh diskusia o úžitku, ktorý zdieľanie informácií prináša a vypracovanie memoranda o porozumení (MoP), ktoré jasne určí úlohy a povinnosti jednotlivých inštitúcií.²⁵

- **Duplicitné prípady:** Ak dátový súbor neobsahuje žiadne osobné údaje, tak ako v prípade väčšej časti tohto projektu, niektoré prípady obsiahnuté v databáze môžu byť zdublikované. Tento problém môže byť čiastočne vyriešený vytváraním krížových odkazov k iným informáciám (napr. vek/dátum narodenia, pohlavie, občianstvo, región/krajina pôvodu, atď.), ktoré umožnia kontrolovať prípadné duplikáty. Nakoľko databáza neobsahuje žiadne mená ani iné údaje umožňujúce identifikáciu osôb, možnosť duplikácie údajov nie je možné úplne vylúčiť.
- **Časové problémy:** Spočiatku dátový súbor nebude kompletný, nakoľko ukončenie súdneho procesu môže trvať mesiace, prípadne, v niektorých veľmi komplikovaných prípadoch, dokonca roky. To znamená, že súdny proces obchodníka zatknutého v roku 2009 sa môže začať až v roku 2010 a záverečný rozsudok, odvolacie konanie alebo výkon trestu môže nastať s rovnakým oneskorením. Zhromaždenie kompletných údajov o osobe podozrivej z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi bude preto určitý čas trvať.
- **Zreteľné definície a parametre:** Je dôležité presne určiť, ktoré trestné činy, okrem trestného činu obchodovania s ľuďmi, budú v rámci súboru údajov o páchateloch brané do úvahy. Je napríklad možné, aby dátový súbor obsahoval výlučne údaje o obvineniach z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, alebo údaje o obvineniach, ktoré sú podobné a/alebo súvisia s obchodovaním s ľuďmi, ako napríklad obvinenia z nelegálnej migrácie, napomáhania prostitúcii, atď.
- **Viacnásobné prípady, viacnásobné zápisy:** Osoby podozrivé/usvedčené z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi sa môžu podieľať na viacerých prípadoch obchodovania s ľuďmi, preto môžu byť obvinené z viac ako jedného trestného činu obchodovania s ľuďmi súčasne. Z tohto dôvodu musí proces zberu údajov umožňovať zaznamenanie viac než len jedného trestného činu obchodovania s ľuďmi pre každú podozrivú/usvedčenú osobu. Ak sa nejaká podozrivá/usvedčená osoba v databáze už nachádza, novo vložené informácie o trestnom čine obchodovania s ľuďmi budú prepojené na už existujúci súbor osobných údajov. V databáze sa tak táto podozrivá/usvedčená osoba

²⁵ Viď príloha č. 2: *Vzor memoranda o porozumení (MoP) pre databázu údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi.* Tento dokument predstavuje vzor porozumenia medzi národným repozitárom informácií a prípadnými prispievajúcimi organizáciami vo veciach zberu a zdieľania údajov pre databázu informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi. Opisuje úlohy a zodpovednosti všetkých aktérov tejto spolupráce. Viď taktiež príloha č. 5: *Vzor zmluvy o utajení služobných informácií pre pracovníkov s databázou.* Je to ďalší z možných spôsobov na zabezpečenie integrity údajov ktorý pomáha budovať dôveru zo strany potenciálnych zdrojov informácií.

bude nachádzať len raz, ale s informáciou o viacnásobnom obvinení z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Časť 3: Proces zberu údajov²⁶

Aby bolo možné zaručiť kvalitu údajov, je treba dodržiavať určité zásady procesu zberu údajov. Netýka sa to len metodológie procesu zberu údajov (bližšie informácie v časti 2) a využívania štandardizovaných definícií (príloha č. 1), ale predovšetkým procesu zberu údajov ako celku. V prípade nedodržania týchto zásad nebude dátový súbor dostatočne „čistý“ a hodnoverný, čo následne negatívne ovplyvní možnosť prijímania záverov na základe v ňom obsiahnutých údajov.

Parametre procesu zberu údajov sa v závislosti od druhu údajov, ktoré chceme zbierať do určitej miery líšia. Časti 3.1 a 3.2 pojednávajú o procese zberu údajov zvlášť pre súbory údajov o obetiach a zvlášť o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi. Časť 3.3 opisuje celý priebeh procesu zberu údajov.

3.1 Zber údajov pre databázu obetí obchodovania s ľuďmi

Táto časť opisuje jednotlivé kroky procesu zberu údajov pre databázu obetí obchodovania. Opísané tu budú:

- 3.1.1: Typy údajov
- 3.1.2: Národné repozitáre
- 3.1.3: Zdroje údajov

3.1.1: Typy údajov

Cieľom projektu je zhromaždenie informácií o obetiach jednotlivých prípadov obchodovania s ľuďmi - informácie o osobe, podrobné informácie o jej skúsenosti s obchodovaním (od

²⁶Tieto informácie boli pôvodne pripravené v Inštitúte NEXUS v súvislosti s projektom DCIM realizovaným Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) v juhovýchodnej Európe. Viď Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom DCIM-EU a vzhľadom na podnety zo strany štyroch krajín EÚ zúčastnených na projekte (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov projektu DCIM-EU (Associazione On the Road, Dutch National Rapporteur a Inštitút NEXUS) ako aj zo strany projektovej skupiny pracovníkov ICMPD zúčastnených v projekte DCIM-EU boli tieto informácie autormi zrevidované a zaktualizované.

zverbovania, cez transport až po zneužívanie), rovnako ako ich identifikácia a poskytnutie pomoci.

Zbierané budú údaje o zidentifikovaných obetiach, o obetiach, ktorým bola poskytnutá pomoc (osoby, ktoré spĺňajú kritériá súdnej definície „obete obchodovania s ľuďmi“), ako aj o tzv. „hlásených“ obetiach (osoby, o ktorých sa predpokladá, že sa mohli stať obeťami obchodovania s ľuďmi alebo osoby, ktorých prípad je stále vo fáze hodnotenia). Je taktiež možné zbierať informácie o osobách, ktoré boli spočiatku nahlásené ako obeť obchodovania s ľuďmi, ale vyšetrovanie/hodnotenie ukázalo, že sa nejedná o obeť obchodovania s ľuďmi. Zaradenie danej osoby do databázy by však vždy malo prebiehať podľa príslušných právnych a etických zásad, rešpektujúcich právo obete na súkromie a dôvernú informáciu a zaisťujúcich jej bezpečnosť. Zber údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi musí prebiehať v súlade s platnou národnou legislatívou upravujúcou zber a ochranu osobných údajov. V prípade zberu osobných údajov musí obeť dopredu podpísať písomný súhlas s poskytovaním takéhoto druhu informácií.

Za účelom zaradenia údajov do dátového súboru nie je potrebné, aby boli údaje kompletne. Na druhej strane však existuje minimálne množstvo informácií o každej obeti, zaisťujúce integritu celej databázy. To znamená, že v prípade každej obete musí byť vyplnené minimálne množstvo polí dotazníka. O tom, ktoré ukazovatele/premenné sú povinné, rozhodne každý repozitár informácií na základe svojich vlastných špecifických potrieb a dynamiky procesu zberu údajov v danej krajine.²⁷

3.1.2: Národné repozitáre

Cieľom databázy údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi je sústrediť informácie, ktoré môžu byť užitočné pri plánovaní prevencie a ochrany (vrátane podporných a referenčných mechanizmov) a pre rozvoj stratégie boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Z toho dôvodu môže byť hlavným repozitárom týchto informácií akákoľvek inštitúcia zaoberajúca sa prevenciou, ochranou a/alebo vnútornými záležitosťami krajiny, ktorá disponuje príslušne vyškoleným personálom a vhodným profesionálnym zázemím/možnosťami v tejto oblasti. Výber najvhodnejšieho národného repozitára pre správu databázy obetí obchodovania s ľuďmi sa bude medzi krajinami líšiť, predovšetkým vzhľadom na rôzne legislatívne systémy, štruktúru a organizáciu národných inštitúcií.

Možnými kandidátmi na sídlo národného repozitára databázy obetí obchodovania s ľuďmi môžu byť:

- ministerstvá sociálnych vecí;
- zdravotníctvo;

²⁷ Medzi minimálne množstvo informácií vyžadované v prípade konkrétnej osoby/prípady, ktorá má byť zaradená do databázy, je možné zaradiť niektoré z nasledujúcich základných ukazovateľov/premenných, umožňujúcich adekvátne nahlásenie/identifikáciu prípadu obchodovania s ľuďmi a zároveň ochranu pred duplikovaním prípadov: kód, vek/dátum narodenia, pohlavie, občianstvo, krajina pôvodu, opis skúsenosti s obchodovaním, forma zneužívania/obchodovania, krajina, kde došlo k zneužívaniu.

- ministerstvá práce;
- mimovládne organizácie;
- orgány činné v trestnom konaní;
- ministerstvá vnútra;
- národné spravodajské služby a podobné orgány;
- národné koordinačné úrady;
- národní a/alebo regionálni pozorovatelia a systémy monitorovania obchodovania s ľuďmi.

Národné repozitáre môžu mať sídlo v niektorej z vládnych organizácií, prípadne v mimovládnych organizáciách, v závislosti od legislatívneho systému danej krajiny. Napríklad, v Holandsku plní úlohu zberu a analýzy údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi mimovládna organizácia, ktorá následne tieto informácie zdieľa - v anonymnej a agregovanej forme - s príslušnými inštitúciami, napríklad s Úradom národného spravodajcu o obchodovaní s ľuďmi (Bureau of the National Rapporteur on Trafficking in Human Beings). Naopak v krajinách juhovýchodnej Európy sa databáza obetí obchodovania s ľuďmi nachádza v rámci rôznych ministerstiev zaoberajúcich sa takými oblasťami ako napr. vzdelávanie, zdravie, sociálne veci a práca.

Krajiny zúčastňujúce sa tohto projektu umiestnia databázu obetí obchodovania s ľuďmi s najväčšou pravdepodobnosťou v rámci štruktúr ministerstva vnútra, prípadne v niektorej z inštitúcií orgánov činných v trestnom konaní a/alebo v inštitúciách právneho sektoru. V niektorých prípadoch bude proces zberu údajov spočívať na mimovládnych organizáciách, ktoré Ministerstvo vnútra poverilo úlohou poskytovania pomoci (vrátane zberu týchto údajov o obetiach).

- Ministerstvo vnútra Českej republiky, Odbor Bezpečnostnej Politiky, bolo v roku 2003 menované do pozície Národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi. Ministerstvo je teda zodpovedné za zber údajov o obetiach ako aj za vyhotovovanie pravidelných výročných správ. Základom výročnej správy sú údaje zhromaždené mimovládnymi organizáciami, ktoré poskytujú obetiam obchodovania s ľuďmi pomoc, ako aj údaje zhromaždené v rámci vládneho programu pre pomoc a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi. Ministerstvo má na základe súhlasu získaného od dotknutej osoby – obeť – právo zbierať osobné údaje obeť, ktorej bola poskytnutá pomoc v rámci vládneho programu financovaného Ministerstvom vnútra. Mimovládne organizácie poskytujú obetiam pomoc na základe zákona č. 108/2006 Zb. o sociálnych službách. V tejto oblasti nemá Ministerstvo vnútra žiadnu právomoc, na základe ktorej by mohlo zbierať osobné údaje. Ministerstvo v tomto prípade získava informácie potrebné pre ďalšiu analýzu a prezentáciu v anonymnej a agregovanej forme.
- V Slovenskej republike bude hlavným repozitárom databáz navrhnutých v rámci tohto projektu Ministerstvo vnútra SR, ktoré bude spravovať a analyzovať údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi, získané od mimovládnych organizácií zúčastňujúcich sa „Programu pomoci a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi“.
- V Poľsku tieto údaje zbiera Centrum krízového riadenia (Centrum Zarządzania Kryzysowego). Jedná sa o novovytvorenú jednotku, ktorá bola založená v rámci projektu

Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi pre roky 2009-2010. V súčasnosti je toto centrum riadené jednou z mimovládnych organizácií. Pracovníci centra zbierajú údaje a za analýzu a prezentáciu údajov v pravidelných výročných správach je zodpovedné Ministerstvo vnútra.

- Ako súčasť Prvého národného akčného plánu pre roky 2007-2010 bol v Portugalsku vytvorený Úrad pozorovateľa pre obchodovanie s ľuďmi (Observatory on Trafficking in Human Beings) v novembri 2008. Jeho poslaním je tvorba, zber, analýza a šírenie informácií a vedomostí o obchodovaní s ľuďmi a o iných formách porušovania práv na základe pohlavia. V rámci Ministerstva vnútra Úrad pozorovateľa úzko spolupracuje s Generálnym riaditeľstvom pre vnútorné záležitosti (Directorate-General of Internal Affairs) a s Koordinátorom 1. Akčného plánu. V záujme komunikácie s orgánmi činnými v trestnom konaní nastolil Minister vnútra komunikáciu medzi Úradom pozorovateľa a Generálnym tajomníkom Systému vnútornej bezpečnosti.

Ako už bolo spomínané, krajiny zúčastňujúce sa tohto projektu vyvinuli rôzne modely a prístupy k problému zberu, správy a analýzy údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi. Okrem iného sú založené na:

- Využití špeciálne školených sociológov, zapojených do procesu správy a analýzy databáz a do procesu prípravy komplexných a vyčerpávajúcich správ a štúdií;
- Využití špecialistov - napr. sociológov, štatistikov atď. - ktorí budú zapojení do projektovania a implementácie procesu zberu údajov, vrátane analýzy údajov;
- Obmedzení počtu ukazovateľov/premenných súvisiacich s údajmi o obetiach na tie, ku zbieraniu ktorých je Ministerstvo vnútra oprávnené;
- Obmedzení alebo prísnej kontrole zhromažďovania osobných údajov a/alebo iných informácií umožňujúcich presnú identifikáciu obetí obchodovania; a
- Skúšobnom zavedení takéhoto prístupu v minimálne jednej krajine zúčastňujúcej sa projektu (Portugalsko) a zdieľaní získaných poznatkov s inými krajinami

Tieto opatrenia do značnej miery závisia od formy vládnych akcií v rámci boja proti obchodovaniu s ľuďmi a v niektorých prípadoch taktiež od legislatívy a systému inštitúcií v krajine.

Bez ohľadu na tieto prístupy je však v každej krajine nutné dôkladne zvážiť, ktorá inštitúcia je najvhodnejšia pre plnenie funkcií repozitára údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi, a aké informácie sú pre inštitúcie poverené zberom a analýzou údajov nevyhnutné.

Aj keď úlohou národného repozitára je zhromažďovanie a správa údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi, toto nezabraňuje určitému toku chránených a anonymných informácií medzi repozitárom a niektorými zainteresovanými inštitúciami a organizáciami. Aj keď niektoré informácie o obetiach (o únosoch, transporte alebo o krajine zneužívania) môžu byť užitočné pre orgány presadzovania práva, pre ich prácu nie sú dôležité kompletne informácie o danej obeti, o jej zázemí, podrobný opis jej zneužívania, prípadne potreby pomoci. Je možné preto vyhotoviť určitú dohodu, na základe ktorej bude presne určené ako a s ktorými inštitúciami bude možné tieto informácie zdieľať. V prílohe č. 2 sa nachádza vzor memoranda o porozumení (MoP) o zdieľaní informácií medzi zdrojmi informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi a národnými repozitármi informácií.

3.1.3: Zdroje údajov

Najdôležitejšiu úlohu v akejkoľvek iniciatíve zberu údajov plnia jednotlivé informačné zdroje. Identifikácia a spolupráca medzi rôznymi potenciálnymi zdrojmi údajov si preto zasluhuje zvláštnu pozornosť a dôkladné zváženie. Zvážiť treba okrem iného to, s ktorými inštitúciami a akým spôsobom sa najviac oplatí spolupracovať. Po spustení celého projektu je treba venovať zvýšenú pozornosť taktiež tomu, akým spôsobom je možné do projektu zapojiť iné inštitúcie, ktoré by mohli plniť funkciu informačných zdrojov, prípadne kde sú potrebné, a kde treba hľadať nové zdroje informácií.

Medzi možné zdroje informácií o obetiach obchodovania s ľuďmi patria:

- orgány činné v trestnom konaní (napr. pohraničná stráž, jednotky boja proti obchodovaniu s ľuďmi, oddelenie polície pre boj proti prostitúcii, imigračné úrady, atď.),
- vládne organizácie (napr. organizácie poskytujúce sociálne služby, sektor zdravotníctva, rezort práce, ambasády/konzuláty, atď.),
- právni špecialisti, a
- mimovládne a medzinárodné organizácie pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (útulky, programy poskytovania pomoci, linky dôvery, programy na podchytenie ľudí, ktorí potrebujú pomoc, atď.).

Základom procesu zberu údajov je spolupráca a koordinácia činností medzi rôznymi zdrojmi informácií. Niektorí aktéri boja proti obchodovaniu s ľuďmi môžu pri zdieľaní informácií spôsobovať určité problémy, prevažne z dôvodu pocitu určitého „vlastníctva“ údajov. Často však existujú prostriedky zaisťujúce úplnú transparentnosť celého tohto procesu – môžu byť užitočné napríklad v prípade niektorých organizácií tvrdiacich, že to je „moja obeť“ alebo „môj prípad“. Akékoľvek problémy s dôverou, spoluprácou a koordináciou činností medzi jednotlivými informačnými zdrojmi a národnými repozitármi informácií musia byť preto zvážené a vyriešené ešte vo fáze implementácie projektu. K zbieraniu štandardizovaných informácií od rôznych aktérov alebo organizácií zúčastňujúcich sa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorí prichádzajú do kontaktu s obeťami, je možné pristúpiť až po dosiahnutí porozumenia v tejto oblasti.

3.2: Zber údajov pre databázu trestnoprávných údajov o páchatel'och trestného činu obchodovania s ľuďmi

Táto časť opisuje jednotlivé kroky procesu zberu údajov pre databázu trestnoprávných údajov o páchatel'och trestného činu obchodovania s ľuďmi. Opísané tu budú:

3.2.1: Typy údajov

3.2.2: Národné repozitáre

3.2.3: Zdroje údajov

3.2.1: Typy údajov

Východiskovým bodom informácií obsiahnutých v tejto databáze sú údaje o osobách podozrivých/odsúdených za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi a v niektorých krajinách aj iných trestných činov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi.

V databáze sa nachádzajú údaje o pôvode a zázemí páchatel'ov a ich prípady sú dokumentované informáciami o súdnom a právnom konaní - od počiatočných fáz obžalovania a vyšetrovania, cez všetky časti trestnoprávneho konania vrátane odvolacieho konania, až po vykonanie rozsudku, pokiaľ bol rozsudok vyneseny.

Na celonárodnej úrovni, prípadne v závislosti od legislatívneho systému danej krajiny, bude potrebné presne určiť nielen to, ktoré osoby budú považované za podozrivé alebo odsúdené za páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ale taktiež to, v ktorej fáze bude podozrivá alebo usvedčená osoba do databázy zaradená. Niektoré krajiny môžu do databázy zaradiť osoby, ktoré boli z obchodovania s ľuďmi obvinené, ale ešte neusvedčené, iné nie. V niektorých prípadoch je možné údaje zaradiť do databázy až po usvedčení páchatel'a, prípadne až po ukončení odvolacieho procesu. Proces zberu údajov o páchatel'och trestnej činnosti by mal byť v súlade so všetkými legislatívnymi predpismi o ochrane údajov osôb podozrivých z páchania trestnej činnosti v danej krajine. Tieto predpisy sa väčšinou líšia od predpisov o ochrane osobných údajov širokej verejnosti a sú väčšinou menej reštriktívne.²⁸

V databáze nie je potrebné zhromažďovať kompletne informácie o osobách podozrivých/usvedčených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi. Na druhej strane však v prípade každej takejto osoby existuje určité minimálne množstvo informácií, ktoré zaručuje integritu celej databázy. To znamená, že v prípade každej osoby je nutné vyplniť minimálne množstvo polí dotazníka. O tom, ktoré ukazovatele/premenné sú povinné, rozhodne každý repozitár informácií na základe svojich vlastných špecifických potrieb, dynamiky procesu zberu údajov v danej krajine a príslušných právnych predpisov.²⁹

3.2.2: Národné repozitáre

²⁸Podrobnejšie informácie na túto tému a o špecifických právnych parametroch je možné nájsť v *Smernici Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EC*, články 3, 2 a 7. Odporúčame taktiež oboznámiť sa s *Časťou 5: Právne, etické a bezpečnostné problémy spojené so zbieraním údajov*

²⁹Informácie, ktoré sú nevyhnutné pre zaradenie danej osoby/prípady do databázy musia obsahovať niektoré z nasledujúcich základných ukazovateľov/premenných, umožňujúcich adekvátnu identifikáciu prípadu obchodovania s ľuďmi a zároveň ochranu pred duplikovaním prípadov: kód, vek, krajina pôvodu, občianstvo, krajina stáleho pobytu, obvinenie z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi/inej trestnej činnosti.

Databáza trestnoprávných údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi zhromažďuje informácie o páchateloch a umožňuje sledovanie ich prípadov v rámci celého vyšetrovania a súdneho procesu. Cieľom databázy nie je len poskytnúť nástroj na získavanie informácií o osobách podozrivých/usvedčených z páchania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi, ale taktiež nástroj, umožňujúci pochopiť právne úkony s tým súvisiace. Rozhodnutie, ktorá organizácia alebo inštitúcia bude plniť funkciu národného repozitára, musí byť v súlade so všeobecnými cieľmi iniciatívy zberu údajov ako aj schopnosťami, prípravou a možnosťami pracovníkov, ktorí budú s databázou pracovať. Okrem toho je dôležité, aby inštitúcia, ktorá bude plniť túto funkciu, spĺňala všetky technické požiadavky, a aby z právneho hľadiska umožňovala zhromažďovanie údajov a riadenie takejto databázy.³⁰ Výber najvhodnejšieho národného repozitára pre správu databázy páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi sa bude medzi krajinami líšiť, a to hlavne z dôvodu rôznych legislatívnych systémov, rôznej štruktúry a organizácie národných inštitúcií v týchto krajinách.

Možnými kandidátmi na sídlo národného repozitára databázy páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi môžu byť:

- orgány činné v trestnom konaní;
- prokuratúra;
- súdy;
- Ministerstvo spravodlivosti;
- Ministerstvo vnútra;
- Úrad ombudsmana;
- Národný koordinátor boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- Národní spravodajcovia alebo rovnocenné mechanizmy;
- Úrad národného koordinátora;
- národní a/alebo regionálni pozorovatelia a systémy monitorovania obchodu s ľuďmi.

Krajiny zúčastnené v tomto projekte budú prevažne umiestňovať databázu páchatelov trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi v štruktúrach rezortu Ministerstva vnútra, v rámci orgánov činných v trestnom konaní a/alebo v inštitúciách rezortu spravodlivosti.

- V Českej republike je za zber a zhromažďovanie údajov o páchateloch trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi, za ich analýzu a za vyhotovovanie pravidelnej výročnej správy zodpovedné Ministerstvo vnútra, plniac pritom funkciu Národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi. Súhrnné údaje sú poskytované Policajnému zboru ČR a Ministerstvu spravodlivosti.
- V Slovenskej republike úlohu hlavného repozitára trestnoprávných údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi plní Ministerstvo vnútra.

³⁰Napríklad, vzhľadom na platné legislatívne predpisy Slovenskej republiky, sú Policajný zbor SR a iné orgány presadzovania práva jedinými možnými inštitúciami, ktoré sú oprávnené k zberu a zhromažďovaniu údajov o páchateloch trestných činov a k vytváraniu databáz týchto páchatelov v akejkoľvek fáze ich trestnej činnosti. Takéto zhromažďovanie informácií musí zahŕňať predovšetkým ochranu osobných údajov, prezumpciu nevinu a rešpektovanie operačných predpisov policajného vyšetrovania a trestného konania ustanovených v Trestnom zákonníku. Len niektoré štátne inštitúcie - menovite sa jedná o orgány presadzovania práva a niektoré špecifické jednotky ustanovené Trestným zákonníkom - sú oprávnené zbierať údaje o kriminálnej činnosti, prípadne o páchateloch kriminálnych činov vo fáze spravodajstva, prípadne vo fáze operačných zásahov polície.

- V Poľsku zbiera údaje pre databázu páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi Ministerstvo spravodlivosti, ktoré následne na základe týchto údajov poskytuje Ministerstvu vnútra všeobecné štatistické údaje (po vylúčení osobných údajov), ktoré údaje analyzuje a prezentuje v pravidelných štatistických štúdiách dvakrát ročne. Ministerstvo vnútra vždy túto analýzu vydáva v rámci výročnej správy o obchodovaní s ľuďmi, ktorá okrem výsledkov štatistického výskumu obsahuje taktiež výsledky analýzy celého systému boja a prevencie obchodovania s ľuďmi.
- V novembri 2008 bol v Portugalsku ako súčasť Prvého národného akčného plánu pre roky 2007-2010 vytvorený v rámci Ministerstva vnútra Národný úrad pozorovateľa pre obchodovanie s ľuďmi (Observatory on Trafficking in Human Beings). Úrad pozorovateľa prevzal funkciu repozitára v spolupráci s Generálnym riaditeľstvom pre vnútorné záležitosti (Directorate-General of Internal Affairs) a Národnými spravodajcom.

Hlavnou úlohou národného repozitára je zhromažďovať a spravovať databázu páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi, čo však nebráni riadnemu toku bezpečných a anonymných informácií z tohto repozitára smerom za zainteresovaným organizáciám a inštitúciám pri podpore ich činnosti zameranej na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Napríklad, orgány presadzovania práva môžu mať záujem o informácie, koľko z obvinených páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi sa podarilo usvedčiť a odsúdiť, prokurátor môže chcieť vedieť, koľko svedeckých výpovedí je obyčajne potrebných na to, aby bolo možné páchatel'a trestného činu úspešne uznať vinným, orgány poskytujúce sociálne služby môžu chcieť vedieť koľko obetí/svedkov získalo ochranu, prípadne aká je miera úspešnosti súdnych procesov v prípadoch obchodovania s ľuďmi. Pravdepodobne bude potrebné vyhotoviť dohody určujúce, s ktorými inštitúciami a akým spôsobom bude možné tieto informácie zdieľať. V prílohe č. 3 sa nachádza vzor memoranda o porozumení (MoP) vo veciach zdieľania informácií medzi zdrojmi informácií o páchatel'och trestného činu obchodovania s ľuďmi a národnými repozitármi.

3.2.3: Zdroje údajov

Najdôležitejšiu úlohu v akejkoľvek iniciatíve zberu údajov plnia jednotlivé informačné zdroje. Identifikácia a spolupráca medzi jednotlivými potenciálnymi zdrojmi údajov si preto zasluhuje zvláštnu pozornosť a dôkladné zváženie. Zvážiť treba okrem iného to, s ktorými inštitúciami a akým spôsobom sa najviac oplatí spolupracovať. Po spustení celého projektu je potrebné venovať zvýšenú pozornosť taktiež tomu, akým spôsobom je možné do projektu zapojiť iné inštitúcie, ktoré by mohli plniť funkciu potenciálnych informačných zdrojov, prípadne kde treba hľadať nové zdroje informácií.

Možnými zdrojmi informácií o osobách podozrivých, prípadne usvedčených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi môžu byť aktéri/organizácie zúčastňujúce sa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré s týmito osobami prichádzajú do kontaktu v rôznych fázach ich činnosti - menovite sú to osoby zúčastňujúce sa vyšetrovania a súdneho konania proti týmto osobám:

- inštitúcie presadzovania práva (napr. pohraničná stráž, jednotky boja proti obchodovaniu s ľuďmi, oddelenie polície pre boj proti prostitúcii, atď.),

- prokuratúry,
- orgány justičného systému (občianske a trestné súdne konania),
- mimovládne organizácie zaoberajúce sa ľudskými právami.

Základom efektívneho zberu údajov je spolupráca a koordinácia činnosti medzi rôznymi zdrojmi informácií. Niektorí aktéri boja proti obchodovaniu s ľuďmi môžu pri zdieľaní informácií spôsobovať určité problémy, prevažne z dôvodu pocitu akéhosi „vlastníctva“ údajov. Často však existujú prostriedky zaisťujúce úplnú transparentnosť celého tohto procesu – môžu byť užitočné napríklad v prípade niektorých organizácií presadzujúcich názor, že „to“ je „naša obeť“ „alebo náš prípad“. Akékoľvek problémy s dôverou, spoluprácou a koordináciou činností musia byť preto zvážené a vyriešené ešte vo fáze implementácie projektu zberu informácií. Z praktického hľadiska môže byť vzhľadom na súdne a právne konania veľmi užitočné ustanoviť zákonné obmedzenia šírenia informácií - napríklad na obdobie vyšetrovania. Tieto podrobnosti je nutné zvážiť a dôkladne prediskutovať na celonárodnej úrovni v rámci diskusie súvisiacej s procesom zberu údajov. K zberu štandardizovaných informácií od rôznych aktérov alebo organizácií zúčastňujúcich sa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorí prichádzajú do kontaktu s osobami podozrivými, prípadne usvedčenými z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, je možné pristúpiť až po dosiahnutí porozumenia v tejto oblasti.

3.3: Proces zberu informácií, krok za krokom

Proces zberu, prenosu a spracovania údajov, nezávisle od toho, či sa jedná o údaje o obetiach alebo o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi, sa skladá zo šiestich základných krokov. Patria medzi ne:

- 1) zber údajov prostredníctvom rôznych zdrojov informácií;
- 2) prenos údajov z informačných zdrojov do národného repozitára;
- 3) validácia údajov v národnom repozitári;
- 4) zaznamenanie údajov a ich spracovanie v národnom repozitári,
- 5) pravidelné čistenie údajov; a
- 6) analýza, prezentácie a sprístupňovanie informácií pre účely programových a policajných reakcií.

Každý z týchto krokov bude stručne opísaný v tejto časti príručky, Avšak, problémy spojené s analýzou a prezentáciou údajov sú podrobnejšie opísané v iných častiach tejto príručky: *Časť č. 8: Analýza a prezentácia údajov.*

Krok 1: Zber údajov

V závislosti od súboru ukazovateľov/premenných, navrhnutých v rámci celonárodnej spolupráce s partnermi na základe ich vlastných skúseností a potrieb (navrhované súbory ukazovateľov/premenných pre zber údajov o obetiach alebo páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi sú opísané v častiach 6 & 7), sú informácie zbierané prostredníctvom rôznych zdrojov informácií.

- V prípade databázy o obetiach obchodovania s ľuďmi, aktéri boja proti tejto trestnej činnosti, ktorí prichádzajú do styku s hlásenými alebo identifikovanými obeťami, prípadne s obeťami, ktorým bola poskytnutá pomoc - t.j. orgány presadzovania práva, poskytovatelia služieb, vládni činitelia, medzinárodné a mimovládne organizácie - budú požiadaní, aby zbierali údaje o každej obeti obchodovania s ľuďmi, s ktorou prídu do kontaktu, a ktorá, v prípade potreby, vyjadrí svoj súhlas na zaradenie do databázy.³¹
- V prípade databázy páchateľov trestného činu obchodovania s ľuďmi, údaje o osobách podozrivých alebo usvedčených z páchania tejto trestnej činnosti budú pochádzať z rôznych zdrojov - vo fáze vyšetrovania daného prípadu od orgánov presadzovania práva, vo fáze súdneho procesu alebo odvolania od prokuratúry a súdov. Rôzne inštitúcie budú pravdepodobne poskytovať informácie o jednej a tej istej osobe podozrivej alebo vinnej z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, avšak v rôznych fázach s ňou súvisiaceho trestnoprávneho konania. Od týchto aktérov sa bude požadovať, aby zbierali údaje o každej osobe podozrivej alebo usvedčenej z obchodovania s ľuďmi. To, či osoba podozrivá alebo usvedčená z páchania tejto trestnej činnosti musí vydať svoj súhlas na zaradenie údajov do databázy, a ak áno, v akej fáze procesu, je otázkou národnej legislatívy danej krajiny.

Krok 2: Prenos údajov

Prenos údajov medzi informačnými zdrojmi a repositármi môže prebiehať rôznymi spôsobmi, v závislosti od špecifických technických a logistických podmienok - napríklad v písomnej forme (osobne doručené alebo prostredníctvom poštovej zásielky), alebo v elektronickej forme (elektronickou poštou, pamäťovou kartou, atď.). Okrem toho je dôležité posilať všetky údaje v súlade s platnými predpismi upravujúcimi prenos údajov. V mnohých krajinách totiž existujú predpisy o šírení a prenose osobných údajov cez internet, ktoré môžu vopred vylúčiť možnosť

³¹Je treba poznamenať, že cieľom tejto príručky nie je poskytnúť návod na vypočúvanie jednotlivých obetí obchodovania s ľuďmi, a taktiež štruktúra jednotlivých častí príručky neodrzkadľuje jediný možný sled otázok počas rozhovoru s obeťou. Zámerom príručky je skôr vytvoriť určitý štruktúrovaný rámec pre proces zberu údajov (typ informácií, ktoré je treba zbierať, ako, a kým) a poskytnúť opis štruktúry tvorených databáz. V súvislosti s implementáciou tohto projektu sa predpokladá, že organizácie, ktoré sa aktívne zúčastňujú boja proti obchodovaniu s ľuďmi, disponujú príslušnými schopnosťami a možnosťami, ktoré im umožňujú viesť rozhovory s obeťami obchodovania s ľuďmi citlivo a v súlade s etickými princípmi. Zdroje, ktoré môžu poskytnúť niektoré pomocné rady užitočné v súvislosti s uskutočňovaním pohovorov s obeťami obchodovania s ľuďmi a s tým súvisiacimi etickými zásadami: Fafo (2004) *Manual for Rapid Assessment: Trafficking in Children for Labour and Sexual Exploitation in the Balkans and Ukraine (Príručka rýchleho hodnotenia: Obchodovanie s deťmi na účely nútených prác a sexuálneho zneužívania na Balkáne a Ukrajine)*. Ženeva: MOP-IPEC; Laws, S. (2002) *Research for Development, A Practical Guide (Výskum na účely rozvoja: Praktický sprievodca)*. UK: Sage Publications Ltd.; Rende Taylor, L. (2008) *Guide to ethics and human rights in counter trafficking (Sprievodca etickými a ľudskými právami v boji proti obchodovaniu s ľuďmi)*. *Ethical Standards for counter-trafficking research and programming (Etické štandardy pre výskum a plánovanie boja proti obchodovaniu s ľuďmi)*. Bangkok: UNIAP; Surtees, R. (2003) *Documenting Trafficking in Indonesian Women and Children: a Research Manual (Dokumentovanie obchodovania so ženami a deťmi v Indonézii: Príručka výskumu)*. Indonézia: ICMC, ACILS & USAID; UNICEF & UNMIK (2005) *Let's Talk: Developing Effective Communication with Child Victims of Abuse and Human Trafficking (Porozprávajme sa: Naviazanie účinnej komunikácie s detskými obeťami násillia a obchodovania s ľuďmi)*. Priština, Kosovo: UNMIK & UNICEF; Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) (2003) *Ethical and safety recommendations for interviewing trafficked women (Etické a bezpečnostné pokyny pre uskutočňovanie rozhovorov so ženami, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi)*. Ženeva: WHO.

prenosu údajov do národných repozitárov prostredníctvom elektronickej pošty, dokonca aj v zašifrovanej forme. To, ako bude proces prenosu dát prebiehať však závisí od každej krajiny a môže sa medzi jednotlivými krajinami značne líšiť.

Nakoľko v prípade tohto projektu žiadna z databáz nebude obsahovať osobné údaje, prenos údajov bude menej komplikovaný a nebude musieť čeliť niektorým takýmto obmedzeniam. Pokiaľ ide o samotnú databázu, ktorá bola skúšobne zavedená v Portugalsku, podrobnosti o prenose údajov budú dôkladne opísané v technickej príručke.

Krok 3: Validácia údajov

„Validácia údajov“ je proces, počas ktorého sa kontroluje, či údaje spĺňajú určité kritériá. Počas validácie sa kontroluje, či dané riešenie alebo proces je správny, prípadne či spĺňa ustanovené normy a pravidlá. Tento proces môže napríklad zahŕňať verifikáciu toho, či údaje o osobe pochádzajú z platnej databázy, prípadne či vložené údaje sú platné alebo nie. Validácia dát prebieha v momente zadávania údajov a jej výsledkom je vo všeobecnosti odmietnutie a vyradenie niektorých údajov z databázy. Národný repozitár uskutoční validáciu prijatých údajov po prijatí údajov od niektorého zo zdrojov.³²

Najjednoduchšia forma validácie údajov je založená na skontrolovaní, či dané znaky pochádzajú z platného dátového súboru - napríklad, či dátum je zadaný v poradí deň, mesiac a rok, atď. Zložitejšia a dômyselnejšia rutina validácie údajov môže však už kontrolovať náležité kombinácie ukazovateľov/premenných - ak sa napríklad údaje na základe dátumu únosu obete odvolávajú na nejaký iný prípad obchodovania s ľuďmi, je možné skontrolovať, či sa zhodujú aj iné údaje o obeti, ktoré sú v databáze dostupné.

Existuje veľké množstvo metód validácie údajov, pričom najbežnejšími sú:

- *Kontrola formátu dát:* verifikuje, či sú údaje v správnom formáte, napríklad deň/mesiac/rok (dd/mm/yyyy);
- *Kontrola typu dát:* verifikuje, či typ zadaných údajov je správny - napríklad či písmeno „O“ nie je zamenené s číslom „0“ a naopak;
- *Kontrola rozsahu:* verifikuje, či sa napríklad dátum nachádza v presne vymedzenom rozsahu hodnôt, to znamená, či sa mesiac nachádza v rozmedzí od 1 do 12, či deň nepresahuje číslo 31, a či nebol omylom zadaný rok z 19. storočia (čiže roky od 1800);
- *Kontrola vstupov:* verifikuje, či v dátovom súbore boli zadané všetky dôležité (povinné) údaje, ako napríklad meno či identifikačný kód, prípadne dátum narodenia, a či teda neboli omylom vynechané;
- *Kontrola pravopisu:* verifikuje gramatické a pravopisné chyby;
- *Kontrola zhodnosti:* verifikuje, či sa dané pole zhoduje s predpísanými možnosťami, ako napríklad muž alebo žena v prípade poľa „pohlavie“.

³²Predmetom hore uvedenej diskusie sú spôsoby, akými môžu pracovníci uskutočňovať validáciu databázy obetí, ako aj páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi. Ak sú údaje prechovávané v databáze, softvér môže byť naprogramovaný tak, aby obsahoval procedúry validácie údajov, umožňujúce akceptáciu niektorých kódov/odpovedí, a aby upozorňoval na chýbajúce dôležité údaje atď.

Validácia údajov sa môže uskutočňovať rôznymi spôsobmi, v závislosti od zdrojov (ľudských ako aj finančných) národného repozitára, použitej technológie/softvéru a celého projektu zberu informácií. V najjednoduchšej verzii môže verifikáciu uskutočniť personál zodpovedný za zber údajov prostredníctvom manuálneho skontrolovania poskytnutých informácií (zohľadňujúc pritom niektoré z metód uvedených v tejto časti). Proces validácie údajov môže v niektorých situáciách vyžadovať určité znalosti z oblasti obchodovania s ľuďmi - získané buď na základe poskytovanej pomoci/ochrany, alebo zo súdnych a právnych procesov - inak nebude možné odhaliť niektoré chyby a prípadné problémy. Ak napríklad osoba usvedčená zo spáchania trestného činu obchodovania s ľuďmi nebude odsúdená na trest odňatia slobody, táto skutočnosť môže upozorniť na možnú chybu v údajoch, nakoľko vo väčšine krajín je trest odňatia slobody typickým trestom za zločin obchodovania s ľuďmi. Validáciu údajov je možné uskutočniť taktiež revíziou všetkých údajov prípad za prípadom za účelom zhodnotenia logiky a presnosti poskytnutých odpovedí. Napríklad pokiaľ dátumy nie sú v chronologickom poradí (tzn. dátum zverbovania nasleduje po dátume poskytnutia pomoci *alebo* dátum uväznenia nasleduje po dátume zahájenia súdneho procesu), bude potrebné údaje dôkladne zverifikovať. V rámci validácie údajov môže byť potrebné kontaktovať pôvodný zdroj informácií (či už mimovládne, medzinárodné alebo vládne organizácie), ktoré by mohli pomôcť objasniť niektoré nejasné alebo problematické údaje.

Jedným z kľúčových problémov v priebehu validácie údajov je vyhľadanie zdublikovaných prípadov - jedna a tá istá osoba zapísaná do databázy viac než raz. Takýto prípad môže nastať v prípade databázy obetí obchodovania s ľuďmi, napríklad v situácii, ak dve rôzne organizácie alebo inštitúcie zidentifikujú a/alebo poskytnú pomoc jednej a tej istej osobe, v dôsledku čoho obe tieto inštitúcie uvedú tú istú obeť v dátovom súbore. Môže k tomu taktiež dôjsť v prípade databázy páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi, ak dve inštitúcie - napríklad orgány presadzovania práva a úrad prokurátora - vedú ten istý prípad, ale v rôznych jeho fázach. Osoby podozrivé alebo usvedčené z páchania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi mohli okrem toho spáchať viac než jeden trestný čin obchodovania s ľuďmi a môžu preto čeliť viacnásobným trestom za viacnásobné spáchanie trestného činu.

Existujú technické prostriedky, vďaka ktorým je možné chrániť dátové súbory pred duplikátmi prípadov. Jedná sa predovšetkým o použitie špecifického softvéru. Takýto softvér môže zidentifikovať prekrývajúce sa ukazovatele/premenné (vek/dátum narodenia, občianstvo, miesto stáleho pobytu, rodinný stav, atď.). Softvér obsluhujúci databázu môže byť navyše naprogramovaný tak, aby umožňoval zadávanie viacnásobných trestných činov obchodovania s ľuďmi spáchanými jednou osobou. Pokiaľ sa osoba podozrivá alebo vinná zo spáchania trestného činu obchodovania s ľuďmi v databáze už nachádza, novo vložené informácie o trestnom čine obchodovania s ľuďmi budú prepojené na už existujúci súbor jeho osobných údajov. V databáze sa bude táto osoba nachádzať len raz, ale s informáciou o viacnásobnom obvinení zo spáchania trestného činu obchodovania s ľuďmi.

V kontexte tohto projektu - v ktorom osobné údaje nebudú prevažne zbierané - neustále existuje riziko duplikácie niektorých prípadov. Je to fakt, ktorý treba brať do úvahy predovšetkým pri analýze a prezentácii získaných údajov. Zabezpečiť, aby analýza prebiehala so

zreteľom na tento fakt je nesmierne dôležité, rovnako ako aj zabezpečenie patričnej transparentnosti pri prezentácii údajov a záverov. Riziko zdublikovania informácií môže v prípade oficiálneho zverejnenia číselných údajov potenciálne viesť k výsledkom a štatistikám, ktoré sa nebudú zhodovať so skutočnosťou. Tento fakt je nutné zohľadniť pri analýze a prezentácii údajov. Riziko duplikácie údajov kladie ešte väčší dôraz na dôsledné uskutočnenie procesu validácie údajov.

Krok 4: Vkladanie údajov

Po úspešnej validácii sú údaje vložené do dátového systému v akomkoľvek formáte, ktorý daná krajina akceptuje (napr. špecifický softvér, elektronická forma, hárok tabuľkového procesora, spis dokumentov, atď.). Proces vkladania údajov musí prebiehať v súlade s národnou legislatívou o ochrane osobných údajov a o voľnom šírení týchto údajov.

Údaje je možné vložiť aj po uplynutí určitého časového intervalu, pokiaľ sa v priebehu tohto času podarí získať prístup k podrobnejším (alebo k presnejším) informáciám o danom konkrétnom prípade. Napríklad,

- V prípade obetí obchodovania môže dôjsť k sprístupneniu dodatočných informácií vtedy, keď obeť obchodovania začne viac dôverovať organizácii, ktorá jej poskytuje pomoc a stane sa vďaka tomu otvorenejšou a ochotnejšou prezradiť viac podrobných informácií o jej skúsenosti s obchodovaním.
- Nakoľko v prípade osôb podozrivých alebo usvedčených z páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi pochádzajú informácie od rôznych organizácií a inštitúcií prichádzajúcich do styku s danými osobami v rôznych etapách ich trestnoprávneho konania (vo fáze vyšetrovania, súdneho procesu, odvolacieho konania, atď.), je dosť pravdepodobné, že za účelom dôkladnej dokumentácie a sledovania každého prípadu bude treba údaje viacnásobne meniť.³³

Krok 5: Čistenie údajov

„Čistenie údajov“ je proces vyhľadávania a opravy (prípadne odstránenia) poškodených záznamov v databáze. Dátový súbor by mal byť po vyčistení správny, kompletný (do takej miery, do akej je to v danom konkrétnom čase možné), a v súlade s inými podobnými dátovými súborami v systéme. Čistenie údajov je nevyhnutným mechanizmom kontroly kvality. Líši sa od procesu validácie údajov tým, že proces čistenia sa uskutočňuje pravidelne v určitých časových intervaloch v priebehu spracovávaní údajov a na vybraných skupinách údajov.

Vlastný proces čistenia údajov sa môže skladať z fázy odstraňovania typografických chýb, alebo z fázy validácie a opravy hodnôt s využitím známeho zoznamu hodnôt. Príkladom procesu čistenia údajov je kontrola zhody, ktorá zaručuje prinajmenšom to, že každé pole obsahuje platnú hodnotu zhodnú s očakávaniami, a že nepoužiteľné polia budú prázdne. Pokročilejšia kontrola zhody si vyžaduje určité poznatky z danej oblasti a vo všeobecnosti je založená na viacnásobnom porovnaní rôznych premenných. Napríklad, v prípade súboru údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi môže byť táto kontrola založená na

³³ Softvér obsluhujúci databázu môže byť naprogramovaný tak, aby umožňoval aktualizáciu dátových záznamov jednotlivých prípadov, a aby predchádzal ich duplikovaniu a iným problémom v rámci databázy.

zverifikovaní, či páchatelovi bol udelený za všetky jeho trestné činy príslušne vysoký trest (v súlade s národnou legislatívou).

Za účelom zaručenia príslušnej kvality údajov je potrebné údaje čistiť v pravidelných intervaloch. Súčasťou tohto musí byť revízia údajov s cieľom odhalenia prípadných nezrovnalostí a chýb. Obsluhujúci personál môže za týmto účelom a v závislosti od určitých ukazovateľov/premenných spustiť príslušné testy, ktoré umožnia odhalenie prípadných problémov. Napríklad, spustenie testu kontrolujúceho dátumy (napr. dátum zverbovania, dátum obchodovania, dátum poskytnutia pomoci, atď.) môže poukázať na problematické odpovede osôb, v prípade ktorých parameter deň presahuje hodnotu 31, prípadne parameter mesiac presahuje hodnotu 12. Vytváranie krížových odkazov na niektoré iné ukazovatele/premenné predstavuje ďalší spôsob ako zisťovať a odhaľovať problémy spojené s databázou. Identifikácia nesprávneho alebo neprijateľného vzoru je taktiež jedným zo signálov upozorňujúcich na „nečisté údaje“. Môže byť potrebné daný dátový súbor odstrániť, prípadne opraviť obsah dát.

Krok 6: Analýza, prezentácia a vyhotovovanie správ

Každý repozitár bude musieť získané údaje preanalýzovať a výsledky analýzy následne predstaviť rôznym subjektom – informačným zdrojom, dotknutým osobám, vládny inštitúciám a v niektorých prípadoch taktiež širokej verejnosti. Viac podrobnejších informácií o analýze a prezentácii údajov je možné nájsť v Časti 8: *Analýza a prezentácia údajov*. Vid' taktiež časť 4: *Spravodajské povinnosti a požiadavky*.

Časť 4: Výkazníctvo - povinnosti a požiadavky³⁴

Samotný proces zberu údajov užitočných pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi nevystačí pre realizáciu cieľov tohto boja. Zozbierané údaje musia byť následne skonsolidované, dôkladne preanalýzované a poskytnuté príslušným odborníkom a vládnym činiteľom, ktorí rozhodujú o realizácii príslušných akcií boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Tento projekt (rovnako ako táto príručka) sa snaží prispieť k splneniu dvoch cieľov *Akčného plánu*³⁵ Európskej únie zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré vyzývajú k zavedeniu nového prístupu k boju proti obchodovaniu s ľuďmi založeného na faktoch (tzv. "evidence-based approach to trafficking in human beings"). Menovite ide o tieto ciele:

- *Cieľ 2.1:* Zlepšiť poznatky o rozsahu obchodovania s ľuďmi (vrátane prepojenia na iné druhy trestnej činnosti) v EÚ a rozvoj spoločných pokynov pre zber údajov vrátane porovnateľných ukazovateľov/premenných;
- *Cieľ 5.1:* Zlepšenie strategickej a taktickej spravodajskej služby a ňou poskytovaného obrazu o obchodovaní s ľuďmi a rozvoj prístupu k obchodovaniu s ľuďmi, ktorý je založený na informáciách od spravodajských služieb.

Projekt je okrem toho v súlade s odporúčaniami obsiahnutými v *Protokole OSN*, ktorý v článku 9 uvádza, že zúčastnené strany „by sa mali snažiť o prijatie opatrení, ako sú napríklad výskumné iniciatívy [...] zameraných na prevenciu a boj proti obchodovaniu s ľuďmi“ a v článku 10, že „orgány presadzovania práva, imigračné úrady a iné významné orgány štátnej moci musia vhodným spôsobom medzi sebou spolupracovať v zmysle zdieľania informácií v súlade s ich vnútroštátnymi právnymi predpismi [...]“.³⁶

³⁴Tieto informácie boli pôvodne pripravené v Inštitúte NEXUS v súvislosti s projektom DCIM realizovaným Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) v JV Európe. Vid' Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií)*. Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom DCIM-EU a vzhľadom na podnety zo strany štyroch krajín EÚ zúčastnených v projekte (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov projektu DCIM-EÚ (Associazione On the Road, Dutch National Rapporteur a Inštitút NEXUS) ako aj zo strany projektovej skupiny pracovníkov ICMPD zúčastnených v projekte DCIM-EU boli tieto informácie autormi zrevidované a zaktualizované.

³⁵Akčný plán EÚ osvedčených postupov, noriem a spôsobov práce pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho predchádzanie (2005/C 311/01) z roku 2005. Vyvinutý v rámci Haagskeho programu „Posilňovanie slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v Európskej únii“ (Časť 1.7.1), ktorý bol schválený Európskou radou v novembri 2004. Brusel. Dostupný na internetovej stránke: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/c_311/c_31120051209en00010012.pdf.

³⁶Vid' United Nations (2000) *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons (Protokol prevencie, potláčania a trestania obchodovania s ľuďmi)* New York: UN General Assembly.

S tým súvisí povinnosť repozitárov informácií poskytovať spätnú väzbu príslušným informačným zdrojom - to znamená, zdieľať výsledky a závery získané na základe údajov zhromaždených v rámci spolupráce s viacerými informačnými zdrojmi. Tak ako je stanovené zákonom o ochrane osobných údajov a príbuznými predpismi, je to na jednej strane povinnosť právna a politická. Rovnako dôležité je to však aj s ohľadom na praktické ciele. Nakoľko informačnými zdrojmi sú väčšinou partneri, ktorí sa aktívne podieľajú na tvorbe a implementácii iniciatívy zberu údajov, pravdepodobne budú cítiť určité pocity vlastníctva a/alebo spolupatričnosti k tomuto procesu. To môže ešte viac zvýšiť kvalitu údajov poskytovaných do repozitára a v konečnom dôsledku zvýšiť kvalitu prezentovaných výsledkov analýzy.

4.1: Správy poskytované informačným zdrojom

Výmenou za získanie údajov o obetiach a páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi by národný repozitár mal pripraviť a ďalej preposlať výsledky analýzy takto zozbieraných údajov - to znamená, rozšíriť výsledky štatistickej analýzy a závery - o obetiach obchodovania s ľuďmi a ich skúsenostiach, ale rovnako aj o osobách podozrivých alebo usvedčených zo spáchania trestného činu obchodovania s ľuďmi prípadne iných súvisiacich trestných činov. Povinnosť spätného poskytovania správ bude väčšinou upravená právnymi predpismi danej krajiny, prípadne *Smernicou EÚ o ochrane údajov*³⁷ (viď články 30, 33), ak takéto predpisy v danej krajine neexistujú. V jednotlivých krajinách zúčastňujúcich sa tohto projektu sa na celoštátnej úrovni väčšinou vyžaduje, aby národný repozitár poskytoval jednotlivým informačným zdrojom spätné spravodajstvo - nezávisle od toho, či sa jedná o mimovládne, vládne alebo medzinárodné organizácie. Takéto niečo je možné vidieť napríklad v Portugalsku, kde je toto ustanovené nariadením číslo 229/2008, D.R. n.º 231, Série I zo dňa 27. novembra 2008, na základe ktorého bol zriadený Pozorovateľ pre obchodovanie s ľuďmi.

Za účelom zaistenia hladkej a ničím nerušenej výmeny informácií a spravodajstva môžu príslušní aktéri tohto procesu pripraviť v jednotlivých krajinách Memorandum o porozumení, ktoré

³⁷ *Smernica EÚ o ochrane údajov* (Smernica Európskeho parlamentu a Rady [95/46/EC](#) z dňa 24. októbra 1995) je dostupná na internetovej adrese: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/95-46-ce/dir1995-46_part1_en.pdf. Článok 30 ustanovuje, že Pracovná skupina zaoberajúca sa ochranou jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov (a) posudzuje všetky otázky týkajúce sa uplatňovania národných opatrení prijatých podľa tejto smernice, čím prispieva k jednotnému uplatňovaniu týchto opatrení; (b) vyjadruje sa k úrovni ochrany v Spoločenstve a v tretích krajinách; (c) informuje Komisiu o všetkých navrhnutých novelách tejto smernice, dopĺňujúcich alebo podrobných opatreniach na zaručenie práv a slobôd fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a o všetkých ďalších navrhovaných opatreniach Spoločenstva, ktoré majú vplyv na tieto práva a slobody; (d) vyjadruje sa k vykonávacím predpisom pripraveným na úrovni Spoločenstva. (...) Pracovná skupina vypracováva výročnú správu o stave ochrany fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov v Spoločenstve a v tretích krajinách, ktorú podáva Komisii, Európskemu parlamentu a Rade. Táto správa sa zverejňuje.

Článok 33 ustanovuje, že „Komisia v pravidelných intervaloch, počnúc najneskôr tri roky odo dňa uvedeného v článku 32 (1), podáva Rade a Európskemu parlamentu správu o implementácii tejto smernice, pričom v prípade potreby svoju správu dopĺňa o vhodné návrhy na zmeny. Správa sa zverejňuje. Komisia osobitne preskúma uplatňovanie tejto smernice pri spracovaní zvukových a obrazových údajov o fyzických osobách, a podá primerané návrhy, ktoré sa ukážu byť nevyhnutné, pričom berie do úvahy vývoj informačných technológií a stav vývoja informačnej spoločnosti.“

umožní presné stanovenie úloh a zodpovedností každej zo zúčastnených strán v ich vzťahu k informačnému toku a zdieľaniu dôležitých informácií. Toto Memorandum môže obsahovať podrobné informácie o tom, ako a kedy je možné poskytovať informácie rôznym národným repozitárom, ale taktiež podrobné informácie o tom, ako budú národné repozitáre zdieľať súhrnné údaje získané od rôznych vnútroštátnych informačných zdrojov. Vzory Memoranda o porozumení týkajúceho sa údajov o obetiach a páchateloch trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi je možné nájsť v prílohách (prílohy č. 2 a 3). Tieto dokumenty je možné prispôbiť legislatíve a špecifickým potrebám danej krajiny. Na základe porozumenia s príslušnými prispievajúcimi informačnými zdrojmi z vládnych kruhov alebo z občianskej spoločnosti môže národný repozitár ďalej stanoviť pre každú z databáz špecifickú spravodajskú sieť.

Parametre predkladaných správ budú v každej zo zúčastnených krajín stanovené v závislosti od rôznych potrieb inštitúcií a iných aktérov boja proti obchodovaniu s ľuďmi, zdrojov (ľudských a finančných), ktoré majú národné repozitáre k dispozícii a taktiež právnych požiadaviek ukladaných zákonmi o boji proti obchodovaniu s ľuďmi ako aj národnými plánmi a/alebo štruktúrami.

4.2: Podávanie správ inému repozitáru

Opisované dva súbory dát/premenných sú samostatné a úplne odlišné, obsahujú rôzne druhy informácií a zaoberajú sa problémom obchodovania s ľuďmi z rozdielnych hľadísk. Napriek tomu, že fyzické sídlo týchto dvoch databáz môže byť v jednej a tej istej inštitúcii, nie sú navzájom prepojené. A predsa, aj keď sa nepochybne jedná o dva oddelené súbory informácií, zlúčenie v nich obsiahnutých informácií prináša kompletnejší obraz o probléme obchodovania s ľuďmi, objasňujúc pritom oblasti prevencie a ochrany obetí, ako aj postihovania páchatelov tejto trestnej činnosti. Niektoré údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi môžu byť dôležité pre orgány činné v trestnom konaní. Napríklad, informácie o únosoch, formách obchodovania s ľuďmi a o miestach zneužívania môžu byť užitočné pre orgány presadzovania práva pri plánovaní identifikačných protokolov a intervenčných prostriedkov. Podobne niektoré údaje o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi môžu byť užitočné pri poskytovaní pomoci obetiam. Získanie podrobnejších informácií o postupoch trestnoprávneho konania - vrátane toho, do akej miery sa darí páchatelov usvedčiť, aké sú očakávané rozsudky a tresty, dostupnosť ochrany poskytovanej obetiam, možnosti odškodnenia obetí - môže byť užitočné pre poskytovateľov sociálnych služieb, prípadne pre advokátov, ktorí môžu obetiam poradiť, či v danom konkrétnom prípade svedčiť alebo nie.

V ideálnej situácii budú tieto dva súbory informácií navzájom spolupracovať a časť údajov obsiahnutých v jednotlivých súboroch bude spoločná, ale so zreteľom na právne, etické a bezpečnostné aspekty (viď časť 5: Právne, etické a bezpečnostné aspekty zberu údajov). Umiestnenie oboch databáz v jednej inštitúcii môže uľahčiť spoluprácu a výmenu informácií medzi týmito dvoma súbormi, čo v konečnom dôsledku môže zlepšiť dostupnosť výsledkov analýzy informácií o obchodovaní s ľuďmi.

4.3: Podávanie správ dotknutým osobám

Pri zbieraní osobných informácií z národnej legislatívy väčšinou vyplýva zákonná povinnosť informovať dotknutú osobu o tom, že jej údaje budú zahrnuté v pripravovanej správe a taktiež povinnosť ponúknuť tejto osobe možnosť prístupu k svojim informáciám, vrátane zaistenia správnosti týchto informácií. V takýchto prípadoch je nutné aby dotknutá osoba podpísala súhlas na zaradenie osobných údajov do databázy. Pred vydaním súhlasu musí byť táto osoba informovaná o účele spracovania jej osobných údajov, o tom, aké osobné údaje budú uchovávané, kto bude prevádzkovateľom databázy a taktiež na aké obdobie dotknutá osoba tento súhlas vydáva. Vo všetkých štyroch krajinách zúčastňujúcich sa tohto projektu existujú platné zákony o ochrane osobných údajov, ktoré taktiež upravujú povinnosť podávania správ dotknutým osobám. Tieto predpisy sa uplatňujú taktiež v prípade tohto projektu. Ak však takéto zákony neexistujú, uplatňuje sa v tomto zmysle *Smernica EÚ o ochrane údajov*, články 10 až 15. Napríklad, článok 12 o „práve prístupu“ ustanovuje, že členské štáty musia zaručiť každej dotknutej osobe právo získať od prevádzkovateľa prístup k svojim osobným údajom. Čo sa týka trestnoprávných údajov o páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi, tu neexistuje podobná povinnosť informovať páchatel'a (čiže zločinc'a) o podávaní správ a o použití týchto údajov, tak ako je to v prípade riadnych občanov alebo v prípade obetí zločinov. Články 3.2, 8.5 a 13 smernice EÚ ustanovujú potrebu zabezpečenia národnej a štátnej bezpečnosti a kriminálnu činnosť ako výnimky, v prípade ktorých je možné niektoré povinnosti obmedziť. Na druhej strane sa však tieto výnimky nemusia vzťahovať na iniciatívy ako je táto, ktorých cieľom nie je ani výskum, ani národná bezpečnosť.

4.4: Zverejňovanie správ širokej verejnosti

Vo všeobecnosti existuje povinnosť poskytovať širokej verejnosti informácie o probléme obchodovania s ľuďmi. Vládne orgány všetkých štyroch krajinách, ktoré sa zúčastňujú tohto projektu, v súčasnosti zdieľajú informácie o obchodovaní s ľuďmi so širokou verejnosťou rôznymi spôsobmi. Napríklad, v Českej republike zákon č. 106/1999 zbierky zákonov o slobodnom prístupe k informáciám *okrem iného* špecifikuje zoznam orgánov a inštitúcií, ktoré sú povinné takéto informácie poskytovať a zároveň upravuje zverejňovanie a poskytovanie informácií na základe individuálnych požiadaviek. Okrem toho upravuje niektoré s tým súvisiace aspekty, ako napríklad ochranu osobných informácií a súkromia občanov. Ako už bolo spomenuté, v Portugalsku je za zverejňovanie a rozširovanie výsledkov štúdií a informácií o obchodovaní s ľuďmi a taktiež za tvorbu a správu internetovej stránky venovanej tomuto problému zodpovedný Úrad pozorovateľa pre obchodovanie s ľuďmi (Observatory of Trafficking in Human). Správy sú podávané informačným zdrojom, Ministerstvu vnútra a iným orgánom, rovnako ako aj širokej verejnosti. Takýto stav bol dosiahnutý na základe intenzívnej spolupráce medzi Komisiou pre občianstvo a rodovú rovnosť (Commission for Citizenship and Gender

Equality - CIG) a Národným koordinátorom Prvého akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Povinnosť podávania správ širokej verejnosti je najčastejšie splnená prostredníctvom vydávania pravidelných správ o obchodovaní s ľuďmi, ktoré sú dostupné širokej verejnosti tak v tlačenej, ako aj v elektronickej forme (napr. na internete).

Časť 5: Právne, etické a bezpečnostné aspekty zberu údajov³⁸

Existuje celý rad právnych a etických problémov/otázok spojených so zhromažďovaním, prenosom a zdieľaním citlivých údajov, ako sú tie opísané v tejto príručke. Odporúča sa, aby sa údaje, v prípade chýbajúcej národnej legislatívy týkajúcej sa tejto veci, krajiny riadili princípmi a Smernicou ES o ochrane údajov (Smernica 95/46/ES Európskeho parlamentu a Rady Európy zo dňa 24. októbra 1995 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov a voľný pohyb takýchto údajov. Vo väčšine krajín EÚ - vrátane Českej republiky, Poľska, Portugalska a Slovenskej republiky boli prijaté zákonné ustanovenia týkajúce sa ochrany dát a výmeny informácií v súlade so Smernicou o ochrane údajov.³⁹

Následujúce legislatívne nástroje sa týkajú ochrany údajov.⁴⁰

³⁸Táto časť bola pôvodne pripravená v súvislosti s projektom ICMPD DCIM v juhovýchodnej Európe Inštitútom NEXUS, so vstupnými informáciami a radou od Jeana Lanoue, hlavného právneho poradcu, ICMPD. Pozri Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: Kritériá regionálneho rozvoja)* Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom DCIM - EU a vzhľadom k podnetom zo strany štyroch krajín EU, ktoré sa projektu zúčastňujú (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov projektu EUDCIM-EUDCIM-EU (Associazione On the Road, Úrad holandského národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi a Inštitút NEXUS), ako aj zo strany projektovskej skupiny pracovníkov ICMPD, ktorí sa zúčastňujú na projekte EUDCIM-EUDCIM-EU, boli tieto informácie autorom zrevidované a modernizované. Táto časť takisto ťaží z ďalšej právnej pomoci a odborných znalostí Jeana Lanoue, hlavného právneho poradcu, ICMPD a z informácií od Tanie Navarro, ktorá viedla výskum a pomáhala pri navrhovaní bodu 5.1: *National legal frameworks on data protection and collection in project countries (Národné právne rámce ochrany a zberu údajov v krajinách zúčastňujúcich sa na projekte)*.

³⁹Každá krajina zúčastňujúca sa projektu zaviedla legislatívu týkajúcu sa ochrany údajov v súlade so Smernicou ES, a to takto:

- V Portugalsku: Zákon č 67/98 zo dňa 26. októbra o ochrane osobných údajov (ktorý uvádza do portugalského legislatívneho systému smernicu 95/46/EC Európskeho parlamentu a Rady Európy zo dňa 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov). Pozri <http://www.cnpd.pt/english/bin/legislation/Law6798EN.HTM>
- V Českej republike: Zjednotený Zákon o ochrane osobných údajov č 101 zo dňa 4. apríla 2000 a súvisiace novelizácie.
Pozri http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/implementation/czech_republic_act_101_en.pdf
- V Poľsku: Zákon zo dňa 29. augusta 1997 o ochrane osobných údajov (pôvodný text - Zbierka zákonov zo dňa 29. októbra 1997, č. 133, bod 883); (zjednotený tet - Zbierka zákonov zo 6. júla 2002, č. 101, bod 926).
Pozri www.giodo.gov.pl/data/filemanager_en/61.doc
- V Slovenskej republike: Zákon č. 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov v znení zákona č. 602/2003 Z.z, zákon č. 576/2004 Z.z a zákon č. 90/2005 Z.z
Pozri http://www.dataprotection.gov.sk/buxus/generate_page.php?page_id=92

⁴⁰Pre súhrn nástrojov ochrany údajov si prosím prečítajte IOM a MV (2008) „Usmernenia pre zber údajov o obchodovaní s ľuďmi vrátane porovnateľných ukazovateľov / premenných“ Viedeň: IOM & rakúske Ministerstvo vnútra (MV).

- Európsky dohovor o ľudských právach, 1950, <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html>
- Dohovor o ochrane osôb s ohľadom na automatizované spracovanie osobných údajov na úrovni Rady Európy, http://www.coe.int/T/E/Legal_affairs/Legal_co-operation/Data_protection/
- Charta základných práv Európskej únie, http://www.europarl.europa.euU/charter/default_en.htm
- Rámcové rozhodnutie Rady 2008/977/JHA o ochrane osobných údajov spracovávaných v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných záležitostiach, <http://www.edri.org/edri-gram/number7.3/data-protection-framework-decision>

Okrem týchto právnych parametrov existujú aj etické princípy, ktoré je potrebné zvážiť, ako sa uvádza v dokumente OSN *Odporúčané princípy a pokyny dodržiavania ľudských práv v prípadoch obchodovania s ľuďmi*⁴¹ - z ktorých prvoradým je princíp ľudských práv, vrátane skutočnosti, že opatrenia boja proti obchodovaniu s ľuďmi nesmú mať negatívny vplyv na ľudské práva a dôstojnosť dotknutých osôb.

Táto časť sa zaoberá vnútroštátnymi právnymi rámcami štyroch zúčastnených krajín, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi a ochrany dát, ako aj rozsahu právnych a etických faktorov a problémov spojených so zberom a ochranou dát.

5.1: Národné právne rámce týkajúce sa obchodovania s ľuďmi, zberu a ochrany údajov v štyroch krajinách zúčastňujúcich sa projektu

Obchodovanie s ľuďmi je trestný čin v každej zo štyroch krajín, kde je tento projekt realizovaný. Navyše má každá krajina zúčastňujúca sa projektu legislatívu o ochrane údajov, ktorá je v súlade so Smernicou o ochrane údajov ES. Nižšie je uvedený stručný prehľad legislatívnej situácie v každej krajine zúčastňujúcej sa projektu súvisiacej s obchodovaním s ľuďmi a ochranou údajov, vrátane niektorých národných problémov a faktorov. Nemalo by ísť o úplný pohľad na legislatívu v danej krajine, ale o všeobecného sprievodcu existujúcou legislatívou so zreteľom na tieto dva problémy.

Česká republika

Obchodovanie s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi v súčasnosti v Českej republike upravuje Český Trestný zákonník, zákon č. 140/1961 § 232a:

⁴¹OSN (2002) *Odporúčané princípy a pokyny dodržiavania ľudských práv v prípadoch obchodovania s ľuďmi*. Správa vysokého komisára OSN pre ľudské práva Hospodárskej a sociálnej rade. Pozri: [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument).

1. Kto prinúti, zjedná, najme, zláka, dopraví, ukryje, zadržiava alebo odovzdá osobu mladšiu ako osemnásť rokov za účelom zneužitia

- a) na pohlavný styk alebo na iné formy sexuálneho obťažovania alebo zneužívania,
- b) na otroctvo alebo službu,
- c) na nútenú prácu alebo inú formu vykorisťovania, bude potrestaný trestom odňatia slobody od 2 do 10 rokov.

2. (...) kto za použitia násilia, pod hrozbou násilia, ľstou alebo zneužitím omylu, tiesne alebo závislosti, prinúti, zjedná, najme, zláka, dopraví, ukryje, zadržiava alebo odovzdá inú osobu za účelom zneužitia

- a) na pohlavný styk alebo na iné formy sexuálneho obťažovania alebo zneužívania,
- b) na otroctvo alebo službu,
- c) na nútenú prácu alebo inú formu vykorisťovania,

Páchatelia budú potrestaní odňatím slobody na dobu od dvoch do desiatich rokov, v závislosti na okolnostiach zločinu, od piatich do dvanástich a od ôsmich do pätnástich rokov v prípade priťažujúcich okolností. Avšak, v legislatíve chýba definícia jednotlivých foriem obchodovania s ľuďmi. V niektorých prípadoch boli sledované aj iné formy obchodovania za iným účelom ako je sexuálne zneužívanie, aj keď páchatelia neboli ani k dnešnému dňu uznaní vinnými konečným verdiktom súdu.

K 1. januáru 2010⁴² vstúpi do platnosti nový Trestný zákonník (č. 40/2009 Zbierky), ktorý nahradí súčasný Trestný zákonník z roku 1961. Tento nový zákonník obsahuje niektoré dôležité zmeny, z ktorých prvá je čiastočná redefinícia trestného činu obchodovania s ľuďmi, ktorú stanovuje § 168 nového Trestného zákonníka. Súčasný pojem obchodovanie s ľuďmi bude zachovaný s tým, že do ustanovenia budú zahrnuté dva podstatné znaky tohto zločinu - prvý sa týka osôb vo veku do 18 rokov, druhý osôb starších ako 18 rokov, pričom musí byť prítomný nejaký znak nátlaku alebo zneužitia. Ďalšia zmena sa týka obchodovania s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania - táto definícia bude rozšírená zo znenia „prinúti k pohlavnému styku alebo k iným formám sexuálneho obťažovania alebo zneužívania“ o „prinúti k výrobe pornografie“. V tejto súvislosti tiež existujú ustanovenia § 193, ktoré sa týkajú zneužívania detí na pornografiu.

Zoznam rôznych foriem zneužívania formou nútenej práce - otroctvo, služba, nútená práca alebo iné formy vykorisťovania, bude doplnený o „nedobrovoľnú vojenskú službu“. Okrem toho budú trestné tiež nasledujúce činy: nátlak, organizácia, lákanie, ukrývanie, zadržiavanie alebo poskytovanie peňazí dieťaťu alebo dospelému (za použitia vyššie uvedených foriem nátlaku) za účelom odobratia tkanív alebo orgánov z ich tela. Ďalším zločinom, ktorý upravuje § 190 nového Trestného zákonníka je prostitúcia ohrozujúca morálku detí, a tento paragraf bude použitý v

⁴²Pozri prílohu 7 Vybrané ustanovenia zákona č 40/2009 Z. z., Trestný zákonník, s účinnosťou od 1. januára 2010 v Českej republike.

prípade prevádzkovania alebo poskytovania pornografických služieb na verejných miestach v blízkosti akéhokoľvek zariadenia určeného pre návštevu alebo pobyt detí. Profitovanie z akejkoľvek z vyššie uvedených foriem vykorisťovania bude trestne stíhateľné.

Nový Trestný zákonník rieši aj aktuálny problém čiastočného prelínania sa skutkových podstat trestných činov podľa ustanovenia § 204 a 232a Trestného zákonníka. Nové nariadenie týkajúce sa kupliarstva ustanovené v § 189 (2) ruší nasledujúce slová použité v súčasnom § 204: „za použitia násillia, hrozby násillia alebo vykonania inej ťažkej ujmy, zneužitím tiesne alebo závislosti iného.“ Nové nariadenie o kupliarstve podľa § 189 nového Trestného zákonníka sa nevzťahuje na osoby mladšie ako 18 rokov, ktoré budú chránené prísnejšími ustanoveniami týkajúcimi sa obchodovania s ľuďmi.

Ďalšou zmenou, ktorá potenciálne ovplyvní zneužívanie migrantov na formy nútenej práce, je zavedenie nového hlavného komponentu pre spáchanie trestného činu podľa § 342 nového Trestného zákonníka – a to nepovolené zamestnávajúce cudzích štátnych príslušníkov. Toto ustanovenie umožní postih osôb podieľajúcich sa na tzv. „klientskom systéme“.⁴³

So zreteľom na nový trestný poriadok je potrebné venovať osobitnú pozornosť obetiam trestných činov a všeobecnému posilneniu postavenia poškodenej strany. Ministerstvo spravodlivosti vypracovalo predbežné zákonné ustanovenia nového Trestného poriadku, ktorý v bode 8, „Zúčastnená osoba a poškodená strana“ obsahuje nasledujúci popis:

„Práva obetí trestných činov budú nanovo definované podľa osobitného zákona o obetiach trestnej činnosti, ktorý bude upravovať tvorbu a podporu služieb pre poskytovanie pomoci obetiam trestných činov, podporu prevencie, podporu pomoci obetiam vrátane okamžitej pomoci zabezpečenia ochrany a prístrešia, rovnako ako finančnú, zdravotnú, psychologickú a sociálnu pomoc, odborné vzdelávanie sudcov a ostatných orgánov činných v trestnom konaní, rozdelenie do kategórií obzvlášť ohrozených obetí a iných, ochranu osobných údajov obetí vrátane ochrany ich súkromia a osobnej bezpečnosti, ochranu pred sekundárnym podvodom a poskytovanie informácií obetiam trestných činov. Trestný poriadok bude obsahovať iba nevyhnutné opatrenia procesnej povahy týkajúce sa ‚poškodenej strany‘, jej procesných práv, nárokov na náhradu škody atď. Poškodená strana bude definovaná ako, osoba, ktorá utrpela prostredníctvom zločinu ujmu na zdraví, škodu na majetku, morálnu alebo akúkoľvek inú škodu, alebo kde akákoľvek iná osoba mala zisk z ujmy spáchanej na tejto osobe“.

Výška trestov súčasného Trestného zákonníka bude zachovaná, § 5 však dodatočne povolí odňatie slobody od 10 do 16 rokov alebo trest prepadnutia majetku, ak páchatel' spôsobí trestným činom uvedeným § 1 a § 2 smrť. Série ustanovení majú posilniť postavenie obetí trestných činov a obmedziť tresty páchatel'ov - napríklad § (3) (c), ktorý upravuje časové

⁴³Výraz „klientský systém“ označuje nelegitímne formy sprostredkovania práce pre cudzích štátnych príslušníkov. Tento termín bol odvodený zo slova „klient“, ktorý sa v ukrajinskej komunite používa pre tých, ktorí pracujú v čiernej ekonomike, spravidla s priamym prepojením na organizovaný zločin.

obmedzenie trestnoprávnej zodpovednosti a ustanovenia týkajúce sa dĺžky trestu predpísaného Trestným poriadkom v súvislosti s definíciou „spolupracujúceho páchatela“.⁴⁴ Podľa § 58 nového Trestného zákonníka o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody môže súd rozsudok znížiť v prípade, že sa jedná o spolupracujúceho páchatela - rozsudok odňatia slobody môže byť kratší ako najnižšia hranica trestu odňatia slobody, a v takom prípade nie je súd viazaný žiadnou danou minimálnou hranicou ako v ostatných prípadoch. V neposlednom rade § 34 (3) (c) nového Trestného zákonníka stanovuje, že obdobie pred dovŕšením 18 rokov veku, nie je zahrnuté do premlčacej lehoty pre trestné konanie.

Ochrana údajov

Všeobecná zákonná ochrana týkajúca sa zberu dát v Českej republike je obsiahnutá v zákone č. 101/2000 Z. z. o ochrane osobných údajov, ale existujú určité výnimky z pravidiel pre zber údajov z určitých oblastí (napr. bezpečnostné dôvody, verejná a vnútorná bezpečnosť atď. - pozri bod 3 článku 6 zákona o ochrane osobných údajov). Tieto výnimky sa vzťahujú aj na činnosť Polície Českej republiky. Všetky definície v rámci zákona o ochrane osobných údajov sú v súlade so Smernicou 95/46/ES.

Okrem toho, zákon č. 108/2006 Z. z. o sociálnych službách umožňuje poskytovanie finančných prostriedkov na rôzne sociálne služby, vrátane pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Zákon vyžaduje, aby boli poskytovatelia sociálnych služieb registrovaní na Ministerstve práce a sociálnych vecí. Poskytovatelia služieb opíšu sociálne služby a štandardy pre samotnú službu, a tiež zameranie na skupiny/klientov využívajúcich sociálne služby. Poskytovatelia sociálnych služieb môžu zbierať údaje o súčasných klientoch iba v rozsahu nevyhnutnom pre zabezpečenie registrovaných služieb alebo pomoci. Ďalej, zákon č. 108/2006 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších úprav ustanovuje v § 100 (3), že údaje týkajúce sa osôb, ktorým sú poskytované sociálne služby alebo dávky, o ktorých sa osoby uvedené v § 1 a 2 dozvedia v rámci vykonávania svojej činnosti, môžu byť poskytnuté iným osobám len vtedy, ak je to ustanovené týmto zákonom alebo osobitným predpisom. V opačnom prípade môžu tieto informácie poskytnúť iným osobám len s písomným súhlasom dotknutej osoby. Ustanovenia § 30 (1) o informačnom systéme dávok stanovuje, že obecné úrady s rozšírenou právomocou sú oprávnené spracovávať údaje potrebné pre prijatie rozhodnutia o dávke, vrátane osobných údajov v informačnom systéme dávok, za použitia elektronických prostriedkov umožňujúcich diaľkový prístup k takýmto údajom a súčasne zabezpečujúcich ochranu osobných údajov.

Poľsko

Obchodovanie s ľuďmi

V poľskom Trestnom zákonníku sú niektoré predpisy, ktoré sa vzťahujú priamo na trestný čin obchodovania s ľuďmi, menovite:

⁴⁴Táto zmena bola realizovaná v Trestnom poriadku zákonom č 41/2009 Zb. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s prijatím Trestného poriadku (nový § 178A Trestného poriadku).

- Článok 253, § 1. Každému kto sa zúčastňuje na obchodovaní s ľuďmi, aj s ich súhlasom, hrozí trest odňatia slobody na dobu nie kratšiu ako 3 roky. § 2. Každému kto za účelom získania hmotného úžitku organizuje adopciu detí v rozpore so zákonom, hrozí trest odňatia slobody v rozmedzí od 3 mesiacov až do 5 rokov.
- Článok 204, § 4. Na každého, kto naverbuje alebo unesie inú osobu s cieľom zneužiť ju na prostitúciu v zahraničí, sa vzťahuje trest uvedený v § 3 (t.j. odňatie slobody na dobu od 1 do 10 rokov).
- Formy obchodovania s ľuďmi stanovené Protokolom Spojených národov sú brané do úvahy podľa poľského práva.

V poľskom trestnom zákonníku neexistujú žiadne právne definície obchodovania s ľuďmi. Navyše, definície obsiahnuté v Protokole o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi, ktorý Poľsko ratifikovalo 26. septembra 2003, nie sú uplatňované v praxi, čo je prekážkou v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. V roku 2009, v súvislosti s realizáciou Národného akčného plánu proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2009-2010 má však dôjsť k zmene tohto Trestného zákonníka zaradením definície obchodovania s ľuďmi. Týmto budú spresnené formy obchodovania s ľuďmi (nútená práca, sexuálne zneužívanie, obchodovanie s ľuďmi za účelom žobrania, atď.).

Ochrana údajov

Čo sa týka ochrany údajov Poľsko prijalo Zákon o ochrane osobných údajov, ktorý transponuje Smernicu ES do národného práva (Journal of Law: 1997 číslo 133 článok 883). Tento zákon stanovuje všeobecné pravidlá týkajúce sa ochrany údajov. Ďalšie pravidlá o zhromažďovaní údajov Ministerstvom spravodlivosti pomocou „trestných registračných kariet“ stanovuje zákon o národnom registri trestov, ktorý obsahuje podrobné informácie o tom, aký druh informácie karta obsahuje, a aké inštitúcie majú k zhromaždeným informáciám prístup. Pre štatistické špecifikácie používa Ministerstvo „štatistické lístky“ (MS-28). V Poľsku je možné osobné údaje spracovávať iba v súlade s vyššie uvedenými zákonmi.

Portugalsko

Obchodovanie s ľuďmi

Osobitné ustanovenia týkajúce sa prepravy osôb v článku 160 stanovuje zákon 59/2007 zo 4. septembra:

1. Ktokoľvek ponúka, dodáva, verbuje, prijíma, prepravuje, prechováva alebo ukrýva osoby za účelom sexuálneho zneužívania, pracovného vykorisťovania alebo odobratia orgánov:
 - a) násilím, únosom alebo pod vážnou hrozbou;
 - b) podvodným klamstvom alebo manipuláciou;
 - c) zneužívaním právomocí vyplývajúcich zo vzťahu hierarchického, ekonomického, pracovného alebo rodinného;
 - d) využitím psychickej neschopnosti alebo situácie, kedy je obeť zraniteľná; alebo
 - e) prostredníctvom získania súhlasu osoby, ktorá má nad obeťou kontrolu; bude potrestaný odňatím slobody na dobu od troch do desiatich rokov.

2. To isté sa uplatňuje pre kohokoľvek, kto prostredníctvom akýchkoľvek prostriedkov podnecuje, prepravuje, prechováva alebo ukrýva, dodáva, ponúka alebo prijíma mladistvých za účelom sexuálneho zneužívania, pracovného vykorisťovania alebo odobratia orgánov.

3. V prípade stanovenom v predchádzajúcom bode – ak vykonávateľ činu použije ktorýkoľvek z prostriedkov uvedených v bode 1 alebo koná profesionálne alebo s úmyslom peňažného zisku, bude potrestaný odňatím slobody na dobu od troch do dvanástich rokov.

4. Ktokoľvek prostredníctvom platby alebo inej odmeny ponúka, prepravuje, objednáva alebo prijíma mladistvých, alebo si obstará či dá súhlas s ich adopciou; bude potrestaný odňatím slobody na dobu od jedného do piatich rokov.

5. Ktokoľvek, kto vie o spáchaní trestného činu opísaného v položkách 1 a 2, využíva služby alebo orgány obete, bude potrestaný odňatím slobody na dobu od jedného do piatich rokov, v prípade, že nie je z dôvodu iných právnych predpisov aplikovateľný dlhší trest.

6. Ktokoľvek, kto zadržáva, ukrýva, poškodzuje alebo ničí identifikačné alebo cestovné doklady osoby, ktorá je obeťou trestného činu popísaného v bodoch 1 a 2, bude potrestaný odňatím slobody až do troch rokov, v prípade, že nie je z dôvodu iných právnych predpisov aplikovateľný dlhší trest.

Čo sa týka právneho systému pre vstup, pobyt, výstup a odsun cudzích štátnych príslušníkov z národného územia, portugalský právny rámec tvorí zákon č. 23/2007 zo dňa 4. júla, ktorý ponúka osobe, ktorá bola označená ako možná obeť obchodovania s ľuďmi, čas na rozmyslenie v minimálnej dĺžke 30 dní a v maximálnej dĺžke 60 dní, a tým jej umožňuje zotavenie a možnosť úniku spod vplyvu obchodníkov. Počas tohto obdobia nemôžu byť prijaté rozhodnutia o odsune, sú zaistené životné potreby osoby a adekvátne lekárske starostlivosti. Okrem toho je zabezpečená jej bezpečnosť a ochrana, psychologická pomoc, preklady a tlmočenie, ako aj právna pomoc v súlade s týmto zákonom.

Povolenie na trvalý pobyt sa udeľuje cudzím štátnym príslušníkom, ktorí sú alebo sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi v prípadoch kedy:

- a) je potrebné predĺžiť ich pobyt z dôvodu súdneho vyšetrovania a konania;
- b) jasne preukážu ochotu spolupracovať s úradmi; a
- c) prerušili vzťahy s obchodníkmi. Povolenie na pobyt je platné po dobu jedného roka a obnoviteľné po rovnakú dobu, ak sú splnené podmienky uvedené vyššie alebo ak pokračuje ochrana dotknutej osoby. Počas tohto obdobia má obeť obchodovania s ľuďmi možnosť zapojiť sa do existujúcich oficiálnych programov, ktorých cieľom je pomôcť v začlenení sa späť do bežného spoločenského života, vrátane kurzov pre zlepšenie jej profesionálnych zručností.

Maloleté osoby majú nárok na všetky vyššie uvedené zdroje (prispôbené ich veku a zrelosti) a čas na rozmyslenie môže byť predĺžený, ak je to v záujme mladistvého. Takisto budú mať za rovnakých podmienok ako občania daného štátu prístup k vzdelávaciemu systému. Podniknú sa

všetky kroky k určení totožnosti a národnosti nepnoletej osoby bez sprievodu, rovnako ako k čo najrýchlejšiemu nájdeniu jej rodiny. Taktiež bude zaručené jej prípadné právne zastupovanie počas trestného konania.

Zákon č 368/2007 z 5. novembra uvádza, že povolenie na pobyt môže byť udelené obeti obchodovania s ľuďmi bez nutnosti splnenia vyššie uvedených požiadaviek, ak to odôvodňuje osobná situácia obete s ohľadom na zraniteľnosť členov jej rodiny, alebo ľudí s ktorými má úzke vzťahy.

S ohľadom na práva majú osoby označené ako obeť obchodovania s ľuďmi právo na 30-60 dennú lehotu na rozmyslenie. Počas tohto obdobia majú zaručené poskytnutie bezpečného úkrytu, základných potrieb, možnosť okamžitej a adekvátnej lekárskej starostlivosti, psychologickú pomoc, preklad a tlmočenie, ako aj právnu pomoc. Obete obchodovania majú právo na povolenie na pobyt na dobu jedného roka, ktoré môže byť predĺžené. Počas takto povoleného pobytu sa môžu zúčastniť oficiálnych programov, ktoré podporia ich začlenenie sa do spoločnosti.

Ochrana údajov

Ochrana údajov v Portugalsku upravuje zákon 67/98 zo dňa 26. októbra, *Zákon o ochrane osobných údajov*, ktorý transponuje do portugalského právneho systému Smernicu Európskej komisie 95/46/ES.

Slovenská republika

Obchodovanie s ľuďmi

Paragraf 179 slovenského Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z. z.) o obchodovaní s ľuďmi stanovuje, že kto s použitím podvodného konania, lsti, obmedzovania osobnej slobody, násilia, hrozby násilia, hrozby inej ťažkej ujmy alebo iných foriem donucovania, prijatia alebo poskytnutia peňažného plnenia či iných výhod na dosiahnutie súhlasu osoby, na ktorú je iná osoba odkázaná, alebo zneužitia svojho postavenia alebo zneužitia bezbrannosti alebo inak zraniteľného postavenia, zláka, prepraví, prechováva, odovzdá alebo prevezme iného, hoci aj s jeho súhlasom, na účel jeho prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce či nútenej služby, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctvu, odoberaniu orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania, potrestá sa odňatím slobody na štyri roky až desať rokov.

Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto zláka, prepraví, prechováva, odovzdá alebo prevezme osobu mladšiu ako osemnásť rokov, hoci aj s jej súhlasom, na účel jej prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce či nútenej služby, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctvu, odoberanie orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania.

Ochrana údajov

Ochrana údajov je v Slovenskej republike upravená *Zákonom č 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov* v súlade so Smernicou EK 95/46/ES (oficiálny bulletin ES, L 281, 23. november 1995) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č 1882/2003 zo dňa 29. septembra 2003 (Úradný vestník EU, L 284, 31. október 2003).

Podľa *Zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore* v znení neskorších úprav a v súlade so *zákonom č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov* v znení neskorších úprav spracováva Policajný zbor Slovenskej republiky informácie a osobné údaje zhromaždené pri plnení svojich úloh, vrátane informácií a osobných údajov v nevyhnutne potrebnom rozsahu. S ohľadom na Policajný zbor je ochrana osobných údajov stanovená, *inter alia*, aj internými postupmi riadenia - napríklad *Nariadením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 82/2005 o ochrane osobných údajov v rámci informačného systému Policajného zboru v znení nariadenia č. 13/2007, ako aj Nariadením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 38/2004 o poskytovaní informácií prostriedkami masmediálnej komunikácie*.

5.2: Kritické otázky a faktory pri zbere údajov o obchodovaní s ľuďmi

Zber, prenos, uchovávanie a použitie údajov o obchodovaní s ľuďmi je na jednej strane dôležitý nástroj pre vládu v úsilí o prevenciu a v boji proti zločinu. Na druhej strane existuje množstvo rizík a možných problémov v procese zhromažďovania údajov, najmä pokiaľ ide o takú citlivú oblasť trestnej činnosti, ako je obchodovanie s ľuďmi. Medzi vážne problémy, ktoré je potrebné posudzovať z hľadiska zberu údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a správu informácií patrí:

- 5.2.1: Právo na súkromie a utajenie
- 5.2.2: Súhlas
- 5.2.3: Uchovávanie údajov a ich správa
- 5.2.4: Prenos citlivých údajov
- 5.2.5: Zdieľanie a výmena informácií
- 5.2.6: Bezpečnostné problémy a opatrenia

Právne parametre súborov dát zameraných na obeť a obchodníkov sa budú pravdepodobne líšiť. Kým repozitár údajov o obetiach bude musieť striktno dodržiavať parametre zákonov o ochrane údajov, existujú výnimky (spojené s bezpečnosťou a trestnou zodpovednosťou) pre repozitár údajov o obchodníkoch, na ktorý sa niektoré alebo všetky parametre zákonov o ochrane údajov nevzťahujú, v závislosti od miery spracovania údajov štátnymi orgánmi. Odkazujeme tu na národné legislatívy a v prípade ich absencie na Smernicu 95/46 ES.⁴⁵

⁴⁵Tieto výnimky, ktoré sa týkajú štátnej bezpečnosti a trestného zavinenia, sú opísané napríklad v smernici EC 95/46 v článkoch 3.2, 8.2 a 13.

5.2.1: Právo na súkromie a utajenie

Počas zberu údajov o obetiach obchodovania musí byť venovaná pozornosť právu obete na súkromie a utajenie, aby sa zaistilo, že ich zahrnutím do súboru dát nedôjde k zverejneniu ich skúsenosti a/alebo alebo k ďalšiemu prenasledovaniu. Vzhľadom k tomu, že ide o etický a právny problém, mal by byť zvážený zo všetkých pohľadov. Ak sa obeť obávajú, že môže dôjsť k zverejneniu ich pomerov a skúseností, bude menej pravdepodobné, že sa prihlásia k pomoci a /alebo že podajú správu o svojom prípade orgánom činným v trestnom konaní, čo obmedzí množstvo informácií dostupných pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, tak z hľadiska ochrany, ako aj trestného stíhania.⁴⁶ V rovnakom duchu vyzýva pokyn 6.6 Odporúčaných princípov a pravidiel týkajúcich sa dodržiavania ľudských práv v prípadoch obchodovania s ľuďmi Spojených národov, aby štáty:

zabezpečili účinnú ochranu obetí obchodovania s ľuďmi pred ublížením na zdraví, hrozbami alebo zastrašovaním zo strany obchodníkov a s nimi spojených osôb. Z tohto dôvodu by nemali existovať žiadne možnosti odhalenia totožnosti obetí obchodovania s ľuďmi a ich súkromie by malo byť rešpektované a chránené v čo najväčšej miere, s ohľadom na to, že každá obžalovaná osoba má právo na spravodlivý súd. Obete obchodovania s ľuďmi by mali byť s predstihom varované o problémoch spojených s ochranou identity a nemali by v nich byť vzbudzované žiadne nepravdivé alebo nerealistické očakávania týkajúce sa možností orgánov činných v trestnom konaní vzhľadom k vyššie uvedenému.⁴⁷

V mnohých krajinách (vrátane štyroch zúčastnených na projekte) sú národné právne predpisy založené na práve obete na súkromie a utajenie a preto tieto predpisy budú tvoriť základ spôsobu zhromažďovania údajov na národnej úrovni. Sú určité osobné informácie, ktorých získanie a uchovávanie nemusí byť na národnej úrovni legálne. Napríklad, je všeobecne neprípustné uchovávať informácie o sexuálnych praktikách/sexuálnej orientácii dotknutej osoby alebo o jej rase /etnickej príslušnosti a náboženstve (pozri Smernicu ES, článok 8.1). Avšak, so súhlasom dotknutej osoby existujú určité výnimky stanovené v článku 8.2 Smernice ES.

Právne predpisy nemusia konkrétne popisovať rôzne pravidlá alebo parametre spojené s ochranou osobných údajov obete trestného činu (napr. obeť obchodovania s ľuďmi), ktoré sa líšia od pravidiel platných pre širokú verejnosť. Avšak, všeobecne sa považuje za vhodné, aby osoby zúčastnené na právnych prípadoch požiadali o súdny príkaz na utajenie mena obete/svedka, aby im tak zaručili čo najvyššiu mieru nožnej ochrany. Ďalej, sudcovia trestných súdov často prijímajú opatrenia na ochranu totožnosti zúčastnených strán, svedkov a obetí v priebehu súdneho konania. Ak dôjde k porušeniu takéhoto súdneho príkazu, obvykle je to

⁴⁶Pre diskusiu o význame utajenia z hľadiska procesu rozhodnutí prosím pozrite: Brunovskis, A. & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind? When trafficking victims decline assistance*. Fafo Institute (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň); IOM (2007) *Asean and Trafficking in Persons: Using data as a tool to combat human trafficking*. Geneva: IOM; Surtees, R. (2007) *Listening to victims: experiences of identification and assistance in South-Eastern Europe*, Viedeň, Rakúsko: ICMPD.

⁴⁷Ďalej, pokyn 8.9 *Odporúčaných pravidiel OSN týkajúcich sa dodržiavania ľudských práv v prípadoch obchodovania s ľuďmi*, vyzýva štáty k ochrane, pokiaľ je to vhodné, súkromia a totožnosti detských obetí a k prijatiu opatrení na zabránenie šírenia informácií, ktoré by mohli viesť k ich identifikácii.

chápané ako pohrdanie súdom, s možnosťou udeliť pokutu alebo uvaliť väzbu alebo kombinácie oboch. Niektoré krajiny tiež realizujú programy na ochranu svedkov, ktorých zámerom je poskytnúť takú ochranu, hoci využitie týchto opatrení je pre obeť obchodovania nepravidelné.

Informácie o zločincoch je spravidla možné zdieľať a rovnaké ustanovenia o ochrane súkromia v ich prípade neplatia., keďže na „usvedčených zločincov“ sa väčšinou vzťahuje výnimka z ustanovení o poskytovaní údajov. Pre príklad pozri Článok 3.2 Smernice ES 95/46, ktorý poukazuje na to, že rovnaké pravidlá ochrany údajov „sa nevzťahujú na ... činnosť štátu v oblasti trestného práva“ a spravidla súhlas dotknutej osoby nie je potrebný. Avšak, podľa Článku 8.5 „je spracovanie týchto údajov možné iba pod dohľadom úradného orgánu“. Z dôvodu bezpečnosti štátu alebo vo verejnom záujme možno tieto údaje tiež vymeniť, ako je uvedené v Článku 7 Smernice ES 95/46. Podávanie správ o verejných podujatiach (trestné konanie je verejné, ak nie je uvedené inak), by nemalo byť v rozpore so zákonom. Ak je trestné konanie verejné, informácie vyplývajúce z tohto súdneho konania budú taktiež verejné, ak nedôjde k obmedzeniu zo strany súdu.

Avšak, na národnej úrovni bude dôležité určiť či a ako sa bude zaobchádzať s otázkami súkromia a utajenia pri zhromažďovaní informácií o osobách obvinených z trestnej činnosti (pred vynesením rozsudku), a to spôsobmi v súlade s týmto právnym rámcom. Napríklad, v Českej republike zákon č. 101/2000 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších úprav, definuje v § 3 (6) úplný zoznam oblastí, na ktoré sa nevzťahujú ustanovenia tohto zákona (a na ktoré sa vzťahuje osobitný zákon), medzi ktoré patria informácie potrebné na zabezpečenie národnej bezpečnosti a obrany, verejného poriadku, opatrenia proti trestnej činnosti a významné hospodárske a finančné záujmy.

V Portugalsku ustanovuje Zákon 67/98 zo dňa 26. októbra o ochrane osobných údajov v Článku 8, že ústredné registre osôb podozrivých z nelegálnej činnosti, páchania trestných a správnych deliktov a registre rozhodnutí o uplatňovaní trestov, bezpečnostných opatrení, pokút a ďalších trestov môžu byť vytvorené a spravované len verejnou organizáciou, ktorej bola táto zodpovednosť daná zákonom upravujúcim jej organizáciu a fungovanie, s prihliadnutím na názor CNPD. Ten istý článok stanovuje, že spracovanie osobných údajov osôb podozrivých z nelegálnej činnosti, trestných alebo správnych deliktov a rozhodnutí o uplatňovaní trestu, bezpečnostných opatrení, pokút a iných sankcií môže povoliť len CNPD, za predpokladu dodržiavania pravidiel týkajúcich sa ochrany údajov a bezpečnosti informácií, ak je takéto spracovávanie potrebné pre dosiahnutie zákonných cieľov správcu a za predpokladu, že základné práva a slobody dotknutej osoby nemajú prednosť. Spracovanie osobných údajov na účely policajného vyšetrovania by malo byť obmedzené na spracovanie nevyhnutné pre predchádzanie určitému nebezpečenstvu alebo pre stíhanie konkrétneho trestného činu a pre vykonávanie zodpovedností ustanovených v príslušných štatútoch alebo iných právnych predpisoch alebo v súlade s medzinárodnou dohodou či konvenciou, ktorou je Portugalsko viazané.

Tak ako je dôležitý právny rámec, v praxi je súkromie a utajenie osôb zabezpečené v priebehu zhromažďovania údajov. Čo sa týka súborov dát, existuje veľké množstvo technických riešení pre zabezpečenie dôvernosti, ktoré je možné zabudovať do samotného softvéru databázy, napríklad heslo a šifrovací softvér. Avšak, súkromie a dôvernosť musia byť rovnakým spôsobom

chránené zamestnancami, ktorí majú k týmto informáciám prístup, či už sa týkajú obetí obchodovania alebo podozrivých/usvedčených obchodníkov. Národná legislatíva zvyčajne uplatňuje tresty pre prípady, kedy dôjde k porušeniu dôvernosti samotným zdrojom alebo spracovateľom údajov - napríklad pokuty a/alebo tresty odňatia slobody. Konkrétne v Českej republike takéto priestupky upravuje predovšetkým zákon č. 101/2000 Z. z., *Hlava VII. o správnych priestupkoch*. V Poľsku zákon o verejných štatistikách umožňuje okrem iného potrestať porušenie štatistického tajomstva (Článok 54) a privodenie si materiálnych výhod vyplývajúcich z použitia takýchto štatistických údajov (Článok 55).

Pri každodennej praxi sú pre zabezpečenie súkromia a dôvernosti údajov potrebné prísne normy, vrátane parametrov trestov pre zamestnancov, ak by bola táto dôvernosť porušená, pretože ide o vážne profesionálne, etické a právne pochybenia. V prílohe 5 je ukážka dohody o zachovávaní mlčanlivosti, ktorú musia podpísať príslušní pracovníci národného repozitáru a zdrojov dát, ktorá spomína dôvernú povahu súborov dát (tých, ktoré sa týkajú obetí, ako aj tých, ktoré sa týkajú podozrivých/usvedčených obchodníkov) a povinnosť zamestnancov, ktorí s týmito súbormi údajov pracujú, rešpektovať túto dôvernosť. Cieľom dohody o zachovávaní mlčanlivosti je zdôrazniť a posilniť význam dôvernosti v rámci národného repozitára a pokúsiť sa vytvoriť právny, profesionálny a etický rámec pre ochranu dôvernosti.

5.2.2: Súhlas

Aby bolo možné osobné informácie obetí obchodovania zahrnúť do súboru údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi, je potrebný súhlas týchto obetí, ako je uvedené v národných legislatívach.⁴⁸ V prípade maloletých osôb je potrebný súhlas rodičov mladistvých alebo

⁴⁸V štyroch krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú platí nasledujúca legislatíva:

- V Českej republike podľa *Zákona na ochranu osobných údajov č. 101 zo dňa 4. apríla 2000* musí byť dotknutá osoba informovaná o účele, pre ktorý sú údaje zhromažďované, aké osobné údaje budú zhromaždené, o správcoch databázy a čase, na ktorý svoj súhlas dáva. Bez toho môže správca spracovať údaje len vo vybraných prípadoch, menovite 1) Ak ide o spracovanie nevyhnutné pre splnenie jeho zákonnej povinnosti; 2) Ak je spracovanie nevyhnutné pre naplnenie zmluvy, ktorej sa údaje týkajú; 3) Ak je to nevyhnutné pre ochranu životne dôležitých záujmov príslušného orgánu; 4) Ak ide o legálne zverejnené informáciami v súlade s osobitnými predpismi; 5) Ak je to nevyhnutné pre ochranu práv správcu, príjemcu alebo iné zainteresované osoby; 6) Ak tým poskytne osobné údaje o verejne činnnej osobe, úradníkovi alebo zamestnancovi štátnej správy, ktoré preukážu jeho verejnú alebo administratívne činnosti, funkčnú alebo pracovnú pozíciu; a 7) Ak sa spracovanie týka výhradne archivácie na základe osobitného zákona.

- V Poľsku umožňuje spracovanie údajov *Zákon zo dňa 29. augusta 1997 o ochrane osobných údajov, Časť 3, § 23*, ak: 1) dotknutá osoba poskytla svoj súhlas, okrem prípadu, že by spracovanie spočívalo vo vymazaní osobných údajov; 2) spracovanie je nevyhnutné pre výkon práv a povinností vyplývajúcich z právnych predpisov; 3) spracovanie je potrebné na plnenie zmluvy, ktorej súčasťou sú údaje dotknutej osoby alebo na vykonanie opatrení prijatých na žiadosť dotknutej osoby pred uzavretím tejto zmluvy; 4) spracovanie je potrebné na plnenie úloh podľa zákona a vo verejnom záujme; 5) spracovanie je nevyhnutné na účely legitímnych záujmov správcu alebo dotknutej osoby, za predpokladu, že spracovanie neporušuje práva a slobody dotknutej osoby.

- V Slovenskej republike je možné zhromažďovať osobné údaje len so súhlasom obete, s výnimkou prípadov kedy: 1) spracovanie osobných údajov je nevyhnutné pre účely umeleckého alebo literárneho vyjadrenia, informovania verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov a ak sú osobné údaje spracovávané správcom, pre ktorého to vyplýva z rozsahu jeho aktivít. Toto však neplatí v prípade, ak by pri spracovaní osobných údajov pre tieto účely mohlo byť porušené právo dotknutej osoby na ochranu osobných údajov, alebo ak spracovanie takýchto

zákonného zástupcu. O procese zberu údajov by však mal byť informovaný aj mladistvý. V závislosti od toho, ako špecifický a obsažný tento súhlas je, mal by umožňovať spracovanie série osobných údajov vrátane rasy, náboženstva a sexuálnej histórie danej osoby.⁴⁹

Súčasťou procesu získavania súhlasu je riadne informovanie obeť o tom, ako budú použité získané informácie, kto k nim bude mať prístup, ako budú uchovávané a o všetkých súvisiacich problémoch, ktoré by mohli mať vplyv na jej rozhodnutie. Je veľmi dôležité, aby boli dotknuté osoby plne informované o možnom vplyve začlenenia do súboru dát. Poskytnutie súhlasu národnému repozitáru na uloženie osobných údajov, najmä v súvislosti s takou spoločensky stigmatizovanou skúsenosťou ako je obchodovanie s ľuďmi, môže byť pre obeť zložitým rozhodnutím, a preto je potrebné, aby bola dotknutá osoba plne informovaná. Rovnako je dôležité, aby bol súhlas poskytnutý jednoznačne. Dotknutým osobám by mal byť poskytnutý dostatok času na zváženie následkov ich súhlasu a na získanie súhlasu nesmie byť vyvíjaný žiaden nátlak. Ďalej by mali byť dotknuté osoby informované o tom, že svoj súhlas môžu kedykoľvek odvolať, môžu zozbierané údaje skontrolovať, a že k nim majú prístup a/alebo môžu požiadať o opravu informácií zhromaždených v súbore dát.

Ak je takýto súhlas potrebný, mal by byť poskytnutý v písomnej forme a mal by byť priložený k priečinku v národnom repozitári. Všeobecne možno povedať, že súhlas sa vzťahuje na spracovanie osobných údajov, čo zahŕňa zhromažďovanie, uchovávanie, nahliadanie, používanie a šírenie. Súhlas by sa mal týkať termínu „spracovanie“ používaného v národnej legislatíve. Pre definíciu „spracovania osobných údajov“ prosím pozrite Kapitulu 1, § 2 (b) *Smernice 95/46 ES*.

Pokiaľ ide o potrebu súhlasu s ohľadom na údaje o obchodníkoch, tu by nemal nastať problém, hoci to závisí od legislatívy každej krajiny zúčastnenej na projekte. Všeobecné údaje o odsúdených zločincoch spadajú pod niektorú výnimku o osobných údajoch (pozri Článok 3.2 a 8.5 *Smernice ES*) alebo sú riešené inými právnymi nástrojmi. Avšak, národná legislatíva štyroch

údajov bez súhlasu dotknutej osoby zakazuje osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva záväzná pre Slovenskú republiku; 2) spracovanie osobných údajov je nevyhnutné pre realizáciu zmluvy, ktorej súčasťou sú tieto údaje; 3) spracovanie osobných údajov je nevyhnutné na ochranu života, zdravia alebo majetku dotknutej osoby alebo inej osoby, ak nie je možné získať jej súhlas alebo súhlas jej zákonného zástupcu; 4) predmetom spracovania je len titul, meno, priezvisko a adresa dotknutej osoby bez možnosti priradenia iných osobných údajov, a len a výhradne na použitie pre potreby správcu, pokiaľ ide o korešpondenciu s dotknutou osobou a uchovávanie takýchto údajov; ak patrí do činnosti prevádzkovateľa priameho marketingu, je možné poskytnúť vyššie uvedené osobné údaje, bez možnosti zverejnenia a len pre účely priameho marketingu; 5) spracované osobné údaje už boli zverejnené; v takýchto prípadoch musia byť osobné údaje riadne označené.

•V Portugalsku ustanovuje *Článok 6 zákona o ochrane osobných údajov*, že osobné údaje možno spracovať, iba ak dotknutá osoba poskytla svoj jednoznačný súhlas, alebo ak je spracovanie potrebné: 1) pre plnenie zmluvy alebo zmlúv, ktorých je dotknutá účastníkom alebo na vykonanie opatrení prijatých na žiadosť dotknutej osoby pred uzavretím zmluvy alebo pre účely vyhlásenia o jej vôli vyjednávať; 2) pre splnenie právnych povinností, ktorým podlieha; 3) v záujme ochrany životne dôležitých záujmov dotknutej osoby, ak táto nie je fyzicky alebo legálne schopná poskytnúť svoj súhlas; 4) pre splnenie úlohy vo verejnom záujme alebo pri výkone moci zverenej správcovi alebo tretej strane, ktorej sú údaje poskytnuté; 5) pre naplnenie legitímnych záujmov správcu alebo tretej strany, ktorej sú údaje poskytnuté, s výnimkou záujmov, ktoré by boli proti základným právam, slobodám a zárukám dotknutej osoby.

⁴⁹V prípade, že národná legislatíva súhlas obetí nevyžaduje, vždy je vhodnejšie ich súhlas pred zberom údajov získať.

zúčastnených krajín vyžaduje pre zhromažďovanie údajov zamýšľaných týmto projektom súhlas podozrivého/usvedčeného obchodníka, čo nemá investigatívnu povahu.

V Slovenskej republike stanovuje *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení Zákona č. 602/2003 Z. z., Zákona č. 576/2004 Z. z. a Zákona č. 90/2005 Z. z.* v §7, že osobné údaje môžu byť spracované len na základe súhlasu dotknutej osoby, ak nejde o špeciálne prípady stanovené týmto zákonom. Súhlas nebude vyžadovaný pre spracovanie osobných údajov potrebných na ochranu života, zdravia alebo majetku dotknutej osoby alebo inej fyzickej osoby neschopnej fyzicky poskytnúť súhlas, pričom nie je možné získať súhlas jej zákonného zástupcu.

V súvislosti s týmto projektom sa v krajinách, kde je možné zhromažďovať osobné údaje, vyžaduje súhlas dotknutej osoby. Bez vplyvu na právne požiadavky sa odporúča vytvoriť vzorové súhlasy pre všetky situácie, v ktorých sa zbierajú informácie o dotknutých osobách.

5.2.3: Uchovávanie údajov a ich správa

V niektorých krajinách existujú obmedzenia dĺžky doby, po ktorú je možné osobné údaje uchovávať. Konkrétne podrobnosti sú uvedené v príslušnej národnej legislatíve. Tá je určená na ochranu individuálnych základných práv a slobôd, najmä práva na súkromie, ako je uvedené v Článku 8 *Európskej charty ľudských práv a základných slobôd* a vo všeobecných princípoch legislatívy Spoločenstva. Národné repositáre musia mať prehľad o právnom rámci týkajúcom sa uchovávania údajov v ich krajine, aby bolo zabezpečené dodržiavanie zákona.⁵⁰

⁵⁰*Smernica ES* nestanovuje žiadne časové obmedzenie vo vzťahu k uchovávaniu osobných údajov, aj keď to neznamena, že jednotlivé krajiny si nemôžu stanoviť vlastné obmedzenia so zreteľom na určitý typ údajov. Článok 6 (e) však uvádza, že údaje by sa nemali uchovávať po dobu dlhšiu než je nevyhnutne potrebné. V Českej republike tiež neexistujú žiadne špecifické obmedzenia pre vymazávanie údajov alebo časového obdobia pre revíziu stále potrebných údajov. *Zákon o ochrane osobných údajov č. 101 zo dňa 4. apríla 2000 o ochrane osobných údajov* a zmene niektorých zákonov uvádza v § 20, že správca alebo spracovateľ je povinný vykonať likvidáciu osobných údajov, akonáhle pominie účel, pre ktorý boli údaje zhromaždené. Výnimky týkajúce sa uchovávania osobných údajov pre účely archivácie a výkon práv v občianskom, trestnom a správnom konaní ustanovuje osobitný zákon. V Portugalsku uvádza Článok 11 *Zákona o ochrane osobných údajov*, že ak nie sú údaje použité pre prijatie opatrenia alebo rozhodnutia o konkrétnej osobe, zákon môže obmedziť právo na prístup, ak nehrozí porušenie základných práv, slobôd a záruk dotknutej osoby, najmä práva na súkromie a ak sú tieto informácie použité výhradne na účely vedeckého výskumu, alebo sú uložené na dobu, ktorá nepresiahne dobu potrebnú pre vytvorenie štatistiky. V Slovenskej republike *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení zákona č. 602/2003 Z. z., zákona č. 576/2004 Z. z., a zákona č. 90/2005 Z. z.*, § 13 stanovuje, že po splnení účelu na aký boli údaje spracovávané, je spracovateľ povinný bezodkladne zabezpečiť zničenie týchto osobných údajov. To neplatí, ak 1) osobitný zákon ustanovuje lehotu, ktorá bráni zničeniu osobných údajov bez zbytočného odkladu; po uplynutí zákonného časového obmedzenia zabezpečí správca okamžité zničenie údajov 2) sú osobné údaje súčasťou archívnych dokumentov; 3) písomné, audiovizuálne, zvukové alebo iné nahrávky, ktoré obsahujú osobné údaje boli zahrnuté do predarchivácie; 4) v priebehu predarchivácie nemôže byť vykonané žiadne spracovanie osobných údajov, s výnimkou ich skladovania, a môžu byť použité len na účely občianskeho súdneho konania, trestného stíhania alebo správnych konaní.

Avšak je takisto dôležité stanoviť, do akej miery toto platí pre všetky súbory údajov o obchodníkoch, keďže zozbierané a uchovávané osobné údaje sa týkajú obvinených a usvedčených zločincov, a ako také môžu byť predmetom iných ustanovení.⁵¹ Podobne, výnimky môžu platiť aj v prípade obetí obchodovania s ľuďmi s ohľadom na ich štatút obeť. Toto je potrebné preveriť na národnej úrovni.

V Českej republike stanovuje *Zákon č. 101/2000 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších úprav*, § 20, že správca alebo osoba, ktorá spracováva údaje z poverenia správcu, je povinná zničiť osobné údaje akonáhle pominie účel, pre ktorý boli zhromaždené alebo na žiadosť osoby, ktorej sa tieto údaje podľa § 21 týkajú.

Tento osobitný zákon stanovuje výnimky týkajúce sa archivovania a použitia týchto údajov v rámci občianskych, trestných a/alebo správnych konaní. V Poľsku stanovuje *Zákon z 29. augusta 1997 o ochrane osobných údajov*, že správca spracúvajúci údaje by mal chrániť záujmy zainteresovaných osôb s patričnou starostlivosťou a najmä dbať, aby bolo zabezpečené, že tieto údaje budú uchované vo forme umožňujúcej identifikáciu dotknutej osoby iba po dobu nevyhnutne potrebnú pre účel spracovávanania.

V prípade, že existujú obmedzenia súvisiace s obdobím uchovávanania údajov, s najväčšou pravdepodobnosťou bude mať národný repozitár vôľu vytvoriť prostriedok pre zachovanie súhrnných údajov, po tom, čo dôjde k vymazaniu osobných údajov určitého prípadu. Možnosť zachovania súhrnných údajov možno odvodiť z článku 6 (e) *Smernice ES o ochrane údajov*. Pozri tiež Článok 13.2.

V rámci tohto projektu nemusí k takýmto problémom dôjsť, pretože väčšina súborov dát nebude obsahovať osobné informácie. Časové obmedzenia prichádzajú do úvahy iba ak krajiny zbierajú osobné údaje.

5.2.4: Prenos citlivých dát

Smernica ES o ochrane údajov sa zameriava na spracovanie údajov, čo zahŕňa prenos údajov v rámci krajiny ako aj medzi krajinami. Celkový zámer *Smernice ES* a súvzťažnej národnej legislatívy vytvára rámec umožňujúci spracovanie dát. Dodatočne prosím pozri články 25 a 26 *Smernice ES*, ktoré poskytujú právny rámec pre prenos údajov do tretích krajín.

Ak sú súčasťou zhromaždených údajov osobné údaje, je potrebné dbať na to, ako sú tieto údaje prenášané a zabezpečiť právo jednotlivca na súkromie a dôvernosť. Niektoré krajiny výslovne zakazujú prenos osobných údajov prostredníctvom internetu s výnimkou osobitného právneho

⁵¹ V Slovenskej republike sa záznam človeka, odsúdeného podľa zákona za konkrétny kriminálny čin, po určitom časovom období stanovenom zákonom vymaže a od toho okamihu sa na tohto človeka uplatňuje prezumpcia neviny. V takom prípade bude tento človek vyradený z databázy.

povolenia. Preto budú musieť národné repozitáre stanoviť také metódy prenosu dát, ktoré sú v súlade s národným legislatívnym rámcom.⁵²

Niektoré národné zákony môžu umožňovať použitie šifrovacích programov pre účely šifrovania a prenosu osobných informácií, hoci *Smernica ES* sa o šifrovaní nevyjadruje.

Napríklad, v Slovenskej republike Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v článku 8 definuje Osobitné kategórie osobných údajov:

1. Spracovávanie osobných údajov, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické názory, vierovyznanie alebo svetonázor, členstvo v politických stranách alebo politických hnutiach, členstvo v odborových organizáciách a údaje týkajúce sa zdravia alebo pohlavného života, sa zakazuje.
2. Pri spracovávaní osobných údajov možno využiť na účely fyzickej identifikácie všeobecne použiteľný identifikátor ustanovený osobitným zákonom 11) len vtedy, ak jeho použitie je nevyhnutné na dosiahnutie daného účelu spracovávaní. Spracovávať iný identifikátor, ktorý v sebe skrýva charakteristiky dotknutej osoby, alebo zverejňovať všeobecne použiteľný identifikátor sa zakazuje.
3. Spracovávanie osobných údajov o porušení ustanovení trestného práva, priestupkového práva alebo občianskeho práva, ako aj o výkone právoplatných rozsudkov alebo rozhodnutí môže vykonávať len ten, komu to umožňuje osobitný zákon. 12)
4. Spracovávanie biometrických údajov možno vykonávať len za podmienok ustanovených v osobitnom zákone, ak a) to prevádzkovateľovi vyplýva výslovne zo zákona, alebo b) na spracovávanie dala písomný súhlas dotknutá osoba.
5. Spracovávanie osobných údajov o psychickom stave fyzickej osoby alebo o jej psychickej pracovnej spôsobilosti môže vykonávať len psychológ alebo ten, komu to umožňuje osobitný zákon 13).

Pokiaľ ide o súbor dát týkajúcich sa obchodníkov, na „odsúdených zločincov“ sa vzťahuje výnimka vzhľadom na prenos dát a je pravdepodobné, že súhlas dotknutej osoby nie je potrebný. *Smernica ES* uvádza, že údaje môžu byť poskytnuté z dôvodov štátnej bezpečnosti alebo vo verejnom záujme (pozri články 8.4 a 8.5). To, ako prenos dát prebieha sa môže líšiť v prípade odsúdených zločincov a malo by to byť posúdené na národnej úrovni.

S ohľadom na prenos dát z členského štátu EÚ do nečlenského štátu a prenos vo všeobecnosti možno povedať, že platia nasledujúce zásady - je zodpovednosťou orgánu, ktorý má záujem dáta prenášať, aby sa uistil, že príjemca prijal pred prenosom dát potrebné opatrenia, a to minimálne na úrovni stanovenej *Smernicou ES* (pozri Článok 25).⁵³ Okrem toho by si strany mali byť vedomé toho, že informácie budú šírené ďalej. Tento princíp sa vzťahuje na všetky krajiny,

⁵² V Českej republike stanovuje *Zákon č. 101/2000 Z. z. o ochrane osobných údajov* podmienky, za ktorých môžu byť osobné údaje prenesené do ďalších krajín. Pre prenos osobných údajov do zahraničia existujú určité obmedzenia. Voľný pohyb osobných údajov nie je zakázaný, pokiaľ ide o presun údajov do členských štátov EÚ. Osobné údaje môžu byť presunuté do tretích krajín, pokiaľ zákaz obmedzenia voľného pohybu osobných údajov vyplýva z medzinárodnej dohody na ratifikáciu ktorej dal parlament súhlas, a ktorá je pre Českú republiku záväzná. Osobné údaje možno presunúť do tretích krajín aj na základe rozhodnutia orgánov EÚ.

⁵³ V Poľsku sú tieto záležitosti upravené *Zákomom na ochranu osobných údajov* (Články 47-48).

do ktorých môžu byť údaje zaslané. Výnimky (uvedené v článku 8 *Smernice ES*) sa týkajú trestných činov a rozsudkov, ako aj národnej bezpečnosti a verejného záujmu. Boj proti obchodovaniu s ľuďmi by sa dal jednoducho zaradiť medzi parametre verejného záujmu. Vo všeobecnosti sú Články 25 a 26 *Smernice o ochrane údajov ES* relevantné pre prenos údajov do tretích krajín, i keď i v tomto prípade by sa táto činnosť mala riadiť národnou legislatívou.

5.2.5: Zdieľanie a výmena informácií

Zber údajov o obetiach obchodovania a podozrivých/usvedčených obchodníkoch je navrhnutý ako nástroj, ktorý má národným orgánom umožniť monitorovanie boja proti obchodovaniu s ľuďmi v krajine, ktorá sa zúčastňuje projektu, vrátane zaznamenania počiatočného vypátrania predpokladanej obete, identifikácie, návratu a pomoci dotknutým osobám a konkrétnejšie analyzovanie tendencií a vzorcov obchodovania. Zámerom nie je zbierať údaje o obetiach pre ďalšie monitorovanie, kontaktovanie alebo účasť v súdnom konaní.

Ak vo vzťahu k prístupu k informáciám o obetiach zločinu existujú národné právne predpisy a legislatíva, mali by byť takéto predpisy implementované. V mnohých krajinách je táto problematika riešená národným zákonom na ochranu údajov. Napríklad český zákon na ochranu údajov, Článok 27, stanovuje, že voľný pohyb osobných údajov by nemal byť obmedzený ak sú údaje prenášané do členského štátu Európskej únie. Ďalej uvádza, že osobné údaje je možné poskytovať do tretích krajín, ak zákaz obmedzenia voľného pohybu osobných údajov vyplýva z medzinárodných dohôd, ktoré ratifikoval Parlament a ktorými je Česká republika viazaná, alebo ak sú osobné údaje poskytované na základe rozhodnutia prijatého orgánom Európskej únie. Pri absencii národnej legislatívnej úpravy je potrebné postupovať podľa *Smernice 95/46 ES*, ktorá prísne obmedzuje prístup k údajom a stanovuje, že okrem správcu má k údajom prístup len dotknutá osoba (prosím pozri Článok 12).

Pre zdieľanie informácií zo súborov údajov o obchodníkoch je potrebné riadiť sa konkrétnou národnou legislatívou, ktorá upravuje možnosť sprístupnenia údajov o podozrivých/usvedčených obchodníkoch, ich používanie a zdieľanie. Všeobecne existuje väčší priestor pre zdieľanie údajov, ktoré sa týkajú odsúdených zločincov, pričom Článok 13 (d) *Smernice 95/46 ES* stanovuje, že štáty môžu prijímať právne predpisy s cieľom obmedziť všeobecný rozsah zásad o ochrane údajov, pričom jednotlivé štáty majú povinnosť vytvoriť zodpovedajúci právny rámec, ktorý umožní zdieľanie údajov o zločincoch. Zdieľanie údajov o obvinených zločincoch musí byť v súlade s dodržiavaním národných zákonov.

5.2.6: Otázky a faktory bezpečnosti

V súvislosti s oboma súbormi údajov existujú bezpečnostné otázky a faktory, ktoré je potrebné prejednať a dohodnúť ako súčasť implementačnej fázy akéhokoľvek projektu zameraného na zber údajov. Keďže zbierané informácie – predovšetkým v prípade obetí obchodovania s ľuďmi – sú veľmi citlivé, existujú dôležité bezpečnostné opatrenia, ktoré je treba realizovať v záujme

bezpečnosti uchovávaných informácií. Je to dôležité predovšetkým pri zbere a správe osobných údajov; platí to však aj pre prípady, v ktorých neprichádza k zberu osobných údajov.

Na tento účel existujú rôzne logistické a technické riešenia zabezpečujúce bezpečnosť a bezpečné uchovávanie súborov s citlivými údajmi. Niektoré sú relatívne priamočiare - napríklad uchovávanie každého súboru dát v zabezpečenom kancelárskom priestore, zabezpečenie počítača minimálne heslom a prostredníctvom systému firewall, prísne obmedzenia prístupu k počítaču, atď. Podľa potreby je možné realizovať ďalšie bezpečnostné opatrenia na zaistenie súkromia a bezpečnosti údajov a osôb, ktorých sa tieto zbierané údaje týkajú.⁵⁴

Články 16 a 17 Smernice 95/46 ES stanovujú otázky spojené s ochranou súborov dát s tým, že osobné informácie a sankcie sú stanovené v Článkoch 23 a 24. V Poľsku stanovuje kapitola 5 Zákona o ochrane osobných údajov z 29. augusta 1997, že správca je povinný prijať technické a organizačné opatrenia na zabezpečenie ochrany spracovávaných údajov, a chrániť údaje pred ich neoprávneným zverejnením, prevzatím neoprávnenou osobou, spracovaním v rozpore so zákonom, akoukoľvek zmenou, stratou, poškodením alebo zničením.

Existujú rôzne faktory, ktoré môžu mať vplyv na úroveň požadovaného zabezpečenia, vrátane rôznych bezpečnostných predpisov a právnych rámcov v rôznych krajinách, problémov s korupciou vládnych úradníkov, minulých skúseností s únikom informácií do tlače, iným orgánom alebo obchodníkom s ľuďmi atď. V každej krajine je potrebné prerokovať otázky bezpečnosti v kontexte konkrétnej krajiny a v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi, pričom takéto premenné a sankcie existujú v rámci mnohých národných legislatív. Ak sú potrebné ďalšie bezpečnostné opatrenia na zaistenie bezpečnosti údajov a zúčastnených osôb, mali by byť tieto prerokované a realizované. Otázkam bezpečnosti je potrebné venovať v príslušných organizáciách pravidelnú pozornosť s ohľadom na situáciu v krajine. Prípadné úpravy sledujú zaručenie bezpečnosti všetkých údajov zbieraných a archivovaných o obetiach a páchateloch obchodovania s ľuďmi.

Pre špecifické informácie o situácii v 4 zúčastnených krajinách prosím pozri Prílohu 6.

⁵⁴ V Portugalsku, kde bude prebiehať pilotná prevádzka týchto databáz, existuje celý rad bezpečnostných mechanizmov začlenených do súčasných systémov pre zber dát za účelom zaistenia bezpečnosti týchto údajov. Rôzni činitelia majú rôznu úroveň prístupu/bezpečnostnej previerky - napríklad do všetkých formulárov THB RG a všeobecných databáz môžu nahliadnúť najvyšší vedúci pracovníci orgánov činných v trestnom konaní; pracovníkom na nižšej pozícii sú dostupné vnútorné formuláre THB RG a súvisiace databázy.

Časť 6: Súbor dát zameraný na obeť⁵⁵

Úvod a prehľad 6. Časti

Údaje o obchodovaných osobách sa zhromažďujú v súbore dát zameranom na obeť - jedná sa o informácie, ktoré môžu pomôcť pri identifikácii trendov v nelegálnom obchodovaní s ľuďmi a navrhovaní prevencie, ochrany a pomoci obetiam obchodovania.

Súbor údajov o obetiach mapuje obecný pôvod jedinca, nábor, prepravu a jeho zneužívanie, rovnako ako skúsenosti s obchodovaním a pomocou tam, kde je to možné. Usiluje sa o zber informácií o obetiach na národnej úrovni, zjednotenie informácií o mnohých rôznych obetiach obchodovania od veľkého počtu organizácií a inštitúcií. Je to dôležitý východiskový bod pre štandardizáciu a zber správnych a overiteľných údajov o obetiach.

Dôležitým aspektom pri rozvoji sady ukazovateľov/premenných týkajúcich sa obetí je to, aby čo najviac zapadali do už existujúcich národných aktivít zberu údajov. Ako také boli ukazovatele/premenné pre túto časť vybraté po konzultácii s hlavnými agentúrami, ktoré sa zaoberajú zberom údajov o obetiach a/alebo pracujú s obeťami obchodovania - t.j. orgány presadzovania práva, mimovládne organizácie, medzinárodné organizácie a vládne organizácie. Výber ukazovateľov/premenných tiež profituje z minulej práce a skúseností partnerských organizácií a členov poradnej rady.

Súbor ukazovateľov/premenných o obetiach obchodovania sa delí do nasledujúcich častí:

1. Registrácia prípadu

V tejto časti sa uvádzajú podrobnosti súvisiace s registráciou prípadu. Teda ide o administratívnu časť, aj keď s niektorými analytickými aspektmi.

2. Pomery obeť

V tejto časti sa evidujú informácie o sociálno-ekonomických pomeroch obeť pred obchodovaním. Táto informácia môže pomôcť pri identifikácii faktorov, ktoré prispievajú k rozhodnutiu presťahovať sa a ako taká môže byť užitočná pri navrhovaní a zameraní

⁵⁵Táto časť bola spočiatku pripravená Inštitútom NEXUS v súvislosti s projektom DCIM ICMPD v JV Európe .. Pozri Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi: kritériá regionálneho rozvoja) Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom EUDCIM-EUDCIM-EU bola publikácia autorom prepracovaná a aktualizovaná, na základe vstupných informácií štyroch štátov EU, ktoré sa zúčastňujú na projekte (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov EUDCIM-EUDCIM-EU (Associazione On the Road, Dutch National rapporteur a inštitu NEXUS a tímu ICMPD EUDCIM-EUDCIM-EU.

preventívnych snáh, pri rozhodovaní sa medzi informačnými kampaňami a systémovejšími preventívnymi iniciatívami ako sú príjmové projekty a tvorba pracovných miest. Tieto informácie tiež pomáhajú pri určení potreby a povahy pomoci po ukončení obchodovania - napríklad na akú oblasť pomoci by sa mali programy zamerať; tvorbe cieľných zásahov - napríklad vytváranie pracovných miest na podporu reintegrácie; vzdelávanie príslušných inštitúcií v oblasti zásahov proti obchodovaniu s ľuďmi; mapovanie oblastí, kde by mohli vracajúce sa obeť potrebovať bezpečie/ochranu; atď.

3. Skúsenosť s verbovaním

V tejto kapitole sú spracované podrobnosti o verbovaní - z ktorej krajiny bola obeť naverbovaná, za akých podmienok k tomu došlo (napr. ponuka, ponúknuté cieľové krajiny, atď.) - ktoré môžu prispieť k pochopeniu faktorov, podmienok a sľubov, ktoré môžu potenciálnych migrantov lákať a ako dôsledok, aké preventívne programy by boli náležité. Môže to taktiež poskytnúť informácie o najímateľoch, čo je v záujme orgánov činných v trestnom konaní.⁵⁶

4. Preprava a cestovanie

Táto časť špecificky upresňuje prepravu a cestovanie - spôsob prepravy obetí, použité dokumenty, či sú obeť sprevádzané a čo je dôležité, spôsob prekročenia hraníc. Táto informácia je dôležitá pre mapovanie trás, prípadne pre zachytenie a identifikáciu obetí a určenie možných miest vstupu - napríklad obeť, ktoré cestujú verejnou dopravou môžu byť označené/odhalené ako "predpokladané" obeť (kvalifikovanými) zamestnancami dopravcu a osobami pracujúcimi v turistickom priemysle.

5. Zážitok vykorisťovania

Táto časť mapuje skúsenosti obetí so vykorisťovaním - formy vykorisťovania, miesta vykorisťovania, spôsoby kontroly, krajina v ktorej k vykorisťovaniu/obchodovaniu došlo, atď. V tejto časti sú tiež dokumentované akékoľvek minulé skúsenosti s obchodovaním. Pochopenie skúsenosti s vykorisťovaním - minulým aj súčasným - je dôležité pre tvorbu vhodných nástrojov (či už v krajine určenia alebo v krajine pôvodu) a dokumentovanie trendov a schém.

6. Identifikácia, pomoc a spolupráca so štátnymi orgánmi

⁵⁶Pozri 2.2: Metodológia pre dáta o obetiach pre diskusiu o obmedzeniach údajov zameraných na obchodníkov získaných od obetí. Tiež pozri 3. časť, v ktorej sa rozoberajú obmedzenia pri zhromažďovaní údajov od obetí o najímateľoch/ obchodníkoch Rovnako pozri Brunovskis, A & R. Surtees (2009) Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research. Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington); Kelly, L. (2002) Journeys of jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe. IOM: Ženeva; Surtees, R. (2008) "Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the Other Side of Human Trafficking". European Journal of Criminology. 5 (1): 39-68; Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria. Viedeň: ICMPD. Pozri <http://www.anti-trafficking.net/>; Surtees, R. (2007) Trafficking victims in SE Europe - what we know and what we need to know. Paper presented at 'Human Trafficking Conference', Centre for Information and Research on Organised Crime (CIROC), Amsterdam, Holland, 31. októbra, 2007.

Táto časť pozerá na pomoc obetiam (napr. poskytnuté služby, dĺžka pomoci); a súčinnosť so súdnym konaním (napr. či bol podaný návrh, poskytnutá ochrana). Takéto ukazovatele/premenné vnášajú jasno do toho, aké zásahy po ukončení obchodovania možno ponúknuť a aké môžu byť prijaté obchodovanými osobami.

7. Ostatné

Táto časť je prázdne textové pole, do ktorého môžu byť zapísané doplňujúce podrobnosti, objasnenia alebo komentáre k prípadu. Každý národný repozitár určí aký typ informácií sa do tohto poľa bude zaznamenávať a ako sa bude s touto informáciou nakladať.

Kapitola 1: Registrácia prípadu

1--) Registračné číslo/kód

V tejto časti sa uvádza registračné číslo (napr. číslo vyšetrovacieho spisu alebo číslo konania) alebo kód, ktorý je pre každú obeť obchodovania špecifický, vďaka čomu nie je potrebné zhromažďovať osobné informácie.

Možné rozhodnutie nepoužívať mená je reakciou na právny rámec súvisiaci s ochranou údajov v každej krajine⁵⁷, ktorá sa na projekte zúčastňuje a v súlade s princípmi anonymity obetí. Takýto prístup predstavuje riziko v prípadoch, kedy by sa mohli obeť v súboroch dať objaviť viac ako raz, pričom boli odhalené/“označené“ identifikované a/alebo dostali pomoc od rôznych agentúr/ činiteľov. Duplikácii je možné eventuálne zabrániť vzájomným overovaním daného čísla alebo iných ukazovateľov/premenných, napr. veku/dátumu narodenia, pohlavia, občianstva, krajiny trvalého pobytu, označenia obchodovania/stavu, spôsobu vykorisťovania/obchodovania a krajiny, kde k vykorisťovaniu/obchodovaniu došlo.

Možná hodnota: Registračné číslo alebo kód.

1a) Meno obeť obchodovania

⁵⁷V Českej republike umožňuje *Zákon č. 101/2000 zb.. O ochrane osobných údajov* zhromažďovanie osobných údajov, napríklad mien, len so súhlasom dotknutej osoby. Kým v Portugalsku *Zákon o ochrane údajov (Zákon č. 67/98 zo dňa 26. Októbra 1998 – Transpozícia Smernice ES o Ochrane údajov do národnej legislatívy)* zakazuje zhromažďovanie osobných, priamych údajov, takéto zhromažďovanie je upravené osobitným súhlasom (právna norma, osobné oprávnenie alebo povolenie Komisie na ochranu osobných údajov), ak je motívom ochrana verejného záujmu, (pozri článok 6 týkajúci sa legitimacy zaobchádzania s údajmi), ale vždy zaručuje princíp nediskriminácie. V Poľsku *Zákon zo dňa 29. augusta 1997 o ochrane osobných údajov*, Kapitola 3, § 23 stanovuje, že spracovanie údajov je povolené, len ak: 1) dotknutá osoba poskytla svoj súhlas, za predpokladu, že sa nejedná o vymazanie osobných údajov; 2) spracovanie je nevyhnutné pre výkon práv a povinností vyplývajúcich z právnych predpisov; 3) spracovanie je nevyhnutné pre výkon zmluvy, ktorej je daná osoba zmluvnou stranou, alebo s cieľom prijať opatrenia na žiadosť dotknutej osoby pred uzavretím zmluvy; 4) spracovanie je nevyhnutné na plnenie úloh podľa zákona a vo verejnom záujme; a 5) spracovanie je nevyhnutné pre uskutočnenie legitímnych záujmov správcov alebo príjemcov údajov, za predpokladu, že spracovanie neporuší práva a slobody dotknutej osoby. Ďalej, ak je spracovanie nevyhnutné na ochranu životne dôležitých záujmov dotknutej osoby a podmienky stanovené v § 1, bodu 1 nemôžu byť splnené, môžu byť údaje spracovávané bez súhlasu dotknutej osoby, až do momentu, kedy je takýto súhlas možné získať.

Táto časť dokumentuje meno každej obete obchodovania v tých krajinách, v ktorých právny rámec vzťahujúci sa k ochrane údajov obetí umožňuje uloženie takýchto informácií.⁵⁸

Každá krajina, v ktorej k zberu údajov dochádza, bude musieť nezávisle rozhodnúť, či zhromažďovať mená na základe právneho rámca krajiny a dohody medzi rôznymi mimovládnyimi organizáciami, medzinárodnými organizáciami a vládnyimi organizáciami. Použitie mena má výhodu pri predchádzaní duplikácii v súboroch dát, to však tiež vyvoláva otázky, ktoré sa týkajú ochrany dát. V súvislosti s týmto projektom nebude žiadna zo štyroch krajín zhromažďovať mená obetí alebo ich osobné informácie, čo súvisí s dodržiavaním vnútroštátnych právnych predpisov a s ohľadom na otázky bezpečnosti a dôvernosti.

Dokonca aj tam, kde by zhromažďovanie mien bolo legálne, je potrebné opatrne zvážiť, či je to naozaj potrebné a v najlepšom záujme obchodovaných osôb, pretože prvoradé je ich právo na súkromie a utajenie. Tam, kde sa zhromažďujú mená, bude potrebné použiť špeciálne protokoly a bezpečnostné ukazovatele, aby sa tak zabezpečilo právo na súkromie a bezpečie príslušnej obete.⁵⁹

V prípade použitia mien bude potrebné krstné meno a priezvisko, aby sa tak predišlo duplicitě, a aby bolo možné správne monitorovať dané prípady. Aby sa zabránilo prípadom duplikácie, bude potrebná kontrola v prípade rôzneho, alebo nesprávneho pravopisu mien.⁶⁰

Možná hodnota: Priezvisko a krstné meno.

1b) Registrujúca organizácia/agentúra/inštitúcia

Táto kategória dokumentuje, za ktoré agentúry/inštitúcie bol prípad prevzatý. Môžu to byť mimovládne organizácie, vládne orgány alebo medzinárodné organizácie - ktokoľvek kto prichádza do styku s obeťami z titulu úradnej funkcie. Táto informácia je dôležitá pre kontrolu možných duplikácií, rovnako ako pre potreby monitorovania, overovania, alebo objasnenia.

Možná hodnota: mimovládne organizácie, súdne orgány, kancelária prokurátora, ambasáda/konzulát, medzinárodné organizácie, ministerstvo sociálnych vecí, ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo práce, iné.

1c) Dátum registrácie prípadu

Táto časť venuje pozornosť dátumu, kedy sa prípad prvýkrát zaknihoval do súboru dát.

Možné hodnoty : Deň, mesiac a rok.

⁵⁸ V budúcnosti môžu byť niektoré krajiny oprávnené zhromažďovať mená za predpokladu použitia jednosmerného šifrovacieho systému. V tejto fáze sa s touto možnosťou nepočíta, ale projektový tím zahrnul tento ukazovateľ/premennú ako zdroj pre krajiny, kde táto možnosť existuje (alebo v budúcnosti existovať bude).

⁵⁹ Viď. Časť 5 ohľadne diskusie o právnych a etických problémoch spojených so súkromím a utajením, súhlasom a bezpečnosťou.

⁶⁰ Je možné vytvoriť softvér, ktorý rozpozná podobné, už zadané mená a tak umožní správcovi zistiť, či sa daná osoba v databáze už nachádza.

1d) Informačný zdroj

Tento ukazovateľ/premenná sa vzťahuje k osobe (osobám), ktorá (ktoré) poskytla (poskytli) informáciu o prípade okrem registrujúcej agentúry/inštitúcie. V niektorých prípadoch je možné získať informácie o obetiach z viacerých zdrojov – napríklad, ak je osoba v kontakte s rôznymi poskytovateľmi služieb, v kontakte so orgánmi činnými v trestnom konaní a s asistenčnou sieťou, atď.

Možné hodnoty: "označená"/odhalená/identifikovaná obeť; člen rodiny; priateľ/známy; mimovládne organizácie; medzinárodná organizácia; súdne orgány; linky dôvery; nemocnice; ministerstvo práce, ministerstvo školstva, štátne sociálne služby; kancelária prokurátora, osoba (napr. klient) , ďalšie.

1e) Označenie obchodovania/stav obchodovania

Táto otázka sa usiluje o rozdelenie osôb do troch kategórií - 1) osoby, ktoré sú legálne rozpoznané ako obeť obchodovania príslušnými inštitúciami, 2) osoby, ktoré boli "označené"/odhalené ako obchodované (preto sa má za to, že ide o obeť obchodovania), ale ktorých stav/status je stále skúmaný/vyšetrovaný a 3) nepotvrdené obeť obchodovania - osoby, ktoré boli označené/ odhalené ako obeť, ale neskôr preklasifikované ako osoby, ktoré nie sú obeťami.

Možné hodnoty sú:

Obeť obchodovania - osoba, ktorá bola rozpoznaná ako obeť obchodovania.

Odhalená/"Označená" (alebo údajná) obeť obchodovania - osoba, ktorá bola odhalená alebo označená ako obchodovaná, ale ktorej postavenie sa stále skúma/vyšetruje.

Nepotvrdená obeť obchodovania - osoba, ktorá bola odhalená/"označená", ale neskôr preklasifikovaná ako osoba, ktorá nie je obeťou.

Kapitola 2: Pomery obeť

2a) Pohlavie

Týka sa pohlavia obeť obchodovania.

Táto informácia pomáha pri tvorbe profilov obeť, ktoré možno eventuálne použiť na určenie rizikových skupín, rovnako ako na navrhnutie pomoci. Kým ženským obeť obchodovania bola venovaná veľká pozornosť, systematické zhromažďovanie údajov (v zmysle tohto projektu) zaznamenalo nie bezvýznamný počet mužských obeť, čo má význam pre prevenciu, pomoc a rozvoj politiky.

Možné hodnoty môžu byť muž, žena, transsexuál⁶¹ alebo neznáme. Výber zapisovaného pohlavia by sa mal byť urobiť na základe pohlavia, ktoré uvedie sama dotknutá osoba. Možná je len jedna hodnota.

2b) Dátum narodenia a/alebo vek

⁶¹ Transsexuál - osoba, ktorej pohlavná identita sa líši od biologického pohlavia.

Toto pole sa týka dátumu narodenia alebo veku obete. Niektoré krajiny volia prvý, iné druhý údaj.

Informácia o dátume narodenia/veku obete je dôležitá pre určenie ich skúsenosti s obchodovaním a poskytnutou pomocou - či obeť túto skúsenosť získala ako maloletá, alebo v dospelom veku. Informácia poskytuje východiskový bod, od ktorého sa dokumentuje vek obetí v rôznych fázach obchodovania, či už v jeho priebehu alebo po ňom.

Vek/dátum narodenia môže tiež byť dôležitý pri kontrole možných duplikácií v súbore dát. Keď sa vek/dátum narodenia prepojí s ostatnými poľami (napr. pohlavie, miesto pôvodu, občianstvo, rodinný stav), môže to pomôcť odhaliť možné duplicity.

Túto informáciu je možné získať dvoma spôsobmi - 1) dátumom narodenia alebo 2) vekom v čase registrácie a obchodovania. Dátum narodenia je presnejší ukazovateľ ako vek v tom, že počíta so vzájomným vzťahom s ostatnými ukazovateľmi/premennými (napr. dátumom pomoci atď). Avšak, pretože dátum narodenia sa v niektorých krajinách, ktoré sa zúčastňujú na projekte považuje za osobnú informáciu, v súvislosti s týmto projektom sa používajú obe možnosti, čo je popísané nižšie.

1. možnosť: Dátum narodenia obete⁶²

Táto otázka zisťuje presný dátum narodenia obete.

Možné hodnoty: Deň, mesiac a rok narodenia obete.

2. možnosť: Vek obete (pri registrácii/identifikácii a v čase obchodovania).

Táto otázka zisťuje približný vek obete. V ideálnom prípade by mal byť zdokumentovaný 1) vek v čase identifikácie a 2) vek v čase obchodovania.

Možná odoved: Reálne čísla - napríklad 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Poznámka: Alternatívna možnosť predpokladaného veku/dátumu narodenia

V ideálnom prípade by mal byť dátum narodenia/vek uvedený v platných dokumentoch obete. Avšak to nemusí byť možné tam, kde obetiam chýbajú doklady alebo medzi osobami, ktoré nikdy neboli vedené v úradnej evidencii. V takýchto prípadoch sa musia tí, ktorí bojujú proti obchodovaniu s ľuďmi, spoliehať na vyhlásenie dotknutej osoby a v tom prípade sa na dátum narodenia/vek nahliada ako na predpokladaný. V prípade, že vzhľad dotknutej osoby naznačuje, že on/ona je neplnoletý (-á), je dôležité okamžite sa usilovať identifikovať ich správny vek. V prechodnej fáze do doby, kým sa nestanoví ich vek, je dôležité, aby boli považovaní za maloletých a boli im poskytnuté z toho vyplývajúce práva a ochrana.

2c) Občianstvo

Táto otázka sa vzťahuje na krajinu, ktorej občianstvo obeť má. Môže ísť o rovnakú krajinu, v ktorej obeť žije, ako aj o inú. V niektorých prípadoch môžu mať obeť niekoľko občianstiev a v tomto prípade by sa mali zaznamenať všetky.

⁶² Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

Informácia o občianstve môže pomôcť zistiť nielen to, s koľkými občanmi príslušného štátu sa obchodovalo, ale aj či sa do danej krajiny alebo cez ňu obchoduje aj občania iných krajín a tiež sú to dôležité informácie s ohľadom na uľahčenie procesu návratu obeť obchodovania.

Možné hodnoty: akákoľvek krajina alebo kombinácie krajín z vopred definovaného zoznamu krajín. Takisto existuje možná odpoveď "bez občianstva", a to v prípadoch, ak príslušné osoby nemajú zákonné občianstvo žiadnej krajiny a "neznáme", keď je občianstvo dotknutej osoby neznáme. Pre toto pole je prípustné vybrať viac ako jednu hodnotu a to v prípadoch, keď má obeť občianstvo viac ako jedného štátu.

2d) Krajina trvalého pobytu

Táto otázka sa vzťahuje k miestu trvalého bydliska obeť. Rámcovo ide o krajinu, v ktorej bola obeť naverbovaná, hoci niektoré obeť mohli byť naverbované mimo krajiny ich trvalého pobytu. Krajina trvalého pobytu môže byť rovnaká, ale aj odlišná od krajiny v ktorej má obeť občianstvo.

Zdokumentovanie krajiny trvalého pobytu môže pomôcť pri zisťovaní odkiaľ obeť pochádzajú a kam sa pravdepodobne navráti. Tiež odhaľuje informácie o vzorcoch obchodníkov a trasách – z akej krajiny sa obeť prepravujú a ako boli dopravené na miesto určenia/vykorisťovania.

Možné hodnoty: akákoľvek krajina z vopred definovaného zoznamu krajín. Pre toto pole je prípustné zvoliť len jednu odpoveď⁶³.

2e) Oblasť/región pôvodu

Táto otázka sa týka oblasti alebo regiónu v krajine, v ktorej mala obeť posledné miesto pobytu (kde žila v čase, keď bola naverbovaná) a kam sa potenciálne vráti žiť. Môže to byť, ale nemusí, rovnaká oblasť, alebo región, kde sa obeť narodila a/alebo kde je hlásená na trvalý pobyt.

Táto informácia je dôležitá pre prevenciu, pri možnej identifikácii niektorých zdrojových oblastí v rámci štátu. Rovnako je charakteristická pre mapovanie potrieb programov sociálnej ochrany a pomoci v špecifických oblastiach, do ktorých sa môžu obeť vrátiť.

Možné hodnoty: Toto je otvorené textové pole.

2f) Demografické prostredie

Táto otázka analyzuje v akom druhu mesta/dediny/osady obeť v čase naverbovania žila.

Táto časť skúma, či obeť žila vo vidieckom, mestskom alebo polomestskom prostredí, v snahe vytvoriť akékoľvek spojenie s rizikom obchodovania, rovnako ako oblasť, do ktorej sa obeť

⁶³ V súvislosti s portugalským analytickým paradigmatom je táto premenná povinná, pretože slúži ako jeden zdroj údajov pre Geografický informačný systém. Možná odpoveď môže byť prázdne pole.

vracajú. Porovnanie tejto informácie s miestom dostupnej pomoci môže byť užitočné pri určovaní možných medzier/nedostatkov v poskytovaní pomoci a pri príprave ďalších zásahov.

Možné hodnoty zahŕňajú: hlavné mesto; veľkomesto; mesto; dedina; izolované miesto; kočovanie; iné; neznáme

*Definície:*⁶⁴

- *Hlavné mesto* je to oficiálne hlavné mesto a sídlo vlády.;
- *Veľkomesto* je obytná oblasť, ktorá sa od mesta či dediny líši veľkosťou, hustotou obyvateľstva, významom, alebo právnym stavom. Veľkomesto spravidla tvoria obývané územia, priemyselné a obchodné územie spoločne s administratívnymi funkciami a z dôvodu zhromažďovania údajov tiež zahŕňa predmestia;
- *Mesto* - husto obývané oblasti, spravidla menšie ako veľkomesto a väčšie ako dedina, ktorá má stanovené hranice a určitú miestnu správu;
- *Dedina* - malá obec alebo skupina domov na vidieku, ktoré je menšia ako mesto;
- *Izolované miesto* - prostredie, v ktorom ľudia žijú v určitej vzdialenosti od ostatných, v malých osadách a / alebo v malej osade, ktorú tvorí iba niekoľko málo domácností a ktorá je ďaleko od dediny;
- *Kočovanie* - označuje spôsob života bez pevného miesta bydliska, keď ku sťahovaniu dochádza podľa ročného obdobia alebo dostupnosti práce, jedla/ vody a/alebo pasienku.

2g) Rodinný stav v čase obchodovania

Táto otázka sa vzťahuje k rodinnému stavu obeť v čase obchodovania.

Otázka má za cieľ zistiť, či v rodinnej situácii obeť existuje niečo, čo mohlo prispieť k jej obchodovaniu a čomu je potrebné venovať pozornosť, so zreteľom na pomoc a reintegráciu. Rovnako je to ukazovateľ pri zostavovaní profilov obeť vytváraných za účelom prevencie.

Rodinný stav obeť v priebehu obchodovania sa môže líšiť od rodinného stavu v čase identifikácie - napríklad, keď sa obeť vydá/ožení (dobrovoľne alebo pod nátlakom), kým je obchodovaná, alebo keď k identifikácii dôjde až po nejakej dobe od obchodovania a rodinný stav jedinca sa zmenil. V ideálnom prípade by bolo prospešné zaznamenať rodinný stav obeť v čase identifikácie, aby bolo možné sledovať akékoľvek zmeny stavu. Avšak obmedzené zdroje pri zbere dát sú príčinou toho, že sa niektoré ukazovatele/premenné z kontextu tohto súboru dát vylúčia.

Možné hodnoty pre túto časť sú: vydatá/ženatý, slobodná/slobodný, rozvedený/rozvedená/odlúčená /odlúčený, vdova/vdovec alebo žijúci/a vo zväzku podľa zvykového práva, iný.

⁶⁴ Tieto odpovede a definície by mali byť upravené podľa národného členenia krajiny, ktorá tieto ukazovatele/premenné zavádza. Napríklad - Slovenská republika stanovuje demografické nastavenia odlišne - podľa miesta, okresu alebo kraja.

*Definície:*⁶⁵

- *Vydatá/ženatý:* niekto, kto si formálne vzal inú osobu;
- *Slobodná/slobodný:* ten, kto nebol nikdy ženatý/ vydatá;
- *Rozvedená/rozvedený a odlúčený:* ten, kto formálne žil vo vzťahu (či už ide o manželstvo alebo vzťah s druhom/družkou), ale tento vzťah už ukončil a žije oddelene;
- *Žijúci/a vo vzťahu podľa zvykového práva:* ten, kto žije v spoločnom zväzku s inou osobou, ale bez formálneho sobáša;
- *Vdova/vdovec:* ten kto uzavrel sobáš, ale ktorého manžel/manželka zomrel/a.

2h) Rodinný stav v čase odhalenia/označenia alebo identifikácie

Táto otázka sa týka rodinného stavu obete v čase odhalenia/označenia alebo identifikácie.

Táto otázka zohľadňuje rodinnú situáciu jednotlivca v čase odhalenia alebo identifikácie, ktorá sa môže, (alebo nemusí) líšiť od ich rodinného stavu v čase obchodovania. Vzájomná korelácia týchto premenných môže odhaliť, či obeť boli nútené vydať/oženiť sa v súvislosti s ich skúsenosťou obchodovania, alebo či uzavreli manželstvo po ukončení ich obchodovania (napr. keď k odhaleniu alebo identifikácii došlo až po ukončení obchodovania dotknutej osoby). Táto informácia je dôležitá aj pre návrh pomoci a reintegráciu do pracovného procesu.

Možné hodnoty v tejto časti sú: vydatá/ženatý, slobodná/slobodný, rozvedená/ý, odlúčený/á, vdovec/vdova, žijúca/i vo vzťahu podľa zvykového práva, iný.

*Definície:*⁶⁶

- *Vydatá/ženatý:* niekto, kto si formálne vzal inú osobu;
- *Slobodná/slobodný:* ten, kto nebol nikdy ženatý/ vydatá;
- *Rozvedená/rozvedený a delegovane odlúčený:* ten, kto formálne žil vo vzťahu (či už ide o manželstvo alebo vzťah s druhom/družkou), ale tento vzťah už skončil a žije oddelene;
- *Žijúci/a vo vzťahu podľa zvykového práva:* ten, kto žije v spoločnom zväzku s inou osobou, ale bez formálneho sobáša;
- *Vdova/vdovec:* ten kto uzavrel sobáš, ale ktorého manžel/manželka zomrel/a.

2i) Členovia domácnosti v čase pred začatím obchodovania

Toto pole zaznamenáva počet členov domácnosti v čase naverbovania - presnejšie s kým žili a v akom type usporiadania.

Táto informácia má pomôcť porozumieť špecifikám spoločenského života obete a tomu, akú mohli (alebo nemuseli) zohrávať úlohu pre riziko obchodovania. Rovnako to súvisí s hľadiskom pomoci a reintegrácie - či sa môže obeť vrátiť domov a možné problémy, ktoré sa môžu po návrate a počas resocializácie objaviť.

⁶⁵Takéto definície by mali byť upravené podľa národných nastavení a právneho kontextu krajiny zavádzajúcej tieto ukazovatele/premenné.

⁶⁶Takéto definície by mali byť upravené podľa národných nastavení a právneho kontextu krajiny zavádzajúcej tieto ukazovatele/premenné.

Možné hodnoty zahŕňajú: rodičia a/alebo súrodenci; manžel/manželka a/alebo deti; šitšia rodina⁶⁷; priatelia; sám; v zariadení; iné; neznáme.

2j) Počet detí v čase obchodovania

Táto otázka sa týka počtu detí, ktoré mala obeť v čase obchodovania. V tejto kategórii by mohli byť zahrnuté deti zverené do starostlivosti obete, a teda všetky deti závislé od obete. Tam, kde je známe, že obeť (alebo manželka/družka obete) bola v čase obchodovania tehotná, nenarodené dieťa sa počíta ako dieťa.

Táto otázka posudzuje rodinnú situáciu obete - čo mohlo napomôcť obchodovaniu a rovnakou mierou všetky problémy, ktoré je potrebné riešiť s ohľadom na pomoc a reintegráciu. Rodičia môžu mať odlišnú potrebu pomoci než tí, ktorí deti nemajú, čo mohlo ovplyvniť dôvod na ich obchodovanie, rovnako ako aj potenciálne nebezpečenstvo ďalšieho obchodovania.⁶⁸

Možné hodnoty: akékoľvek čísla od 0 do 50 a neznáme.

2k) Príjem domácnosti pred obchodovaním

Toto pole zaznamenáva koľko členov domácnosti prispieva finančne, či už platom, dôchodkom, štipendiom alebo inými hospodárskymi prostriedkami. Cieľom je získať určitý prehľad o ekonomickej situácii obete.

Možné hodnoty: Sú to dve polia, do ktorých sa zadávajú numerické hodnoty (zadať iba čísla), pričom do jedného možno zadať počet osôb prispievajúcich do domácnosti⁶⁹ a do druhého možno zadať celkový počet členov domácnosti. Napríklad, ak v rodine s tromi deťmi obaja rodičia pracujú a matka otca dostáva penziu, odpoveď bude 3 zo 6.

2l) Úroveň vzdelania

Táto otázka sa týka dosiahnutého vzdelania obete a snaží sa zistiť, koľko rokov obeť navštevovala vzdelávacie zariadenia.

Toto pole pomôže identifikovať do akej miery je vzdelanie možnou príčinou, (alebo nie), obchodovania a taktiež pomáha pri zostavovaní primeraných vzdelávacích a odborných školiacich programov pre vrátané obeť, rovnako ako obeť integrované v cieľových krajinách.

⁶⁷Širšia rodina označuje kohokoľvek kto nepatrí do priamej rodiny - napríklad starí rodičia, tety/strýkovia, sesternice, bratrance, atď.

⁶⁸Počet detí v čase obchodovania sa môže líšiť od počtu detí v čase identifikácie, napríklad v prípadoch, kedy sa obeť narodili deti v čase obchodovania, alebo po jeho skončení. Mohlo by byť užitočné zaznamenať počet detí ako v čase obchodovania, tak aj v čase identifikácie, zaznamenať akékoľvek zmeny, najmä vzhľadom k tomu, že mnoho obetí obchodovania sa vracia späť domov, buď s deťmi, alebo tehotné. Deti narodené v dôsledku obchodovania môžu viesť k zhoršeniu ekonomickej situácie alebo sociálnemu/rodinnému napätiu. Takéto otázky sú dôležité s ohľadom na potrebnú pomoc a podporu pri integrácii. Avšak vzhľadom k tomu, že väčšina krajín nemá prostriedky na zber týchto informácií, bol tento ukazovateľ z tohto súboru údajov vylúčený.

⁶⁹ Príjem je definovaný buď ako plat alebo štipendium alebo penzia alebo sociálne dávky.

Možné hodnoty: neznáma, 0 rokov (žiadne riadne vzdelanie), 1-4 roky, 5-8 rokov, 9-10 rokov, technická/odborná škola, vysoká škola/univerzita, iné.

2m) Činnosť v čase naverbovania

Táto otázka sa týka činnosti obeť - práce, štúdia alebo inej činnosti - v čase, keď bola naverbovaná.

Informácia o pracovnom zázemí a/alebo o vzdelaní je informatívna v súvislosti so zreteľom na zraniteľnosť obeť, ale je tiež dôležitá aj s ohľadom na identifikáciu školenia a zamestnanie, ktoré sú potrebné v rámci pomoci.

Možné hodnoty: štúdium; štúdium a práca; nezamestnaný/á; platená práca; neplatená práca; neznáma; žiadna; iná.

2 n) Dôvod k migrácii/opusteniu domova

Táto otázka má určiť motiváciu obeť k migrácii/opusteniu domova - aké ponuky im boli predložené, akým spôsobom došlo k odchodu a/alebo, aké ambície mali pri migrácii. Obeť môžu mať k migrácii viac ako jeden dôvod a všetky súvisiace odpovede by mali byť zaznamenané. Migrácia/odchod sa týka pohybu v krajine pôvodu, ako aj odchodu do zahraničia.

Táto otázka sa snaží pochopiť širšie faktory a motívy ktoré prispievajú k obchodovaniu než tie ako ekonomická situácia alebo chudoba. Pochopenie týchto rôznych a často paralelných motívov môže pomôcť pochopiť rozhodovací proces obeť a pomôcť plánovať iniciatívy prevencie a pomoci. V prípadoch, keď majú obeť viac ako jeden dôvod pre migráciu je potrebné zaznamenať viac odpovedí.

Možné hodnoty: pracovná príležitosť; možnosť štúdia; hľadanie dobrodružstva; hľadanie slobody/emancipácie; manželstvo; nehody/problémy v rodine; útek pred násilím; dovolenka/turistika; rodinné dôvody; návšteva rodiny; návšteva priateľa alebo priateľov (vrátane priateľa/priateľky); adopcie; neznáme; ďalšie.

Kapitola 3: Skúsenosť s naverbovaním

3a) Vek v čase naverbovania/dátum naverbovania

Toto pole zaznamenáva vek obeť alebo dátum, kedy došlo k naverbovaniu - to znamená, keď došlo k prvej ponuke (alebo migrácii/práci/manželstvu atď.). V prípade, že obeť nebola oficiálne naverbovaná, bude toto pole znamenať dátum, kedy bola daná osoba násilne odvedená (napr. unesená) a/alebo kedy vyhládala príležitosť k migrácii (napr. odpovedala na pracovný inzerát, kontaktovala pracovnú agentúru).

Informácia o veku obeť v čase naverbovania zaznamenáva, či bola dotknutá osoba v čase naverbovania maloletá alebo dospelá, čo môže priniesť informácie o rôznych aspektoch zraniteľnosti maloletých alebo naopak dospelých. Poskytuje tiež východiskový bod, od ktorého

sa dokumentuje vek obete v nasledujúcich fázach obchodovania, či už v jeho priebehu alebo po jeho skončení.

Možné hodnoty sa líšia v súlade s tým, či sa jedná o dokumentáciu veku alebo dátumu naverbovania.

Možné odpovede pre dátum naverbovania: Zaznamenajte deň, mesiac a rok. Hodnota bude najlepšie zaznamenaná ako deň, mesiac a rok.⁷⁰

Možné hodnoty pre vek v čase naverbovania: Reálne položky - napríklad 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

3b) Krajina naverbovania

Táto kapitola zaznamenáva krajinu, kde bola obeť obchodovania naverbovaná. V niektorých prípadoch to môže byť aj krajina pobytu obete a/alebo krajiny, ktorej/ých občianstva je obeť držiteľom. V iných prípadoch mohla byť obeť naverbovaná počas migrácie alebo v cieľovej krajine.

Táto otázka mapuje situáciu, keď dotknutá osoba cestovala individuálne, ale neskôr sa stala obeťou obchodovania. Otázka sa tak zaoberá zraniteľnosťou so zreteľom na obchodovanie počas migrácie. Rovnako je užitočná pre zaznamenávanie krajín, v ktorých k verbovaniu cudzincov dochádza.

Možná hodnota môže byť akákoľvek krajina z vopred definovaného zoznamu krajín.

3c) Spôsoby verbovania/ vstupu do systému obchodovania s ľuďmi

Toto pole zaznamenáva spôsob, akým bola obeť na začiatku kontaktovaná a naverbovaná. Môže to byť vlastný proces náboru (osobným kontaktom, cez agentúru, prostredníctvom inzerátu) alebo "nútený vstup do situácie", napríklad prípad únosu/násilného odvedenia.

Toto pole zaznamenáva akým spôsobom sa dotknuté osoby dostali do situácie obete obchodovania (alebo boli do nej nútené). Pochopenie spôsobov verbovania/vstupu do pozície obchodovanej osoby je cenným prínosom pre rôzne druhy preventívnych aktivít, počítajúc do toho aj informácie o bezpečnej migrácii a aj pre pochopenie toho, ako obchodníci/najímatelia, (organizovaní alebo nie), pracujú. V tomto zmysle môžu tieto informácie tiež pomôcť štátnym orgánom - ako sú inšpektori práce alebo orgány presadzovania práva - lepšie smerovať ich snahy v monitorovaní pracovných agentúr a cestovných kancelárií.

Možné hodnoty zahŕňajú: osobným kontaktom (známa osoba); prostredníctvom inzerátu (televízia, rozhlas, reklamné tabule, internet); cez agentúru (cestovnú agentúru, pracovnú agentúru, agentúry sobášov); únosom/násilným odvedením; iné; neznáme.⁷¹

⁷⁰ Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

⁷¹ Ak odpoveď "osobným kontaktom" postupnosť súvisiacich otázok (nižšie) je - vzťah najímateľa k obeti, pohlavie najímateľa, občianstvo najímateľa a krajina pobytu. Ak odpoveď nie je "osobným kontaktom", na nasledujúce otázky by sa nemalo odpovedať. Softvér možno navrhnuť tak, aby bolo spojené pole blokované a aby nemohlo byť vyplnené bez zadania odpovede "osobným kontaktom", ktorá bola zapísaná v časti 2c..

Definície:

- *Osobný kontakt*: prípady, kedy boli obeť kontaktované jednotlivou osobou "najímateľom", ktorého v niektorých prípadoch poznali a v niektorých nie. Môže to byť neznáma osoba, ktorá obetiam ponúka "príležitosť", napríklad migráciu, prácu, štúdium/vzdelávanie, cestovanie, sobáš, atď. Taktiež to môže byť člen rodiny alebo priateľ, ktorý obeť o týchto možnostiach informoval;
- *Prostredníctvom inzerátu*: keď obeť hľadala príležitosť na migráciu (prácu, svadbu, štúdium/vzdelávanie, atď.), potom čo si prečítala inzerát v novinách, videla ho v televízii alebo v inom médiu;
- *Prostredníctvom agentúry*: ak obeť kontaktovala agentúru (napr. cestovná kancelária, pracovné agentúry, agentúry sobášov) za účelom nožnej práce a/alebo príležitosti na migráciu;
- *Únos/násilne odvedenie*: ak bola obeť násilne odvedená (či už niekým známym či neznámym, príbuzným alebo cudzím, s prísľubom svadby alebo bez neho).

3d) Vzťah obeť k najímateľovi⁷²

Táto otázka sa zameriava na samotného najímateľa (jeho/jej) predchádzajúci vzťah, ak nejaký existoval, k obchodovanej osobe.

Tieto informácie, (rovnako ako ostatné otázky, ktoré sa týkajú najímateľa) sú užitočné pre pochopenie spôsobov verbovania - kto sa procesu zúčastňuje, ich vzťahu k obeť, ich osobných údajov, atď. Niektoré obeť sú napríklad aktívne najímané najímateľom, ktorý ponúka "príležitosti", napríklad na migráciu, prácu, alebo manželstvo. Iné najímajú priatelia, ktorí môžu mať v úmysle, alebo nemusia, dotknutú osobu vykorisťovať a bez ohľadu na to im poskytnú informácie o týchto možnostiach.

Je to taktiež dôležité kvôli spôsobu šírenia informácií o tom, čo predstavuje potenciálne riziková migračnú situáciu a komu je (alebo nie je) možné v tomto kontexte dôverovať. Monitorovanie tejto kategórie v priebehu doby poskytuje dlhodobý pohľad na zmeny vzorcov verbovania, vrátane zapojenia rôznych profilov najímateľov v reakcii na programy boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Avšak táto informácia je založená na dojme obeť, rovnako aj na tom, ako vzťah a blízkosť definuje obeť a ako taká je táto informácia subjektívna. Analýza tejto informácie by preto mala byť chápaná a interpretovaná na pozadí tejto skutočnosti.

⁷²Obeť nemusia mať vždy presné informácie o podrobnostiach súvisiacich s najímateľmi, alebo o ich živote, aj keď im je táto osoba známa. Nemusia napríklad poznať občianstvo najímateľa a/alebo si nemusia byť vedomé skutočnosti, či táto osoba má jedno alebo viac občianstiev. Skrývanie ich pravej totožnosti môže byť súčasťou stratégie najímateľov/obchodníkov ako sa vyhnúť identifikácii. Preto sa to, do akej miery obchodníci/najímateľa odhalia obetiam svoje osobné informácie, značne líši. Okrem toho obeť obchodovania, z ktorých sú mnohé obeťou traumy a/alebo zavražďovania, nie sú vždy schopné alebo ochotné oznámiť podrobnosti o priekupníkovi/najímateľovi a je pravdepodobné, že majú len čiastočné informácie o procese obchodovania. Kelly, L. (2002) *Journeys of jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe*. IOM: Geneva; Surtees, R. (2008) "traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the Other Side of Human Trafficking". *European Journal of Criminology*. 5 (1): 39-68.

Možné hodnoty zahŕňajú: člen rodiny; blízky priateľ; známy; cudzí človek, iný, neznámy. Pokiaľ ide o viac najímateľov, mala by odpoveď na túto otázku zahŕňať všetky tieto osoby.

3e) Pohlavie najímateľa

Táto otázka zaznamenáva pohlavie najímateľa.

Tento ukazovateľ môže pomôcť pri načrtnutí všeobecných profilov najímateľov a zaznamenaní zmien v týchto profiloch, ktoré môžu byť dôležité pre preventívne aktivity a šírenie informácií o bezpečnej migrácii. V niektorých situáciách sa verbovanie vykonávalo viacerými osobami, v niektorých prípadoch mužmi a ženami.

Možné hodnoty sú: muž, žena, transsexuál, neznáme alebo kombinácia týchto odpovedí v závislosti od počtu zapojených najímateľov. Ak sa verbovania zúčastnilo viac osôb, je potrebné zaznamenávať viac odpovedí.

3f) Občianstvo najímateľa

Toto pole zaznamenáva občianstvo najímateľa (tzn. v akej krajine má štatút občana). Môže to byť rovnaká krajina, ale aj odlišné krajiny, ako je krajina pobytu najímateľa.

Tieto informácie, (rovnako ako ďalšie otázky, ktoré sa týkajú najímateľa), pomôžu porozumieť profilom najímateľov a ich správaniu, vrátane toho ako sa menia v priebehu času a v reakcii na aktivity boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Obete však nemusia mať vždy presné alebo správne informácie o živote najímateľa, aj keď túto osobu poznajú. Napríklad nemusia poznať zákonné občianstvo najímateľa a/alebo si nemusia byť vedomí toho, že táto osoba má viac občianstiev. Ďalšou taktikou najímateľov s cieľom uniknúť identifikácii orgánmi činnými v trestnom konaní môže byť skrývanie ich pravej identity. Z tohto dôvodu sa rozsah vedomostí o osobných informáciách najímateľa jednotlivých obetí značne líši. Analýza by mala prebehnúť so zreteľom na túto informáciu.

Možné hodnoty sú: akákoľvek krajina alebo kombinácie krajín z vopred definovaného zoznamu krajín, alebo "neznáme" alebo "bez občianstva". Ak sa verbovania zúčastňuje viac ako jeden najímateľ, vyžaduje sa zaznamenanie viac odpovedí na túto otázku. Ak majú tieto osoby viac občianstiev, je nutné zadať viac možností.

3g) Krajina pobytu najímateľa

Táto otázka zisťuje krajinu pobytu (prechodného alebo trvalého) najímateľa, ktorá môže byť rovnaká alebo odlišná. ako krajina ktorej občianstvo má.

Tieto informácie (rovnako ako aj ďalšie otázky, ktoré sa týkajú najímateľa) pomôžu porozumieť profilom a správaniu najímateľov. A analýzou týchto informácií v čase je tiež možné rozpoznať akékoľvek zmeny v profile alebo stratégii najímateľa. Obet však nemusí mať vždy presné, alebo správne informácie o najímateľovi, vrátane informácií, v niektorých prípadoch, o jeho krajine pobytu, a to dokonca aj vtedy, keď obeť najímateľa pozná. Informácie obete o najímateľovi môžu byť iba také, aké jej on sám umožnil získať. Najímateľa sa môžu snažiť svoju identitu maskovať, s cieľom vyhnúť sa identifikácii a zatknutiu orgánmi činnými v trestnom konaní.

Rozsah osobných informácií, ktoré obchodník s ľuďmi/najímateľ obeti oznámi, sa teda výrazne líši. Pri analýze týchto informácií by sa to malo vziať do úvahy.

Možné hodnoty: akákoľvek krajina z dostupného zoznamu krajín. Ak sa verbovania zúčastnilo viac osôb, požaduje sa zaznamenanie viac ako jednej odpovede.

3h) Plánovaná cieľová krajina v čase verbovania

Toto pole zaznamenáva krajinu, do ktorej mala obeť podľa oznámenia migrovať - či už za účelom štúdia, práce, sobáša, cestovania, alebo z iného dôvodu. Môže zaznamenať viac ako jednu cieľovú krajinu; mali by sa zaznamenať všetky cieľové krajiny.

Niektoré obeť sú odvedené do krajiny, v ktorej im bola sľúbená práca/manželstvo/štúdium atď.; Iné sú odvedené do inej cieľovej krajiny.

Možné hodnoty môžu byť: jedna krajina alebo kombinácie krajín z vopred definovaného zoznamu krajín, alebo "neznáma" alebo "nehodí sa". Ak bola prisľúbená viac ako jedna cieľová krajina, mali by byť zaznamenané všetky. V prípade násilného verbovania sa vyplní "nehodí sa". "Neznáma" bude zapísané v prípade, že obeť si nebola vedomá zamýšľanej cieľovej krajiny.

Kapitola 4: Preprava a trasy

4a) Spôsoby prepravy

Táto otázka zaznamenáva druhy dopravných prostriedkov, ktorými sa obeť prepravila na miesto obchodovania/vykorisťovania. Môže sa jednať o jeden, alebo o viac spôsobov dopravy. Odpoveď môže zahŕňať dopravu v rámci jednej krajiny, alebo cez hranice.

Táto informácia môže byť užitočná na určenie toho, ako sa obeť prepravujú v rámci krajiny a cez hranice a nepriamo na určenie vstupných miest pre zadržanie. Určenie toho, či obeť cestovali prostriedkami verejnej dopravy, alebo so súkromnými dopravcami môže do určitej miery prezradiť, kto sa s obeťami dostane behom prepravy do kontaktu – napríklad cestovné a dopravné spoločnosti, ktoré sa môžu (vedome či nevedome) podieľať na preprave obeť.

Možné hodnoty: súkromné vozidlo; taxi; obchodné lietadlo; vlak; diaľkový/súkromný autobus; pešo; loď; ďalšie; neznáme (na doplnenie v situácii keď nie je jasný spôsob prepravy). Ak bolo použité viac druhov dopravných prostriedkov, mali by byť zaznamenané všetky.

4b) Krajiny a miesta, kde obeť bývali/cez ktoré prechádzali

Táto časť slúži na zaznamenanie ciest, ktoré obeť/obchodníci používali v súvislosti s ich skúsenosťami z obchodovania.

Táto informácia môže pomôcť pri spolupráci s ďalšími krajinami pri identifikácii obeť a v nadnárodnom úsilí v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. V prípade Portugalska, je táto premenná dôležitým zdrojom údajov pre Geografický informačný systém (GIS).

Možné hodnoty: prázdne textové pole, v ktorom je možné evidovať akúkoľvek relevantnú krajinu/miesto, alebo neznámu hodnotu.

4c) Prekročenie hranice

Táto otázka zisťuje či boli štátne hranice prekročené na oficiálnom/bežnom hraničnom priechode, alebo mimo oficiálny/bežný hraničný priechod. "Hranicami" sú myslené hranice medzi suverénnymi štátmi a nie hranice v rámci krajiny.

Niektoré obeť mohli prekročiť hranice na oficiálnom hraničnom priechode; iné nie. Odhaľuje to, či k obchodovaniu dochádza pod rúškom zákonnosti a potenciálne to signalizuje situácie, keď nie je vykonaná kontrola totožnosti (keď obeť použili oficiálny hraničný priechod), alebo keď sa jedná o ilegálny pohyb (keď bola hranica prekročená nelegálne). To či obeť vstúpili do krajiny, alebo ju opustili legálne, alebo nie, má kvôli obave z ich nelegálnej činnosti vplyv na ich ochotu, alebo schopnosť vyhľadať pomoc, alebo sa snažiť uniknúť z pozície obeť obchodovania.

Možné hodnoty sú legálne/oficiálne; nelegálne; neprekročené hranice; neznámy, iný. Vzhľadom k tomu, že obeť môžu mať rôzne skúsenosti pri prekračovaní rôznych hraníc, sú v tejto kapitole možné viaceré odpovede.

Definície:

- *Oficiálny/bežný hraničný priechod* znamená kontrolovanú hranicu, ktorú obeť prekročila s vedomím pohraničných orgánov;
- *Nelegálne prekročenie hranice* znamená situáciu, kedy osoba prekročila hranicu do inej krajiny bez toho, aby jednu oficiálne opustila a do druhej oficiálne vstúpila;
- *Neprekročené hranice* znamená situáciu, keď boli obeť obchodované v rámci svojej krajiny a nepresiahli medzinárodné hranice;
- *Neznámy* znamená situáciu, keď obeť nemá žiadne podrobnosti/vedomosti o prekročení hraníc - napríklad v tom momente spal, bol pod vplyvom drog, bol ukrytý a neprišiel do styku s pohraničnými orgánmi, atď.

4d) Použitie dokladov

Táto otázka zisťuje či obeť počas cestovania/prepravy použila pravé, alebo falošné/pozmenené doklady.

V niektorých prípadoch mohli obeť pri obchodovaní použiť pravé doklady (napr. pri prekračovaní hranice, v cieľovej krajine, alebo v ich krajine pôvodu); v iných prípadoch mohli použiť falošné, alebo pozmenené dokumenty. Rozsah použitia falošných alebo pravých dokladov môže prezradiť kedy/ako k obchodovaniu dochádza pod zásterkou zákonnosti. Taktiež môže pomôcť označiť zapojenie rôznych aktérov (t.j. štátnych orgánov, zločineckých gangov), ktoré sú schopné zabezpečiť falošné alebo pozmenené doklady, pričom táto indikácia pravdepodobne naznačuje určitú úroveň organizovanosti a koordinácie, ktorá môže byť symptomatická pre organizovanú trestnú činnosť. Ak obeť cestujú cez oficiálne hraničné priechody (pozri časť 4c) a používajú falošné, alebo sfaľšované doklady, môže to byť aj signál skorumpovanosti pohraničných orgánov. Okrem tohto, či obeť majú, alebo nemajú pravé

doklady, môže ovplyvniť ich schopnosť, alebo vôľu vyhľadať pomoc, alebo sa snažiť dostať z procesu obchodovania. Tí, ktorí majú falošné/sfalšované doklady, alebo sú bez akýchkoľvek platných dokladov sa môžu obávať uväznenia, deportácie, alebo iného postihu v prípade kontaktovania orgánov činných v trestnom konaní, alebo iných orgánov s úmyslom vyhľadať pomoc.

Možné hodnoty sú pravý, falošný/pozmenený, žiadny, neznámy, iný. Vzhľadom k tomu, že obeť môžu mať rôzne skúsenosti pri prekračovaní rôznych hraníc, je možných viacero odpovedí. Toto pole by malo byť vyplnené aj v prípadoch, že im boli poskytnuté doklady a je možné, že sa od nich vyžadovalo, aby v určitej fáze oznámili informácie o svojej totožnosti.

Definícia:

- *Pozmenené doklady* sú pravé dokumenty, v ktorých boli zmenené osobné údaje (napr. vek, alebo meno);
- *Falošné doklady* nie sú pravé doklady, ale falošné;
- *Pravé doklady* obsahujú správne a presné informácie o dotknutej osobe, neboli upravené a sú danou krajinou zákonne uznávané;
- *Žiadne* - keď dotknutá osoba nemá žiadne cestovné, alebo osobné doklady;
- *Neznáme* - keď nie je známe, či daná osoba mala, alebo používala doklady a akého typu.

4e) Prítomnosť obchodníkov v priebehu obchodovania/prepravy

Táto otázka zaznamenáva či obeť obchodovania bola v priebehu dopravy/prepravy sprevádzaná - či už obchodníkmi/sprostredkovateľmi, alebo inými obeťami.

Môže to pomôcť pri určovaní prítomnosti a charakteru osôb/páchateľov v súvislosti s dopravou/prepravou. Rovnako je možné identifikovať niektoré signály v súvislosti so zainteresovanými a ich modus operandi.

Možné hodnoty zahŕňajú: cestu osamote, spoločnosť iných obetí, spoločnosť obchodníkov/páchateľov, ďalšie, neznáme.

Kapitola 5: Skúsenosti s vykorisťovaním

5a) Spôsoby obchodovania/vykorisťovania

Toto pole sa zaoberá spôsobmi obchodovania/vykorisťovania.

Ide o kľúčovú informáciu so zreteľom na pochopenie trendov a vzorcov v obchodovaní do krajiny, cez ňu a z nej. Rovnako je to informácia o individuálnej skúsenosti s vykorisťovaním, ktorá je kľúčová pre prípravu vhodnej pomoci a ochrany.

Možné odpovede môžu zahŕňať: sexuálne vykorisťovanie, nútená práca, odnímanie orgánov, adopcie, žobranie, kriminalita, trestná činnosť, manželstvo z donútenia, vojenská služba z donútenia, otroctvo a nevoľníctvo, ďalšie. V niektorých prípadoch mohli obeť utrpieť

niekoľko foriem vykorisťovania a v takom prípade budú musieť do tohto poľa uviesť viac ako jednu odpoveď.⁷³

5b) Miesto obchodovania/vykorisťovania

Táto otázka zisťuje miesto, na ktorom dochádzalo k obchodovaniu/vykorisťovaniu.

Táto informácia je dôležitá z hľadiska pochopenia toho, kde a akým spôsobom prebieha obchodovanie a na čo by sa malo zameriavať úsilie pri identifikácii.

Možné hodnoty: Pozri nižšie uvedenú tabuľku spôsobov vykorisťovania. Označte, prosím, miesto (alebo miesta) vykorisťovania u každého spôsobu vykorisťovania.

Spôsoby vykorisťovania pri obchodovaní s ľuďmi	Miesto vykorisťovania
Sexuálne vykorisťovanie	Nočný klub, bar Erotický salón Nevestinec Byt, súkromný dom Ulica Eskortná služba Pornografický priemysel Iné Neznáme
Nútená práca	Staveniská Práca v lese Poľnohospodárstvo Priemysel Domáce práce Spracovanie potravín Reštaurácia, bar, hotel Pouličné obchodovanie Remeselná živnosť Iné Neznáme
Otroctvo a nevoľníctvo Žobranie Kriminalita Trestná činnosť	

⁷³ Spôsoby obchodovania sú spravidla definované v národnej legislatíve, ktorá sa týka boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Pri absencii takejto definície sa môžu krajiny odvolať na Palerský protokol, ktorý uvádza: že možno zahrnúť rôzne formy vykorisťovania, minimálne vykorisťovanie formou prostitúcie alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce alebo služieb, otroctva, alebo odnímanie orgánov. Pozri OSN (2000) Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi. New York: Valné zhromaždenie OSN. Tu uvedené formy obchodovania predstavujú tie, ktoré boli schválené v súvislosti s projektom štyroch zúčastnených krajín.

Manželstvo z donútenia Vojenská služba z donútenia Odnímanie orgánov Adopcia Iné	
--	--

5c) Činnosť v čase odhalenia/“označenia“ alebo identifikácie

Toto pole zaznamenáva činnosť obeť v čase identifikácie.

Toto pole sa snaží preukázať charakter činností, ktoré mohli obeť obchodovania vykonávať - napríklad, keď sú obeť obchodovania zamestnané v legálnom pracovnom pomere, keď ich práca je (alebo nie je) platená, atď. Táto premenná sa používa aj ku krížovej kontrole s premennou "Činnosť v čase naverbovania", pre určenie a monitorovanie voľného pohybu obeť v rámci krajiny a v súvislosti s ich životom v čase obchodovania a po jeho skončení.

V čase odhalenia môže dotknutá osoba naďalej byť v situácii obchodovanej osoby alebo sa už z tejto situácie mohla vymaniť a v tom prípade táto informácia odhaľuje do akej situácie sa môžu obchodované obeť po ukončení skúsenosti s obchodovaním dostať.

Možné hodnoty môžu byť žiadna, platená práca, neplatená práca, nezamestnaný/á, iná činnosť (prosím upresnite), neznáma.

5d) Formy kontroly počas obchodovania

Táto otázka dokumentuje formy kontroly, s ktorými mali obeť obchodovania skúsenosti v čase vykorisťovania.

Táto informácia je dôležitá tak pre spôsoby vyplnenia potenciálnych identifikačných protokolov, ako aj pri navrhovaní pomoci/ochrany.

Možné hodnoty: Priama hrozba, nepriama hrozba (napr. rodine), použitie násillia (sexuálneho a/alebo fyzického), násillie/únos; kontrola alebo obmedzenie pohybu, zadržiavanie dokladov, vzniknutý dlh, odopieranie jedla, žiadny prístup k lekárskej pomoci, iná, neznáma. Je možné tu uviesť niekoľko odpovedí naraz.

5e) Dátum začiatku obchodovania/vykorisťovania

Toto pole zaznamenáva dátum, ku ktorému sa začalo obchodovanie s obeťou. To znamená, kedy bola prvýkrát vykorisťovaná - či sexuálne (čo tiež zahŕňa znásillenie a/alebo prinútenie na poskytovanie sexuálnych služieb najímateľovi, alebo prepravcovi), formou práce, žobrania, atď. V niektorých prípadoch k tomu došlo ešte pred odchodom/odcestovaním obeť; v iných prípadoch v tranzitnej krajine a/alebo v priebehu prepravy; a v ďalších prípadoch v cieľovej krajine.

Touto otázkou sa meria časové obdobie súvisiace so špecifickými informáciami súvisiacimi s obchodovaním. Ukáže, či obeť bola v čase, kedy došlo k vykorisťovaniu mladistvá, alebo dospelá, z čoho vyplynie informácia, ktorá dokazuje vek obeť v rôznych fázach obchodovania,

alebo v živote po skončení obchodovania. Tento dátum taktiež umožňuje analýzu trendov spôsobov vykorisťovania so zreteľom na formy vykorisťovania a ďalšie spôsoby. Ak sa v súbore dát používa skôr vek obete ako dátumy narodenia, môže byť výhodnejšie v celom súbore použiť vek z dôvodu jednoty a porovnateľnosti (skôr ako dátumy).

Možné hodnoty: Deň, mesiac a rok.⁷⁴

5f) Dátum vstupu do krajiny/na územie štátu

Táto otázka identifikuje dátum, kedy obeť vstúpila na územie štátu (kde sa zhromažďuje súbor dát).

Tento dátum môže byť rovnaký ako dátum začatia obchodovania. Napriek tomu sa môže tiež líšiť - napríklad v prípade, kedy sa obeť obchodovala v jednej krajine a potom sa obchodníkom presunula do inej krajiny, kde bola obeť po svojom vstupe do krajiny znova obchodovaná, atď.

Možná hodnota: Deň, mesiac a rok.⁷⁵

5g) Právne postavenie na území štátu v čase odhalenia/"označenia" alebo identifikácie

Táto otázka dokumentuje momentálny právny štatút obchodovanej obete v krajine/na území štátu v čase rozpoznania, alebo identifikácie. Túto otázku je možné požadovať iba ak sa jedná o zahraničných štátnych príslušníkov/občanov, ako je uvedené v 1. časti (otázky súvisiace s občianstvom a krajinami trvalého pobytu).

Obete môžu do krajiny vstúpiť legálne (napr. s turistickým vízom) a v priebehu procesu vykorisťovania sa v krajine začnú zdržiavať nelegálne. Rovnako môžu do krajiny vstúpiť počas prepravy nelegálne. Pri krížovej kontrole s premennou "Právne postavenie pri ukončení pomoci" je možné zistiť, že mnoho obetí sa v krajine nachádzalo nelegálne a preto podľa zákona potrebujú povolenie na pobyt.

Možné hodnoty: Legálne, nelegálne, neznáme, iné.

5h) Dátum úniku zo situácie obchodovanej/vykorisťovanej osoby

Toto pole sa vzťahuje na dátum, ku ktorému sa skončilo obchodovanie/vykorisťovanie obete.

Tento dátum je užitočný pre posudzovanie radu časových údajov, ktoré sa týkajú obchodovania - či sa jednalo o mladistvého, alebo dospelého (čo má vplyv na možnosť návratu a pomoci) a poskytuje východiskový bod, podľa ktorého sa dokumentuje vek obete v ďalších fázach obchodovania a po jeho skončení. Ak sa v súbore dát používa skôr vek obete ako dátum narodenia, môže byť výhodnejšie v celom súbore použiť z dôvodu jednotnosti a porovnateľnosti vek (skôr ako dátum).

⁷⁴ Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

⁷⁵ Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

V niektorých prípadoch bude dátum úniku zo situácie obchodovanej osoby, dátum identifikácie/registácie a pomoci rovnaký - napríklad, keď je obeť identifikovaná vo chvíli, keď sa dostane zo situácie obchodovania - napríklad vďaka policajnej razii, alebo návšteve centra pomoci. Ale iné obeť sa môžu zo situácie obchodovanej osoby dostať - napríklad s pomocou klienta - a môžu byť označené za obchodované iba pri prekročení hraníc, keď sa pokúšajú dostať späť domov po niekoľkých týždňoch, mesiacoch alebo dokonca rokoch. Ak sa dátumy úniku, identifikácie a/alebo pomoci líšia, je obzvlášť dôležité tieto údaje zaznamenať.

Možná hodnota: Deň, mesiac a rok.⁷⁶

5i) Spôsoby úniku zo situácie obchodovanej/vykorisťovanej osoby

Toto pole zisťuje spôsoby akými bolo obchodovanie ukončené - napríklad zásah proti obchodovaniu s ľuďmi; keď obeť utiekla alebo unikla, keď jej k úteku pomohla tretia strana, alebo ak obchodník obeť prepustil.

Získanie väčšieho objemu informácií o spôsobe ukončenia obchodovania môže byť dôležité pre formulovanie zásahov a krokov proti obchodovaniu. Ak obetiam pomohli tretie strany – t.j. klienti, susedia, ostatné súkromné osoby - bolo by rozumné zvážiť spoluprácu s týmito osobami v budúcom boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Ak obeť unikli sami, mohlo by byť užitočné zistiť aké faktory ich viedli k tomu, že sa z tejto situácie dokázali dostať. Tam, kde zohral úlohu zásah sociálnych pracovníkov, terénnych pracovníkov, alebo orgánov činných v trestnom konaní, by mohlo byť užitočné zistiť, ako a prečo k tomu mohlo dôjsť, ako také úsilie napodobniť a rozšíriť.

Možné hodnoty zahŕňajú: prepustenie obchodníkom; útek vlastnými silami; útek s pomocou tretej strany (napr. rodina, priateľ, známy, klient, cudzí človek, priateľ/priateľka); zásah orgánov činných v trestnom konaní; prostredníctvom linky dôvery; zásahom sociálneho pracovníka (z vládnych organizácií, mimovládnych organizácií, medzinárodných organizácií); zásahom terénnych pracovníkov (z mimovládnych organizácií, medzinárodných organizácií, vládnych organizácií); s pomocou zamestnancov ambasády; skončením pracovnej zmluvy; smrťou; iné, neznáme.

5j) Predchádzajúca skúsenosť s obchodovaním

Pomocou tejto otázky sa zisťuje, či bola obeť v minulosti obchodovaná.

Zámerom je zaznamenať, či dotknuté osoby majú viacnásobné skúsenosti s obchodovaním, čo je zásadné v zmysle posudzovania úspešnosti pomoci/ochrany a hodnotenia zraniteľnosti.

Možné hodnoty: Áno, nie, neznáma. Kde odpoveď na túto otázku chýba, alebo nie je známa, budú nasledujúce otázky spojené s predchádzajúcimi skúsenosťami s obchodovaním preskočené.

⁷⁶ Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

5k) Rok predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania⁷⁷

Táto otázka zhromažďuje ďalšie informácie o predchádzajúcich skúsenostiach obeť s obchodovaním, v tomto prípade rok, kedy k predchádzajúcemu obchodovaniu došlo.

Tento ukazovateľ - spolu s tými predchádzajúcimi - sa snaží vytvoriť všeobecný obraz o skúsenostiach obeť s obchodovaním v minulosti, ktoré môžu pomôcť pri hodnotení úspechu pomoci/ochrany a zraniteľných miest na poli prevencie. Sledovaním tohto ukazovateľa možno zaznamenať akékoľvek vrcholy/impulzy v priebehu obchodovania počas určitých časových úsekov, alebo pri špecifickom profile obeť.

Možná hodnota bude konkrétny rok. Ak bola obeť obchodovaná viackrát ako raz, mal by byť zaznamenaný každý rok.

5l) Spôsob predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania

Toto pole zhromažďuje údaje o predchádzajúcich skúsenostiach obeť s obchodovaním, presnejšie povedané zaoberá sa spôsobom obchodovania/vykorisťovania.

Poznanie predchádzajúcich skúseností s obchodovaním - vrátane foriem vykorisťovania, cieľovej krajiny a roku obchodovania - je dôležité so zreteľom na mapovanie početných zážitkov s obchodovaním a tiež vzhľadom na to, kto môže byť vystavený nebezpečenstvu nového obchodovania. Takisto to umožní zvoliť vhodnú pomoc.

Možné odpovede zahŕňajú: sexuálne vykorisťovanie, nútená práca, žobranie, kriminalita, trestná činnosť, adopcie, manželstvo z donútenia, vojenská služba z donútenia, otroctvo a nevoľníctvo, odnímanie orgánov, iné. Ak boli obeť vykorisťované niekoľkými rôznymi spôsobmi, mali by sa v takom prípade zaznamenať všetky.

5m) Krajina predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania

Toto pole poukazuje na krajinu, v ktorej bola obeť v minulosti vykorisťovaná.

Tento ukazovateľ sa spolu s tými predchádzajúcimi snaží vytvoriť všeobecný obraz o skúsenostiach obeť s obchodovaním a prípadne ho možno využiť na načrtnutie profilov obeť, ktoré boli vystavené skúsenosti s obchodovaním viackrát. Takisto to môže pomôcť so zreteľom na to, kto je zraniteľný na ďalšie obchodovanie a aké nástroje pomoci možno použiť.

Možné hodnoty sú akákoľvek krajina, alebo kombinácie krajín z vopred definovaného zoznamu krajín. Ak bola obeť vykorisťovaná vo viac ako jednej krajine, je potrebné zaznamenať všetky

⁷⁷ V prípadoch kedy došlo k jednému alebo viacerým prípadom predchádzajúceho obchodovania, bude lepšie doplniť u týchto osôb nové prípady, ktoré budú obsahovať všetky dôležité informácie o predchádzajúcich skúsenostiach s obchodovaním a takisto aj opis ich životnej situácie v čase tejto skúsenosti s obchodovaním. Softvér sa môže navrhnuť tak, aby bolo možné zaznamenať viacnásobné skúsenosti s obchodovaním v každom jednotlivom prípade. Ak to nie je možné, mala by sa vyvinúť snaha zhromaždiť informácie o predchádzajúcich skúsenostiach s obchodovaním. Táto časť sa snaží zhromaždiť podstatné aspekty predchádzajúcich skúseností s obchodovaním bez použitia tejto podrobnejšej a pokročilejšej možnosti.

krajiny, v ktorých k vykorisťovaniu došlo. Pre každú predchádzajúcu skúsenosť s obchodovaním by mala byť uvedená krajina.

5n) Identifikácia/pomoc v priebehu predchádzajúceho obchodovania

Pole dokumentuje či bola obeť v dôsledku predchádzajúcej skúsenosti s obchodovaním už niekedy identifikovaná a či jej bola ponúknutá pomoc.

Táto kapitola nám umožňuje postrehnúť do akej miery bola v priebehu predchádzajúcich skúseností s obchodovaním vykonaná identifikácia obetí a/alebo im bola ponúknutá pomoc a kedy/či identifikácia viedla k pomoci a kedy bola identifikácia a/alebo pomoc prijatá, alebo zamietnutá.

Možné hodnoty budú: identifikácia vykonaná, poskytnutá pomoc mimovládnych organizácií; poskytnutá pomoc vládnu agentúrou; poskytnutá pomoc medzinárodných organizácií; neznáme; identifikácia nezrealizovaná; identifikácia odmietnutá; pomoc odmietnutá. Do tohto poľa sa môže vyplniť viac odpovedí.

Kapitola 6: Identifikácia, pomoc a spolupráca s pracovníkmi a orgánmi štátnej správy

6a) Miesto pobytu v danej krajine

Táto otázka sa týka miesta bydliska obete v čase odhalenia/"označenia" alebo identifikácie. Ide o kontextovú premennú a pri krížovom porovnaní s ostatnými môže potenciálne odhaliť geografické a sociálne vzory obchodovania s ľuďmi, menovite kyvadlové pohyby medzi bydliskom a miestom činnosti/vykorisťovania.⁷⁸ Táto premenná má význam ako zdroj dát pre analýzu geografického informačného systému (GIS), ktorý používa portugalský pozorovateľ obchodovania s ľuďmi.

Možná hodnota: Ide o prázdne textové pole s možnosťou označenia "neznáme".

6b) Krajina/kraj/miesto pobytu v danej krajine

Táto otázka sa týka typológie miesta pobytu obete v čase odhalenia/"označenia" alebo identifikácie. Ide o kontextovú premennú a pri krížovej referencii s ostatnými môže odhaliť komplexný pohľad na geografický a sociálny vzor obchodovania s ľuďmi, menovite kyvadlové pohyby medzi bydliskom a miestom činnosti/vykorisťovania. Táto premenná má význam ako zdroj údajov pre analýzu geografického informačného systému (GIS).

Možná hodnota : Ide o prázdne textové pole s možnosťou označenia "neznáme".

6c) Miesto činnosti v danej krajine

⁷⁸Táto premenná má význam ako zdroj dát pre analýzu geografického informačného systému (GIS), ktorý používa portugalský pozorovateľ obchodovania s ľuďmi.

Táto otázka sa týka polohy miesta činnosti obeť v čase odhalenia/“označenia“. Ide o kontextovú premennú a pri krížovej referencii s ostatnými môže poskytnúť komplexný pohľad na geografické a sociálne vzorce obchodovania s ľuďmi, menovite kyvadlové pohyby medzi miestom bydliska a miestom činnosti/vykorisťovania⁷⁹.

Možná hodnota: Ide o prázdne textové pole s možnosťou označenia "neznáme".

6d) Kraj/okres/miesto činnosti v danej krajine

Táto otázka sa týka polohy miesta činnosti obeť v čase odhalenia/“označenia“. Ide o kontextovú premennú a pri krížovej referencii s ostatnými môže poskytnúť komplexný pohľad na geografické a sociálne vzorce obchodovania s ľuďmi, menovite kyvadlové pohyby medzi miestom bydliska a miestom činnosti/vykorisťovania.⁸⁰

Možná hodnota: Ide o prázdne textové pole s možnosťou označenia "neznáme".

6e) Miesto, kde bola obeť odhalená/“označená“ alebo identifikovaná

Táto otázka zaznamenáva miesto, kde bola obeť odhalená/“označená“.

Tento údaj môže byť vzájomne overený s ostatnými ukazovateľmi za účelom zistenia rôznych hodnôt v krajine, pokiaľ ide o spôsoby obchodovania.

Možné hodnoty sú: súkromné sídlo, verejný priestor, hotel/prechodné ubytovanie, reštaurácia/pohostinstvo, tančiarne, na ulici, iné (upresnite prosím), neznáme.

6f) Prijatá pomoc

Táto otázka zisťuje či obeť dostala pomoc v čase odhalenia/“označenia“ alebo identifikácie. Slúži ako filter pre nasledujúce otázky o pomoci, ktoré nemusia byť v prípade zápornej odpovede zodpovedané. Táto informácia pomáha pri zdokumentovaní využitia či nevyžitia pomoci obeť, všima si rôzne dôvody pre jej prijatie.

Možné hodnoty: Áno, nie (pri negatívnej odpovedi obeť), Nie (pomoc neponúknutá), Nie (nespôsobilý na pomoc), Nie (iné dôvody), iné, neznáme.

6g) Inštitúcie/osoby poskytujúce pomoc

Toto pole zaznamenáva ako sa dotknutá osoba, alebo inštitúcia podieľa/podieľala na pomoci obeť, presnejšie povedané v okamihu prvého kontaktu so systémom boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Mohlo ísť o mimovládnu organizáciu, ktorá dostala telefonát na svoju linku pomoci, lekár, ktorý pri kontrole pacienta zistil obchodovaného, štátni sociálni pracovníci, ktorí prichádzajú do kontaktu s obchodovanými osobami, atď.

⁷⁹Táto premenná má význam ako zdroj dát pre analýzu geografického informačného systému (GIS) , ktorý používa portugalský pozorovateľ obchodovania s ľuďmi..

⁸⁰Táto premenná má význam ako zdroj dát pre analýzu geografického informačného systému (GIS), ktorý používa portugalský pozorovateľ obchodovania s ľuďmi.

Pomocou tohto ukazovateľa je možné zmapovať kto, (či už jednotlivci, alebo agentúry), sa v súčasnosti zaoberá pomocou obetiam.

Možné hodnoty: mimovládne organizácie, štátne sociálne služby, lekári, medzinárodné organizácie, ministerstvo práce, iné.

6h) Dátum prijatia pomoci

Toto pole sa týka dátumu, kedy sa obeť prvýkrát dostala do rámca pomoci v krajine identifikácie.

Tento dátum je užitočný pre hodnotenie série špecifických časových informácií, ktoré sa týkajú obchodovania. Vypovedá o veku obete v čase, keď prijímala pomoc, čo môže byť relevantné pre získanie informácií - napríklad, dĺžky doby, počas ktorej je potrebné ponúknuť pomoc mladistvým, alebo dospelým. Rovnako je to užitočný ukazovateľ ďalších dôležitých dát v živote obete v čase obchodovania a po jeho skončení.

V niektorých prípadoch bude dátum úniku z obchodovania, registrácie prípadu a pomoci rovnaký. V niektorých prípadoch môže byť obeť identifikovaná ako obchodovaná osoba, ale pomoc využije až neskôr. V niektorých prípadoch však obeť môžu pomoc najprv odmietnuť, ale v neskoršej fáze ju vyhľadajú, keď čelia kríze, alebo pomoc naliehavo potrebujú. Zaznamenanie rozdielov a/alebo podobností medzi týmito dátami môže byť dôležité pri mapovaní modelov poskytovania pomoci a ochoty ju prijať. Pomoc obetiam môže predchádzať ich úniku z obchodovania – napríklad, ak je obetiam poskytnutá „pomocná ruka“ alebo prístup k sociálnym službám.

Ak sa v súbore dát používa skôr vek obete ako dátum narodenia, môže byť výhodnejšie v celom súbore použiť z dôvodu jednotnosti a porovnateľnosti vek (skôr ako dátum).

Možná hodnota: Deň, mesiac a rok.⁸¹

6i) Dátum ukončenia pomoci

Táto otázka sa týka dátumu, kedy obeť prestala využívať program pomoci.

Tento dátum prezrádza vek obete v čase, keď prestala využívať pomoc a ak ho porovnáme s dátumom, kedy dotknutá osoba začala pomoc využívať, ukazuje dobu, počas ktorej obeť pomoc využívala. Rovnako je tento dátum užitočný pre hodnotenie série špecifických časových údajov, ktoré sa týkajú obchodovania. Ak sa v súbore dát používa skôr vek obete ako dátum narodenia, môže byť výhodnejšie v celom súbore použiť z dôvodu jednotnosti a porovnateľnosti vek (skôr ako dátum).

Možná hodnota: Deň, mesiac a rok.⁸²

⁸¹Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

⁸²Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

6j) Druh pomoci

Táto kapitola zaznamenáva rôzne druhy pomoci, ktorú obeť dostala v krajine identifikácie/pomoci. Pomoc znamená akýkoľvek druh pomoci poskytnutý obeti; rôzne druhy sú spravidla načrtnuté v národnej legislatíve, ktorá sa týka obchodovania s ľuďmi. Je možné, že obeť dostali pomoc niekoľkokrát a preto je potrebné zaznamenávať všetky relevantné služby/pomoc.

Informácie v tejto kapitole vypovedajú o type služieb poskytnutých obeti na území krajiny, v ktorej sa údaje zhromažďujú, rovnako ako aj o tom, ako obeť tieto služby využívajú. V širšom zmysle nám môžu aj mnohé prezradiť o nedostatkoch poskytovaných služieb a/alebo situáciách, keď sa obetiam služby neponúkajú a/alebo sa v takejto situácii obeť rozhodnú určité služby nevyužiť. Niektoré z druhov služieb, ktoré sa obetiam obchodovania ponúkajú v rámci krajín EÚ sú: úkryt /ubytovanie, lekárska starostlivosť⁸³, psychologická pomoc, právna pomoc (tj získanie dokladov, zastupovanie v právnych konaniach, v občiansko-právnych konaniach), pridelené ubytovanie/pomoc, vzdelávanie, odborné školenia, pracovné zaradenie, business training, finančná pomoc, materiálna pomoc (napr. oblečenie a potravinové balíčky), pomoc pri návrate, atď.

Možné hodnoty: Prázdne textové pole pre uvedenie rôznych programov pomoci a právneho rámca v krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú.

6k) Prechod k inému poskytovateľovi pomoci

Toto pole zaznamenáva kedy bola obeť prevedená k inému poskytovateľovi pomoci/intervencie - mimovládne organizácie, medzinárodné organizácie alebo vládne organizácie.

Táto informácia je užitočná pri mapovaní rozličných organizácií, ktoré tieto služby poskytujú, rovnako ako pre rozsah potrebných služieb/pomoci, ktorú obeť obchodovania dostali.

Možné hodnoty: Prázdne textové pole

⁸³Formy pomoci ponúknuté obetiam obchodovania sa budú líšiť v každej krajine a národné vlády môžu mať potrebu zmeniť navrhované odpovede, aby odrážali rámec pomoci obetiam obchodovania v ich krajine. Napríklad, zatiaľ čo táto príručka odporúča pomoc formou lekárskeho vyšetrenia a dlhodobú lekársku pomoc, niektoré krajiny môžu mať odlišnú klasifikáciu. V Slovenskej republike, zákon č 576/2004 Zb. o zdravotnej starostlivosti, službách v zdravotníctve (§ 2, 8 a 9) rozoznáva tieto druhy zdravotnej starostlivosti: okamžitú, naliehavú, ambulantnú a ústavnú liečbu. Podobne sa podľa nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 47/2008 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, bod 7, Slovenská republika poskytne tieto druhy pomoci: ochranu obetí trestných činov, pomoc pri dobrovoľnom návrate do Slovenskej republiky; anonymné ubytovanie, ak je potrebné; 90-dňové obdobie krízovej pomoci; celkovú pomoc v priebehu trestného konania, ak sa obeť rozhodne spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní; finančnú pomoc, právnu pomoc, sociálnu pomoc, psychologickú pomoc, psychoterapeutické služby, právnu pomoc, zdravotnú starostlivosť, odborné vzdelávanie, 90-dňové obdobie reintegrácie, možnosť zapojenia do programu na ochranu svedkov; možnosť finančného odškodnenia; legalizácie pobytu na území Slovenskej republiky; 40-dňovej lehoty pre návrat, tlmočnické služby, celkovú pomoc pri návrate obeť do krajiny pôvodu, ak obeť preukáže záujem vrátiť sa; možnosť pridelenia trvalého pobytu na území Slovenskej republiky; pomoc pri dobrovoľnom návrate do krajiny pôvodu poskytnutie pomoci zo strany mimovládnych organizácií v krajine pôvodu.

6l) Služby poskytnuté v minulosti

Toto pole zaznamenáva dobu, keď obeť v minulosti dostali služby v súvislosti s ich obchodovaním/vykorisťovaním v krajine, v ktorej sa zhromažďujú údaje a v zahraničí. – Nevzťahuje sa to na služby, ktoré nemajú súvis s obchodovaním. Táto informácia je dôležitá v súvislosti s porozumením tomu, kde sa obeť dostali k pomoci ako v Českej republike, tak i v zahraničí, a teda ide o informáciu o možnostiach podpory a ochrany obetí obchodovania.

Možné hodnoty: mimovládne organizácie špecializované na obchodovanie s ľuďmi na národnom území, mimovládne organizácie na národnom území, mimovládne organizácie na národnom území bez špecializácie na obchodovanie s ľuďmi, mimovládne organizácie špecializované na obchodovanie s ľuďmi zahraničí, mimovládne organizácie bez špecializácie na obchodovanie s ľuďmi v zahraničí, vládne inštitúcie na národnom území, zahraničné veľvyslanectvá na národnom území, medzinárodné organizácie v zahraničí, medzinárodné organizácie na národnom území, súkromná pomoc/služba (súkromia lekár, právnik, atď.), iné, neznáme. Vzhľadom k tomu, že pomoc môžu poskytnúť rôzne organizácie a v reakcii na rôzne potreby, je možné do tohto poľa doplniť viac odpovedí.

6m) Právne postavenie na území štátu v čase ukončenia pomoci

Táto otázka zaznamenáva momentálne právne postavenie obeť v krajine/na štátnom území v čase ukončenia pomoci. Táto otázka by mala byť položená iba v prípade zahraničných štátnych príslušníkov/obyvateľov, ako je uvedené v 1. časti (otázky súvisiace s občianstvom a krajinami pobytu).

Možné hodnoty: legálne, nelegálne, neznáme, iné.

6n) Výpoveď na polícii ⁸⁴

Táto kapitola zaznamenáva, či obeť v súvislosti so svojou skúsenosťou z obchodovania poskytla polícii svoju výpoveď.

Táto informácia môže pomôcť pri zaznamenávaní rozsahu, v akom je obeť zapojená do trestného konania a možno ju navzájom porovnávať s informáciou o svedectve v rámci súdneho konania a možnosti obeť získať ochranu. Môže pomôcť urobiť si obraz o tom, ako sa táto právna spolupráca pre obeť obchodovania v skutočnosti odohráva.

Možná odpoveď by mohla byť: áno, nie, nevhodné (N/A), neznáme

6o) Svedectvá v rámci trestného konania proti obchodníkovi

Toto pole sa zaoberá tým, či obeť podala svedectvo proti obchodníkovi, alebo jeho komplicom vo veci jej obchodovania/vykorisťovania.

⁸⁴Obete sa môžu súdneho konania zúčastniť aj keď sú v zahraničí a/alebo po svojom návrate do vlasti. Môže ísť o podanie svedectva na polícii; výpoveď v súdnom konaní proti ich obchodníkovi; prijatie ochrany a prijatie odškodnenia. Pole, ktoré sa týka súdneho konania by v ideálnom prípade malo byť vyplnené so zreteľom na ich právnu angažovanosť v zahraničí a doma, ale o tom sa rozhodne na základe zdrojov a závažnosti, v každej krajine jednotlivo.

Táto informácia môže byť užitočná pri zaznamenaní rozsahu v ktorom je obeť zapojená do trestného konania, obzvlášť s ohľadom na poskytnutie oficiálneho svedectva v prípadoch obchodovania s ľuďmi. Túto kapitolu možno analyzovať v spojení s inými relevantnými ukazovateľmi/premennými, napríklad či obeť svedčila v súdnom konaní, alebo jej bola poskytnutá ochrana. To poskytuje aspoň čiastočný obraz toho, ako funguje táto angažovanosť pre obeť so zreteľom na bezpečnosť.

Možná odpoveď: áno, nie, neznáme.

6p) Ochrana pred súdnym konaním, v jeho priebehu a po jeho skončení

Táto otázka stanovuje či bola obeti poskytnutá nejaká forma ochrany v jednej z etáp po skončení obchodovania. Ochrana mohla byť obchodovaným osobám poskytnutá pred konaním súdneho konania, v jeho priebehu alebo po jeho skončení – v závislosti na danom prípade. Ochrana sa môže predavovať nepretržitú ochranu (24 hodinová fyzická ochrana, alebo fyzická ochrana na vyžiadanie - pred a v priebehu prepravy na súd, alebo na policajný úrad).

Tieto informácie pomáhajú určiť, či sú možnosti ochrany pre obeť/svedkov v rôznych štádiách súdneho konania realizovateľné. Informácia by mala byť analyzovaná v spojení s inými relevantnými ukazovateľmi/premennými, napr. či obeť v rámci súdneho konania poskytla svoju výpoveď, alebo či svedčila.

Možná hodnota: nepretržitá ochrana pred začatím súdneho konania, ochrana na požiadanie pred začatím súdneho konania, nepretržitá ochrana počas súdneho konania, ochrana na požiadanie v priebehu súdneho konania, nepretržitá ochrana po ukončení súdneho konania, ochrana na požiadanie po ukončení súdneho konania, neznáma, žiadna. Ochrana môže obeť dostať v priebehu viac než jednej z týchto fáz, a v tom prípade by mala byť zaznamenaná viac ako jedna odpoveď.

6q) Odškodnenie obetí

Toto pole zaznamenáva či bola obeť za svoju skúsenosť s obchodovaním nejakým spôsobom odškodnená.

Jedná sa o cennú informáciu so zreteľom na zisťovanie rozsahu, v ktorom sú obeť nejakou formou odškodňované v dôsledku ich skúseností s obchodovaním. Od rozhodnutia osobitného právneho rámca závisí spôsob realizácie odškodnenia, ktoré sa v každej krajine líši, napríklad či existujú fondy na odškodnenie obetí. Pri zavádzaní tohto súboru dát na národnej úrovni môže byť výhodnejšie, aby odpovede odrážali či je alebo nie je odškodnenie spojené s občianskoprávnym konaním a či sa čerpá, alebo nečerpá z osobitného fondu, atď.

Možné hodnoty: áno (z občianskoprávného konania), áno (z trestného konania), áno (z fondu na odškodnenie obetí), nie, neznáme, nepoužiteľné.

6r) Návrat do krajiny pôvodu

Toto pole zaznamenáva podrobnosti o tom, či sa obchodované osoby navracajú do krajiny pôvodu, aké inštitúcie sa tohto procesu zúčastňujú a kam sa vracajú.

Možné hodnoty pre cieľovú krajinu: mimovládne organizácie v cieľovej krajine, medzinárodné organizácie v cieľovej krajine, súdne orgány v cieľovej krajine, štátne sociálne služby v cieľovej krajine, iné.

Možné hodnoty pre krajinu pôvodu: mimovládne organizácie v krajine pôvodu, medzinárodné organizácie v krajine pôvodu, súdne orgány v krajine pôvodu, štátne sociálne služby v krajine pôvodu, iné.

V tejto časti sú prípustné dve odpovede – jedna, ktorá sa týka inštitúcií, ktoré súvisia s cieľovou krajinou, druhá pre inštitúcie, ktoré súvisia s krajinou pôvodu.

6s) Dátum návratu do krajiny pôvodu

Toto pole zaznamenáva dátum návratu do krajiny pôvodu.

Možné hodnoty: Deň, mesiac a rok.⁸⁵

Kapitola 7: Ostatné

7a) Komentáre k prípadu

Ide o prázdne textové pole, do ktorého je možné pridať ďalšie podrobnosti, vyhlásenia alebo komentáre k prípadu. To, aký druh informácií sa bude tohto poľa zaznamenávať a ako sa s touto informáciou naloží, určí každý národný repozitár individuálne. Napríklad Portugalsko navrhuje, aby sa komentáre sústredili na všetky premenné, v ktorých sa vyskytuje odpoveď "Iné", alebo "Špecifikujte". Ďalšie doplnené informácie môžu zahŕňať územné premenné (napr. monitorovanie ciest) a premenné vzťahov (forma násilia; vzťah s najímateľom, atď.).

7b) Dátum poslednej aktualizácie

Uvádza sa tu posledný dátum, ku ktorému boli realizované nejaké záznamy k prípadu - vo forme deň, mesiac a rok.

Kapitola 8: Navrhovaný súbor harmonizovaných ukazovateľov/premenných

Vyššie uvedené ukazovatele/premenné sú skôr obyčajnými návrhmi/návodmi, ako konečným zoznamom informácií, ktoré by mali byť o obetiach obchodovania zozbierané. V niektorých krajinách nie sú na zber všetkých ukazovateľov/premenných, ktoré sú navrhnuté v tejto príručke určené dostatočné zdroje. Okrem toho existujú prekážky spojené s inštitucionálnym rámcom a internými kapacitami poskytovateľov údajov; dobou spojenia medzi poskytovateľmi údajov a hlavnými zdrojmi informácií (či už ide o obeť, alebo o obchodníkov); rôznymi realizovanými modelmi; rôznymi právnymi rámcami a okolnosťami; atď. Je veľmi dôležité, aby aktívne ukazovatele/premenné boli zúčastnené krajiny schopné využiť, a aby o ne mali záujem.

⁸⁵ Keď nie je k dispozícii celý dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa iba mesiac a/alebo rok. Ak nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

Nemá to byť ideálny, ambiciózny, no nereálny súbor ukazovateľov/premenných, ktoré môžu k entropii v systéme zberu, validácie a analýzy údajov.

Krajiny budú musieť na národnej úrovni vybrať, aké ukazovatele/premenné najlepšie vyhovujú ich potrebám a záujmom pri dokumentovaní skúsenosti obetí s obchodovaním v rámci ich krajiny. Napríklad, v súvislosti s týmto projektom dospela diskusia za okrúhlym stolom v Českej republike k záveru, že 19 je optimálny počet ukazovateľov/premenných, ktoré by sa mali o obetiach zbierať s ohľadom na dostupné zdroje repozitárov. Podobne, Poľsko na základe národného prieskumu a diskusie navrhlo približne 41 ukazovateľov, ktoré by sa mali zbierať. V prípade Portugalska, kde zber údajov už prebieha, bolo potrebné premyslieť, ako by bolo možné rôzne ukazovatele/premenné (a s nimi spojené hodnoty) začleniť do už existujúcich ukazovateľov/premenných a tiež, ktoré by sa, na základe vstupov možných zdrojov, mali vynechať. Prebiehajúce diskusie medzi organizáciami a krajinami, ktoré sa projektu zúčastňujú, vyústili do požiadavky minimálneho súboru harmonizovaných ukazovateľov/premenných, ktoré sa týkajú prediskutovaných a dohodnutých informácií všetkými alebo aspoň väčšinou krajin, ktoré sa projektu zúčastňujú. Zoznam týchto ukazovateľov je uvedený na konci tejto časti.

- Minimálny súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje k tým ukazovateľom, ktoré sa dohodli medzi všetkými štyrmi krajinami, ktoré sa projektu zúčastňujú.
- Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje k tým ukazovateľom, ktoré sa dohodli medzi tromi zo štyroch krajín, ktoré sa projektu zúčastňujú.

S ohľadom na to, aké ukazovatele/premenné sú dôležité a koľko ukazovateľov/premenných zhromažďovať, je dôležité pripomenúť si znovu pôvodný cieľ - ako a prečo bude informácia využitá. Veľká časť informácií v súbore údajov o obetiach je dôležitá najmä v súvislosti s prevenciou obchodovania a s programami na ochranu obetí. Ukazovatele/premenné, ktoré neprinášajú hodnotné informácie k tomuto predmetu (alebo k mandátu vykonávacieho orgánu) by sa mali vynechať. Je to problém, ako pragmatizmu, (nezhromažďovať informácie, ktoré nie je možné použiť), tak etiky (od poskytovateľov údajov by sa mali požadovať ina informácie, ktoré sú dôležité a ktoré sa použijú v boji proti obchodovaniu s ľuďmi).

Okrem toho, akonáhle sa zber údajov začne a tiež v priebehu realizácie projektu bude zrejmé, ktoré ukazovatele/premenné nie sú vhodné - to znamená, ktoré zdroje dát nespolupracujú, kde informácie nie sú dostupné, atď. - a také ukazovatele/premenné je teda možné vynechať. Do určitej miery rozhodnutia o tom aké ukazovatele/premenné ponechať, alebo vymazať sa najlepšie vykonávajú v priebehu počiatkovej fázy, kedy je možné otestovať reálnosť a hodnotu jednotlivých ukazovateľov/premenných. Problémy s výberom rôznych ukazovateľov/premenných sa líšia nielen od štát k štátu, ale aj v rámci jednotlivých krajín, agentúru od agentúry, v závislosti od mandátu agentúry, úlohy a zloženia (napr. mimovládna, vládna, medzinárodná organizácia).

Tabuľka navrhovaného súboru harmonizovaných ukazovateľov/premenných*

	Minimálny súbor ukazovateľov/premenných	Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných
Kapitola 1 - Registrácia prípadu		
1c) Dátum registrácie prípadu	X	
1d) Informačný zdroj		X
1e) Označenie obchodovania/stav obchodovania	X	
Kapitola 2 - Pomery obete		
2a) Pohlavie	X	
2b) Dátum narodenia a/alebo vek		X
2c) Občianstvo	X	
2d) Krajina pobytu		X
2e) Oblasť/región pôvodu		X
2f) Demografické prostredie		X
2g) Rodinný stav v čase obchodovania		X
2h) Rodinný stav v čase odhalenia/"označenia" alebo identifikácie		X
2j) Počet detí v čase obchodovania		X
2k) Počet osôb prispievajúcich k príjmu domácnosti pred obchodovaním		X
2l) Úroveň vzdelania	X	
2m) Činnosť v čase naverbovania		X
2 n) Dôvod k migrácii/opusteniu domova		X
Kapitola 3 - Skúsenosti s verbovaním		
3a) Vek pri naverbovaní/dátum naverbovania		X
3b) Krajina naverbovania		X
3c) Spôsoby naverbovania/ocitnutia sa v pozícii obchodovanej osoby	X	
3d) Vzťah obete k najímateľovi		X
3e) Pohlavie najímateľa		X
3f) Občianstvo najímateľa		X
3g) Krajina pobytu najímateľa		X
3h) Plánovaná cieľová krajina v čase naverbovania		X
Kapitola 4 - Preprava a cestovanie		
4a) Druhy dopravy		X
4c) Hraničné priechody		X
4d) Použitie dokladov		X
4e) Prítomnosť obchodníkov v priebehu cesty/prepravy		X
Kapitola 5 - Skúsenosti s vykorisťovaním		
5a) Spôsoby obchodovania/vykorisťovania	X	
5d) Formy kontroly počas obchodovania	X	
5e) Dátum začiatku obchodovania/vykorisťovania		X
5g) Právne postavenie na území štátu v čase odhalenia/"označenia" alebo identifikácie		X
5h) Dátum úniku zo situácie obchodovanej/vykorisťovanej osoby		X

5i) Spôsoby úniku z obchodovania/vykorisťovania		X
5j) Predchádzajúca skúsenosť s obchodovaním		
5k) Rok predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania	X	
5l) Spôsob predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania		X
5m) Krajina predchádzajúceho obchodovania/vykorisťovania		X
5n) Identifikácia/pomoc v priebehu predchádzajúceho obchodovania		X
Kapitola 6 – Identifikácia, pomoc a spolupráca s pracovníkmi štátnej správy a správnymi orgánmi		
6b) Krajina/kraj/miesto pobytu v danej krajine		X
6d) Kraj/okres/miesto činnosti v danej krajine		X
6e) Miesto, kde bola obeť odhalená/"označená" alebo identifikovaná		X
6f) Prijatá pomoc	X	
6h) Dátum prijatia pomoci	X	
6i) Dátum ukončenia pomoci	X	
6j) Druh pomoci	X	
6k) Prechod k inému poskytovateľovi pomoci		X
6l) Pomoc poskytnutá v minulosti		X
6m) Právne postavenie na území štátu v čase ukončenia pomoci	X	
6n) Výpoveď na polícii	X	
6o) Svedectvá v rámci trestného konania proti obchodníkovi		X
6p) Ochrana pred súdnym konaním, v jeho priebehu a po jeho skončení		X
6q) Odškodnenie obete	X	
6r) Návrat do krajiny pôvodu	X	

*Minimálny súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje na tie ukazovatele, ktoré boli odsúhlasené všetkými štyrmi krajinami zahrnutými do projektu. Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje na tie ukazovatele, ktoré boli odsúhlasené tromi zo štyroch krajín zahrnutých do projektu.

Časť 7: Databáza ukazovateľov/premenných, ktoré sa týkajú obchodníkov s ľuďmi a trestného konania

Úvod a prehľad 7. Časti

Databázy, ktoré sa týkajú obchodníkov a súdneho konania zhromažďujú informácie o údajných/ usvedčených páchateloch trestného činu obchodovania s ľuďmi a sledujú ich prípady počas právneho a súdneho konania.⁸⁶ Malo by ísť o nástroj pre pochopenie nevyhnutnosti trestnej a právnej stránky veci. Zhromažďujú sa informácie, ktoré môžu potenciálne pomôcť porozumieť tomu, kto sa obchodovania s ľuďmi a s tým súvisiacich trestných činov zúčastňuje, aká je ich úloha v tomto procese a rovnako informácie o práci právnych a súdnych činiteľov v oblasti vyšetrovania a stíhania.

Súbor ukazovateľov/premenných o obchodníkovi vychádza z trestných činov obvinených/usvedčených obchodníkov s ľuďmi, voči ktorým bola vznesená žaloba a/alebo obžaloba. Súbor údajov mapuje základné pomery obchodníkov, následne zaznamenáva ich prípad v priebehu rôznych fáz - obžaloby, vyšetrovania, súdneho konania, po ukončení súdneho konania a vynesení rozsudku, ak je to možné. Súbor dát nie je myslený ako investigatívny nástroj - skôr ide o spôsob monitorovania toho, ako v prípadoch obchodovania s ľuďmi funguje súdne konanie.

Keďže informácie poskytované v tomto súbore dát sú z pohľadu obvineného/usvedčeného obchodníka s ľuďmi, môže sa jednať o prvé neagregované informácie o údajnom/usvedčenom obchodníkovi s ľuďmi v EÚ. Tieto informácie taktiež konsolidujú informácie o aktivitách mnohých aktérov boja proti obchodovaniu s ľuďmi – od orgánov presadzovania práva, cez prokuratúru až po justičné orgány – z rôznych oblastí po celej krajine. Stanovuje cenný východiskový bod pre štandardizáciu a zber správnych a overiteľných údajov o obchodníkoch a o trestnom konaní.

⁸⁶Tieto informácie boli pôvodne pripravené v inštitúte NEXUS v súvislosti s projektom DCIM realizovaným Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) v JV Európe. Pozri Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka boja pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v JV Európe: rozvoj regionálnych kritérií). Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom EUDCIM-EUDCIM-EU a vzhľadom k podnetom zo strany štyroch krajín EÚ, ktoré sa projektu zúčastňujú (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovenská republika), partnerov projektu EUDCIM-EUDCIM-EU (Associazione On the Road, Dutch National Rapporteur a Inštitút NEXUS) ako aj zo strany projektovskej skupiny pracovníkov ICMPD, ktorí sa zúčastňujú na projekte EUDCIM-EUDCIM-EU, boli tieto informácie autormi zrevidované a zmodernizované.

Rovnako dôležité je, že sa snaží presmerovať pozornosť z pôsobenia obchodovaných osôb (obetí trestného činu) na obvinených/usvedčených obchodníkov (páchateľov). Pri téme obchodovania s ľuďmi je potrebné venovať pozornosť spôsobu fungovania obvinených/usvedčených obchodníkov; je to kľúčové pre tvorbu najefektívnejších postupov riešenia tejto trestnej činnosti prostredníctvom strategického využitia systému trestného súdnictva.

Dôležitým aspektom pri vytváraní súboru údajov týkajúcich sa obchodníkov je, aby sa maximálne začlenili do existujúcich aktivít spojených so zberom údajov v krajine. Ako také boli ukazovatele/premenné vybraté po konzultácii s hlavnými vládnymi trestnými a súdnymi inštitúciami, ktoré pôsobia v krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú, rovnako ako aj na základe diskusie s medzinárodnými organizáciami.

Databáza údajov týkajúcich sa obchodníkov s ľuďmi a trestného konania je rozdelená do nasledujúcich častí:

1. Registrácia prípadu

V tejto časti sa uvádzajú podrobnosti, ktoré súvisia s registráciou prípadu. Teda ide o administratívnu časť, aj keď s niektorými analytickými aspektmi.

2. Pomery obchodníka

V tejto časti sa evidujú socio-demografické informácie o obchodníkovi, ktoré môžu byť užitočné pri vytváraní profilov obchodníkov, aj keď len na základnej úrovni. Až doteraz sa zdokumentovalo veľmi málo informácií o údajných/usvedčených obchodníkoch a existujúce údaje sa zakladajú na informáciách zhromaždených od obetí.

3. Obvinenie a fáza vyšetrovania

Táto kapitola zaznamenáva obdobie vyšetrovania - od podania trestného oznámenia po skončenie vyšetrovania a podanie žaloby proti podozrivému/usvedčenému obchodníkovi. A táto kapitola ako taká podáva informácie o trvaní vyšetrovania, typoch obvinení, ktoré boli vznesené na základe vyšetrovania, výpovede obetí v tejto fáze, atď.

4. Fáza súdneho konania

V tejto kapitole sa monitoruje ako v krajine, v ktorej dochádza k zberu údajov, prebieha súdne konanie, vrátane druhov vznesených obvinení, účasti svedka/obete, využitia ochrany obete a prípadného konečného výsledku súdu.

5. Fáza odvolacieho konania

V tejto kapitole sa sleduje odvolacie konanie, pričom sú tu zahrnuté otázky, ktoré sa týkajú výsledku odvolania, účasti obetí v odvolacom konaní, otázky, ktoré sa týkajú ochrany svedkov a konečného výsledku odvolacieho konania.

6. Fáza po ukončení súdneho konania

Informácie o fáze po ukončení súdneho konania sa zaoberajú výkonom akéhokoľvek rozsudku a tiež možnosťami ochrany obete/svedka a odškodnenia obete.

7. Ostatné

Ide o prázdne textové pole, ktoré je možné použiť pre vloženie doplňujúcich podrobností, objasnenia, alebo komentárov k prípadu. Každý národný repozitár určí aký druh informácií sa má do tohto poľa uviesť a ako sa bude s touto informáciou nakladať.

Kapitola 1: Registrácia prípadu údajného/usvedčeného obchodníka s ľuďmi

1a) Registračné číslo/kód

V tejto časti sa uvádza registračné číslo (napr. číslo vyšetrovacieho spisu, alebo číslo konania), alebo kód, ktorý je pre každého obchodníka špecifický, vďaka čomu nie je nutné zhromažďovať osobné informácie. Každá krajina bude mať vlastnú právnu definíciu a označenie toho, kto sa považuje za „obchodníka“ a aj v akej fáze ich právnych systémov bude dotyčná osoba pre účely súboru dát označená ako „obchodník“ – napríklad vo fáze vyšetrovania, uväznenia, odsúdenia, alebo vo fáze odvolacieho konania.⁸⁷

Namiesto mena dotyčnej osoby sa používa číslo, alebo kód. Rozhodnutie o tom, či pre účely tejto analýzy údajov používať mená, bude závisieť na právnom rámci, ktorý je spojený s ochranou dát v jednotlivých krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú.⁸⁸ V niektorých krajinách,

⁸⁷Situácia v štyroch krajinách, ktoré sa zúčastňujú projektu, je nasledujúca:

- V českom Trestnom zákonníku, § 232a, „obchodník“ je ktokoľvek, kto privedie, prijme, najme, zláka, zadrží, alebo dodá osobu mladšiu ako 18 rokov za účelom pohlavného styku, alebo iných foriem sexuálneho obťažovania, alebo zneužívania, k otroctvu, či nevoľníctvu, alebo k nútenej práci, alebo k iným formám vykorisťovania, bude potrestaný trestom odňatia slobody na dobu dvoch až desiatich rokov; alebo ktokoľvek, kto s použitím sily, násilia, hrozieb, úskokov, alebo zneužitím, alebo využitím jeho omylu privedie, prijme, najme, naláka, zadrží, alebo dodá inú osobu za účelom pohlavného styku, alebo iných foriem sexuálneho obťažovania, alebo zneužívania, k otroctvu či nevoľníctvu, alebo k nútenej práci, alebo k iným formám vykorisťovania.
- Slovenská republika definuje obchodníka v súlade s Palermským protokolom a „podozrivého zo spáchania trestných činov“ ako osobu, ktorej činnosť spĺňa charakteristiky definované Palermským protokolom, ale príslušné orgány (orgány presadzovania práva v Slovenskej republike) zatiaľ neuviedli žiadne obvinenie“.
- V Poľsku definuje „obchodníka“ Článok 253 takto: § 1: Každý kto vykonáva obchodovanie s ľuďmi bez ohľadu na ich súhlas § 2: Každý kto s cieľom materiálneho zisku organizuje adopciu detí v rozpore so zákonom. Článok 240 popisuje obchodníka takto: § 4: Každý kto odláka, alebo unesie inú osobu s cieľom vykonávať jej prostitúciu v zahraničí.
- V Portugalsku popisuje Článok 160 Trestného zákonníka „obchodníka“ ako niekoho, kto ponúka, dodáva, láka, prijíma, prepravuje, ukrýva inú osobu za účelom pohlavného vykorisťovania, vykorisťovania práce tejto osoby, alebo odňatím orgánov, pomocou násilia, únosu, alebo zastrášením, alebo zneužitím svojej ekonomickej, pracovnej, alebo rodinnej zraniteľnej pozície, alebo so súhlasom zákonných zástupcov tejto osoby. Obchodník tiež môže byť: 1) ktokoľvek, kto prostredníctvom peňazí, či inak ponúka, dodáva, draží, alebo prijíma deti, alebo získava súhlas na ich adopciu.; 2) každý kto vedome využíva služby, či orgány dospelých, či mladistvých; 3) každý kto ukrýva, poškodzuje, alebo ničí identifikačné, alebo cestovné doklady.

⁸⁸V Českej republike umožňuje Zákon č. 101/2000 Sb., o ochrane osobných údajov zber osobných údajov, napr. mien, len so súhlasom dotyčnej osoby. Zatiaľ čo v Portugalsku, kde Zákon o ochrane údajov (Zákon č. 67/98 zo dňa 26. októbra 1998) zakazuje zber osobných, priamych údajov, je takýto zber upravený zvláštnym súhlasom (právna norma, osobné oprávnenie, alebo povolenie Komisie na ochranu osobných údajov), pokiaľ je motívom

ako je Poľsko, je právne prípustné zhromažďovať úplné mená obchodníkov. V takom prípade je výhodnejšie použiť miesto registračného čísla, alebo kódu, úplné meno obchodníka.

V prípade nepoužitia mien existuje nebezpečenstvo prípadov duplikácie. Podozriví/usvedčení obchodníci sa môžu v súbore dát objaviť viackrát, pretože v priebehu trestno-právneho konania vstúpili do styku s rôznymi inštitúciami. Duplikácii sa dá eventuálne predísť krížovým porovnaním vybraného počtu ďalších ukazovateľov/premenných, napr. vek/dátum narodenia, pohlavie, občianstvo, krajina pobytu, spôsob vykorisťovania/obchodovania a krajina kde k vykorisťovaniu došlo.

Možná hodnota: Registračné číslo, alebo kód.

1b) Meno obchodníka

Táto časť zaznamenáva celé meno každého podozrivého/usvedčeného obchodníka.

V prípade použitia mien bude treba zaznamenať krstné meno a meno obchodníka, aby sa tak predišlo duplikácii a aby bolo možné prípady správne sledovať. Aby sa predišlo prípadom duplikácie bude treba v prípade nesprávneho, alebo iného pravopisu mien urobiť krížovú kontrolu. Softvér sa dá naprogramovať tak, aby v súbore dát rozpoznával podobné mená. Aby sa zabezpečilo utajenie a bezpečie dotyčnej obete je treba v prípade, kedy sa zaznamenávajú mená, použiť zvláštne protokoly a bezpečnostné parametre.

Každá krajina, ktorá takéto údaje zhromažďuje, bude musieť nezávisle rozhodnúť, či zhromažďovať mená na základe právneho rámca krajiny a dohody medzi rôznymi mimovládnyimi, vládnyimi a medzinárodnými organizáciami. V súvislosti s týmto projektom nebude žiadna zo štyroch krajín zhromažďovať mená podozrivých/usvedčených obchodníkov.

Možná hodnota: Meno a krstné meno;, alebo zvláštny kód.

1c) Registrujúca organizácia/agentúra/inštitúcia

Táto kategória dokumentuje, z ktorej agentúry/inštitúcie sa prípad prevzal. Môže ísť o inštitúcie priamo zapojené do prípadov obchodovania a teda ide o súdne orgány, štátnych zástupcov, vnútorné záležitosti a/alebo o súdny sektor. Táto informácia je dôležitá pre krížovú kontrolu prípadov z dôvodov možnej duplikácie, rovnako pre prípadné doplnenie, alebo vysvetlenie.

ochrana verejného záujmu (viď. Článok 6, ktorý sa týka legitimacy zaobchádzania s údajmi), ale vždy zaručuje zásadu nediskriminácie. V Poľsku *Zákon zo dňa 29. augusta 1997 o ochrane osobných údajov*, Kapitola 3, §23 stanovuje, že spracovanie údajov je prípustné len, keď:

- 1) dotyčná osoba poskytla svoj súhlas, keď sa spracovanie netýka vymazania osobných údajov;
- 2) spracovanie je nutné pre výkon práv a povinností vyplývajúcich z právnych predpisov;
- 3) spracovanie je nutné pre splnenie zmluvy, ktorej je dotyčná osoba zúčastnenou stranou, alebo s cieľom prijať opatrenia na žiadosť dotyčnej osoby pred uzavretím zmluvy;
- 4) spracovanie je nutné pre plnenie úloh podľa zákona a vo verejnom záujme; a
- 5) spracovanie je nutné pre uskutočnenie legitímnych záujmov správcov, alebo príjemcov dát, za predpokladu, že spracovaní neporuší práva a slobody dotyčnej osoby. Spracovanie je nutné pre ochranu životne dôležitých záujmov dotyčnej osoby a za podmienok stanovených v §1, bodu 1, nemôžu byť splnené, je možné údaje spracovať bez súhlasu dotyčnej osoby, ak nebolo možné taký súhlas získať.

Možná hodnota: súdne orgány, štátni zástupcovia, súdny sektor, iné.

1d) Dátum registrácie prípadu

Táto kapitola zaznamenáva dátum, kedy bol prípad prvý krát zadaný do súboru dát.

Možné hodnota: Deň, mesiac a rok.

1e) Zdroj informácií

Týka sa osôb/(osoby), ktoré(-á) poskytli(a) informáciu o prípade, bez ohľadu na registrujúcu agentúru/inštitúciu.

Možné hodnoty: Podozrivý/usvedčený obchodník, obeť/svedok obchodovania, mimovládne organizácie; medzinárodné organizácie; súdne orgány; svedkovia; štátny zástupca, iné.

Kapitola 2: Pomery podozrivého/usvedčeného obchodníka

2a) Pohlavie

Týka sa pohlavia obchodníka.

Táto informácia pomáha pri vytváraní profilov obchodníkov s ľuďmi, ktoré sa môžu v kombinácii s ďalšími informáciami, ktoré je možné zhromaždiť, použiť na zaistenie prevencie rizikových skupín. Aj keď existuje obecný predpoklad, že obchodníci sú mužského pohlavia, nedávny výskum dokázal, že v rôznych fázach obchodovania a v mnohých rôznych roliach sa medzi obchodníkmi objavujú ako muži, tak aj ženy. Toto pole môže tiež odhaliť úlohy, ktoré jednotlivci (podľa pohlavia) zohrávajú v zločineckých skupinách zameraných na obchodovanie s ľuďmi; napríklad informácie o rozsahu využitia mužov, či žien pri verbovaní, alebo pri preprave obetí.

Možné hodnoty môžu byť muž, žena, transsexuál⁸⁹, alebo neznáme.

2b) Dátum narodenia a/alebo vek

Toto pole sa snaží doložiť dátum narodenia/vek podozrivého/usvedčeného obchodníka.

Informácia o dátume narodenia/veku obchodníka je dôležitá na určenie toho, či šlo o mladistvého, alebo dospelého jedinca a tiež poskytuje východzí bod, od ktorého sa dokumentuje vek obchodníka v rôznych fázach trestného/súdneho konania.

Okrem podpory boja proti obchodovaniu s ľuďmi, môžu byť informácie o veku/dátume narodenia dôležité pri krížovej kontrole možných duplikácií v súbore dát, najmä v situáciách, kedy súbor dát eliminuje mená. Pokiaľ sa skombinujú s ostatnými identifikačnými poľami, ktoré

⁸⁹Transsexuál – osoba, ktorej sa pohlavná identita líši od biologického pohlavia.

sú individuálne a pre každý prípad špecifické (napr. miesto pôvodu, občianstvo, rodinný stav), môže vek/dátum narodenia pomôcť vyhľadať prípady duplikácie.

Táto informácia sa dá získať dvomi spôsobmi – použitím 1) dátumu narodenia, alebo 2) veku. Dátum narodenia je presnejší ukazovateľ ako vek v tom, že počíta so vzájomným vzťahom s ostatnými ukazovateľmi (napr. dátumom pomoci, atď.). Avšak, pretože dátum narodenia sa v niektorých krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú považuje za osobnú informáciu, v súvislosti s týmto projektom sa používajú rôzne možnosti, ako je to rozvedené dole:

1. možnosť: Dátum narodenia

Možná hodnota: Deň, mesiac a rok narodenia obchodníka.⁹⁰

2. možnosť: Vek pri registrácii

Možná hodnota: reálne čísla – napr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.....

2c) Občianstvo

Táto otázka sa vzťahuje ku krajine, ktorej občianstvo podozrivý/usvedčený obchodník má. Môže ísť o krajinu zhodnú (alebo odlišnú) z krajinou pobytu obchodníka. Podozrivý/usvedčení obchodníci môžu mať jedno, alebo niekoľko občianstiev.

Táto informácia môže odhaliť aké národnosti páchajú trestnú činnosť v krajine, rovnako ako potenciálne určiť kde v zahraničí, alebo v krajine môžu existovať zločinecké siete. Zaznamenanie občianstva je tiež dôležité kvôli vypracovaniu profilov podozrivých/usvedčených obchodníkov, čo môže pomôcť pri prevencii. Na druhej strane, prílišné zameranie sa na národnosť, alebo na krajinu pobytu môže tiež vytvoriť, alebo rozduchať súčasnú predpojatosť a diskrimináciu, pričom prínos k celkovému obrazu o obchodovaní s ľuďmi je minimálny.

Možné hodnoty môžu byť akákoľvek krajina, alebo kombinácia krajín z predbežne definovaného zoznamu. V niektorých prípadoch môžu mať obchodníci občianstva niekoľkých krajín, a v tom prípade by sa mali uviesť všetky občianstva. Prílišné zameranie sa na takéto ukazovatele/premenné môže vytvárať skreslené predpoklady a zároveň nepredkladá celistvejší náhľad na obchodovanie.

2d) Krajina trvalého pobytu

Táto otázka sa vzťahuje k miestu (trvalého, alebo dočasného) pobytu podozrivého/usvedčeného obchodníka. Krajina trvalého pobytu môže byť rovnaká, ale aj odlišná, od krajiny, ktorej občianstvo podozrivý/usvedčený obchodník má.

Zaznamenanie krajiny trvalého pobytu môže pomôcť zistiť kto pácha trestnú činnosť v krajine rovnako, ako potenciálne zistiť kde môžu byť prítomné a fungovať siete cudzích, alebo národných zločineckých organizácií. Krajina trvalého pobytu môže byť tiež dôležitá pri rozširovaní profilov podozrivých/usvedčených obchodníkov pre použitie pri prevencii.

⁹⁰Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

Možné hodnoty môžu byť: akákoľvek krajina uvedená na vopred definovanom zozname krajín. Pre toto pole je prípustné zvoliť len jednu odpoveď.

2e) Krajina narodenia

Toto pole dokladá krajinu narodenia, ktorá môže byť rovnaká, alebo sa môže líšiť od krajiny ktorej občianstvo obchodník má, alebo v ktorej trvale žije.

Informácia o krajine narodenia pomáha určiť, kto vyvíja v danej krajine kriminálnu činnosť a aj potenciálne pri identifikácii výskytu a pôsobenia sietí domácich, alebo zahraničných zločincov. Je to tiež dôležitá informácia pre vypracovanie profilov obchodníkov, čo je dôležité pre prevenciu. Prílišné zameranie sa na takéto ukazovatele/premenné môže vytvárať skreslené predpoklady a zároveň nepredkladá ucelenejší náhľad na obchodovanie.

Možné hodnoty môžu byť: akákoľvek krajina uvedená na vopred definovanom zozname krajín. Na túto otázku je možné uviesť len jednu odpoveď.

2f) Rola v reťazci obchodovania

Táto otázka sa týka roly/úlohy dotyčnej osoby v reťazci obchodovania. Zaznamenávané údaje by sa mali zakladať na rolách uvedených samotným podozrivým/usvedčeným obchodníkom, alebo na zhodnotení informácií zhromaždených v priebehu vyšetrovania. Táto informácia sa môže v priebehu zberu údajov meniť a jej záznam v databáze by sa mal náležite upraviť.

Dokumentovanie rolí dotyčných osôb v reťazci obchodovania môže pomôcť pri zostavovaní štruktúry rôznych zločineckých skupín, najmä tých, ktoré sa v rámci siete vyšetrujú/zatýkajú a či vyšetrovanie/súdne konanie ovplyvňuje málo/stredne/veľmi významných obchodníkov/zločincov. Pokiaľ sú údaje navrhnuté tak, aby to umožnili, môže zber tohto údaja odhaliť, či bola rozpoznaná a obžalovaná celá zločinecká sieť, alebo či sa vyšetrovanie zameriava na páchatela trestných činov na „okraji“ zločineckého podnikania. Táto informácia tiež pomáha aj pri analýze postupov, ktoré sa týkajú profilu obchodníka. Spojenie tohto ukazovateľa s krajinou pobytu môže napríklad odhaliť spôsoby obchodovania s ohľadom na miesto pobytu „šéfov“ organizácií, ktoré sa zaoberajú obchodovaním. Môže tiež poskytnúť profily osôb s rôznymi úlohami v rámci reťazca obchodovania.

Možné hodnoty zahŕňajú: vystavovateľ dokumentov, najímateľ, prepravca, vykorisťovateľ, „šéf“, iná, alebo neznáma. Obchodník môže mať v rámci reťazca obchodovania viac ako jednu rolu a v tomto prípade by sa malo zaznamenať viac odpovedí.

Hodnoty (a s nimi spojené definície, ktoré sú uvedené nižšie) sú navrhované príklady pre účely tejto príručky. Realizácia na národnej úrovni vyžaduje, aby sa národnému právnemu rámcu, na základe toho, aké sú zlepšovacie návrhy, venovala pozornosť. Do ďalších kategórií môžu napríklad patriť tí, ktorí sa zúčastnili operácií, ktoré zahŕňajú kontrolu dotyčnej osoby, alebo ktoré na ňu vyvíjali nátlak.

Definícia:

- *Najímateľ* = Osoba, ktorá sa podieľa na verbovaní obetí pre obchodovanie. Môže ísť o ponuky práce, štúdia, alebo sobáša. Môže tiež zahŕňať osoby, ktoré pracujú „v prvej línii“, ako sú pracovné agentúry, cestovné kancelárie, modelingové agentúry, atď. Pre účely tohto súboru dát by v prípadoch, kedy boli obeť násilne odvedené, mala zahŕňať aj najímateľa.
- *Vystavovateľ dokladov* = Osoba zodpovedná za prípravu a vystavenie dokladov (pravých, falošných, alebo pozmenených) pre použitie obchodníkmi a/alebo obchodovanými obeťami. V niektorých prípadoch si táto osoba môže byť plne vedomá zámeru obchodovania; v niektorých nie.
- *Prepravca* = Osoba zodpovedná za prepravu obchodovaných obetí vrátane zabezpečenia dopravného prostriedku. V niektorých prípadoch môže prepravca sprevádzať obeť v priebehu procesu prepravy (vrátane prekročenia hraníc, zabezpečenia prepravy a prechovávanía dokladov). V iných prípadoch môže prepravca iba zabezpečiť odosielanie, alebo prijatie obeť.
- *Vykorisťovateľ* = Osoba, ktorá obeť vykorisťuje, či už za účelom sexuálnym, nútenej práce, žobrání, trestnej činnosti, adopcie, odnímania orgánov, alebo za iným účelom.
- *“Šéf”* = Šéf má celkový dohľad nad obchodovaním a má z neho prospech. Šéf sa môže aktívne podieľať na jednej z doleuvedených úloh. On/ona môže tiež na tieto aktivity dozerať, alebo ich organizovať, financovať, alebo smerovať.
- *“Iná”* = Toto sa týka všetkých kategórií, ktoré nie sú obsiahnuté v horeuvedených definíciách. Ak je to možné, zaznamenajte špecifickú rolu tejto osoby v odseku 6a kapitoly 6. Odporúča sa do revidovanej, alebo aktualizovanej verzie súboru dát pridať nové kategórie.

2g) Záznam o trestnej činnosti

Táto otázka sa týka existujúceho záznamu trestnej činnosti podozrivého/usvedčeného obchodníka, či už odsúdenia, alebo nedokázaného obvinenia. Záznam dotyčnej osoby sa nemusí týkať priamo obchodovania s ľuďmi, ale môže sa týkať akéhokoľvek porušenia zákona danej krajiny.

V ideálnom prípade by táto časť tiež obsahovala celé trestné registre dotyčnej osoby z ostaných krajín a zaznamenala by konkrétnu povahu obvinenia z trestného činu. Podrobnosti z registra trestov môžu ozrejmiť v akých prípadoch sa tieto obvinenia skôr objavili, tak isto aj modely obchodovania, ktoré by mohli pomôcť určiť budúce proaktívne vyšetovanie a aktivity orgánov činných v trestnom konaní a v boji proti obchodníkom. Ak sú zaznamenané ďalšie trestné činy (napr. v kontexte omamných látok, vozidiel, alebo zbraní) môže byť možné získať prehľad o trestnej činnosti a o tých, ktorí spolupracujú na mnohonásobných trestných činoch.

Možné hodnoty: Áno, nie, údaje nie sú k dispozícii

Kapitola 3: Fáza vyšetovania

3a) Dátum zahájenia prípadu

Táto otázka sa týka dátumu, kedy bol prípad proti podozrivému/usvedčenému obchodníkovi otvorený (t.j. kedy bolo podané trestné oznámenie, alebo dátum prijatia). Tento dátum sa líši od dátumu, kedy bolo zahájené vyšetrovanie, čo je v tejto časti popísané ďalej.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého sa posudzujú ďalšie dáta a lehoty v prípade a môže potenciálne indikovať kde prichádza k prieťahom v rámci trestného konania v prípadoch obchodovania s ľuďmi a v súvisiacich prípadoch.

Možné hodnoty: deň, mesiac a rok.⁹¹

3b) Miesto kde sa prípad zahájil

Toto pole dokumentuje miesto (správnu jednotku a krajinu), kde sa prípad zahájil.

Umožňuje právnym aktérom sledovať, kde sa podávajú trestné oznámenia a zahajujú prípady v rámci krajiny a pravdepodobne aj zistiť miestach, kde sa obchodovanie s ľuďmi, (alebo vyšetrovanie/trestné stíhanie obchodovania s ľuďmi) rýchlejšie vyvíja. Môže sa tiež použiť ako ukazovateľ úrovne a typu aktivít a kapacít represívnych orgánov, alebo súdництва v určitých geografických oblastiach – napríklad, kde môžu byť niektoré orgány v prípadoch boja proti obchodovaniu s ľuďmi aktívnejšie ako iné.

Možné hodnoty: Označenia by mali odpovedať konkrétnym správnym štruktúram danej krajiny.

3c) Spôsob zahájenia

Toto pole dokumentuje, ako bol prípad/spis pôvodne zahájený a týka sa skutočností, ktoré vedú k zahájeniu trestného konania.

Dokumentuje ako prípad začal a môže mapovať, do akej miery bol postup reaktívny, alebo proaktívny. Môžu sa tiež zaznamenať úspešné (či neúspešné) modely s ohľadom na to, ako boli prípady zahájené. To znamená, že vyšší počet rozsudkov sa môže (ale nemusí) spájať s prípadmi proaktívneho vyšetrovania v porovnaní s prípadmi reaktívneho vyšetrovania. Táto informácia môže poskytnúť podrobnosti o jednotlivých prednostiach a nedostatkoch rôznych stratégií.

Možné hodnoty zahŕňajú: trestné oznámenie; tipy; proaktívne vyšetrovanie; reaktívne vyšetrovanie; neznámy; iný.

3d) Dátum zahájenia vyšetrovania

Jedná sa o dátum kedy bolo zahájené vyšetrovanie obchodovania s ľuďmi.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého je možné posudzovať ďalšie dáta a lehoty a zrejme môže pomôcť preukázať, kde dochádza k prieťahom v prípadoch obchodovania s ľuďmi a v súvisiacich prípadoch. Tento dátum môže napríklad odkazovať na iné dáta, ako

⁹¹Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, zostane toto pole prázdne.

napríklad na dátum zahájenia, alebo ukončenia súdneho konania – a zaznamenať tak dobu, ktorá medzi týmito dvomi aktivitami trestného konania uplynula. Táto informácia je potenciálne kľúčová pre zistenie, v ktorej inštitúcii alebo sektore dochádza k prieťahom a k pochopeniu prečo niektoré inštitúcie pracujú viac alebo menej efektívne. Táto informácia tiež môže pomôcť aktérom boja proti obchodovaniu s ľuďmi pri odstraňovaní prieťahov v procese trestného konania, čo môže aspoň čiastočne zmierniť obavy obetí z účasti na konaní.

Možná hodnota je deň, mesiac a rok.⁹²

3e) Dátum ukončenia vyšetrovania

Jedná sa o dátum, kedy bolo vyšetrovanie ukončené.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého sa dajú posudzovať dáta a lehoty a pomáha mapovať, či a kde dochádza k prieťahom v rámci trestného konania. Tento dátum môže napríklad odkazovať na dátum zahájenia vyšetrovania, čo poskytne informáciu o dĺžke trvania vyšetrovania a môže pomôcť pochopiť skutočné fungovanie trestného konania, kde dochádza a nedochádza k prieťahom.

Možná hodnota je deň, mesiac a rok.⁹³

3f) Dátum zatknutia

Jedná sa o dátum kedy došlo k zatknutiu podozrivého/usvedčeného obchodníka.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého je možné posudzovať ostatné dáta a lehoty. Napríklad môže ísť o krížové porovnanie s údajom o počiatocnom zadaní, čo môže poskytnúť informácie o časovom rozpätí medzi počiatocným zadaním a formálnym zadržaním. Rovnako tak sa môže porovnať dátum zahájenia súdneho konania, aby sa tak zistil čas, ktorý uplynul medzi zadržaním a zahájením súdneho konania. Vedomie o potrebnom čase v každej fáze trestno-právneho konania je dôležité pre poskytnutie úplnej a spoľahlivej informácie obetiam/svedkom o súdnom konaní, čo môže viesť k ich zvýšenej ochote zúčastniť sa konania. Tiež je dôležité, aby si účastníci boja proti obchodovaniu s ľuďmi uvedomili, kde a kedy dochádza k prieťahom, a aby v súlade s tým systém zdokonalili.

Možná hodnota je deň, mesiac a rok.⁹⁴

3g) Obvinenie vznesené pri zatknutí

Táto časť obsahuje zoznam všetkých obvinení vznesených voči obchodníkovi v dobe zatknutia. Môže tiež zahŕňať obvinenie z obchodovania; obvinenie z iných trestných činov, ako je

⁹²Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

⁹³Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

⁹⁴Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

obchodovanie s ľuďmi.⁹⁵ Tiež môže nastať situácia, kedy bude počiatočný prípad a obvinenie označené ako obchodovanie s ľuďmi, ale neskôr sa preklasifikuje na obvinenie z iného trestného činu. V ostatných prípadoch sa budú všetky, alebo niektoré obvinenia vznesené v okamihu zatknutia týkať obchodovania s ľuďmi.

Pomocou tejto časti je možné mapovať druhy obvinení vznesených voči podozrivým/usvedčeným obchodníkom s ľuďmi, ako aj obvinenia za akékoľvek iné trestné činy, ktoré nie sú spojené s obchodovaním s ľuďmi. Môže tiež pomôcť zistiť, či sa v procese vyšetrovania nejaké obvinenia prekvalifikovali na menej (alebo viac) závažné. A táto informácia je dôležitá pre zistenie do akej miery trestné oznámenie a vyšetrovanie vyústi do zatknutia kvôli trestným činom obchodovania a tých, ktoré nesúvisia s obchodovaním s ľuďmi.

Možné hodnoty sú neobmedzené. Jedná sa o prázdne textové pole.

3h) Typ obchodovania/vykorisťovania

Toto pole zaznamenáva formu vykorisťovania, za ktorú bolo vznesené obvinenie z obchodovania s ľuďmi.

Jedná sa o cennú informáciu pre pochopenie trendov a postupov v obchodovaní s ľuďmi do danej krajiny, cez ňu a z nej. Tiež poskytuje aj informáciu o postupoch obchodovania s ľuďmi a o aktivitách obchodníkov s ľuďmi.

Možné hodnoty zahŕňajú: sexuálne vykorisťovanie, nútenú prácu, odnímanie orgánov, adopciu, žobranie, trestnú činnosť, sobáš z donútenia, vojenskú službu z donútenia, otroctvo a nevoľníctvo, iné. V niektorých prípadoch mohli byť obeť vystavené viacerým formám vykorisťovania a vtedy je nutné zadať viac ako jednu odpoveď.

⁹⁵Trestné činy spojené s obchodovaním s ľuďmi v štyroch zúčastnených krajinách a tým potenciálne relevantné, sú nasledujúce:

- Trestný zákonník Českej republiky obsahuje nasledujúce paragrafy – 204 pre kupliarstvo; 205a pre ukrývanie detskej pornografie; 205b pre vykorisťovanie/zneužívanie detí (za účelmi adopcie) a 209a pre nelegálne nakladanie s ľudskými bunkami, orgánmi a tkanivami. Podľa Trestného zákonníka Slovenskej republiky nie je trestné len obchodovanie s ľuďmi (§ 179) a deťmi (§ 180 a 181), ale celý rad zločinov s tým spojených napr. zbavenie osobnej slobody (§ 182), obmedzenie osobnej slobody (§ 183), Obmedzenie slobody pohybu (§ 184), únos pre výkupné (§ 186), únos do zahraničia (§ 187), pašovanie migrantov (§ 355) a kupliarstvo (§ 367).
- V Poľsku sú tieto zločiny spojené s obchodovaním s ľuďmi: sexuálne zneužívanie závislých osôb Článok 199 Trestného zákonníka); nútenie iných osôb k prostitúcii (Čl. 203); zneužívanie formou prostitúcie ostatných (Čl. 204 (1) a (2)); zneužívanie detí a mladistvých na prostitúciu (Čl. 204 (3)); nútenie inej osoby, aby sa chovala určitým spôsobom za pomoci násilia, alebo vyhrážaním (Čl. 191 (1)); nezákonné zbavenie osobnej slobody (Čl. 189); zotročenie osoby, alebo obchodovanie s otrokmi (Článok 8 vykonávacích ustanovení Trestného zákonníka); prekročenie hraníc použitím násilia, hrozby alebo podvodom, pokiaľ neexistuje viac ako jedna spolupodieľajúca sa osoba (Článok 264 (3)); nútené práce (Čl. 119-121 zákona zo dňa 20. apríla o podpore zamestnanosti a inštitúcií na trhu práce).
- V Portugalsku patrí medzi porovnávané zločiny, ktoré súvisia s obchodovaním s ľuďmi ponúkanie, pohlavné zneužívanie, znásilnenie a sexuálny nátlak, nelegálna imigrácia a zadržovanie dokladov.
- V Slovenskej republike sa to v prvej rade týka trestných činov proti slobode a dôstojnosti, ktoré sú obsiahnuté v Kapitole II Trestného zákonníka (Zákon č. 300/2005 Zb.), Článok 335 – obchodovanie s ľuďmi, Článok 367 – Kupliarstvo, atď.; obmedzovanie osobnej slobody (§182), obmedzovanie slobody pohybu (§184), únos za výkupné (§ 186), únos do zahraničia (§ 187), pašovanie utečencov (§ 355), a kupliarstvo (§ 367).

3i) Počet obetí

Toto pole zaznamenáva počet obchodovaných osôb (obetí) v tomto prípade, kvôli ktorému bol podozrivý/usvedčený obchodník s ľuďmi zatknutý.

Táto informácia poskytuje určité merítko rozsahu, do akej miery sa obchodovanie uskutočňuje v rámci, do alebo cez daný štát. Tiež sa môže použiť na osvetlenie organizácie siete podozrivých/usvedčených obchodníkov a/alebo ich aktivít.

Možné hodnoty sú reálne čísla – napr. neznámy, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8....

3j) Počet výpovedí obetí⁹⁶

Táto časť zaznamenáva počet obetí, ktoré svedčili proti podozrivému/usvedčenému obchodníkovi v priebehu vyšetrovania.

Výpovede obetí môžu byť dôležitým zdrojom svedectva proti podozrivým/usvedčeným obchodníkom a až doteraz často tvorili podklad pre mnoho prípadov obchodovania s ľuďmi. Aj keď získanie viac obetí/svedkov pre prípad môže vyústiť do silnejšieho prípadu, nemusí tomu tak byť vždy. Dôležité by mohlo byť aj zaznamenanie toho, do akej miery sú zatknutia založené na výpovediach obetí/svedkov (v porovnaní s ostatnými dôkazmi). Ďalší cenný korelát by mohol zvážiť mieru úspešnosti súdnych konaní vo vzťahu k výpovediam svedkov. Ďalej, krížové porovnanie tohto ukazovateľa s ďalšími dotazmi na ochranu obetí – pred, po a v priebehu súdneho konania – hodnotí do akej miery sa obetiam, ktoré podali výpoveď, poskytuje ochrana. Významná by tiež mohla byť expertíza pôsobenia kombinácie výpovedí obetí a ochrany obetí (pred, po a v priebehu súdneho konania) a jeho vplyvu na výšku rozsudku.

Možné hodnoty sú reálne čísla – napr. neznáme, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ...

3k) Ochrana obeť pred zahájením súdneho konania

Toto pole zaznamenáva, či sa niektorá z obetí zúčastnila prípadu ako obeť/svedok a či jej bola pred zahájením súdneho konania poskytnutá ochrana.

Pomocou tohto poľa je možné zaznamenať do akej miery sa obetiam/svedkom poskytuje ochrana pred zahájením súdneho konania, kedy by mohli hrozby a útoky ohroziť súdne konanie. Tiež je možné porovnať rozsudky, ktoré sa vzťahujú na použitie ochrany pred zahájením súdneho konania ako možné merítko významu ochrany obetí. Porovnanie tohto ukazovateľa s pomocou poskytnutou obeť v priebehu a po ukončení súdneho konania môže poskytnúť údaje o kontinuite ochrany dostupnej obetiam, ktoré sa zúčastňujú trestného konania.

Možné hodnoty sú: áno, nie, nevhodná (N/A), neznáma.⁹⁷

⁹⁶Výraz „obeť“ sa v súvislosti s touto príručkou týka zločinu obchodovania s ľuďmi. Avšak, v rámci rôznych právnych rámcov môže byť vhodnejšia iná terminológia, napr. „poškodená strana“. Voľba vhodnej terminológie by sa mala stanoviť na národnej úrovni v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Kapitola 4: Fáza súdneho konania

4a) Miesto konania súdneho procesu

Toto pole dokumentuje miesto (správnu jednotku a krajinu), kde sa konal súdny proces.

Informácia umožňuje právny aktérom presne zistiť, kde sa v rámci krajiny konajú súdne procesy (a kde nie), čo sa dá použiť ako prípadná indikácia vyššieho výskytu obchodovania s ľuďmi (aj keď by bolo potrebné urobiť ďalší prieskum a nespoliehať sa iba na túto informáciu). Tiež sa dá použiť aj ako merítko aktivít a kapacít represívnych orgánov, alebo súdnictva v určitých geografických oblastiach.

Možné hodnoty: Označenia, ktoré sa používajú v databáze by mali odpovedať konkrétnemu správnenému členeniu krajiny.

4b) Dátum zahájenia súdneho konania

Táto otázka zaznamenáva dátum, kedy bolo súdne konanie zahájené.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého sa dajú posudzovať ďalšie dáta a lehoty v trestnom konaní. Mapuje dobu trvania rôznych fáz trestného konania a tiež zaznamenáva, ktoré fázy trestného konania sú viac (alebo menej) efektívne a rýchle. Tiež umožňuje zistiť, v ktorom sektore dochádza (a nedochádza) k prieťahom.

Možná hodnota je deň, mesiac a rok.⁹⁸

4c) Dátum ukončenia súdneho konania na súde prvej inštancie

Táto otázka zaznamenáva dátum kedy sa súdny proces skončil.

Tento dátum umožňuje porovnanie s ostatnými dátami a časovými prehľadmi v procese trestného konania, čo zase umožní zistiť, či a kde sú nejaké fázy konania rýchle a efektívne.

Možná hodnota je deň, mesiac a rok.⁹⁹

4d) Obvinenia v čase procese

⁹⁷Tiež je užitočné zvážiť povahu a rozsah tejto ochrany. Aké formy ochrany zahŕňa – napr. policajnú ochranu, ochranu svedkov, výpovede pomocou videoprenosu, atď. Tiež, či sa jedná o nepretržitú fyzickú ochranu, alebo o ochranu len za týmto účelom (ad hoc) (napríklad behom prepravy k súdu, alebo na policajný úrad). Krajiny môžu pridať tento zvláštny detail ako podpole, alebo ako ukazovateľ.

⁹⁸Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

⁹⁹Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

Toto pole zaznamenáva všetky obvinenia vznesené voči podozrivému/usvedčenému obchodníkovi v čase súdneho konania, ktoré sa môžu, ale nemusia líšiť od obvinení vedúcich k jeho zatknutiu. Môžu sem patriť obvinenia z obchodovania s ľuďmi, ako aj tie, ktoré sa obchodovania priamo netýkajú. V niektorých prípadoch sa pôvodný prípad mohol týkať obchodovania s ľuďmi, ale následne bol preklasifikovaný na obvinenie z iného trestného činu. V iných prípadoch sa obvinenia v čase zatknutia budú zhodovať s obvineniami v čase procesu.

Táto časť mapuje typy obvinení vznesených voči podozrivým/usvedčeným obchodníkom, ako aj tie, ktoré s nimi nie sú v priamom spojení. Toto pole tiež pomáha zistiť, či boli v priebehu trestného konania niektoré obvinenia preklasifikované na ľahšie (alebo ťažšie) obvinenia. To znamená, že tieto informácie je možné krížovo porovnať s obvineniami, ktoré boli zadané na začiatku šetrenia a v čase zatknutia, čím sa zistí, ako sa obvinenia menia v čase. Táto otázka je dôležitá aj pre určenie rozsahu, v akom trestné oznámenia a vyšetrovania vyúsťujú do vznesenia obvinení v čase súdneho procesu prípadov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi alebo s inými trestnými činmi.

Možné hodnoty sú neobmedzené. Táto časť je prázdne textové pole.

4e) Ochrana obetí v priebehu súdneho konania

Táto otázka zisťuje, či bola niektorej z obetí, ktoré sa zúčastňujú súdneho konania ako obeť a/alebo ako svedkovia v prípade poskytnutá v jeho priebehu ochrana. V priebehu súdneho konania je možné poskytnúť rôzne formy ochrany, ako je možnosť poskytnutia svedectva prostredníctvom videa, alebo nepretržitá policajná ochrana - oboje na úplnej alebo ad hoc báze. Ak sa poskytne akákoľvek ochrana, malo by to byť zaznamenané.

Pomocou tohto poľa je možné zaznamenať do akej miery sa obetiam/svedkom poskytuje v priebehu súdneho konania ochrana, pokiaľ by v rámci procesu museli stáť tvárou v tvár obchodníkovi alebo prísť do kontaktu s rodinou a priateľmi podozrivého/usvedčeného obchodníka. Pokiaľ sa obeti v priebehu súdu ochrana neposkytne, je možné že vyhrážky zo strany obchodníka (alebo jeho rodiny a priateľov) môžu mať za následok zmenu alebo odvolanie výpovede dotyčnej obeť. Tiež je dôležité porovnať počet odsúdení vo vzťahu k dostupnosti ochrany svedka v priebehu súdneho konania. Porovnanie prípadov, kedy sa ochrana poskytla v priebehu procesu s prípadmi, kedy sa ochrana poskytla pred súdnym procesom a po jeho ukončení, je tiež ďalší prostriedok k mapovaniu kontinuity poskytovania ochrany obetiam/svedkom. Táto kapitola sa rôznymi formami ochrany príliš podrobne nezaobrá. Existujú však obmedzenia záverov, ktoré je možné vyvodit. Napríklad, pokiaľ je obeti umožnené podať svedectvo prostredníctvom videa, jedná sa o formu ochrany. Avšak to nemusí byť dostačujúce v prípade, kedy je obeť vystavená riziku fyzickej ujmy. Informácie z tohto ukazovateľa by sa mali poskytovať so zreteľom na tento kontext.

Možné hodnoty sú: áno, nie, nehodí sa (N/A) a neznáma.

4f) Výsledok súdneho konania

Táto otázka zaznamenáva výsledok súdneho konania - oficiálny verdikt, ktorý sa týka rôznych obvinení, či už z obchodovania s ľuďmi alebo iných obvinení.

Porovnanie výsledku súdneho konania s ďalšími poľami môže osvetliť celý rad aspektov trestného konania. Napríklad porovnaním výsledku súdneho konania a využitia ochrany obetí naznačuje dopad ochrany na úspech prípadu. Hodnotenie výsledku súdneho konania v pomere k dĺžke súdneho konania môže určiť, či je úspech ovplyvnený dĺžkou konania. Porovnanie výsledku súdneho konania s počtom výpovedí a/alebo svedectiev obetí môže poukázať na význam obete/svedka v súdnom konaní. A porovnanie výsledku súdneho konania (v prípade uznania viny) s obvineniami a rozsudkom ukáže typ rozsudku, ktorý sa vynáša v prípadoch obvinení, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi.

Možné hodnoty zahŕňajú: vinný; zbavený obvinenia; zmätočné súdne konanie; súd nie je ukončený; neznámy; iný (prosím špecifikujte);

4g) Typ rozsudku vyneseného pri súdnom konaní

Toto pole zaznamenáva aký trest bol uložený v prípade, že padol rozsudok o vine.

Je dôležité zaznamenať, aké typy trestov sa ukladajú pri obvineniach z obchodovania s ľuďmi – či už sa jedná o odňatie slobody, domáce väzenie, pokuty, atď. Porovnaním trestu s obvineniami pri súdnom konaní je možné zistiť aké typy rozsudkov sa ukladajú za obchodovanie s ľuďmi (a obvinenia z iných trestných činov) a v akých typoch prípadov sa ukladajú prísnejšie tresty.

Možné hodnoty zahŕňajú väzenie; pokutu; podmienené odsúdenie; domáce väzenie; verejno-prospešné práce; iný; neznámy; nehodí sa. Táto časť sa vyplní len v prípade vydania rozsudku o vine. V tejto časti môže databáza požadovať vyplnenie viacerých údajov. To znamená, že trest v podobe „odňatia slobody“ môže byť uložený v kombinácii s iným trestom, napr. „pokutou“. Všetky príslušné tresty by sa mali zaznamenať.

4h) Výška trestu (rozsudkom súdu)

Táto otázka zisťuje výšku trestu, pokiaľ sa jedná o „odňatie slobody“, „podmienené odňatie slobody“, „domáce väzenie“, „verejno-prospešné práce“, alebo „odňatie slobody“ v kombinácii s iným trestom ako je „pokuta“.

Pomocou tohto poľa je možné zaznamenať typy trestov a postihov uložených za obchodovanie s ľuďmi a súvisiacimi trestnými činmi. Informácia o výške trestu môže pomôcť pri posudzovaní primeranosti rozsudku v jednotlivých prípadoch a pri posudzovaní záznamov o rozsudkoch v prípadoch obchodovania s ľuďmi v danej krajine. Pokiaľ sú teda podozriví/usvedčení obchodníci obvykle odsudzovaní k nízkym trestom – napríklad rádovo na niekoľko mesiacov, a nie rokov – trestné konanie zjavne obchodníkov s ľuďmi od ich činnosti neodradí. Porovnanie trestov s ďalšími ukazovateľmi/premennými – napr. s obvineniami, ktoré sa prejednávajú pri súdnom konaní, počet zúčastnených obetí, poskytnutie svedectva obete – môže poskytnúť určité vysvetlenie s ohľadom na zistenie, čo môže prispieť k vyšším trestom a postihom.

Možné hodnoty: 0; 0 - 1 rok; 1 - 2 roky; 3 - 5 rokov; 6 - 10 rokov; 11 - 15 rokov; 16 – 20 rokov; 20-25 rokov; 26-30 rokov; +30 rokov.

4i) Uložená pokuta (rozsudkom súdu)¹⁰⁰

Toto pole zaznamenáva výšku uloženej pokuty v prípadoch, kedy bola súčasťou uloženého trestu/postihu pokuta. V niektorých prípadoch môže byť postihom len pokuta, v iných prípadoch sa môže pokuta uložiť spolu s ďalším trestom, ako je napríklad „odňatie slobody“, „podmienečné odňatie slobody“, „domáce väzenie“, „verejno-prospešné práce“ a/alebo „odňatie slobody“ v kombinácii s iným trestom, napr. „pokutou“.

Zaznamenanie pokút uložených za obchodovanie s ľuďmi a súvisiacimi trestnými činmi sa môže považovať za merítko závažnosti obchodovania s ľuďmi ako trestného činu v určitej krajine. Pokiaľ sú podozriví/usvedčení obchodníci odsúdení k nízkym pokutám, nie je to pravdepodobne odradzujúci faktor pre prostredie s obrovskými ziskami, najmä v kombinácii s miernymi (alebo podmienenými trestami). Porovnanie s ostatnými ukazovateľmi/premennými (ktoré sú založené na údajoch zhromaždených zo všetkých prípadov) – ako je obvinenie prejednávané pri súdnom konaní, počet zúčastnených obetí, poskytnutie svedectiev obetí – môže poskytnúť určité vysvetlenie, čo môže viesť k vyšším trestom a pokutám.

Možné hodnoty zahŕňajú: celé číslo v eurách.

Kapitola 5: Odvolacie konanie

5a) Odvolanie proti rozsudku

Táto kapitola zaznamenáva odvolací proces v prípade rozsudku o vine.

Toto pole označuje rozsah, v ktorom je v prípadoch obchodovania s ľuďmi (a súvisiacich prípadoch) v prípade rozsudku o vine podané odvolanie. Je tiež prípadne možné určiť, u ktorých typov obvinení je pravdepodobné, že bude podané proti rozsudku odvolanie (napr. krížovou kontrolou tohto ukazovateľa s obvineniami prejednávanými na súde) a tiež v akých prípadoch sú (alebo nie sú) podané odvolania proti uloženým trestom/postihom.

Možné hodnoty: áno, nie, alebo nie je známe.

5b) Dátum zahájenia odvolacieho konania

Táto otázka zaznamenáva dátum kedy bolo odvolacie konanie zahájené.

Tento dátum poskytuje východzí bod, podľa ktorého je možné posudzovať ďalšie dátumy a lehoty v trestnom konaní, vrátane toho, kde dochádza k prietahom a/alebo kde sú konania rýchle a efektívne.

¹⁰⁰Vo väčšine krajín je trestom za obchodovanie s ľuďmi trest odňatia slobody a nie pokuty, i keď pokuty je možné uložiť spoločne s trestami odňatia slobody. Ak sa táto informácia dokumentuje, bude to v kombinácii s uloženým trestom. Napríklad, podľa poľského Trestného zákonníka nie je možné za trestný čin obchodovania s ľuďmi uložiť iba pokutu. Avšak poľské právo stanovuje možnosť takéhoto potrestania v závislosti na zločinoch, ktoré sa vzťahujú k obchodovaniu s ľuďmi (napríklad zločiny proti vierohodnosti dokladov – Oddiel XXXIV Trestného zákonníka).

*Možná hodnota je deň, mesiac a rok.*¹⁰¹

5c) Dátum ukončenia odvolacieho konania

Táto otázka dokumentuje dátum kedy bolo odvolacie konanie ukončené.

Zaznamenanie dátumu ukončenia odvolacieho konania je užitočný časový ukazovateľ, podľa ktorého je možné posudzovať ďalšie dátumy a lehoty v trestnom konaní. Pomáha tiež mapovať, kde dochádza k prieťahom, alebo kde sú konania rýchle a efektívne.

*Možná hodnota je deň, mesiac a rok.*¹⁰²

5d) Dôvody pre odvolanie

Toto pole zaznamenáva dôvody na ktorých je odvolanie založené.

Táto kapitola zaznamenáva k akým údajným chybám umožňujúcim odvolanie proti rozsudku dochádza v priebehu súdneho konania. Táto informácia môže byť užitočná pri monitorovaní a hodnotení efektivity stíhania obchodovania s ľuďmi a pri zisťovaní, ktoré problémy/chyby je treba brať do úvahy/predvídať pri ďalších súdnych konaniach, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi.

Možné hodnoty nie sú obmedzené. Jedná sa o prázdne textové pole s možnosťou doplnenia textu.

5e) Navrhovateľ odvolacieho konania

Toto pole zaznamenáva, kto inicioval odvolacie konanie.

Možné hodnoty: Prázdne textové pole.

5f) Ochrana obeť v priebehu odvolacieho konania

Táto otázka zaznamenáva, či bola niekto z obeť zapojených do prípadu ako obeť a/alebo svedkovia behom odvolacieho procesu poskytovaná ochrana. Môže sa jednať o rôzne druhy dostupnej ochrany ako je možnosť poskytnúť svedectvo prostredníctvom videa alebo nepretržitá policajná ochrana. V každom prípade by sa poskytnutie ochrany malo zaznamenať.

Pomocou tohto poľa je možné zaznamenať do akej miery sa obeť/svedkom v priebehu odvolacieho konania poskytuje ochrana, keď môže byť potrebné, aby sa postavili tvárou v tvár svojmu podozrivému/usvedčenému obchodníkovi v priebehu súdneho konania, rovnako ako keď sa dostane do styku s rodinou obchodníka a s jeho priateľmi. Porovnanie prípadov, kedy bola ochrana poskytnutá v priebehu odvolacieho konania je tiež ďalším prostriedkom

¹⁰¹Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

¹⁰²Keď nie je k dispozícii úplný dátum, majú krajiny možnosť doplniť do tohto poľa len mesiac a/alebo rok. Pokiaľ nie je dátum známy, ostane toto pole prázdne.

k mapovaniu kontinuity poskytovania ochrany obetiam/svedkom. Napriek tomu, že sa táto kapitola rôznymi formami ochrany príliš podrobne nezaobera, existujú obmedzenia záverov, ktoré je možné vyvodiť. Napríklad, pokiaľ sa obetiam umožní podať svedectvo prostredníctvom videa, jedná sa o formu ochrany. Avšak to nemusí byť dostačujúce v prípade, keď je obeť vystavená riziku fyzickej ujmy. Teda informácie poskytované týmto ukazovateľom by sa mali brať s ohľadom na tieto námietky.

Možné hodnoty sú: áno, nie, nehodí sa (N/A) a neznáma.

5g) Výsledok odvolacieho konania

Zaznamenáva výsledok konečného odvolacieho konania. Aj keď vo väčšine právnych systémov existujú rôzne fázy odvolania, táto kapitola sa týka len konečného odvolania a teda konečného výsledku v danom prípade.

Toto pole odhaľuje rozsah v akom sa odsudzujúce rozsudky v danej krajine rušia. Pokiaľ je výsledkom odvolania oslobodzujúci rozsudok, môže byť užitočné pozrieť sa na prípad podrobnejšie a zistiť, čo presne viedlo k oslobodeniu, čo odborníkom z oblasti práva poskytnú nástroj pre budúce súdne konanie a odvolanie. Tiež to môže byť východzí bod pre monitorovanie trestného konania z pohľadu prípadov obchodovania s ľuďmi.

Tiež je užitočné porovnať výsledok súdneho konania s radou premenných/ukazovateľov zo súboru dát s cieľom osvetliť rôzne aspekty trestného konania. Napríklad, porovnanie výsledku odvolacieho konania a využitia ochrany obetí pravdepodobne označuje vplyv ochranných opatrení na úspech prípadu. Porovnanie výsledku odvolacieho konania a dĺžky súdneho konania môže dokázať, či je jeho výsledok ovplyvnený dĺžkou konania. Porovnanie výsledku odvolacieho konania a počtu výpovedí a/alebo svedectiev obetí môže naznačiť význam úlohy obeť/svedka v trestnom konaní. Porovnanie výsledku súdneho konania s výsledkom odvolacieho konania svedčí o konzistentnosti vo vynášaní rozsudkov. Porovnanie výsledku odvolacieho konania s určitými obvineniami môže svedčiť o tom, že u určitých typov obvinení je odsúdenie ľahšie. A porovnanie výsledku odvolacieho konania (v prípade uznania vinným) s obvineniami a rozsudkom ukáže typ rozsudku, ktorý sa vynáša v prípadoch obvinení, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi.

Možné hodnoty zahŕňajú vinný; zbavený obvinenia; zmätočné súdne konanie; prebiehajúci; neznámy; iný (prosím špecifikujte); nehodí sa.

5h) Uložený trest (pri odvolaní)

Táto otázka zaznamenáva uložený trest v prípade rozsudku o vine vyneseny pri konečnom súdnom odvolacom konaní.

Objasňuje rozsah, v ktorom sa tresty ukladané v procesoch, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi, pri odvolaní potvrdzujú.

Možné hodnoty zahŕňajú: odňatie slobody; pokutu; podmienený trest; domáce väzenie; verejno-prospešné práce; iný; neznámy; nehodí sa. Táto kapitola sa vyplní len v prípade

potvrdenia rozsudku o vine. V tejto časti sa môže požadovať viac ako jedna odpoveď. To znamená, že rozsudok ako „odňatie slobody“ skombinovaný s iným postihom, napríklad „pokutou“. Všetky uložené postihy by sa mali zaznamenať.

5i) Výška trestu uloženého pri odvolacom konaní

Táto otázka zaznamenáva výšku trestu uloženého pri poslednej odvolacej fáze, kedy je rozsudkom „odňatie slobody“, „podmienečné odňatie slobody“, „domáce väzenie“, „verejno-prospešné práce“, alebo „odňatie slobody“ v kombinácii s iným trestom ako je „pokuta“.

Zaznamenanie tejto odpovede objasňuje typ a rozsah, v ktorom sú tresty uložené v konaniach, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi a súvisiacimi trestnými činmi pri konečnom odvolacom konaní.

Možné hodnoty: 0; 0-1 rok; 1 - 2 roky; 3 - 5 rokov; 6 - 10 rokov; 11 - 15 rokov; 16 – 20 rokov; 20-25 rokov; 26-30 rokov; +30 rokov.

5j) Výška pokuty (pri odvolacom konaní)

Táto časť zaznamenáva výšku pokuty uloženej konečným rozsudkom v odvolacom konaní. Tento smer zisťovania sa zaoberá tým, či sú tresty, alebo postihy uložené behom súdneho konania konečným odvolacím rozsudkom potvrdené.

Možné hodnoty zahŕňajú: celé číslo v Eurách.

Kapitola 6: Fáza po ukončení súdneho konania

6a) Konečný výkon trestu

Táto otázka zisťuje v akom rozsahu bol konečný rozsudok (väzenie, pokuta, domáce väzenie, podmienečný trest, atď.) uložený a vykonaný (t.j. čas strávený vo väznici).

Porovnanie toho, aký rozsudok bol uložený a aký trest bol skutočne vykonaný pomáha zaznamenať akýkoľvek nesúlad medzi týmito dvoma hodnotami. Slúži ako merítko, nakoľko sú (alebo nie sú) tresty za obchodovania s ľuďmi skutočne uplatňované.

Možná hodnota: pole s možnosťou doplnenia ľubovoľného textu, do ktorého sa doplní dĺžka trestu.

6b) Zaplatenie pokuty

Táto otázka sa zaoberá rozsahom, v ktorom sa konečné tresty vo forme pokuty ukladajú a vykonávajú, čo prinajmenšom čiastočne zaznamenáva rozsah toho, do akej miery sa pokuty za obchodovanie s ľuďmi skutočne vynucujú.

Možné hodnoty: celé číslo v miestnej menovej jednotke.

6c) Ochrana obete po ukončení súdneho konania

Táto otázka zaznamenáva, či bola niektoej z obetí zapojených do prípadov v pozícii obete/svedka poskytnutá nejaká ochrana po ukončení súdneho procesu.

Je dôležité zaznamenať nielen koľkým obetiam bola poskytnutá ochrana po ukončení súdneho konania, ale tiež vysledovať, koľkým obetiam bola po celú dobu trvania trestného konania poskytnutá ochrana – od prípravnej fázy až po ukončenie odvolacej fázy a ďalej, podľa potreby.

*Možné hodnoty sú: áno, nie, nehodí sa (N/A) a neznáme.*¹⁰³

6d) Nariadenie odškodnenia obete

Zaznamenáva, či obeť(obeť) obdržala(-i) nejaké finančné odškodnenie v dôsledku obchodovania a pokiaľ áno, tak v akej výške.

Existuje rozdiel medzi uložením odškodného a jeho skutočným vyplatením. V ideálnom prípade budú zhromažďované údaje zaznamenávať obidva aspekty, čo umožní zaznamenať akúkoľvek nezrovnalosť medzi týmito dvomi ukazovateľmi/premennými a teda realizáciu kompenzačných opatrení. Otázka sa týka skutočného prijatia odškodnenia – teda, či a v akej výške obeť odškodnenie skutočne dostali.

Možné hodnoty zahŕňajú: celé číslo v miestnej menovej jednotke.

Kapitola 7: Ostatné

7a) Komentáre k prípadu

Jedná sa o prázdne textové pole, do ktorého sa môžu zaniest ďalšie podrobnosti, vysvetlenia, alebo komentáre k prípadu. Každý národný repozitár sa rozhodne, aký typ informácie má toto pole obsahovať a ako je možné túto informáciu využívať.

7b) Dátum poslednej aktualizácie

Zaznamenáva posledný dátum, kedy sa urobila aktualizácia k danému prípadu – deň, mesiac a rok.

¹⁰³Tiež je užitočné zvážiť povahu a rozsah tejto ochrany. Aké formy ochrany zahŕňa – napr. policajnú ochranu, ochranu svedkov, výpovede pomocou video prenosu, atď. Tiež, či sa jedná o nepretržitú fyzickú ochranu (napr. 24-hodinová fyzická ochrana) alebo skôr o ad hoc fyzickú ochranu (napríklad behom prepravy k súdu, alebo na policajný úrad). Krajiny môžu pridať tento zvláštny detail ako podpole, alebo ako ukazovateľ.

Kapitola 8: Navrhovaný súbor harmonizovaných ukazovateľov/premenných

Dole uvedené ukazovatele/premenné sú skôr návodom ako definitívnym zoznamom informácií, ktoré majú byť zhromaždené o obchodníkoch a o trestnom konaní v súvislosti s podozrivými/usvedčenými obchodníkmi. V niektorých krajinách sú nedostatočné zdroje na zber údajov o všetkých ukazovateľoch/premenných navrhnutých v tejto príručke. Okrem toho existujú prekážky spojené s inštitucionálnym rámcom poskytovateľov dát a vnútornými spôsobilosťami; dobou spojenia medzi poskytovateľmi informácií a hlavnými zdrojmi informácií, (či už obeťami, alebo obchodníkmi); realizácia rôznych modelov; rozdielne právne rámce; atď. Rovnako dôležité je, aby zúčastnená krajina bola schopná aktívne ukazovatele/premenné zhromaždiť, a aby mali ne mala záujem. Nemá to byť ideálny, ambiciózny, ale úplne nerealizovateľný súbor ukazovateľov/premenných, vďaka čomu by boli zhromaždené údaje, ich validácia a analýza úplne priemerné.

Krajiny sa budú musieť na národnej úrovni rozhodnúť, ktoré ukazovatele/premenné najviac vyhovujú ich potrebám a záujmom pri zaznamenávaní skúseností obchodníkov a právnej/súdnej zodpovednosti na národnej úrovni. Okrem toho bude mať špecifický právny rámec v krajine vplyv na to, aké informácie je reálne a realistické zhromažďovať. Napríklad v Poľsku sa informácie zhromažďujú na Ministerstve spravodlivosti – pomocou použitia „štatistickej karty“ (MS-28) – čo znamená, že nie je možné zhromažďovať informácie o veci odvolania alebo skúmať rozdiel medzi rozsudkom vyneseným súdom prvej a druhej inštancie.

S ohľadom na to aké ukazovatele/premenné sú dôležité a koľko ukazovateľov/premenných je treba zhromaždiť, je nutné opätovne sa pozrieť na pôvodný cieľ – aké informácie sú potrebné a ako pomôžu porozumieť obchodovaniu s ľuďmi a na tento jav reagovať efektívnejšie a vhodnejšie. Väčšina informácií o súbore dát, ktoré sa týkajú obchodníkov je veľmi dôležitá, najmä z hľadiska pochopenia trestného konania s ohľadom na obchodovanie s ľuďmi. Ukazovatele/premenné, ktoré neprinášajú hodnotné informácie pre účel, (alebo mandát vykonávajúcej inštitúcie, ktorý nie je možné použiť) by sa mali vynechať. Je to záležitosť ako pragmatizmu, (nezhromažďovať informácie, ktoré nie je možné použiť), tak aj etiky (od dotazovaných by sa mali požadovať iba informácie, ktoré sú dôležité a budú použité v boji proti obchodovaniu s ľuďmi).

Prebiehajúca diskusia medzi organizáciami a krajinami, ktoré sa projektu zúčastňujú, vyústila do želania vytvoriť minimálny súbor harmonizovaných ukazovateľov/premenných, informácií prediskutovaných a odsúhlasených všetkými, alebo prinajmenšom väčšinou zúčastnených krajín. Zoznam týchto ukazovateľov je uvedený na konci tejto časti.

- Minimálny súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje k tým ukazovateľom, ktoré boli odsúhlasené všetkými štyrmi krajinami, ktoré sa projektu zúčastňujú.
- Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje k tým ukazovateľom, ktoré boli odsúhlasené tromi zo štyroch krajín, ktoré sa projektu zúčastňujú.

Okrem toho, akonáhle sa zber údajov zaháji bude zrejmé, ktoré ukazovatele/premenné nie sú vhodné – to znamená, kde zdroje dát nespolupracujú, informácia nie je dostupná, atď. – a také

ukazovatele/premenné bude možné vynechať. Rozhodnutie o tom, aké ukazovatele/premenné zachovať, alebo vymazať sa najlepšie robia v priebehu pilotnej fázy, kedy je možné otestovať reálnosť a hodnotu jednotlivých ukazovateľov/premenných. Problémy s výberom rôznych ukazovateľov/premenných sa líšia nielen štát od štátu, ale aj v rámci jednotlivých krajín, agentúra od agentúry, v závislosti od mandátu agentúry, úlohy a zloženia (napr. mimovládna organizácia, vládna organizácia, medzinárodná organizácia).

Tabuľka navrhovaného súboru harmonizovaných ukazovateľov/premenných*

	Minimálny súbor ukazovateľov/premenných	Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných
Kapitola 1 – Registrácia prípadu obvineného/odsúdeného obchodníka		
1a) Registračné číslo/kód		X
1b) Meno a priezvisko obchodníka		X
1c) Registrujúca organizácia/agentúra/inštitúcia		X
1d) Dátum registrácie prípadu		X
1e) Zdroj informácií		
Kapitola 2 – Pomery obvineného/odsúdeného obchodníka		
2a) Pohlavie		X
2b) Dátum narodenia a/alebo vek		X
2c) Občianstvo		X
2d) Krajina pobytu		X
2e) Krajina narodenia		X
2f) Rola v reťazci obchodovania		X
Kapitola 3 – Fáza vyšetrovania		
3a) Dátum zahájenia prípadu		X
3b) Miesto zahájenia prípadu		X
3c) Spôsob zahájenia		X
3d) Dátum zahájenia vyšetrovania		X
3e) Dátum ukončenia vyšetrovania		X
3f) Dátum zatknutia		X
3g) Obvinenia v čase zatknutia		X
3h) Typ obchodovania/vykorisťovania		X
3i) Počet obetí		X
3j) Počet výpovedí obetí		X
Kapitola 4 – Fáza súdneho konania		
4a) Miesto súdu a konania súdneho konania		X
4b) Dátum zahájenia súdneho konania		X
4c) Dátum ukončenia súdneho konania		X
4d) Obvinenia v čase súdneho procesu		X
4f) Výsledok súdneho konania		X
4g) Typ rozsudku vyneseneho pri súdnom konaní		X
4h) Výška trestu (pri súdnom konaní)		X
4i) Uložená pokuta (pri súdnom konaní)		X
Kapitola 5 – Odvolacie konanie		
5a) Odvolanie proti odsudzujúcemu rozsudku		X

5b) Dátum zahájenia odvolacieho konania		X
5c) Dátum ukončenia odvolacieho konania		X
5d) Dôvody odvolania		
5e) Navrhovateľ odvolacieho konania		X
5g) Výsledok odvolacieho konania		X
5h) Vynesený rozsudok (pri odvolacom konaní)		X
5i) Výška trestu v odvolacom konaní		X
5j) Uložená pokuta (pri odvolacom konaní)		X
Kapitola 6 – Fáza po ukončení súdneho konania		
6a) Konečný výkon trestu		X
6d) Nariadenie odškodnenia obete		X

*Minimálny súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje na tie ukazovatele, ktoré boli odsúhlasené všetkými štyrmi krajinami zahrnutými do projektu. Rozšírený súbor ukazovateľov/premenných sa vzťahuje na tie ukazovatele, ktoré boli odsúhlasené tromi zo štyroch krajín zahrnutých do projektu.

V tomto štádiu projektu nemá Česká republika možnosť zbierať ukazovatele/premenné, ktoré sa týkajú obchodníkov s ľuďmi z viacerých legislatívnych a administratívnych dôvodov. Aj napriek tomu, že sa táto situácia môže v budúcnosti zmeniť, v tomto štádiu je možné predstaviť iba zoznam rozšíreného súboru ukazovateľov/premenných, t.j. tých, ktoré budú zbierať tri zo štyroch krajín zahrnutých do projektu.

Časť 8: Problémy pri analýze dát a prezentácii

104

Údaje získané zo súboru dát budú len také dobré, ako pôvodne zadané údaje. Kvalita informácií čerpaných zo súboru dát a tým nepriamo vyplývajúce závery a odporúčania, do značnej miery závisia na tomto úsilí. Preto by sa mala pozornosť venovať otázkam kvality dát v priebehu zberu údajov a všetky zistené obmedzenia, ktoré sa týkajú kvality dát by sa mali začleniť do analýzy dát a ich prezentácie.

Avšak pozorný a dôsledný zber údajov o obchodovaní s ľuďmi sám o sebe nestačí. Nemenej dôležité je, aby boli tieto údaje transformované do politiky a informácií relevantných pre programy. Ako také je potrebné tieto údaje zhromažďovať, analyzovať a prezentovať spôsobmi, ktoré sú relevantné a prístupné pre odborníkov z oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a politikom pre oblasť prevencie, ochrany a stíhania. Okrem samotného zberu údajov je preto rovnako dôležité, ako sa údaje analyzujú a prezentujú.

Je mimo rámca alebo zámeru tejto príručky poskytnúť nástroj na analýzu dát a ich prezentáciu. Zberom a analýzou údajov na národnej úrovni by sa mali zaoberať odborníci s potrebným vybavením a skúsenosťami - napríklad so znalosťami kvalitatívnej a kvantitatívnej analýzy a súvisiacich výskumných postupov. Títo pracovníci by mali byť vyškolení pre prácu so špecifikami zberu súborov údajov o obchodovaní s ľuďmi zohľadňujúc otázky citlivosti a ochrany dát.

Avšak, niektoré všeobecné body a problémy tu budú označené na všeobecnej úrovni pre posúdenie a prácu v tejto oblasti, vrátane:

8.1: Kvalita dát

8.2: Analýza dát (vrátane kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy a niektoré problémy a pokyny počas analýzy)

8.3: Prezentácia dát

Tieto body nie sú v žiadnom prípade komplexné a oveľa viac pozornosti je v dlhodobom horizonte potrebné venovať problematike spracovania dát, správe a analýze pri implementácii zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi.¹⁰⁵

¹⁰⁴Táto časť bola spočiatku pripravená v súvislosti s projektom DCIM ICMPD v JV Európe, ktorý pripravoval Inštitút NEXUS. Pozri Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria. (Príručka zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: rozvoj regionálnych kritérií) Viedeň: ICMPD. Autor túto príručku v súvislosti s projektom EUDCIM-EUDCIM-EU zrevidoval a aktualizoval.

¹⁰⁵Informácie pre túto časť sú čerpané z nasledujúcich zdrojov, ktoré sa zaoberajú výskumnými metódami a etikou obchodovania s ľuďmi:

- Bernard, R.H. (2006) Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches Výskumné metódy antropológie: kvalitatívne a kvantitatívne prístupy). NY, Toronto & Oxford: Altamira Press;

8.1: Kvalita údajov

Hlavná pozornosť pri zbere údajov musí byť zameraná na kvalitu údajov. "Kvalita údajov" predstavuje kvalitu údajov so zreteľom na charakteristiku skutočných javov, v tomto prípade obchodovania s ľuďmi. Je to miera hodnoty, ktorú informácia poskytuje užívateľovi informácie. Dôležité je, že "kvalita" je subjektívna a kvalita informácií sa medzi užívateľmi a spôsobmi použitia tejto informácie môže líšiť. Problémy s kvalitou údajov nevznikajú len vďaka chybným údajom, ale tiež vďaka nekonzistentným a/alebo neúplným údajom.

-
- Brunovskis, A & R. Surtees (2009) Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research (nevyslovené príbehy: systematické chyby a vplyv výberu obyvateľstva na kvalitatívny výskum o obchodovaní s ľuďmi). Fafo (Oslo) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington).
 - Brunovskis, A. a R. Surtees (2007) Leaving the past behind: why some trafficking victims decline assistance. Fafo Institute (Oslo) a Inštitút Nexus (Viedeň); Brunovskis & Tyldum (2005) 'Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking (Opis nepozorovanému: metodologické námietky v empirických štúdiách o obchodovaní s ľuďmi)'. International Migration,, špeciálne číslo venované vyšetrovaniu obchodovania s ľuďmi, globálny prieskum. 43 (1 / 2): 17-3434;
 - Craggs, S. & R. Surtees (2009) Where do we stand? Methodological issues in trafficking research and data collection ((Na čom sme? Metodologické aspekty výskumu obchodovania s ľuďmi a zber údajov). IOM (Ženeva) a Inštitút NEXUS (Viedeň & Washington);
 - Gozdzia, E. & M. Bump (2008) Data and research on human trafficking: Bibliography of research based literature (Údaje a výskum o obchodovaní s ľuďmi. Prehľad odbornej literatúry Washington, DC: Institute for the Study of International Migration, Walsh School of Foreign Service, Georgetown University;
 - ICPSR (2005) Guide to Social Science data preparation and archiving (Sprievodca spoločenskou vedou prípravy údajov a ich uchovávaní). Michigan: ICPSR;
 - Gramegna, M. & F. Laczko (2003) 'Developing Better Indicators of Human Trafficking'. Brown Journal of World Affairs. (Vývoj lepších ukazovateľov obchodovania s ľuďmi.) Vol X, Vydanie 1. Pozri <http://www.watsoninstitute.org/bjwa/archive/10.1/SexTrafficking/Laczko.pdf>;
 - Kelly, L. (2002) Journeys of jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe (Nebezpečné cesty: Prehľad výskumu obchodovania so ženami a deťmi v Európe. IOM: Ženeva. Pozri http://www.old.iom.int/documents/publication/en/mrs_11_2002.pdf;
 - Lewis-Beck, M. (1995) Data Analysis: an Introduction (Úvod do analýzy údajov). Thousand Oaks, Kalifornia: Sage Publications, Inc;
 - Redman, TC (2004) 'Data: An unfolding Quality Disaster'. DM Review Magazine. august;
 - Rende Taylor, L. (2008) Guide to ethics and human rights in counter trafficking. Ethical Standards for counter-trafficking research and programming (Sprievodca etikou a ľudskými právami v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Etické štandardy prieskumu a programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi). Bangkok: UNIAP;
 - Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria. (Príručka pre zhromažďovanie údajov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi v JV Európe: rozvoj regionálnych kritérií.). Viedeň: ICMPD;
 - Surtees, R. (2007) Trafficking victims in SE Europe - what we know and what we need to know (Obete obchodovania s ľuďmi v JV Európe - čo vieme a čo potrebujeme vedieť). Práca prezentovaná na konferencii 'Human Trafficking Conference', Centrum informácií a výskumu organizovaného zločinu (Centre for Information and Research on Organised Crime (CIROC), Amsterdam, Holandsko, 31. októbra 2007.
 - Surtees, R (2005) Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v JV Európe). Ženeva: IOM;
 - Surtees, R. (2003) Documenting Trafficking in Indonesian Women and Children: a Research Manual (Dokumentácia obchodovania so ženami a deťmi v Indonézii: Príručka pre výskum). Indonézia: ICMC, ACILS & USAID;
 - Wand, Y. a Wang, R. (1996) 'anchoring Data Quality Dimensions in Ontological Foundations', Communications of the ACM, november, str 86-95.

V súvislosti s projektom zhromažďovania údajov o obchodovaní s ľuďmi, môže byť kvalita údajov vyjadrená nespočetným množstvom rôznych faktorov, ktoré môžu viesť k nesprávnym údajom. Napríklad, spracovanie a zadávanie údajov nevyškoleným personálom môže viesť k chybám pri zadávaní a súbory dát tak môžu obsahovať chybné informácie. Podobne, v prípade súboru dát zameraného na obeť, môže viesť rozdielna schopnosť identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi k zahrnutiu ľudí, ktorí nie sú obeťami do súboru údajov a/alebo naopak, k vynechaniu niektorých skutočných obetí obchodovania. Pokiaľ ide o súbory dát o obchodníkoch, môže dôjsť k nesprávnemu zadaniu údajov, ak nie sú presne zdokumentované a/alebo zaznamenané presné údaje o prípade (napr. konkrétne obvinenia). Nesúlady v údajoch tiež ovplyvňujú kvalitu údajov.

Nezrovnalosti môžu byť výsledkom zlých vstupov alebo poškodenia v priebehu prenosu alebo uchovávaní. Príkladom nepresnosti v súbore údajov o obetiach môže byť situácia, keď dátum vykorisťovania obeť predchádza dňu jej naverbovania. Takáto situácia je v rozpore s časovou postupnosťou obchodovania. Podobne, ďalšia nehoda by nastala, keby bolo v poli týkajúcom sa "zneužitia pred obchodovaním" uvedené „nie“, ale v nasledujúcej časti o "spôsobe zneužitia pred obchodovaním" by bola uvedená odpoveď namiesto slov "nehodí sa".

Neúplné súbory údajov tiež môžu ovplyvniť kvalitu údajov, pretože poskytnú iba čiastočnú informáciu o prípade, čo bráni možnosti porovnať súbory údajov. Neúplné súbory údajov sa môžu reálne objaviť ako v súbore údajov týkajúcich sa obeť, tak aj obchodníkov. Údaje o obchodníkoch môžu byť neúplné, ak napríklad právne/súdne inštitúcie nebudú medzi sebou zdieľať tieto údaje a/alebo spolupracovať na zbere údajov a/alebo z dôvodu časového posunu vyplývajúceho zo spracovania prípadov od počiatočného trestného oznámenia alebo zatknutia po vynesení rozsudku. Tento proces môže trvať mesiace alebo roky.

Údajov týkajúce sa obeť môžu byť neúplné, keď boli obeť neochotné poskytnúť podrobnosti o ich pomeroch a/alebo skúsenostiach z obchodovania; ak nie sú obeť v kontakte s identifikujúcimi/pomocnými činiteľmi po dlhé obdobie; a/alebo ak obeť odmietli identifikáciu a/alebo pomoc.

I keď nie je žiaduce, aby boli súbory dát neúplné, môže to v počiatočných fázach zberu údajov nastať, keďže proces zberu údajov ešte nedosiahol fázu operatívnej a prekážky pri zbere a zdieľaní informácií sa neustále riešia. Je potrebné zamyslieť sa nad tým, kedy neúplnosť ovplyvňuje kvalitu a integritu informácií do takej miery, že sa musia vyňať zo súboru dát. Tiež je potrebné zvážiť, či by sa ukazovatele/premenné, u ktorých nie je možné zhromaždiť všetky informácie, vôbec mali zhromažďovať.

Dôležité je, že údaje získané zo súboru dát budú len také dobré ako tie, ktoré boli zadané. Preto je od začiatku nesmierne dôležité zabezpečiť vysokú kvalitu údajov. Ako je uvedené v predchádzajúcich častiach, jednou z hlavných otázok, ktoré vznikajú pri zbere takýchto údajov je riziko duplicity prípadov - keď sú obeť a/alebo podozriví/odsúdení obchodníci, v súbore dát zadaní viac ako raz. To sa príhodi keď, napríklad, obeť ponúknu pomoc dvaja rôzni poskytovatelia služieb, ktorí podajú správu o obeť/prípade do národného archívu, alebo keď podozrivý/usvedčený obchodník čelí rôznym obžalobám v trestnoprávnom konaní. I keď je to

problém, ktorým je potrebné sa zaoberať v procese zberu údajov, je rovnako dôležité, aby sa akékoľvek obmedzenia kvality údajov rozpoznali a zdôraznili ako súčasť analýzy údajov a ich prezentácie. Ak nedochádza k zberu osobných informácií (čo zvyšuje pravdepodobnosť duplicity), je potrebné vziať to do úvahy pri analýze údajov, spolu so všetkými potrebnými výhradami a podmienkami.

8.2: Analýza údajov

"Analýza údajov" je transformácia údajov zo súborov dát na užitočné informácie, ktoré môžu poskytnúť náhľad na problémy a pomôcť vytvoriť závery a odporúčania. Analýza hľadá vzory v údajoch a myšlienky, ktoré pomáhajú tieto vzory vysvetliť a starostlivo zhodnotiť. Pracovníci poverení analýzou - napr. zamestnanci národných repozitárov - musia mať skúsenosti s analýzou údajov - kvantitatívnu aj kvalitatívnu - aby pretransformovali zozbierané údaje na informácie užitočné pri tvorbe a realizácii programov a politiky.

Existuje veľké množstvo informácií získaných z týchto dvoch súborov dát, ktoré majú význam pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a odozvu programu, spojenú s "3 P" (prevention, protection and prosecution - prevencia, ochrana a trestné stíhanie). Profily obetí je možné vytvoriť z informácií zhromaždených v súbore, ktorý sa týka obetí, čo má význam nielen z hľadiska smerovania prevencie a informácií o bezpečnej migrácii, ale aj v rozvoji pomoci a ochrany. Analýza súboru dát zameraného na obeť tiež môže potenciálne odhaliť užitočné modely z hľadiska verbovania (užitočné pri prevencii), prepravy (dôležité pre identifikáciu) a obchodovania (dôležité pre rozvoj a prispôsobovanie pomoci). Podobne môžu byť tieto modely vypracované na základe údajov o obchodníkoch. Napríklad, rôzne ukazovatele/premenné, ktoré sa týkajú jednotlivých obchodníkov, je možné prostredníctvom analýzy previesť do dôležitých informácií o profiloch obchodníkov, čo môže mať význam pri prevencii rovnako ako identifikácii orgánmi činnými v trestnom konaní. Rovnako tak analýza trestných sadziieb a rozsudkov vynesených pri súdnom konaní a v rámci odvolacieho konania odhaľuje modely v trestnom konaní, ktoré na druhej strane môžu označiť nedostatky a problémy a/alebo správne postupy v oblasti trestného konania v krajine.

Analýzu dvoch súborov dát je možné vykonať tak z kvantitatívneho, ako aj z kvalitatívneho hľadiska.

8.2.1: Kvantitatívna analýza

Na vykonanie analýzy dvoch súborov dát bude potrebné použiť niektoré základné štatistické metódy. Aj keď nie je zámerom tejto príručky rozoberať štatistickú analýzu, niektoré všeobecné body stoja za zmienku.

"Štatistika" je matematická veda, ktorá sa týka zberu, analýzy, interpretácie/vysvetlenia a prezentácie údajov. Pri uplatnení štatistických postupov sa začína identifikáciou populácie,

ktorá má byť predmetom štúdia. V rámci tejto príručky sa skúmajú dve skupiny obyvateľstva - obchodované osoby a obchodníci.

Skôr ako o zostavovanie údajov o celej populácii, ide všeobecne o prípady, kedy sú zhromaždené údaje o podmnožine obyvateľstva, známej ako "vzorka". Deje sa tak z praktických dôvodov - ako čas tak aj náklady potrebné na zber údajov o celej skúmanej populácii by boli neprimerané. Zbierajú sa údaje o vzorke podľa nastavených parametrov, (ako je uvedené v časti tejto príručky venovanej metodológii) a potom sa podrobia štatistickej analýze.

- Vzorka obchodovaných osôb neodráža všetky obchodované osoby, ale skôr iba odhalené/"označené" osoby, ktoré boli identifikované orgánmi boja proti obchodovaniu s ľuďmi.
- Vzorka obchodníkov sa netýka všetkých obchodníkov, ale skôr iba obvinených a odsúdených, ktorí prichádzajú do styku s orgánmi činnými v trestnom konaní.

Zamestnanci národných repozitárov by mali mať dostatočnú štatistickú gramotnosť pre vykonanie tohto aspektu analýzy. Ďalej by mali byť súčasťou následných projektov pri zbere údajov v oblasti štatistickej analýzy.

8.2.2: Kvalitatívna analýza

Využitie kvalitatívnych informácií v oblasti analýzy je rovnako dôležité ako kvantitatívna analýza. I keď dosiahnutie zdravých odhadov má kľúčový význam v zmysle vnímanej hodnoty a opatrení zavedených do praxe, kvalitatívne aspekty obchodovania s ľuďmi majú rovnaký, ak nie väčší význam pre pochopenie rozhodnutia, činov a potrieb obetí a spôsobu práce a motivácie obchodníkov. Je to dôležitá informácia pre rozvinutie vhodných preventívnych opatrení, ako aj ďalších postupov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

Kvalitatívny výskum sa používa na skúmanie a pochopenie názorov, skúseností, správania a vzťahov, a pre generovanie nečíselných údajov. Kvalitatívny výskum môže užitočne doplniť kvantitatívne informácie vo dvoch súboroch dát, doplniť podrobnosti, ktoré sa nedajú získať v rámci číselných súborov dát. Zhromažďovanie údajov o obchodovaní by sa nemalo týkať iba sčítania a zhromažďovania čísiel, ale pochopenia toho, čo takéto čísla znamenajú. Súbor údajov môže napríklad zaznamenať rodinný stav obete (t.j. vydatá / ženatý, rozvedený (á), slobodný (á), vdovec / vdova, atď.) alebo počet detí. Avšak, až kvalitatívne údaje môžu odhaliť, či a akú úlohu tieto vzťahy hrali (alebo nehrali) v náchylnosti danej osoby na obchodovanie. Je príznačné, že v niektorých prípadoch môže to, že je daná osoba vydatá/ženatý a má deti zabrániť migrácii a ocitnutiu sa v situácii obchodovania, pretože takáto osoba nie je ochotná alebo schopná opustiť svoju rodinu. V iných prípadoch však môže byť migrácia (a obchodovanie) motivovaná práve rodinným stavom a deťmi, napríklad keď sa dotknutá osoba snaží uniknúť z nevyhovujúceho rodinného prostredia alebo v prípadoch, kedy k migrácii dotknutej osoby dôjde z potreby živiť svoju rodinu. Tento kvalitatívny údaj potom môže mať zásadný význam v zmysle "dokreslenia" situácie obchodovania. Často sa komplikovanosť situácie alebo vývojového

trendu dokreslí až s pomocou kvalitatívnej, popisnej informácie. Okrem toho môže tiež slúžiť ako nástroj pre krížové porovnanie a overenie údajov.

Pri analýze dát zo súboru dát bude potrebné preskúmať a analyzovať všetky zozbierané kvalitatívne informácie (Časť 6, 6a & Časť 7, 6a) a prázdne textové polia, aj keď pri použití týchto údajov musia byť brané do úvahy otázky súkromia a bezpečnosti. Počas analýzy a prezentácie údajov bude potrebné postupovať opatrne. Ďalšie kvalitatívne informácie možno čerpať z druhotných zdrojov – napríklad knihy, novinové články, správy a štúdie na tému obchodovania s ľuďmi. Môžu byť hodnotným doplnkom k štatistickým a číselným údajom, ktoré je možné odvodiť zo súborov údajov.

Prílišné zameranie sa na súbory dát, najmä na tie kvantitatívne, nie je úplne žiaduce a kvantitatívne zozbierané údaje, vytrhnuté z kontextu, neprispievajú k lepšiemu pochopeniu obchodovania s ľuďmi. Rovnako tak je dôležité zvážiť aký kvalitatívny výskum je potrebný a užitočný pri snahe o hlbšie pochopenie tohto fenoménu. Repozitáre nepochybne zistia, že je užitočné realizovať kvalitatívne, empirické štúdie, ktoré na konkrétne problémy a trendy zistené v kvantitatívnych súboroch dát pozerajú podrobnejšie. Napríklad - zo strany poskytovateľov služieb a zákonodarcov bol zaznamenaný klesajúci trend pomoci prijatej obeťami. V roku 2005 zdokumentovala štúdia Regional Clearing Point (RCP) zameraná na obeť obchodovania s ľuďmi a na pomoc obetiam v JV Európe výskyt tohto fenoménu v každej z desiatich krajín, ktoré sa projektu zúčastnili.¹⁰⁶ Tento model správania vzniesol potenciálne dôležité otázky o súčasných zásahoch do boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ale samotné kvantitatívne informácie neboli pre pochopenie tohto javu dostatočné. Celá záležitosť si vyžiadala dôkladnú, kvalitatívnu štúdiu - potom bola vykonaná štúdia zameraná na fenomén klesajúcej pomoci. Kým nálezy potvrdili niektoré z predpokladaných dôvodov pre tento fenomén, rovnakou mierou sa zistilo mnoho ďalších dôvodov pre takéto správanie.¹⁰⁷

8.2.3: Analýza údajov – niektoré problémy a opatrenia

Analýza (a prezentácia) súborov dát zameraných na obeť a obchodníkov sa zameriava na použitú metodiku a súvisiace metodologické obmedzenia.^{108 109} Tieto problémy a obmedzenia je potrebné v procese analýzy riadne zvážiť a jasne uviesť v prezentácii záverov.

V súvislosti s analýzou dvoch aktuálnych súborov dát opísaných v tejto príručke existujú určité veľmi špecifické problémy, ktoré by sa mali pri analýze vziať do úvahy. Aj keď nejde o úplný

¹⁰⁶ Pozri Surtees, R (2005) *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v JV Európe)*. Ženeva: IOM.

Pozri: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/cache/offonce/pid/1674?entryId=10161>.

¹⁰⁷ Pozri Brunovskis, A & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind: when victims of trafficking decline assistance (Hodit minulosť za hlavu: Kedy obeť obchodovania odmietajú ponúkanú pomoc)*. Fafo Institute (Nórsko) & NEXUS Institute (Rakúsko). Pozri www.faf.no/pub/rapp/20040/20040.pdf.

¹⁰⁸ Metodologické obmedzenia databáz o obetiach sú rozpísané v Časti 2.1.

¹⁰⁹ Metodologické obmedzenia databáz o obetiach sú rozpísané v Časti 2.1..

zoznam, je to východiskový bod pre premyslenie nielen toho čo môžu zozbierané informácie eventuálne odhaliť, ale tiež určiť príčiny ich obmedzení. Problémy a úvahy sa týkajú nasledujúcich bodov:

1. Reprezentatívne a nereprezentatívne vzorky
2. Platné zistenia a trendy
3. Subjektivita vs. objektívne ukazovatele/premenné
4. Korelácie a príčinné vzťahy
5. Obmedzenia kvantitatívnych údajov a potreba iného pohľadu
6. Krížové korelácie a komplexné obrazy
7. Úplnosť súborov údajov
8. Použitie kontrolnej skupiny dát
9. Doplnkové zdroje dát

1. Reprezentatívne a nereprezentatívne vzorky

Je dôležité určiť či a kedy je vzorka reprezentatívnou vzorkou obyvateľstva, čo umožňuje prijímať úsudky a závery, ktoré sa majú použiť a rozšíriť na obyvateľstvo ako celok. Hlavný problém spočíva v určení toho, do akej miery je vybraná vzorka reprezentatívna. To znamená, do akej miery sú údaje o obetiach alebo obchodníkoch reprezentatívnou všeobecnou vzorkou obchodovaných osôb a obchodníkov.

Ako je spomenuté v časti venovanej metodológii, informácie v súboroch dát nemožno považovať za úplný obraz obchodovania s ľuďmi z, do a v rámci krajiny, bez ohľadu na to či ide o údaje z pohľadu obetí alebo obchodníkov. To znamená, že súbory dát zamerané na obeť sa týkajú iba identifikovaných obetí alebo obetí, ktorým bola poskytnutá pomoc. Existuje mnoho obetí obchodovania - neznáme množstvo a profil - ktoré sa nikdy neidentifikujú a preto sa im nikdy nepomôže. Je možné, že obeť obchodovania, ktoré boli identifikované a ktorým sa pomohlo predstavujú iba určitý profil obchodovaných osôb, možno tých s najnásilnejšími skúsenosťami s obchodovaním alebo s problematickým rodinným zázemím, čo vedie k ich identifikácii a/alebo vyhľadaniu a prijatiu pomoci. To teda znamená, že závery, ktoré sa týkajú údajov obetí sú reprezentatívne, ale nie pre všetky obeť obchodovania, skôr pre tie identifikované alebo pre obeť obchodovania, ktorým sa pomohlo.¹¹⁰

V súvislosti s obchodníkmi existuje neznámy počet tých, ktorí nikdy nie sú odhalení a súdení v trestno-právnom systéme a mnoho iných, ktorí sú odsúdení za trestné činy, ktoré nesúvisia s obchodovaním s ľuďmi (napr. sprostredkovanie prostitúcie, alebo „kupliarstvo“, sprostredkovanie nelegálnej migrácie, atď.). Tí, ktorí sú chytení môžu navyše odrážať určitý typ obchodníka – tých s nízkou úrovňou a teda tých postrádateľných; chudobnejších a bez významných stykov. U obchodníkov s vyššou úrovňou je menej pravdepodobné, že budú chytení a takto zachytení v akejkoľvek vzorke.

¹¹⁰Navyše, ak databáza posudzuje prípady "predpokladaných obetí" rovnako ako "obetí obchodovania", potenciálne to predstavuje podmnožinu kategórie obetí, ktorá musí byť v analýze a prezentácii dát jasná. Môže ísť o konkrétne trendy a otázky spojené s "predpokladanými obeťami":

2. Platné zistenia a trendy

Úlohou analytika nie je iba predkladať údaje/informácie, ale tiež dávať ich do kontextu, vysvetľovať a vyvodzovať závery. Zároveň je dôležité zvážiť, akú úlohu môžu zohrávať predpoklady a predsudky v procese analýzy a ovplyvniť závery vyvozené zo súboru dát.

V súvislosti s akýmikoľvek závermi vždy existujú možné hrozby, ktoré sa týkajú ich platnosti – sú to dôvody nesprávnosti záverov. Ide o otázky:

- *Vnútornej opodstatnenosti* - nedostatky v samotnej štúdií, alebo problémy s nástrojom výskumu.
- *Vonkajšej opodstatnenosti* - miera do akej možno závery zovšeobecniť a aplikovať na väčšiu skupinu alebo pre iný kontext.

V ideálnom prípade sa pokúšame obmedziť najpravdepodobnejšie riziká platnosti údajov, pričom najdôveryhodnejším je záver štúdie. Proces analýzy si vyžaduje, aby sme predpokladali výskyt neplatných údajov, nesprávnych záverov alebo nesprávneho výkladu. Takéto alternatívne vysvetlenia je potrebné vylúčiť. Napríklad, 30 percent respondentov obchodovaných v zahraničí na domáce práce boli maloleté osoby. Dá sa predpokladať, že hranice prekročili nelegálne a s falošnými dokumentmi, keďže maloleté osoby vo väčšine prípadov nemajú možnosť cestovať do zahraničia bez sprievodu a/alebo súhlasu rodičov. Avšak, toto tvrdenie nie je možné dokázať iba z tejto informácie. Čiastočne sa zakladá na predpokladoch takéhoto pohybu. Existujú aj iné možnosti, ako k takémuto pohybu/obchodovaniu mohlo prísť, vrátane poskytnutia súhlasu rodičov na migráciu ich detí, sprievodu rodičov, atď.

Platnosť údajov môže byť tiež ovplyvnená veľkosťou súboru dát. Vzorky malej veľkosti nie je možné skúmať a prezentovať rovnakým spôsobom ako vzorky reprezentatívne. Napríklad, keď sa jedná o malý počet prípadov – t.j. desať obetí alebo pätnásť obchodníkov - potenciál platnosti zistenia je obmedzený, aspoň do takej miery, aby bolo možné tieto údaje generalizovať na širšiu populáciu. Vzorka musí byť pri prezentácii údajov jasná a musí byť súčasťou procesu analýzy - napríklad zvýraznenie nedostatku reprezentatívnosti.

3. Subjektivita vs. objektívne ukazovatele/premenné

Ďalší problém je, že niektoré zo zozbieraných informácií - najmä ak ide o súbory dát, ktoré sú zamerané na obeť - sú subjektívne. Ukazovatele/premenné ako napríklad ekonomická situácia obeť, sú založené na tom, ako obeť svoju ekonomickú situáciu posúdi a nie na objektívnom zmeraní ich bohatstva, príjmov alebo majetku. Analogicky sú otázky o zlom zaobchádzaní tiež brané z pohľadu obeť, a rôzne osoby majú rôzne definície toho čo znamená zlé zaobchádzanie.

Tým však nechcem povedať, že je táto informácia bezcenná. V skutočnosti takéto ukazovatele/premenné môžu prezradiť cenné informácie o vnímaní dotknutej osoby, skúsenostiach a o procese rozhodovania. Napríklad, ak nie je možné získať od obeť informáciu o presnom príjme domácnosti, informácie k tejto téme môžu poskytnúť otázky, ktoré sa týkajú hospodárskej situácie, vrátane toho ako obchodovaná osoba vníma svoju hospodársku situáciu v čase naverbovania a ako to mohlo, alebo nemohlo prispieť k jej rozhodnutiu migrovať.

Najdôležitejšie je, aby v procese analýzy bolo jasné, kedy ide o dáta subjektívne, čo umožňuje dávať zistenia do presných súvislostí a prezentovať ich.

4. Korelácie a príčinné vzťahy

Analýza súborov dát môže odhaliť spojenie dvoch premenných, ktoré majú tendenciu spoločne sa meniť. Avšak nie je možné okamžite vyvodiť príčinnú súvislosť medzi týmito dvoma premennými. Porovnávaný jav môže byť spôsobený tretím, nezvažovaným javom.

Napríklad, môžu existovať súvislosti medzi vekom obchodovanej osoby a sľubmi danými v čase naverbovania, s tým, že mladý človek je náchylnejší k pochybným, či menej sofistikovaným ponukám učeným pri verbovaní. Avšak dôležité môžu byť aj iné faktory - napríklad, že mladšie obeť majú nižšiu úroveň vzdelania, čo znamená, že nie sú dostatočne schopné zhodnotiť riziko a/alebo majú menej ekonomických možností a preto sa rozhodnú pre migráciu; a/alebo pretože nemôžu migrovať legálne.

Ďalším príkladom je vzájomná korelácia medzi násilím v rodine a rizikom obchodovania - osoby s násilným rodinným zázemím sú viac náchylné na obchodovanie ako tie z nenásilných rodín. Avšak, tento model by sa mohol rovnako vysvetliť tým, že obchodované osoby zo zneužívajúceho prostredia môžu skôr vyhľadať pomoc ako osoby so zdravším rodinným zázemím. Preto by sa tento osobnostný profil nemal nadhodnocovať.¹¹¹

Inými slovami - závery nemožno porovnávať so zreteľom na existenciu príčinného vzťahu jednoducho preto, že A je vo vzťahu s B. Posúdenie, či existuje skutočný kauzálny vzťah si vyžaduje ďalšie skúmanie aj keď je vzťah medzi A a B štatisticky signifikantný; kde bol pozorovaný veľký vplyv; alebo kde sa veľká časť zmeny vysvetľuje.

Proces analýzy si vyžaduje identifikáciu potenciálnych väzieb a príčinných vzťahov a tiež ich skúmanie a vylučovanie. Alternatívne možnosti a vysvetlenia by sa mali preskúmať a posudzovať ako súčasť procesu analýzy.

5. Obmedzenia kvantitatívnych údajov a potreba iného pohľadu

Výzva na prácu predovšetkým s kvantitatívnymi súbormi dát - napríklad uvedenými v súboroch dát týkajúcich sa obetí a obchodníkov - spočíva v tom, že tu existuje veľmi malé množstvo súvislostí podľa ktorých sa dajú čítať, analyzovať a prezentovať informácie. Veľmi často môže dôjsť k tomu, že model má niekoľko (hoci protichodných) vysvetlení a je potrebné zistiť všetky možné vysvetlenia pre takýto trend a diskutovať o tých, ktoré môžu, (alebo nemusia) byť takým prípadom.

Napríklad, výkyvy v počte identifikovaných obetí nie sú niečím, čo možno brať ako priamu informáciu. Znížený počet obetí obchodovania môže znamenať, že dochádza k znižovaniu obchodovania. Avšak, môže to aj znamenať, že sa odhalilo menej prípadov obchodovania, čo

¹¹¹See Brunovskis, A. & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind? When trafficking victims decline assistance*. Fafo (Oslo) & NEXUS Institute (Vienna & Washington).

môže byť zapríčinené rôznymi faktormi vrátane - 1) orgánov, ktoré odmietajú identifikovať prípady obchodovania; 2) zber údajov sa robí iba v krajine pôvodu a nie v miestach, kde môžu obeť požiadať o povolenie na pobyt; 3) obeť odmietajú pomoc; 4) agentúry nie sú schopné presne identifikovať obeť, atď. Rovnako tak zvýšený počet odhalených prípadov obchodovania môže znamenať, že dochádza k zvyšovaniu obchodovania s ľuďmi. Ale tiež to môže znamenať, že krajina je mimoriadne aktívna pri riešení problémov a chce obeť odhaliť, napríklad vrátane obetí všetkých foriem obchodovania. To znamená, že vysoký počet obetí môže byť meradlom snahy krajiny v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Je to rovnako dôležité aj čo sa týka obchodníkov. Zvýšenie počtu zatknutých obchodníkov môže znamenať, že obchodovanie s ľuďmi je na vzostupe; rovnako tak to môže znamenať, že k zadržaniu páchatel'ov obchodovania s ľuďmi sa vynakladá väčšie úsilie (a je účinné). Čísla sa môžu meniť v nadväznosti na aktivity a konania obchodníkov. Napríklad v JV Európe sa zdalo, že obchodníci prispôbili spôsob akým pracujú zvýšenému počtu zámkrokov a identifikácii obetí obchodovania, tým že obeť umiestnili na viac strážené ukryté miesta a takisto poskytli väčšie stimuly (nízke platy, menej zlého zaobchádzania a väčšiu slobodu pohybu), pravdepodobne aby to odrádzalo obeť od úteku alebo od prijatia pomoci v okamihu identifikácie.

Ďalším problémom by mohli byť legislatívne zmeny, ktoré znovu definujú, kto je právne definovaný ako obeť, alebo obchodník a tak dochádza k ovplyvneniu počtu zachytených osôb v rámci týchto kategórií.

Čísla môžu byť tiež ovplyvnené programom a politickým vývojom v krajine, preto je dôležité, aby do akejkoľvek analýzy boli takéto informácie zapracované. Napríklad, povolenia na prechodný pobyt sa poskytujú v mnohých cieľových krajinách, čo môže viesť k zvýšenému počtu zistených obetí v cieľovej krajine a tiež k zníženému počtu obetí v krajine pôvodu. Podobne, nedostatočná pomoc, (napríklad nedostatok prístreškov), môže znamenať, že obeť obchodovania nie sú odhalené a nenapomáha sa im, čo sa môže stať iba v niekoľkých prípadoch, ale skôr to odráža nedostatočnú pozornosť a reakciu. Okrem toho, ak dôjde k zníženiu finančných prostriedkov na pomoc a ubytovanie, môže sa to sekundárne prejavíť v poklese počtu obetí, ktorým sa môže pomôcť, (aj keď mnoho obetí môže zostať bez pomoci).

Toto slúži na zdôraznenie skutočnosti, že zber kvantitatívnych údajov, najmä mimo kontextu, nie je všeliekom. Poskytuje iba čiastočný, často jednorozmerný obraz, ktorý sám o sebe neposkytuje dostatočné informácie. Musí existovať dostatok kvalitatívnej práce, aby sa sledovali trendy, ktoré sa identifikovali v súboroch dát a aby sa utvoril celkový obraz o obchodovaní s ľuďmi.

6. Krížové korelácie a komplexné obrazy

Je to často analýza kombinácie ukazovateľov/premenných, ktorá poskytuje tie najužitočnejšie informácie a predstavuje komplexnejšiu situáciu. Napríklad, namiesto jedného problému alebo faktoru, ktorý k obchodovaniu prispieva, bolo by výstižnejšie hovoriť o mnohorakosti faktorov, ktoré informujú o náchylnosti jedinca na obchodovanie. Pri presnom určení rizík sa môže často jednať o kombináciu faktorov a podnetov. To znamená, že rodina môže byť dlhší čas chudobná a nebude uvažovať o prijatí práce na inom mieste. Avšak, keď nastane kríza, alebo vznikne

konkrétne potreba - uhradiť školné, choroba v rodine atď. - hrá chudoba pri rozhodnutí opustiť domov väčšiu úlohu.

Preto, v snahe porozumieť obchodovaniu, je dôležité analyzovať nielen širokú škálu premenných, ale rovnako ich zohľadňovať v kombinácii jedného voči druhému.

7. Úplnosť súborov dát

Súbory dát sú kompletne len vtedy, keď všetci zúčastnení aktéri – tí, ktorí sú zapojení do práce s obeťami obchodovania a tí, z trestnoprávneho rámca - plne spolupracujú s projektom súboru dát a proces zhromažďovania údajov vykonávajú pravidelne a v súlade s metodickými parametrami. Ak by sa tak nestalo – a nie je to nepravdepodobné vzhľadom na zložitú povahu niektorých vládnych štruktúr, napätie medzi vládou a sektorom mimovládnych organizácií a potenciálne diferencované právomoci vládnych inštitúcií – musia sa dáta prijímať ako čiastočné a obmedzenia dátových súborov sa musia jasne prezentovať.

Pri analýze týchto dvoch súborov dát je potom dôležité, aby bola transparentná nielen vo vzťahu k tomu čo údaje odhalia, ale aj vo vzťahu k tomu, čo neodhalia. V záujme zhromažďovania úplných a dôležitých údajov môžu agentúry zaoberajúce sa zhromažďovaním údajov po určitej dobe (napr. po uplynutí jedného roka) opätovne porovnať tému premenných a odpovedí so zdrojmi dát, aby zistili, čo funguje (a čo nie) a aké úpravy v súboroch dát sú potrebné. To by mohlo súvisieť najmä s prípadmi legislatívnych zmien – napríklad, keď je obchodovanie definované oveľa širšie ako len za účelom sexuálneho vykorisťovania.

8. Použitie kontrolných dát

Použitie kontrolnej skupiny dát je prostriedkom na zvýšenie integrity výskumu. Proces izoluje premenné (napr. stupeň dosiahnutého vzdelania) s cieľom urobiť záver o týchto premenných v súvislosti so skúšanú skupinou (obete obchodovania) vo vzťahu k väčšiemu počtu obyvateľov (kontrolná skupina).

Meranie voči kontrolnej skupine je podstatné pre určenie trendov a vzorcov vo vzťahu k bežnej populácii. To znamená, že bez znalosti úrovne vzdelania obyvateľstva nie je možné určiť, či obchodované osoby majú nízku alebo vysokú úroveň vzdelania,. Rovnako tak, bez znalosti všeobecnej miery rodinného násillia v populácii nie je možné dospieť k záveru, či obeť obchodovania častejšie pochádzajú z rodín, v ktorých dochádza k zneužívaniu.

Nedostatok kontrolných dát, voči ktorým by sa zistenia merali predstavoval konzistentný problém v obecnom zmysle výskumu obchodovania s ľuďmi. Národné repozitáre pravdepodobne nemajú ani čas, ani zdroje, na realizáciu výskumu s kontrolnými skupinami. Avšak, niektoré ukazovatele/premenné (ako napríklad vzdelanie, život v meste/na vidieku a miera nezamestnanosti) je možné čerpať z verejných štatistických údajov (z ústredných štatistických úradov, z vládnych ministerstiev, zo správ o rozvoji hospodárstva). Umožní sa tak realizácia potenciálne užitočných porovnaní a záverov.

9. Doplnkové zdroje dát

Údaje z takýchto súborov údajov by sa nemali používať ako osamotené zdroje informácií. Môžu a mali by sa doplniť a porovnať s ostatnými zdrojmi dát, aby tak poskytli čo najpresnejší a najúplnejší obraz o obchodovaní s ľuďmi v krajine, či už z pohľadu obete alebo z pohľadu trestného práva. Využitie ďalších štatistických informácií súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi môže poskytnúť niektoré doplňujúce detaily, ktoré by mohli objasniť situáciu, hoci by sa nemali použiť, ani chápať ako zástupné ukazovatele/premenné o obchodovaní s ľuďmi. Zahnutie týchto doplnkových zdrojov do kontextu je nevyhnutné z hľadiska ich presného vzťahu k obchodovaniu. Napríklad, zatiaľ čo nízka úroveň vzdelania alebo vysoká miera rodinného/sociálneho napätia sa môže v niektorých momentoch a situáciách prelínať s obchodovaním, presný vzťah medzi dvoma problémami nie je ani priamy ani neodvratný.

Okrem toho použitie kvalitatívnych informácií môže byť cenné pre vytvorenie podrobnejšieho obrazu obchodovania v porovnaní s kvantitatívnymi/štatistickými informáciami. Avšak, aj tu musí existovať nejaké hodnotenie integrity tejto sekundárnej, kvalitatívnej informácie. Spravidla ide o podstatný rozdiel medzi niektorými mediálnymi/žurnalistickými správami o obchodovaní a informáciami, ktoré sú založené na prísnych výskumných metodológiách.

8.3: Prezentácia dát

Prezentácia dát sa týka toho, ako sa informácie podávajú a zdieľajú s cieľovou skupinou. Prezentovanie informácie spôsobmi, ktoré sú cieľovej skupine zrozumiteľné a dostupné je maximálne dôležité. Zabezpečí sa tak, aby boli informácie zozbierané a analyzované zo súborov dát, riadne pochopené a implicitne prevedené do programu a do taktických odoziev.

Náležitú pozornosť je potrebné venovať tomu, ako sa citlivé informácie a údaje prezentujú, vrátane odosobnenia týchto informácií v každej správe. Toto odosobnenie sa týka jednoduchého odstránenia mien a identifikačných informácií, ktoré by mohli pomôcť potenciálne identifikovať (a viesť tak k stigmatizácii, alebo k diskriminácii) obchodovanej osoby. Napríklad IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (ktorá spravuje databázu obetí obchodovania) požaduje, aby sa všetky správy vypracované v rámci organizácie (či už pre IOM, sponzorov, ministerstvá, pre orgány presadzovania práva alebo pre iných medzinárodných aktérov) starostlivo skontrolovali na obsah údajov, ktoré by mohli prispieť k identifikácii obete - napríklad podrobné informácie o skúsenosti s obchodovaním s ľuďmi, o trasách, o spôsoboch verbovania, atď. Okrem toho sa proces riadi princípmi ochrany údajov IOM.¹¹²

Analýzy a opisy dát sa budú pravdepodobne sústrediť okolo "popisnej štatistiky", ktorá sa používa na zhrnutie údajov, či už číselne alebo graficky. "Popisná štatistika" sa používa na opis základných rysov dát v štúdiu. Poskytuje jednoduché súhrny vzoriek a opatrenia. Medzi rôzne techniky patrí:

- grafický popis - ak sa na súhrn dát použijú grafy;
- tabuľkový popis - ak sa na súhrn dát použijú tabuľky;

¹¹²Pozri IOM (2008) IOM Data Protection Principles, Instruction 138. Ženeva: IOM

- súhrnné štatistiky - ak sa do súhrnu dát zahrnuté určité hodnoty.

Zatiaľ čo údaje môžu byť prezentované vyššie uvedenými spôsobmi, bude dôležité aby zahrnuli aj opisný obsah, ktorý slúži na vysvetlenie a na uvedenie príslušných informácií do kontextu.

Prezentácia oboch súborov, súboru zameraného na obeť obchodovania, ako aj súboru zameraného na obchodníkov upriamuje pozornosť na použitú metodiku a súvisiace metodologické obmedzenia. Tie sa budú musieť v priebehu analýzy starostlivo zvážiť a preto sa musia pri prezentácii záverov jasne spomenúť. Akákoľvek prezentácia súborov dát musí jasne definovať aké údaje boli zozbierané (vrátane použitej metodiky a metodologických obmedzení) a aké prekážky sa pri procese zberu vyskytli.

Časť 9: Zdroje, iniciatívy a projekty týkajúce sa zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi v Európe

113

Táto časť obsahuje niektoré všeobecné informácie o súčasných iniciatívach zberu údajov v Európskej únii, ako aj informácie všeobecnejšieho charakteru podľa vlád zapojených do projektov, ako aj podľa rôznych organizácií. Hoci táto časť nie je komplexná, označuje niektoré kľúčové iniciatívy v súvislosti so zberom údajov. Okrem toho je predstavená zdrojová časť, ktorá obsahuje knihy a štúdie, ktoré diskutujú, alebo používajú metodológie, alebo prístupy, ktoré môžu byť užitočné v zmysle pochopenia osvedčených postupov ako aj problémov, ktorým čelia pri zhromažďovaní údajov.

9.1: Súčasné iniciatívy zberu údajov v štyroch krajinách zúčastnených na projekte – Portugalsko, Poľsko, Slovenská republika a Česká republika

Táto časť sa venuje iniciatívam zberu údajov v štyroch krajinách, ktoré sa na projekte zúčastňujú prostredníctvom národných vlád. V súčasnosti, každá krajina pracuje na zbere údajov, ktoré súvisia s obchodovaním s ľuďmi, hoci rôznymi spôsobmi a v rôznych fázach vývoja a realizácie. Pri realizácii tohto projektu DCIM-EU - Zber údajov a správa informácií v Európskej únii, boli čerpané poznatky a skúsenosti z týchto rôznych iniciatív, a teda tento manuál, ako celok, ťaží z práce na zbere údajov aktuálne realizovanej týmito vládami ako aj partnermi občianskej spoločnosti zo štyroch zúčastnených krajín.

Česká republika

V roku 2003 poverila vláda Českej republiky Ministerstvo vnútra, Odbor bezpečnostnej politiky úlohou národného spravodajcu pre rok 2003. Funkciu národného koordinátora Programu na

¹¹³Táto časť bola pôvodne pripravená v inštitúte NEXUS v súvislosti s projektom DCIM (Zber údajov a riadenie informácií), ktorý realizuje Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) v juhovýchodnej Európe, s pomocou a s neoceniteľnými radami pána Jeana Lanoue, hlavného právneho poradcu ICMPD. Pozri Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zhromažďovanie údajov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi v JV Európe: rozvoj regionálnych kritérií). Viedeň: ICMPD. V súvislosti s projektom DCIM-EU (Zber údajov a riadenie informácií v EU) a s ohľadom na podnety zo strany štyroch krajín EU, ktoré sa projektu zúčastňujú (Česká republika, Poľsko, Portugalsko a Slovensko), partnerov projektu EUDCIM-EUDCIM-EU (Associazione On the Road, Dutch National Rapporteur a Inštitút NEXUS) ako aj zo strany skupiny pracovníkov ICMPD, ktorý sa zúčastňujú na projekte EUDCIM-EUDCIM-EU, bola táto časť autorov projektu zrevidovaná a zaktualizovaná.

podporu a ochranu svedkov vykonáva Ministerstvo vnútra, Odbor prevencie kriminality a tým zodpovedá za zhromažďovanie údajov o obetiach v rámci programu.

V Českej republike existujú rôzne organizácie, ktoré sa zaoberajú zberom dôležitých informácií o obchodovaní s ľuďmi, ktoré sa týkajú ako obetí, tak aj obchodníkov. Tieto súbory údajov nie sú v súčasnosti zlúčené do databáz ani do nejakého iného mechanizmu zhromažďovania údajov. Napríklad Ministerstvo vnútra, Odbor bezpečnostnej politiky ako národný spravodajca vydáva správy o situácii v obchodovaní s ľuďmi v Českej republike, prijíma štatistické informácie o obchodovaní s ľuďmi od polície a od Ministerstva spravodlivosti a tiež uchováva staré záznamy, ale nemá žiadnu služobnú povinnosť viesť nejaký oficiálny archív informácií o obchodovaní s ľuďmi.

Informácie o obetiach zhromažďujú tieto inštitúcie:

- *Ministerstvo vnútra, odbor prevencie kriminality.* Zhromažďuje údaje o skutočných obetiach získané z Programu na podporu a ochranu svedkov.
- *Polícia Českej republiky.* Zhromažďuje údaje o obetiach, identifikovaných počas policajných razíí alebo identifikovaných v priebehu vyšetrovania a trestného stíhania.
- *MVO – mimovládne organizácie a IOM.* Zhromažďujú informácie o obetiach obchodovania, ktorým pomáhajú.
- *Orgány inšpekcie práce a Úrady práce* iba zhromažďujú štatistiky o počte vykonaných kontrol.

Niekoľko dôležitých úvah: Ak ide o údaje získané od obetí obchodovania, ktorým sa pomohlo v rámci Programu na podporu a ochranu obetí obchodovania Ministerstva vnútra Českej republiky, zhromažďujú sa nasledovné informácie: krajina pôvodu obetí, vek, spôsob vykorisťovania, právne postavenie v národnom teritóriu (nelegálne, legálne, atď. - pretože v rámci programu Ministerstva vnútra je možné zlegalizovať pobyt obeť na území Českej republiky), počet detí, rodinný stav, dosiahnuté vzdelanie, prvý kontakt s programom atď. Je však potrebné poznamenať, že tohto programu sa nezúčastňujú všetky obeť obchodovania a preto sa nemôžu započítať. Niektoré obeť obchodovania zostanú bez pomoci, ďalším pomáhajú mimovládne organizácie, ale takéto obeť nežiadajú z rôznych dôvodov o zaradenie do programu.

Pokiaľ ide o údaje získané od mimovládnych organizácií, má informácia o obetiach obchodovania pomerne obmedzený rozsah a závisí od agentúry, ktorá údaje zbiera. Najbežnejšie ukazovatele/premenné, ktoré tieto agentúry používajú sú spojené s krajinou pôvodu obeť, s verbovaním, vykorisťovaním, identifikáciou a s podrobnosťami o pomoci. Pri podávaní správ o týchto údajoch sú tieto agentúry oprávnené robiť tak len súhrnnou formou, to znamená, že údaje môžu byť prenesené iba centrálnym úradom v podobe štatistických údajov. Zber údajov týmito agentúrami je dôležitý pre zistenie rozsahu obchodovania s ľuďmi v Českej republike, aj keď je potrebné uvedomiť si, že pri použití súhrnných údajov je tu riziko duplicity informácií.

Informácie o obchodníkoch/páchateľoch zhromažďujú nasledovné organizácie:

- *Polícia České republiky*. Zbiera štatistické informácie od všetkých policajných zložiek (napríklad vek, pohlavie, občianstvo, vzdelanie, zamestnanie, recidíva, rodinné zázemie a výchova, rodinný stav a mnoho ďalších charakteristík),
- *Ministerstvo spravodlivosti*. Zhromažďuje informácie o aspektoch trestného konania - napr. počet trestných stíhaní, obvinených osôb, odsúdených osôb, vedie štatistiku rozsudkov a pokút, podrobnosti o štádiu odvolacieho konania, atď.). K týmto informáciám patria aj tie z prokuratúr (vek, pohlavie, občianstvo, počet predchádzajúcich odsúdení, informácie o tom kto sa odvolal, výsledok odvolacieho konania a rôzne druhy rozsudkov).¹¹⁴

Hlavným účelom zberu týchto údajov - ako o obetiach, tak aj o obchodníkoch - je podporiť činnosť orgánov činných v trestnom konaní - napríklad vyšetrovanie, stíhanie, základné analýzy a identifikáciu nedostatkov. Zozbierané informácie sú podkladom pre rôzne dokumenty, vrátane národnej stratégie pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v Českej republike, pre výročnú správu ministerstva vnútra o situácii v oblasti obchodovania s ľuďmi, ako aj pre Národný koordinačný mechanizmus a Správu o vnútroštátnej bezpečnosti. Všeobecné štatistické údaje sú prístupné verejnosti a ich uverejnenie je právne záväzné. Štatistické údaje sa zverejňujú v elektronickej aj fyzickej forme.

Poľsko

Úlohou ministerstva vnútra je zhromažďovať všetky údaje o osobách, ktoré sa zúčastňujú obchodovania - o obetiach i o páchateloch, a uviesť ich na webovej stránke alebo v analýzach tohto fenoménu. V Poľsku existujú štyri hlavné inštitúcie, ktoré v súvislosti s ich príslušnou oblasťou pôsobnosti takéto informácie zbierajú. Sú to:

- *Ministerstvo spravodlivosti*. Pre evidenciu súdnych rozhodnutí v národnom trestnom registri používa "kartotečné lístky registra trestov". Týka sa to zberu informácií o prípade (napr. názov súdu, ktorý vyniesol rozsudok; číslo vyšetrovacieho spisu; dátum vynesenia rozsudku; dátum platnosti rozsudku); o páchatelovi (dátum narodenia, pohlavie, občianstvo; národnosť; zamestnanie; právna klasifikácia trestného činu; rozsudok v prípade; pokuta a represívne opatrenia; dátum spáchania trestného činu, miesto spáchania trestného činu; register trestov; preventívne uvalenie väzby v čase vynesenia rozsudku, ktorým bol páchatel uznaný vinným); a o poškodených osobách (vek, pohlavie, národnosť; občianstvo).
- *Polícia*. Kriminálna polícia používa systém "Temida", ktorý zhromažďuje tieto údaje - počet začatých konaní; počet skončených konaní; počet spáchaných trestných činov; počet zistených trestných činov; rýchlosť odhalenia; počet uzatvorených prípadov, ktoré viedli k podaniu žaloby. Systém "Temida" tiež obsahuje informácie o páchateloch, menovite počet spáchaných trestných činov a počet podozrivých osôb (vrátane ich pohlavia a národnosti).
- *Prokuratúra*. Štátni zástupcovia zasielajú na Prokuratúru tieto informácie: údaje o páchatelovi vrátane občianstva; preventívne opatrenia; spôsob činnosti; vek; pohlavie a občianstvo obete; počet obetí pod policajnou ochranou; počet obetí pod ochranou mimovládnych organizácií; počet obetí, ktorým bola poskytnutá pomoc; žiadosť o vízum na

¹¹⁴ Ministerstvo spravodlivosti a Ministerstvo vnútra nemôžu zhromažďovať osobné údaje (Zákon 101/2000 Zb.) - Dostane iba súhrnné údaje od polície, prokuratúry alebo súdov.

pobyt; žiadosť o pobyt na dobu určitú; obeť, ktoré poskytli svedecké výpovede pred súdom; štatút anonymných svedkov a vyšetrovanie pred súdom vo fáze prípravného konania.

- *Mimovládne organizácie.* Údaje zhromažďujú iba pre svoje vlastné účely. Mimovládne organizácie sú právne viazané poskytnúť pomoc obchodovaným osobám so zreteľom na vládu, t.j. informácie o zahraničnej príslušnosti obetí pozná Ministerstvo vnútra a správy v dôsledku povinnosti spolupráce medzi ministerstvom, súdnymi orgánmi a nadáciou La Strada pri zavádzaní Programu na podporu a ochranu svedkov/obetí obchodovania s ľuďmi.

Hlavný problém, ktorý sa týka zhromažďovania údajov o obchodovaní s ľuďmi v Poľsku je ten, že tu neexistuje žiadny jednotný systém zberu údajov, čo znamená, že údaje sa nedajú porovnať; neexistuje tu ani systém správy údajov a národný repozitár údajov o obchodovaní s ľuďmi.

V roku 2007 poľské ministerstvo vnútra po prvýkrát zverejnilo správu, v ktorej predstavilo analýzu štatistík a prípady obchodovania s ľuďmi, ktorú vypracovala Prokuratúra a pohraničná stráž. Správa obsahuje aj analýzu údajov všetkých spomínaných zdrojov pripravenú mimovládnu organizáciou. Správa je prístupná verejnosti na stránke www.mswia.gov.pl/THB (v poľskej a v anglickej verzii). Ministerstvo chce takéto správy /analýzy zverejňovať každý rok.

Portugalsko

V Portugalsku existujú dva hlavné mechanizmy/postupy zberu údajov:

- 1) Dáta zhromaždené prostredníctvom Registračného sprievodcu pre obchodovanie s ľuďmi (THB RG); a
- 2) Údaje zozbierané prostredníctvom Sprievodcu hodnotením (THB AG).

Na národnej úrovni zbierajú údaje THB RG (Model presadzovania práva) a THB AG (model mimovládnych a neziskových organizácií). Obidva modely sa v podstate týkajú údajov o obetiach¹¹⁵, ale zároveň zbierajú niektoré informácie o obchodníkoch. Ukazovatele/premenné, ktoré sa používajú v THB RG a v THB AG sa týkajú: 1) údajov o mieste údajnej obeť; 2) údajov o údajnej obeť; 3) údajov o mobilite a formách nátlaku na údajnú obeť; a 4) údajov o odkázaní na podporné mechanizmy. Vo vzťahu k údajom o páchatelovi (THB RG) sa zozbierané údaje vťahujú na štátnu príslušnosť. Vo formulári THB AG sú aj niektoré údaje, ktoré sa týkajú údajných páchatelov vrátane národnosti, resp. štátnej príslušnosti, pohlavia, veku, vzťahu k obeť, úlohy v donútení/obchodovaní, atď..

Za zber údajov, ich uchovávanie a analýzu v súčasnosti zodpovedá Pozorovateľ pre obchodovanie s ľuďmi (DGIA - Ministerstvo vnútra) v úzkej spolupráci s Komisiou pre občianstvo a rovnosť pohlaví. Jeho poslaním a povinnosťami je:

¹¹⁵Zameranie sa na obeť je súčasťou širšej analýzy vypracovanej GR MV a paradigmy pomoci vypracovanej v rámci Projektu CAIM.

1. zber, spracovanie a šírenie informácií a poznatkov s ohľadom na obchodovanie s ľuďmi a iné formy násilia;
2. podpora rozvoja technických aplikácií pre zber a spracovanie informácií;
3. podpora politických rozhodnutí prijatých v tejto oblasti.

Čo sa týka ďalšej priamejšej operatívnej činnosti, Pozorovateľ pre obchodovanie s ľuďmi, vykonáva: 1) štatistické analýzy, 2) geografické analýzy dát (geografický informačný systém); 3) výskum; 4) správy; 5) šírenie na rôznych úrovniach; 6) sociologický a verejný výskum vládnej politiky.

Tento prístup nevylučuje nástroje vnútorného zberu dát, ktoré sa realizujú v rámci orgánov činných v trestnom konaní (na kriminálne/vyšetrovacie účely). Napriek tomu, dáta zbierané prostredníctvom THB RG majú špecifické polia (napríklad, ktoré sa týkajú identifikácie a trás obchodovania), ktoré dopĺňajú iné iniciatívy zberu dát.

Pokiaľ ide o súdne štatistiky, údaje uchováva Generálne riaditeľstvo politiky spravodlivosti (Ministerstvo spravodlivosti) (informátormi sú zamestnanci orgánov činných v trestnom konaní - hlásené zločiny - a prokuratúry - prípady a rozsudky súdov).

Multidisciplinárny tím, ktorý pracuje v prvom Centre pre obeť obchodovania s ľuďmi, tiež zhromažďuje informácie prostredníctvom THB AG – Sprievodcu hodnotením obchodovania s ľuďmi. Cieľom je odoslať údaje Pozorovateľovi obchodovania s ľuďmi/DGIA za účelom spracovania a analýzy.¹¹⁶ V blízkej budúcnosti bude THB AG rozšírený v rámci Sieťe na ochranu a podporu obetí.

V poslednej dobe si začali tento model osvojovať niektoré miestne/národné MVO a štátne orgány a očakáva sa, že sa vytvorí formálna štruktúra s cieľom reagovať na predchádzajúcu situáciu, hoci existujú niektoré postupy, ktoré nemožno chápať ako štruktúrovaný, systematický a spoľahlivý systém zberu údajov.

Slovenská republika

Národná rada Slovenskej republiky prijala 3. decembra 2008 *zákon č 583 o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o doplnení niektorých zákonov*, ktorý vstupuje do platnosti 31. decembra 2008. Paragraf 7, oddiel 3 zákona stanovuje, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky môže zriadiť centrum pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a pre prevenciu kriminality a pretože táto inštitúcia nemá právnu subjektivitu, bude smieť vykonávať plný rozsah svojich právomocí v oblasti prevencie a zhromažďovania údajov o obchodovaní s ľuďmi. Táto inštitúcia bude spracovávať a poskytovať údaje o páchateloch a obetiach trestného činu a o inom

¹¹⁶Tento tím, ak je potrebné, môže jednať s niekoľkými ďalšími MVO alebo verejnými orgánmi, konkrétne s národnými imigračnými centrami a s linkou pomoci pre imigrantov. Pokiaľ ide o osoby v údajnej situácii obchodovania, tieto orgány sú v kontakte s multidisciplinárnym tímom a vyplnia THB AG, ktorý následne pošlú multidisciplinárnemu tímu.

protispoločenskom správaní, t.j. meno, priezvisko, rodné číslo, dátum a miesto narodenia, pohlavie, adresa bydliska, vzdelanie a štátne občianstvo. Súčasťou zákona je zámer pripraviť typológiu páchatel'ov a obetí trestných činov na základe zhromaždených údajov. Vedomosti (údaje) budú tiež slúžiť ostatným členským štátom Európskej únie výlučne na vedecké a výskumné účely.

V súčasnosti Úrad pre boj proti organizovanej kriminalite Policajného prezídia, menovite Odbor obchodovania s ľuďmi, sexuálneho vykorisťovania a podpory obetí zbiera a uchováva údaje o nelegálnom obchodovaní s ľuďmi na národnej úrovni. Na základe nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 47/2008 o zabezpečení Programu na podporu a ochranu obetí obchodovania, zhromažďuje polícia údaje v informačnom systéme „VICTIM“, pričom tieto informácie sa týkajú iba obetí. Tento systém financuje Úrad Policajného prezídia pre boj proti organizovanej kriminalite.

Zozbierané údaje sa týkajú poškodených osôb/obetí, v súlade s trestným zákonníkom a trestným poriadkom. Zbierajú sa údaje o každej obeti obchodovania vrátane mena, priezviska, dátumu narodenia, trvalého bydliska obete, ktoré vedú k ich identifikácii. Údaje sú zadané do informačného systému "VICTIM" v súlade s nariadením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 47/2008 o zabezpečení Programu na podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi a týkajú sa len svedkov. Garantom je Úrad pre boj proti organizovanej kriminalite Prezídia policajného zboru. Zozbierané údaje sa používajú na prípravu správ a štatistických prehľadov.

Informácie o obetiach obchodovania s ľuďmi zbierajú okrem polície aj ďalšie organizácie. Tieto organizácie sa zúčastňujú Programu na podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi. Medzi ne patria Slovenské krízové centrum DOTYK (MVO); občianske združenie Prima (MVO); Kultúrne združenie Rómov v Slovenskej republike (MVO); Slovenská katolícka charita; Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM); a Úrad hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (v súvislosti s poskytnutím dočasného alebo trvalého pobytu obetiam).

Operatívne informácie o akejkoľvek trestnej činnosti, vrátane obchodovania s ľuďmi sú zapísané do informačného systému Polygon, ktorý financuje Úrad pre boj proti organizovanej kriminalite Prezídia policajného zboru.

Zozbierané údaje sa raz ročne (bezpečnostná situácia) používajú pri zostavovaní správ a štatistik, alebo podľa potreby; medzi verejné údaje patria aj štatistické údaje.

9.2: Projekty a iniciatívy zberu údajov

Táto časť obsahuje niektoré všeobecné informácie o ďalších iniciatívach zberu údajov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi v súčasnosti v Európe a informácie o medzinárodných organizáciách so zameraním na ustanovenia, ktoré sa týkajú primárneho zberu údajov. Všimnite si prosím, že táto časť neopisuje iniciatívy zberu údajov jednotlivými európskymi vládami s

výnimkou vlády Holandska, kde vznikol nezávislý Úrad národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi a navyše boli vyvinuté metodiky pre zber údajov.¹¹⁷

Úrad holandského národného spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi (BNRM)

Úrad národného spravodajcu v Holandsku, založený v roku 2000, je nezávislý orgán, ktorého úlohou je pomáhať vláde v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Hlavnou úlohou spravodajcu je informovať o charaktere a o rozsahu obchodovania s ľuďmi v Holandsku a o účinku presadzovanej politiky boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Správy obsahujú informácie o príslušných predpisoch a legislatíve, ako aj informácie o prevencii a o vyšetrowaní trestných činov v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi, stíhaním páchatel'ov a o pomoci obetiam. Tiež obsahujú politické odporúčania ktorých cieľom je zlepšenie boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Holandský spravodajca pracuje nezávisle a podáva správy holandskej vláde. Vláda odovzdáva tieto správy parlamentu. Správy spravodajcu sú verejné a možno ich nájsť na jeho webovej stránke. Spravodajca nie je orgánom pre sťažnosti a pri vyšetrowaní trestného činu nemá žiadnu právomoc. Úrad holandského spravodajcu pre obchodovanie s ľuďmi udržiava kontakt a získava informácie od dotknutých osôb, organizácií a úradov pôsobiacich v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi a pri poskytovaní pomoci obetiam obchodovania. Spravodajca a jeho zamestnanci majú prístup k súborom o trestných činoch. Vzhľadom k tomu, že k obchodovaniu s ľuďmi často dochádza za hranicami, má Úrad mnoho kontaktov v zahraničí a spolupracuje s medzinárodnými organizáciami. V roku 2008 vydal BRNM svoju šiestu správu o obchodovaní s ľuďmi v Holandsku. Správy, rovnako ako ďalšie informácie o Úrade holandského národného spravodajcu a o jeho práci je možné nájsť na stránke: <http://english.bnrm.nl/>

EUROPOL

Europol pracuje na tom, aby zlepšil efektívnosť a spoluprácu príslušných orgánov v prevencii a boji proti rôznym formám vážnej medzinárodnej organizovanej kriminality, vrátane obchodovania s ľuďmi. Spolupráca medzi členskými štátmi Európskej únie (EÚ) sa uľahčuje predovšetkým vďaka výmene informácií a poskytovaniu analytickej pomoci v rámci prebiehajúcich vyšetrowaní. Europol uchováva a analyzuje osobné dáta v počítačovom systéme, ktorý má dve časti:

- Informačný systém Europolu (EIS), ktorý poskytuje centrálnu databázu na uloženie informácií, riadiaci počítač sa nachádza na riaditeľstve Europolu v Haagu. Túto databázu zdieľajú oprávnení užívatelia všetkých členských štátov EÚ a je navrhnutý na uloženie

¹¹⁷ Všimnite si prosím rozdiel medzi národným koordinátorom povereným realizáciou vládneho boja proti obchodovaniu s ľuďmi a národným spravodajcom, ktorý je nezávislou inštitúciou, ktorá pripravuje správu pre vládu a verejnosť o obchodovaní s ľuďmi, vrátane vládneho boja proti obchodovaniu s ľuďmi a odporúča riešenia pre politické a praktické programy. Menovanie nezávislého národného spravodajcu sa odporúča v ministerskej deklarácii z Haagu o európskych direktívach pre efektívne opatrenia na prevenciu a boj proti obchodovaniu so ženami za účelom sexuálneho zneužívania - Hague Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation, ktorú podpísali 26. apríla 1997 ministri spravodlivosti členských štátov EU. Na diskusiu o aktuálnom stave národných spravodajcov (a ostatných národných koordinačných mechanizmov) v regióne OBSE si prosím pozrite aj Warnath, S. (2008) Efforts to Combat Trafficking in Human Beings in the OSCE region: Co-ordination and Reporting Mechanisms. 2008 Annual Report of the Special Representative and Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings. Vienna: OBSE, Úrad osobitného zástupcu a koordinátora boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

veľkého objemu informácií v spoľahlivom, užívateľsky priateľskom systéme. Systém podporuje automatickú detekciu možných medzinárodných trestných činov a bezpečné prostredie uľahčuje výmenu utajovaných informácií.

- Pracovné analytické databázy (AWF) sú hlavnou metódou, prostredníctvom ktorej Europol rozširuje analytickú podporu vyšetrovania prostredníctvom zberu a analýzy údajov predložených Europolu. AWF Phoenix, v prevádzke od 28. júna 2007, identifikuje konkrétne štruktúry alebo skupiny súvisiace so zločineckými sieťami, ktoré sú zapojené do všetkých foriem obchodovania s ľuďmi v rámci, do a z Európskej únie (EU). Prostredníctvom tejto činnosti pridáva komponent AWF hodnotu k prebiehajúcim vyšetrovaniam. Zámerom súboru je podporiť, koordinovať a/alebo začať vyšetrovanie v členskom štáte za pomoci inovatívnych analytických nástrojov. Tieto nástroje uľahčujú monitorovanie modelov, ktoré spájajú vyšetrovania v rôznych členských štátoch a ktoré poskytujú presné spravodajské informácie o trestnej činnosti. Počas analýzy činnosti organizovaných zločineckých skupín podieľajúcich sa na obchodovaní s ľuďmi sa robí aj hodnotenie trendov, vývoja a možných hrozieb.

V záujme ochrany týchto informácií načrtáva Dohovor o Europole presnú štruktúru kontroly, dohľadu a zaistenie bezpečnosti údajov a dve vyššie uvedené zložky sú jediným spôsobom uchovávanía osobných údajov. Europol má operatívne dohody s Austráliou, Kanadou, Chorvátskom, Švajčiarskom, USA, Nórskom, Islandom, Eurojustom a Interpolom. Europol tiež má strategické dohody s Albánskom, Bosnou a Hercegovinou, CEPOL, Kolumbiou, Európskou centrálnou bankou, Európskym monitorovacím centrom pre drogy a závislosti, Európskym proti korupčným úradom, bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko (FYROM), agentúrou Frontex, Moldavskom, Ruskom, Srbskom, SitCen, Tureckom a s Európskou komisiou a s Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) a WCO. Ďalšie informácie si prosím pozrite na stránke www.europol.europa.eu alebo kontaktujte linku 0031703025000.

Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), Viedeň

Od septembra 2006 do apríla 2008 vypracoval ICMPD program "Zber údajov a správa informácií" (DCIM) s technickou pomocou Inštitútu NEXUS pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi vo Viedni, ktorý bol predlohou *Príručky pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v JV Európe -- Rozvoj regionálnych kritérií*. Zámerom tohto projektu bolo prispieť k harmonizácii a k zvýšeniu kvality a dôveryhodnosti údajov spojených s obchodovaním s ľuďmi v krajinách JV Európy v oblastiach prevencie, ochrany a trestného stíhania. V projekte vznikli dve národné databázy s údajmi, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi - jedna sa týka údajov o obchodníkoch a o trestnom konaní a druhá údajov zameraných na obeť. 2. fáza projektu DCIM, ktorá sa začala 1. septembra 2008 sa zameriava na rozšírenie nepretržitej technickej pomoci dvanástim zúčastneným inštitúciám z predchádzajúceho projektu. Spája budovanie kapacít relevantných pre prezentáciu, údržbu a analýzu informácií, ktoré sú uložené v databázach so štúdiom medzištátnej výmeny trestných záznamov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi.

Navyše, štyri štáty EÚ - Česká republika, Slovenská republika, Poľsko a Portugalsko - vyjadrili záujem o model DCIM pre ďalšiu podporu ich boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Realizácia projektu DCIM-EU prebieha od mája 2008 do októbra 2009, snaží sa pomenovať tento problém,

pracuje na zlepšení a na dostupnosti spoľahlivých a štandardizovaných údajov s ohľadom tak na obeť obchodovania, ako aj na obchodníkov v týchto štyroch štátoch EÚ. Poznatky získané z realizácie tohto projektu ďalej posilnia snahy zberu údajov na národnej úrovni v krajinách, ktoré sa projektu zúčastňujú a prispievajú k zisteniu ako by mohol zber údajov - o obetiach obchodovania aj o páchateloch - najlepšie prebiehať. Celkovým cieľom projektu je prispieť k zlepšeniu kvality a dôveryhodnosti údajov, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi v štyroch krajinách zapojených do tohto projektu v oblasti prevencie, ochrany a stíhania. Táto príručka, autorizovaná inštitútom NEXUS, je jedným z hlavných výstupov projektu DCIM-EU.

Informácie o údajoch ICMPD pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi je možné nájsť na stránke www.anti-trafficking.net. V prípade ďalších otázok o Programe DCIM v juhovýchodnej Európe kontaktuje prosím Enrico.Ragaglia@icmpd.org. V prípade informácií o projekte DCIM-EU kontaktujte prosím Mariana.Martins@icmpd.org.

Medzinárodná organizácia práce (ILO), Ženeva

V roku 2004 spustila ILO výskumný projekt metodológie pre výpočet globálneho rozsahu nútenej práce a obchodovania s ľuďmi. Výsledky boli uverejnené v roku 2005 v správe generálneho riaditeľa ILO pod názvom "*Globálna aliancia proti nútenej práci*". Podľa predbežných výpočtov minimálne 12,3 miliónov ľudí po celom svete vykonáva nútené práce, z toho 2,4 milióna tvoria obeť obchodovania s ľuďmi. Čísla namierili celosvetovú pozornosť na nalievajúcu potrebu vyvinúť ďalšie spoľahlivé štatistiky na národnej úrovni, s cieľom poskytnúť návod politikom a stanoviť štandardy pre meranie pokroku v čase. Osobitný akčný program ILO pre boj proti nútenej práci (SAP-FL) v súčasnosti začal pracovať na podpore takýchto aktivít na úrovni štátu. Jeho zámerom/cieľom bolo vytvoriť prieskumy špecifické pre každý národný kontext a zároveň udržať metodickú zhodu medzi štúdiami a príslušnými právnymi definíciami. V každej krajine bol národný prieskum prispôbený miestnym súvislostiam. Bola tiež zostavená databáza na použitie údajov o nútenej práci zo sekundárnych prameňov vrátane správ, opisov jednotlivých prípadov, právnych konaní (súdne procesy a rozsudky), národných alebo regionálnych odhadov a štatistík o obetiach alebo páchateloch, ako aj o medzinárodných a národných právnych rámcoch, formách nútenej práce a politických záväzkoch.

Okrem toho, ILO spolupracuje s Európskym spoločenstvom na prieskume *European Delphi Survey - A Practical Exercise in Developing Indicators of Trafficking in Human Beings*. Takzvaná metodológia Delphi¹¹⁸ bola použitá na vytvorenie európskeho konsenzu o súbore funkčných ukazovateľov o obchodovaní dospelých a detí s cieľom sexuálneho vykorisťovania a nútenej práce. Odborníci vykonali dva po sebe idúce elektronické prieskumy medzi mužmi a ženami z celej Európy: prvý prieskum sa uskutočnil v marci 2008 za účelom zberu ukazovateľov a druhý v júli 2008, keď boli respondenti požiadaní, aby ohodnotili ukazovatele z prvej fázy. Výsledkom je

¹¹⁸Metóda Delphi bola vyvinutá v 50. rokoch 20. storočia a od tej doby sa široko používa v sociálnych, zdravotníckych a politických vedách. Cieľom metodológie Delphi je vytvorenie konsenzu medzi skupinami odborníkov prostredníctvom anonymného prieskumu. Experti sú vybraní podľa svojej predpokladanej schopnosti poskytovať presné ukazovatele/premenné na základe svojich odborných skúseností a podrobných znalostí daného problému.

zoznam funkčných ukazovateľov rozdelených¹¹⁹ podľa podmienok uvedených v Palermskom protokole. Tieto ukazovatele sa môžu veľmi ľahko previesť do praktického sprievodcu pre hodnotenie pre akúkoľvek organizáciu, ktorá je v kontakte s predpokladanými obeťami, alebo pri návrhu dotazníkov a prieskumov, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi. Kombinácia rôznych ukazovateľov sa môže použiť pri identifikácii obetí obchodovania. Pre ďalšie informácie navštívte prosím stránku www.ilo.org/forcedlabour alebo kontaktujte forcedlabour@ilo.org

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), Systémy správy dát pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (CTM), Ženeva

V roku 2000 IOM vyvinula a zaviedla štandardizovaný nástroj pre správu dát v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, Modul boja proti obchodovaniu s ľuďmi (CTM), čo je najväčšia globálna databáza základných údajov o obetiach obchodovania. V súčasnosti je CTM nainštalovaný v približne 40 misiách IOM, aj keď údaje o obetiach zadáva viac úradov. Je to najväčšia databáza, ktorá zhromažďuje primárne údaje o viac ako 13 500 (v decembri 2008) zaregistrovaných obetiach viac ako 80 rôznych národností, obchodovaných do viac ako 90 cieľových krajinách. Databáza predstavuje štandardizovaný nástroj pre správu údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý najmä zjednodušuje správu priamej pomoci IOM, presun a reintegračné procesy prostredníctvom centrálne riadeného systému, ktorý tiež zaznamenáva skúsenosť obchodovaných obetí. Štruktúra vychádza z formátu s ním spojených formulárov IOM používaných IOM misiami a partnerskými organizáciami, ktoré sú zapojené do priamej pomoci. Systém obsahuje veľké množstvo informácií kvantitatívneho a aj kvalitatívneho charakteru odvodených z konkrétnych dotazníkov. Tieto dotazníky sa skladajú z formulára Screening Interview Form, ktorý je určený na posúdenie či je daná osoba obeťou obchodovania a preto vhodná pre projekt pomoci IOM a z formulára Assistance Interview Form, ktorý sleduje charakter poskytnutej priamej pomoci spolu so zaznamenaním ďalších podrobností o skúsenosti s obchodovaním.

Hoci bol tento systém pôvodne navrhnutý ako nástroj pre správu programov priamej pomoci v rámci úsilia IOM v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, uchováva cenné primárne údaje získané od obetí, ktorým sa pomohlo, o spoločensko-hospodárskom profile obetí, o profile obchodníkov, o trasách, o spôsoboch vykorisťovania a zneužívania, o charaktere poskytnutej pomoci a o prípadoch opätovného obchodovania. Preto slúži ako informačná banka, z ktorej je možné zostaviť štatistické a podrobné správy. Posilňujú sa tak výskumné možnosti a pochopenie prípadov, procesov, trendov a dôsledkov obchodovania pri súčasnom informovaní aktérov rozvoja programov a opatrení proti obchodovaniu.^{120 121}

¹¹⁹ http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/Factsheetsandbrochures/lang--en/docName--WCMS_105023/index.htm

¹²⁰ V roku 2008 IOM a NEXUS Institute uverejnili správu Trafficking of Men - A trend Less Considered, ktorá čerpala z primárnych údajov 685 obetí, ktoré boli vložené do systému. Pozri Surtees, R. (2008) Trafficking in men, a trend less considered. The case of Ukraine and Belarus. Ženeva: IOM Migration Research Series. V roku 2009 bude IOM pokračovať s Global Human Trafficking Thematic Research Series, s využitím kvantitatívnych ako aj kvalitatívnych údajov z globálnej databázy IOM, druhá správa sa bude týkať problematiky opätovného obchodovania a obchodníkov a organizovanej kriminality.

¹²¹ Okrem toho, 27.-28. mája 2008 IOM usporiadala v Ríme konferenciu, ktorej hlavným cieľom bolo sústrediť sa na výskum obchodovania s ľuďmi vrátane úvahy o silných a slabých stránkach a o metodikách, ktoré je možné zlepšiť. Z tejto konferencie vzišli oficiálne publikácie, v ktorých sú posúdené konkrétne výskumné metódy zberu

Na základe technológie a metodológie osvedčenej v rámci IOM v priebehu posledných ôsmich rokov sa IOM v súčasnosti snaží vypracovať databázu, ktorá by slúžila ako nástroj externej správy prípadov a zberu údajov pre využitie mimovládnyimi organizáciami a vládami. Funkciu databázy by mohla doplniť príručka úradu IOM o priamej pomoci obetiam obchodovania - [The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking](#). ako prostriedok šírenia informácií o skúsenostiach a ponaučeníach. Pozrite si prosím stránku www.iom.int, alebo na adrese CTS-db@iom.int kontaktujte zamestnancov IOM CTD.

Rakúske ministerstvo vnútra (Viedeň) a Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM Viedeň)

Rakúske federálne ministerstvo vnútra v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu vo Viedni zrealizovalo projekt "Vypracovanie usmernení pre zber údajov o obchodovaní s ľuďmi, vrátane porovnateľných ukazovateľov/premenných" s finančnou podporou Európskej komisie, Programu prevencie a boja proti kriminalite 2007. Ciele projektu boli tri:

- vytvoriť potrebný základ pre kvalitnejší zber a porovnanie (rovnako aj zdieľanie) údajov z oblasti obchodovania s ľuďmi;
- posilniť kapacitu príslušných národných inštitúcií pre zber a zdieľanie údajov, a aj prispieť k snahám EÚ zameraným na zber údajov z oblasti obchodovania s ľuďmi;
- podporovať spoluprácu členských krajín EÚ v oblasti zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi.

Multidisciplinárna skupina odborníkov z členských štátov EÚ, európskych agentúr, trestnoprávných orgánov, mimovládnych organizácií, medzinárodných agentúr a výskumných ústavov vypracovala sedemnást' smerníc o zbere, uchovávaní, výmene, analýze a ochrane údajov o obchodovaní s ľuďmi vrátane porovnateľných ukazovateľov/premenných. Ďalšie informácie o tejto téme boli zozbierané počas konferencie expertov - Expert Conference, ktorá sa konala v Európskom parlamente v Bruseli v septembri 2008.

Schválené smernice boli predstavené a rozšírené medzi patričných činiteľov z vlád, národných parlamentov, európskych agentúr, občianskej spoločnosti, medzinárodných organizácií, výskumných ústavov a ostatných v priebehu konferencie ministrov vo Viedni, vo februári 2009. Výsledky tohto projektu by mali viesť k harmonizovanému systému zberu údajov a k výmene údajov v rámci Európskej únie a k vzniku spoľahlivých, aktuálnych a porovnateľných štatistík. Rakúske ministerstvo vnútra chce tieto smernice implementovať spoločne so skupinou rovnako zmýšľajúcich členských štátov EÚ.

údajov. Podrobnejšie informácie o publikáciách a o Rímskej konferencii – pozri: Gozdzia, E. & F. Laczko (2005) Data and research on human trafficking: a global survey. Offprint of the Special Issue of International Migration. Vol 43 (1 / 2) 2005. Metodologicky relevantné dokumenty sú tiež uvedené v časti, ktorá je venovaná odbornej literatúre. V roku 2008 bolo v Káhire zvolané dvojdnové stretnutie pod záštitou iniciatívy OSN UN GIFT na posúdenie súčasného stavu obchodovania s ľuďmi, zhodnotenie nedostatkov vo vedomostiach, zdieľanie inovatívnych metód zberu údajov, ktoré poukázalo na význam hodnotenia a vývoja programov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Tejto akcie sa zúčastnilo 20 výskumníkov z celého sveta a mala za následok vytvorenie tematicky alebo regionálne zameraných podkladov. Každý z týchto dokumentov načrtáva nedostatky súčasných štúdií a priority pre ďalší výskum. Pre ďalšie informácie, kontaktujte prosím RES@iom.int.

Smernice je možné stiahnuť z internetovej stránky IOM Viedeň (www.iomvienna.at). Pre ďalšie informácie o projekte, kontaktujte prosím pána Günther Sablattniga z odboru zahraničných vecí Federálneho ministerstva vnútra, Rakúsko (guenther.sablattnig@bmi.gv.at) alebo pani Eurídice Márquez Sánchez, IOM Viedeň (emarquez@iom.int).

Pozorovateľské a dokumentačné stredisko (*Osservatorio Tratta*), Taliansko

Pozorovateľské a dokumentačné centrum obchodovania s ľuďmi bolo založené v Taliansku v roku 2005 v rámci projektu EU Equal a vo svojej činnosti pokračuje aj naďalej. Hlavným cieľom je ponúkať nové zručnosti a nástroje odborníkom, ktorí pracujú v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a navrhnúť a realizovať mechanizmy koordinácie medzi rôznymi agentúrami boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej a medzinárodnej úrovni s cieľom pozitívne ovplyvniť systémy vyšetrovania, intervencie, monitorovania a networkingu.

Od svojho vzniku stredisko *Osservatorio Tratta*:

- vyvinulo nástroje na štúdium, zber a spracovanie údajov o obchodovaní s ľuďmi, najmä so zreteľom na vytvorenie stáleho monitorovacieho systému pre obchodovanie s ľuďmi;
- získalo komplexné znalosti o rôznych formách obchodovania vrátane kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska; profily a životné návyky obchodovaných osôb; o národnej, európskej a medzinárodnej legislatíve; o súčasnej intervenčnej politike; a o hodnotiacich nástrojoch, ktoré sa používajú na posúdenie iniciatív v rámci boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- identifikovalo, analyzovalo a overilo modely sociálnych intervencií realizovaných v sektore boja proti obchodovaniu s ľuďmi, so zreteľom na ich rozvoj, výmenu a prenosnosť;
- analyzovalo inovatívne, aj keď ešte oficiálne neuznané, odborné profily a úlohy a osnovy ich vzdelávania;
- vytvorilo systém tvorby modelov intervencie, vytvárania sietí, hodnotenia a učebné osnovy pre všetkých odborníkov, ktorí sa venujú oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- rozvinulo systémy informácií, výmeny a operatívnej spolupráce na projektoch a službách v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej a nadnárodnej úrovni s cieľom optimalizovať a diverzifikovať dostupné zdroje;
- založilo Centrum technickej pomoci pre vývoj programov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, projektov, intervencií a opatrení horizontálneho a vertikálneho hlavného prúdu.

Pod vedením asociácie - Associazione On the Road realizuje stredisko *Osservatorio Tratta* rozmanité partnerstvá so súkromnými a verejnými agentúrami s rozsiahlymi skúsenosťami v poskytovaní služieb priamo obetiam obchodovania s ľuďmi alebo so štúdiom tohto fenoménu: Azienda Ulss 16 of Padova, CENSIS, Cnca, Benátky, Odbor sociálnych vied -- Univerzita Turín, Irecoop Veneto (Regionálny inštitút pre vzdelávanie a kooperačné štúdie), IRS (Sociálny výskumný ústav), Nova (Národné konzorcium pre sociálnu obnovu), Pisa, Save the Children Italia Onlus. Podrobnejšie informácie, pozrite si stránku: www.osservatoriotratta.it. Webové stránky sú navrhnuté tak, aby prispeli k zlepšeniu nástrojov a metód, analýz a zásahov pri

obchodovaní s ľudmi alebo kontaktujte Pozorovateľské stredisko e-mailom: info@osservatoriotratta.it.

Úrad osobitného zástupcu a koordinátora boja proti obchodovaniu s ľudmi, OBSE

Úrad osobitného zástupcu a koordinátora pre boj proti obchodovaniu s ľudmi podporuje rozvoj a implementáciu politiky boja proti obchodovaniu s ľudmi v štátoch OBSE. Medzi úlohy tohto úradu patrí spolupráca s národnými spravodajcami alebo s inými národnými ekvivalentnými mechanizmami, ktoré sú etablované v zúčastnených štátoch pre koordináciu a monitorovanie aktivít štátnych inštitúcií v boji proti obchodovaniu s ľudmi. To je v súlade s akčným plánom OBSE, ktorý odporúča, aby zúčastnené štáty "zvážili vymenovanie národných spravodajcov alebo iných mechanizmov pre monitorovanie aktivít boja proti obchodovaniu s ľudmi a realizáciu národných právnych predpisov". Za týmto účelom zorganizovalo OBSE 21. mája 2007 konferenciu s názvom "Národné monitorovacie a spravodajské mechanizmy, ktoré sa týkajú obchodovania s ľudmi: Úloha národných spravodajcov", ktorá skúmala problémy zberu a analýzy informácií, ktoré sa týkajú národných mechanizmov. Okrem toho, 22. a 23. septembra Úrad usporiadal vo Viedni "Následný technický seminár k 6. Aliancii boja proti obchodovaniu s ľudmi konferencie o národných spravodajcoch a ekvivalentných mechanizmoch". Technický seminár zameraný na prácu národných spravodajcov a ekvivalentné mechanizmy založené na existujúcich postupoch medzi zúčastnenými štátmi bol rozšírený o nasledujúce prvky: získavanie a analýza informácií, poskytovanie odporúčaní vlád, úloha mechanizmu ako kontrolného orgánu a hodnotiteľ (v prípade, že sa hodí), a akékoľvek špecifické problémy súvisiace s touto činnosťou (napr. problémy s podávaním správ o obchodovaní s deťmi, o obchodovaní na účely sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce, odnímania orgánov, prístup k údajom, ďalšie systémové problémy, atď.). Hlavným cieľom bolo zhromaždiť odborné názory a skúsenosti, ako aj posilniť dialóg a výmenu informácií medzi zástupcami vlád, s cieľom pomáhať zainteresovaným štátom zaviesť alebo posilniť tento mechanizmus v súlade s akčným plánom OBSE a Rozhodnutím MC č 14/06 z Bruselu, o posilnení úsilia v boji proti obchodovaniu s ľudmi. Úrad pokračuje v práci na problémoch národných spravodajských mechanizmov, vrátane národných spravodajcov a v roku 2008 vypracoval štúdiu o národnom spolufinancovaní a nahlasovacích mechanizmoch v rámci OBSE: Koordinačné a spravodajské mechanizmy. Výročná správa osobitného zástupcu a koordinátora boja proti obchodovaniu s ľudmi za rok 2008. Viac informácií nájdete na www.osce.org/cthb.

Regionálny clearingový bod (RCP) programu pre juhovýchodnú Európu

RCP bol zriadený v rámci pracovnej skupiny pre obchodovanie s ľudmi Paktu stability - Stability Pact Task Force in Trafficking in Persons v roku 2002 s cieľom zabezpečiť štandardizované regionálne údaje o obchodovaní a o pomoci obetiam, za účelom podpory ďalšieho rozvoja pomoci obetiam v celej juhovýchodnej Európe. RCP, ktorý otvoril svoju kanceláriu v Belehrade v júli 2002, pôvodne riadili IOM a ICMC v rokoch 2002-2003 a následne IOM v rokoch 2004-2005. Celkovým cieľom tohto programu RCP je prispieť k zlepšeniu porozumenia fenoménu obchodovania s ľudmi v oblasti juhovýchodnej Európy, s osobitným dôrazom na potreby a skúsenosti obetí obchodovania s ľudmi. Prvá správa RCP, publikovaná v roku 2003, poskytla vecný prehľad o počte obetí, ktorým bola ponúknutá pomoc, v jednotlivých krajinách juhovýchodnej Európy, rovnako ako súčasné možnosti každej krajiny a prebiehajúce akcie na podporu obetí. Druhá výročná správa RCP, publikovaná v roku 2005, obsahovala aktualizované

informácie uvedené v prvej správe a bola rozšírená o časť venovanú profilom obetí, skúmala faktory, ktoré prispievajú k obchodovaniu s ľuďmi. Rovnako tak je dôležité, že správa poskytuje prehľad o pomoci obetiam v jednotlivých krajinách juhovýchodnej Európy. V júni 2005 sa kancelária RCP v Belehrade presťahovala do Viedne, kde sa spojila s inštitútom NEXUS Institute. Pre podrobnosti o výskume RCP si pozrite prosím nižšie uvedené zdroje. Správy RCP pozri: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/cache/offonce/pid/1674?entryId=10375> a <http://www.iom.int/jahia/Jahia/cache/offonce/pid/1674?entryId=10161>.

MONTRASEC

Ide o spoločnú iniciatívu Európskej komisie, Medzinárodného inštitútu pre výskum a trestnú politiku (IRCP) na Univerzite v Gente a strediska Transcrime Research Centre založeného na Univerzite v Trente a na Univerzite svätého srdca v Miláne. V nadväznosti na predchádzajúcu iniciatívu SIMASECT sa projekt zameriava na rozvoj schopností zhromažďovať údaje a identifikovať kľúčové ukazovatele, ktoré súvisia s obchodovaním s ľuďmi a s nezvestnými a sexuálne vykorisťovanými deťmi. Hlavným cieľom je vytvoriť rámec, ktorý umožní zber a analýzu štandardizovaných a integrovaných štatistických informácií v celej Európskej únii. Z metodického hľadiska sú takáto európska matica a plán zberu nevyhnutné, pokiaľ sa jedná o centralizované, koherentné a vedecky spoľahlivé mapovanie zberu údajov v národných kontaktných miestach, na úrovni členských štátov. Táto metodika by tiež mala umožniť skutočné sledovanie daného fenoménu a následnú tvorbu politiky založenú na dôkazoch o nezvestných a sexuálne zneužívaných deťoch a o obchodovaní s ľuďmi ako na úrovni členských štátov, tak aj na úrovni Európskej únie.

Projekt MONTRASEC má dva špecifické ciele: po prvé vyvinúť a poskytnúť hotovú a štatisticky zodpovednú IT-platformu, ktorá vychádza zo šablón rozvinutých v projekte Siamsect, a ktorá bude združovať rozdielne, roztrúsené a čiastočné údaje o príslušných partneroch integrovaného mechanizmu zberu údajov. Boli vytvorené tri šablóny: "obchodovanie s ľuďmi", "sexuálne vykorisťovanie detí" a "nezvestné deti". Šablóny môžu použiť operačné agentúry v oblasti analýz špecifických podrobností a trendov na úrovni miestnej, národnej alebo na úrovni EÚ. Táto platforma umožní presný pohľad na fenomén obchodovania s ľuďmi a na nezvestných a na sexuálne vykorisťovanie detí; za druhé umožňuje porovnávať správy Národných spravodajcov. Pre viac informácií kontaktujte prosím Neila Paterson, Institute for International Research on Criminal Policy na univerzite v Gente v Belgicku. E-mail. Neil.Paterson @ UGent.be

Program nadnárodného postupu proti obchodovaniu s deťmi (TACT), Terre des hommes (Tdh)

Tdh pracuje na tvorbe nadnárodných databáz v regióne strednej a východnej Európy. Prvá databáza (stále v procese tvorby) predstavuje regionálnu databázu dostupnú pre delegácie v Albánsku, Rumunsku, Kosove a Moldavsku a snaží sa identifikovať otázky obchodovania s deťmi a ochrany detí. Viac informácií o Regionálnom projekte ochrany detí Terre des hommes' môžete získať od Vincenta Tournecuillert – Email: vincent.tournecuillert@tdh.ch

Druhá databáza bola vytvorená špecificky pre účely Terre des hommes v Albánsku v rámci Projektu Nadnárodného postupu proti obchodovaniu s deťmi (TACT). TACT je komplexný a koordinovaný projekt pre boj proti obchodovaniu s deťmi v Albánsku. Projekt vychádza zo stratégie sledovania fenomény vo všetkých jeho štádiách a navrhuje sústredené kroky v oblasti

prevencie, ochrany, asistovaného dobrovoľného návratu, reintegrácie a koordinácie. Project TACT sa realizuje v troch krajinách: Albánsko, Grécko a Kosovo. V Rumunsku a Moldavsku bol vytvorený a zavedený modelový postup. Databáza TACT je systém pre správu prípadov medzi krajinami. Na základe skúseností TACT v Albánsku, vytvorila Tdh podobný nástroj pre TACT Moldavsko. Tento nový nástroj na správu prípadov by mal byť spustený ku koncu tohto roka. Bude sa týkať intervencií na úrovni spoločnosti, obchodovania s deťmi a nadnárodných aktivít.

Viac informácií o projekte TACT získate od Thierry Agagliate – Email: thierry.agagliate@tdh.ch alebo na internetovej adrese: tdh-childprotection.org

Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC)

Na zber údajov využíva úrad UNODC regionálne kancelárie po celom svete a tento zber riadi centrála UNODC vo Viedni. Počas 9 mesiacov proaktívneho zberu údajov boli zozbierané údaje o 155 krajinách a územiach s ohľadom na obdobie 2003 - 2007.

Výskum sa zamerá na tri nasledujúce tematické okruhy:

- informácie o legislatívnych a administratívnych rámcoch, vrátane zákonov proti obchodovaniu s ľuďmi; prítomnosť špeciálnych donucovacích prostriedkov so zreteľom na obchodovanie s ľuďmi; a existencia národných akčných plánov, ktoré sa zaoberajú problémom obchodovania s ľuďmi;
- údaje orgánov činných v trestnom konaní, vrátane počtu vyšetrovaní, uväznení, stíhaní a odsúdení, a profily páchatel'ov;
- informácie o obetiach, vrátane počtu obetí rozpoznaných štátnymi orgánmi a poskytovateľmi služieb; a o počte obetí cudzej štátnej príslušnosti, ktoré sa vrátili do svojich krajín, rovnako ako aj profily obetí.

Tento zber údajov vyústil do najväčšieho existujúceho súboru dát o obchodovaní s ľuďmi, ktorý obsahuje viac ako 50 000 záznamov o obetiach, ktoré boli úradmi oficiálne rozpoznané v rokoch 2003 až 2007, po celom svete. Ďalšie zhromaždené informácie sa týkajú páchatel'ov a ich profilov.

UNODC-UN.GIFT *Globálna správa o obchodovaní s ľuďmi*, ktorá je výsledkom tohto zberu údajov, opisuje trendy, modely a toky obchodovania v týchto 155 krajinách a územiach na základe skutočných prípadov obchodovania. Časom sa očakáva, že opakovaný zber týchto údajov umožní sledovať svetové trendy, vzorce a toky v obchodovaní s ľuďmi.

Pre viac informácií, pozrite stránku www.unodc.org, alebo kontaktujte fabrizio.sarrica@unodc.org.

9.3: Referencie a dodatočné zdroje

Nasleduje niekoľko publikácií, ktoré sa zaoberajú otázkou zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi. Pri vykonávaní výskumu a zbere údajov používajú rôzne metodiky a/alebo sa zaoberajú niektorými metodickými problémami výskumu boja proti obchodovaniu a získavania údajov. Tento zoznam nie je v žiadnom prípade vyčerpávajúci a je určený ako východiskový bod pri hodnotení relevantných zdrojov a metodík pri zbere údajov a výskumu.

Alexandru, M. a S. Lazaroiu (2003) *Who is the Next Victim? Vulnerability of Young Romanian Women to Trafficking in Human Beings*. Bucharest, Romania: IOM. Pozri:

<http://www.iom.hu/PDFs/Who%20is%20the%20Next%20Victim%20-%20Vulnerability%20of%20Young%20Romanian%20Women%20to%20THB.pdf>

Andrees, B. & M. van der Linden (2005) 'Designing Trafficking Research from a Labour Market Perspective: The ILO Experience'. *International Migration, special issue on data research on human trafficking, a global survey*. 43(1/2).

Belser, P., de Cock, M. a F. Mehran (2005) *ILO Minimum Estimate of Forced Labour in the World*. Ženeva: ILO. Pozri:

http://www.ilo.org/dyn/declaris/DECLARATIONWEB.DOWNLOAD_BLOB?Var_DocumentID=5073, alebo http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/lang--en/docName--WCMS_081913/PDF.

Belser, P., Danailova-Trainor, G. & B. Kutnick (2007) *Methodologies for global and national estimation of human trafficking victims: current and future approaches*. Ženeva: ILO - ILO, SAP-FL. Pozri: http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/lang--en/docName--WCMS_081989/PDF.

Bernard, R.H. (2006) *Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches*. NY, Toronto & Oxford: Altamira Press

Brennan, D. (2005) 'Methodological Challenges in Research with Trafficked Persons: Tales from the Field'. *International Migration*. 43(1/2).

Brunovskis, A & R. Surtees (2009) *Untold stories: biases and selection effects in qualitative human trafficking research*. Fafo (Oslo) a Institut NEXUS (Viedeň & Washington).

Brunovskis, A & R. Surtees (2007) *Leaving the past behind: when victims of trafficking decline assistance*. Institut Fafo (Oslo) & Institut NEXUS (Viedeň). Pozri: www.fafo.no/pub/rapp/20040/20040.pdf.

Brunovskis, A & G. Tyldum (2005) 'Describing the unobserved: methodological challenges in empirical studies on human trafficking'. *International Migration*. 43(1/2): 17-34.

Brunovskis, A. a G. Tyldum (2004) *Crossing Borders: an Empirical Study of Transnational Prostitution and Trafficking in Human Beings*. Fafo, Zpráva 426: Oslo, Norsko.

Craggs, S. & R. Surtees (2009) *Where do we stand? Methodological issues in trafficking research and data collection*. IOM (Ženeva) a Institut NEXUS (Viedeň & Washington).

Cwikel, J. a Hoban, E. (2005) "Trafficked Women Working in the Sex Industry: Study Design, Ethics and Methodology", *Journal of Sex Research*, 42, (4), 306-16.

de Cock, M. (2007) *Directions for national and international data collection on Forced Labour*. Ženeva: ILO, SAP-FL. Pozri:

http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/lang--en/docName--WCMS_081986/PDF.

Fafo (2004) *Manual for Rapid Assessment: Trafficking in Children for Labour and Sexual Exploitation in the Balkans and Ukraine*. Ženeva: ILO-IPEC.

GAO (2006) *Better Data, Strategy and Reporting Needed to Enhance US Anti-trafficking Efforts Abroad*. Report to the Chairman, Committee on the Judiciary and the Chairman, Committee on International Relations, House of Representatives. Washington, DC: United States Government Accountability Office. Pozri: <http://www.gao.gov/new.items/d06825.pdf>.

Gozdziak, E. & M. Bump (2008) *Data and research on human trafficking: Bibliography of research based literature*. Washington, DC: Institute for the Study of International Migration, Walsh School of Foreign Service, Georgetown University. Pozri: http://isim.georgetown.edu/Publications/ElzPubs/NIJ_BIB_FINAL_REPORT-1.pdf.

Gozdziak, E. & F. Laczko (2005) *Data and research on human trafficking: a global survey. Offprint of the Special Issue of International Migration*. Vol. 43 (1/2) 2005.

Gramegna, M. & F. Laczko (2003) '[Developing Better Indicators/variables of Human Trafficking](http://www.watsoninstitute.org/bjwa/archive/10.1/SexTrafficking/Laczko.pdf)'. Brown Journal of World Affairs. Vol. X, Issue 1. Pozri: <http://www.watsoninstitute.org/bjwa/archive/10.1/SexTrafficking/Laczko.pdf>.

Hunzinger, L. & P. Sumner-Coffey (2003) *First Annual Report on Victims of Trafficking in Southeastern Europe*. Belehrad: RCP, IOM, ICMC & SPTF. Pozri: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/cache/offonce/pid/1674?entryId=10375>.

ICPSR (2005) *Guide to Social Science data preparation and archiving*. Michigan: ICPSR

IOM (2008) *IOM Data Protection Principles, Instruction 138*. Ženeva: IOM..

IOM & Ministerstvo vnútra Rakúska (2008) "Development of Guidelines for the Collection of Data on Trafficking in Human Beings, including Comparable Indicators/variables" Viedeň: IOM & Rakouské Ministerstvo vnútra (Mol). Pozri: www.iomvienna.at

IOM (2007) *Asean and Trafficking in Persons: Using data as a tool to combat human trafficking*. Ženeva: IOM. Pozri:

http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/books/lowres%20asean%20report-complete.pdf

Kelly, L. (2005) "‘You can Find Anything you Want’: Research on Human Trafficking in Europe in the twenty-first century". *International Migration, special issue on data research on human trafficking, a global survey*. 43(1/2).

Kelly, L. (2002) *Journeys of Jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe*. IOM: Ženeva. Pozri:

http://www.old.iom.int/documents/publication/en/mrs_11_2002.pdf

Laws, S. (2002) *Research for Development, A Practical Guide*. UK: Sage Publications Ltd.

Lewis-Beck, M. (1995); *Data Analysis: an Introduction*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

Machado, P., Penedo, R. & F. Pesce (2007) *From data collection to monitoring systems: Analysis and proposals*, AA.VV, Headway. *Improving Social Intervention Systems for Victims of Trafficking*. Noktus, Warsaw.

NRM (2008) *Trafficking in Human Beings, Supplementary figures. Sixth Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

Ministerstvo vnitra České republiky (2009) *2008 Status Report on Trafficking in Human Beings in the Czech Republic*. Pozri: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-982041.aspx>

NRM (2007) *Trafficking in Human Beings, Fifth Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

NRM (2005) *Trafficking in Human Beings, Supplementary figures. Fourth Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

NRM (2005) *Trafficking in Human Beings, Third Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

NRM (2003) *Trafficking in Human Beings, Supplementary figures. Second Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

NRM (2002) *Trafficking in Human Beings. First Report of the Dutch National Rapporteur*. Pozri: <http://english.bnrm.nl/>

Pedersen, J. (2004) *What should we know about children in armed conflict, and how should we go about knowing it?* Oslo, Norsk: Fafo Institute. Pozri: <http://programs.ssrc.org/children/publications/Pedersen-web.pdf>.

Redman, T. C. (2004); 'Data: An Unfolding Quality Disaster'. *DM Review Magazine*. srpen.

Rende Taylor, L. (2008) *Guide to ethics and human rights in counter trafficking. Ethical Standards for counter-trafficking research and programming*. Bangkok: UNIAP.

Surtees, R. (2008) "Trafficked men, unwilling victims," *St. Antony's International Review (STAIR). Special issue: the politics of human trafficking*. 4(1): 16-36.

Surtees, R. (2008) *Trafficking in men, a trend less considered. The case of Ukraine and Belarus*. Ženeva: IOM Migration Research Series. Pozri: www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/serial_publications/MRS-36.pdf

Surtees, R. (2008) "Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the Other Side of Human Trafficking". *European Journal of Criminology*. 5(1): 39-68.

Surtees, R. (2007) *Handbook on anti-trafficking data collection in South Eastern Europe: developing regional criteria*. Viedeň: ICMPD. Pozri: <http://www.anti-trafficking.net/>

Surtees, R. (2007) *Trafficking victims in South Eastern Europe – what we know and what we need to know*. Paper presented at 'Human Trafficking Conference', Centre for Information and Research on Organised Crime (CIROC), Amsterdam, Holland, October 31, 2007.

Surtees, R. (2007) *Listening to victims: experiences of identification, return and assistance in SEE*. Viedeň, Rakúsko: ICMPD. Pozri: <http://www.anti-trafficking.net/>

Surtees, R (2005) *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe*. Ženeva: IOM. Pozri: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/cache/offonce/pid/1674?entryId=10161>

Surtees, R. (2003) *Documenting; Trafficking in Indonesian Women and Children: a Research Manual*. Indonesia: ICMC, ACILS & USAID.

United Nation (Spojené národy)(2002) *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Trafficking*. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights to the Economic and Social Council. Pozri: [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument).

UNICEF & UNMIK (2005) *Let's Talk: Developing Effective Communication with Child Victims of Abuse and Human Trafficking*. Priština, Kosovo: UNMIK & UNICEF.

UNODC (2008) *Global Report on Trafficking in Persons Report*. Viedeň: UNODC. Pozri: <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/global-report-on-trafficking-in-persons.html>

UNODC (2006) *Trafficking in Persons: Global Patterns*. Viedeň: UNODC. Pozri: http://www.unodc.org/unodc/trafficking_persons_report_2006-04.html

Vermeulen, G. a kol. (2006) *The Siamsect files: Standardised templates and blueprints for EU wide collection of statistical information and analysis on missing and sexually exploited children and trafficking in human beings*. Antverpy: EC, IRCP a Transcrime.

Wand, Y. a Wang, R. (1996) 'Anchoring Data Quality Dimensions in Ontological Foundations', *Communications of the ACM*, November, 86-95

Warnath, S. (2008) *Efforts to Combat Trafficking in Human Beings in the OSCE region: Co-ordination and Reporting Mechanisms. 2008 Annual Report of the Special Representative and Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings*. Viedeň: OSCE, Office of the Special Representative and Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings.

WHO (2003) *Ethical and safety recommendations for interviewing trafficked women*. Ženeva: WHO.

WHO (2005) *Mental Health Information Systems*. Geneva: World Health Organization. Pozri: http://www.who.int/mental_health/policy/mnh_info_sys.pdf

Zimmerman, C., & C. Watts (2006) *Stolen Smiles: the physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked to Europe*. Londýn, Veľká Británia: London School of Hygiene and Tropical Medicine.
Pozri: www.lshtm.ac.uk/hpu/docs/StolenSmiles.pdf

ODKAZY

www.national-rapporteurs.eu

Počas slovenského predsedníctva v Rade Európy bola vytvorená webová stránka národných spravodajcov EÚ alebo zodpovedajúcich mechanizmov s cieľom poskytovať informácie o kanceláriách národných spravodajcov alebo vhodných mechanizmov na území EÚ. Na tejto stránke sú k dispozícii národné správy, akčné plány a výskumy.

Časť 10: Prílohy

122

Obsah

Príloha 1: Glosár - Štandardizované definície a terminológia

Príloha 2: Vzor memoranda o porozumení pre zber údajov o obetiach

Príloha 3: Vzor memoranda o porozumení pre zber údajov o obchodníkoch

Príloha 4: Vzor informovaného súhlasu so spracovaním osobných údajov

Príloha 5: Vzor zmluvy o utajení pre zamestnancov databáz

Príloha 6: Korelačná tabuľka o ochrane osobných údajov v národných legislatívach

Príloha 7: Vybrané ustanovenia zo Zákona č. 40/2009 zb. Trestného zákonníka Českej republiky

¹²²Prílohy pôvodne pripravil NEXUS Institute v súvislosti s projektom ICMPD/DCIM. Pozri Surtees, R. (2007) Handbook on anti-trafficking data collection in SE Europe: developing regional criteria (Príručka pre zber údajov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi) Viedeň ICMPD. Uvádzané právne materiály - menovite memorandum o porozumení, dohodu o utajenie - pripravil Jean Lanoue, hlavný právny poradca ICMPD, Viedeň pre projekty DCIM a EUDCIM-EUDCIM-EU

Príloha 1: Glosár – Štandardizované definície a terminológia

123

Výraz	Definícia
Analýza údajov	Akt transformácie údajov za účelom získania užitočných informácií a záverov
Čistenie údajov	Akt odhaľovanie alebo opravy (alebo vymazania) poškodených alebo nesprávnych záznamov zo súboru dát.
Databáza	Spravidla ide o súbor v počítači alebo niekoľko súborov s informáciami alebo o určitom predmete alebo predmetoch zoradených podľa súborov údajov a upravených podľa daného usporiadania.
Dieťa	Osoba mladšia ako 18 rokov (uvádzaná aj ako "mladistvý").
Donútenie	Donútiť niekoho iného, aby konal pod hrozbou sily, alebo pod hrozbou ublíženia na zdraví.
Dôkaz	Svedectvo, alebo predmet predložený na dokázanie skutočnosti.
Fyzické týranie	Fyzická sila alebo násilie, ktoré vedie k poraneniu, spôsobeniu bolesti, alebo k ublíženiu na zdraví. Patrí sem útok, použitie násillia alebo nevhodný nátlak.
Identifikovaná obeť	Osoby, ktoré boli identifikované ako obeť obchodovania v súvislosti s formálnymi, alebo neformálnymi identifikačnými mechanizmami v danej krajine.
Internet	Systém prepojených počítačových sietí – v celosvetovom rozsahu, ktorý umožňuje dátové komunikačné služby, napr. vzdialené prihlásenie, prenos informácií, e-mail a diskusné skupiny.
Klamanie	Uviesť inú osobu do omylu.
Kontrola kvality	Proces prijímania opatrení k zabezpečeniu kvality údajov v súlade s normami stanovenými pre systém.
Kvalita údajov	Odkazuje na stupeň dokonalosti spracovaných údajov vo vzťahu k vykresleniu skutočného fenoménu, alebo v našom prípade obchodovaniu s ľuďmi. Je to merítka hodnoty, ktorú informácia poskytuje užívateľovi tejto informácie.
Medzinárodný referenčný mechanizmus	Týka sa mechanizmov a systémov navrhnutých pre komplexnú pomoc a medzinárodnú pomoc a podporu obetiam obchodovania. Medzinárodné referenčné mechanizmy prepájajú celý proces od počiatkovej identifikácie, cez návrat a pomoc medzi tranzitnými krajinami, krajinami pôvodu a cieľovými krajinami, a patrí sem aj spolupráca medzi rôznymi vládnymi inštitúciami a mimovládnyimi činiteľmi. Môže sa to týkať jedného, alebo všetkých zmiených krokov v priebehu konania.

¹²³Tu použité definície boli čerpané z rôznych prameňov: Bernard, RH (2006) Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches (Výkumné metódy antropológie: kvalitatívne a kvantitatívne prístupy). NY, Toronto & Oxford: Altamira Press; Surtees, R. (2007) Listening to victims: experiences of identification, return and assistance in SEE (Načúvanie obetiam: skúsenosti s identifikáciou, návratom a pomocou v JV Európe). ICMPD: Viedeň; Surtees, R. (2005) Second annual report on victims of trafficking in SE Europe (Druhá výročná správa o obetiach obchodovania v JV Európe). Belgrade: IOM & RCP; Surtees, R. & M. Widjaja (2003) 'Glossary of trafficking terms' (Glosár výrazov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi), In R. Rosenberg (ed.) Trafficking of Women and Children in Indonesia. Jakarta, Indonesia (Obchodovanie so ženami deťmi v Indonézi. Džakarta, Indonézia): ICMC, ACILS & USAID.

Migrovať	Presúvať sa z jedného miesta na druhé. Môže sa to týkať pohybu v rámci vlastnej krajiny (do iného mesta, alebo kraja), alebo do inej krajiny.
Mladistvý	Osoby mladšie ako 18 rokov (uvádzané aj ako "dieťa").
Nahlásená obeť obchodovania	Obeť identifikovaná, alebo nahlásená mimovládnu organizáciou ako obeť obchodovania bez potvrdenia orgánov činných v trestnom konaní. Pozri aj Rozpoznaná obeť obchodovania.
Najímateľ	Fyzická osoba zapojená do verbovania obetí obchodovania s ľuďmi a to možnou ponukou práce, štúdia, alebo sobáša.
Napadnutie	Hrozba, alebo pokus o iné napadnutie, či už úspešné, alebo nie, za predpokladu, že cieľ má pocit ohrozenia. Útočník musí byť spôsobilý uskutočniť útok.
Národný referenčný mechanizmus	Týka sa mechanizmov na národnej úrovni so zámerom identifikovať, navrátiť a pomôcť obetiam obchodovania s ľuďmi. Dochádza k nemu v tranzitných krajinách, cieľových krajinách a v krajinách pôvodu a vzťahuje sa k celému procesu na národnej úrovni počínajúc identifikáciou a končiac pomocou a ochranou vrátane spolupráce medzi rôznymi vládnymi inštitúciami a nevládnymi činiteľmi. Môže sa týkať jedného, alebo všetkých zmienených krokov.
Násilie	Donútenie inej osoby aby jednala proti svojej vôli.
Návrat	Navrátiť sa do krajiny a/alebo do spoločenstva pôvodu. V rámci boja proti obchodovaniu s ľuďmi sa návrat týka nie len fyzickej prepravy obeť ale aj mechanizmu, ktorý má zaistiť, že návrat prebehne bezpečne a dôstojne.
Občianske žaloby	Žaloby spojené s občiansko-právnym konaním a nie trestným stíhaním.
Obeť obchodovania	Osoby uznané za obeť obchodovania sú osoby v súlade s Článkom 3 Protokolu Spojených národov o národnej legislatíve pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v krajine a ako obeť obchodovania sú právne identifikované príslušnými orgánmi.
Obchodník	Osoba, ktorá sa podieľa na obchodovaní s ľuďmi za akýmkoľvek účelom vykorisťovania.
Obchodovanie s ľuďmi	Verbovanie, preprava, transfer, prechovávanie, alebo preberanie osôb pomocou násilia, alebo za použitia sily, alebo iných foriem nátlaku, únosom, podvodom, klamstvom, zneužitím právomocí, alebo z pozície zraniteľnosti, alebo dávanie či prijímanie platieb, alebo výhod za účelom dosiahnutia súhlasu osoby, ktorá má kontrolu nad inou osobou za účelom jej vykorisťovania. Vykorisťovanie môže zahŕňať, prinajmenšom, vykorisťovanie formou prostitúcie iných osôb, alebo inými formami sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce, alebo služieb, otroctva, alebo praktík pripomínajúcich otroctvo, nevoľníctvo, alebo odnímanie orgánov.
Obžaloba z trestného činu	Obvinenie spojené s trestným konaním – napr. obchodovanie s ľuďmi – a nie s občiansko-právnym konaním.
Ochrana svedkov	Rozsah bezpečnostných opatrení k zaisteniu bezpečnosti svedkov v priebehu súdneho konania. Ochrana svedkov sa môže ponúknuť pred/v priebehu a po ukončení súdneho konania a môže zahŕňať akúkoľvek jednorazovú ochranu, alebo kombináciu opatrení, ktorá smerujú k zaisteniu bezpečnosti a ochrany svedka a jeho rodiny.
Odhalená obeť obchodovania	"Odhalená" obeť obchodovania - chápe sa tým osoba, ktorá bola odhalená ako obchodovaná (a preto sa predpokladá, že je obeťou obchodovania), ale ktorej status je stále predmetom šetrení/vyšetrovania.

	Pozrite si aj Obeť obchodovania.
Hodnota	Týka sa možného vstupu v jednotlivých poliach databázy.
Podozrivý	Osoba, ktorú orgány presadzovania práva pokladajú za najpravdepodobnejšieho páchatela vyšetrovaného trestného činu.
Pomoc	Opatrenia prijaté mimovládny, vládny, medzinárodnými a inými príslušnými organizáciami za účelom poskytnutia fyzického, psychického, sociálneho a právneho návratu do pôvodného stavu obetí obchodovania ako je to popísané, ale nielen, v Článku 6 Protokolu Spojených národov. Môže sa jednať o pomoc v rozsahu jednej služby (napr. doprava do krajiny pôvodu) alebo niekoľkých služieb vrátane ubytovania, lekárskeho, psychosociálnych, právnych, odborných služieb a vzdelania.
Poškodená strana	Český Trestní zákonník v súlade sa zákonom č. 141/1961 Sb. §43 (1) uvádza – poškodená strana je osoba (ako fyzická tak právnická), ktorej bolo ublížené, alebo urobená/spôsobená materiálna škoda trestným činom. V Portugalsku sa táto definícia týka osoby, ktorej bolo ublížené na tele, spôsobená materiálna, morálna, alebo iná ujma, alebo ktorej práva a sloboda chránená zákonom bola poškodená, alebo ohrozená trestným činom.
Poskytovatelia služieb	Organizácie, ktoré poskytujú jednu, alebo viac zo služieb potrebných a poskytovaných obetiam obchodovania s ľuďmi. Patrí som ubytovanie, lekárska starostlivosť, právna pomoc, psychologická pomoc, pomoc pri návrate, odborné školenia, pomoc pri vzdelávaní, rodinnej mediácii, monitorovanie prípadu a pomoc pri reintegrácii.
Prepravca	Osoba zodpovedná za prepravu obchodovaných obetí.
Zatýkač	Súdny príkaz zadržať a zatknúť osobu obvinenú z trestného činu.
Psychologické týranie	Akékoľvek chovanie, verbálne, alebo neverbálne, ktoré má negatívne dopady na telesnú i duševnú pohodu iných ľudí. Psychologické týranie môže mať formu zavražďovania, ovládania prostredníctvom strachu a/alebo útlaku.
Reintegrácia	Reintegrácia je zameraná na opätovné zmierenie sa dotýčnej osoby so svojou rodinou, alebo spoločenstvom. Okrem samotného fyzického aktu návratu sa jedná o návrat do sociálneho prostredia dotýčnej osoby, sociálne začlenenie a v prípade obchodovania s ľuďmi sa jedná o dlhodobé riešenie.
Rozčlenené údaje	Údaje o osobách, alebo jednotlivých organizáciách; napríklad o veku, o pohlaví, príjme, alebo o zamestnaní. Rozčlenené údaje môžu byť tiež popísané ako individualizované údaje, pretože môžu odhaliť význam konkrétnych faktorov.
Sexuálne zneužívanie	Nútenie k nechcenej sexuálnej činnosti za použitia vyhrožok či nátlaku. Tiež zahŕňa sexuálne aktivity, ktoré sú považované za nesprávne alebo škodlivé, ako je styk dospelých s mladistvými alebo s osobou so zníženou mentálnou zodpovednosťou. Nemusí sa týkať len pohlavného aktu vníkania.
Súbory údajov	Zoskupenie odpovedí, ktoré sa týkajú jednej témy.
Súhrnné údaje	Údaje z rôznych meraní. Tiež ich je možné popísať ako štatistické údaje, ktoré sa týkajú širokých tried, skupín, alebo kategórií, a preto nie je možné v rámci týchto tried, skupín, alebo kategórií rozlíšiť vlastnosti jednotlivých osôb.

Spoluúčasť	Účasť na páchaní zla, vrátane niektorých prípadov, kedy sa nepodarilo také konanie zastaviť.
Svedok	Osoba, ktorá vidí, počuje, alebo má skúsenosti vo vzťahu k trestnej činnosti a v tomto zmysle vydáva prehlásenie, alebo svedectvo. Môže to byť obeť trestného činu, alebo tretej strany.
‘Šéf“	Šéf má prehľad nad ziskami z činnosti z obchodovania s ľuďmi. Šéf môže byť aktívne zapojený do jedného, alebo do viacerých úkonov obchodovania, vrátane dozerania, organizácie, financovania a konania týchto aktivít.
Nesprávne údaje	Údaje, ktoré sú zavádzajúce, nesprávne, bez obecného formátovania, ktoré obsahujú pravopisné, alebo interpunkčné chyby, údaje, ktoré sú vyplnené do nesprávnych polí, údaje, ktoré sa duplikujú, alebo údaje, ktoré sú nadbytočné a/alebo narušujú integritu databázy.
Transsexuál	Osoba, ktorej pohlavná identita sa líši od jej biologicky daného pohlavia.
Trestný čin	Konanie, alebo opomenutie konania v rozpore sa zákonom.
Údajná obeť obchodovania	Osoby, ktoré sú považované za obeť obchodovania (spĺňajú kritériá Palerského protokolu), ale ktoré, neboli formálne identifikované príslušnými úradmi alebo formálne, či právne odmietli identifikáciu.
Úkryt	Priestory, ktoré spĺňajú nasledujúce kritériá: poskytujú dočasné ubytovanie obetiam obchodovania.
Uvalenie väzby	Zadržať (osobu) na základe zákonnej právomoci, alebo zatykaču a vziať do väzby. Týka sa osôb, proti ktorým bol vznesené formálne obvinenie, nie len tých, na ktoré bola podaná žaloba.
Vykorisťovateľ	Fyzická osoba, ktorá vykorisťuje, či už sexuálne, alebo za účelom nútenej práce, žobrania, zločinnosti, alebo adopcie.
Vyšetrovanie	Hľadanie riešenia a podrobné vyšetrovanie za účelom zistenia skutočností týkajúcich sa údajného incidentu, alebo trestného činu.
Začlenenie	Začlenenie obetí obchodovania je zamerané na začlenenie obchodovanej osoby do nového spoločenstva. Okrem samotného fyzického aktu navrátenia sem patrí aj opätovné zjednotenie sa so sociálnym prostredím dotýčajúcej osoby a pre obeť obchodovania sa jedná o dlhodobé riešenie.
Zastrašovanie	Ovplyvňovať inú osobu hrozbami.
Spracovateľ údajov	Fyzická osoba, ktorý sa zúčastňuje reťazca obchodovania a je zodpovedná za prípravu a spracovanie dokladov (legálnych, falošných, alebo pozmenených) pre použitie obchodníkmi/obeťami obchodovania.
Trestne stíhať	Zahájenie alebo priebeh trestno-právneho konania proti fyzickej osobe.

Príloha 2: Ukážka memoranda o porozumení pre zber údajov o obetiach

Táto dohoda poskytuje vzor pre národný repozitár a možné prispievajúce agentúry pokiaľ ide o zber a zdieľanie údajov týkajúcich sa obetí. Načrtáva úlohy a zodpovednosti jednotlivých subjektov podieľajúcich sa na tejto spolupráci. Každá krajina zúčastňujúca sa na projekte by mala urobiť úpravy s ohľadom na špecifické potreby a právnu problematiku v danej krajine.

Dohoda

medzi

Vložte celý názov (vládna agentúra spravujúca databázu) (ďalej len "vložte skratku alebo skrátenejší názov")

a

vložte celý názov (mimovládna organizácia, policajné alebo vládne inštitúcie dodávajúce údaje o obeti) (ďalej len "vložte skratku alebo skrátenejší názov")

Vložte skrátenejší názov a Vložte skrátenejší názov, (alebo názvy, ak ide o tripartitu) (ďalej len „Strany“)

KEĎŽE cieľom Vložte skrátenejší názov (vládný repozitár) je zbierať a porovnávať informácie z rôznych mimovládnych a vládnych agentúr v súvislosti s obeťami obchodovania formou databázy;

KEĎŽE Vložte skrátenejší názov (mimovládna organizácia, policajné alebo vládne inštitúcie) je organizácia, ktorej cieľom je pomáhať rôznymi spôsobmi jednotlivcom, ktorí sa stali obeťami prevádzania alebo obchodovania s ľuďmi;

UZNÁVAJÚC, že spolupráca a zdieľanie informácií bude obojstranne prospešné pre obe strany;

sa dohodli:

Článok 1: Všeobecné ustanovenia

Účelom tohto memoranda o porozumení (MoU) je regulovať výmenu informácií so zreteľom na obeť obchodovania s ľuďmi a štatistiky za spoločným záujmom oboch strán.

Obe strany určia hlavné body za účelom uľahčenia účinnej spolupráce.

Článok 2: Zber údajov

Vložte skrátenejší názov (mimovládna organizácia, polícia alebo štátne inštitúcie) budú za účelom zdieľania zhromažďovať minimálne nasledujúce informácie o obeťoch obchodovania:

- Pohlavie;
- Dátum narodenia;

- Etnická príslušnosť;
- Krajina, ktorej národnosť má daná osoba;
- Krajina trvalého pobytu (ak sa líši od vyššie uvedenej);
- Oblasť / mesto pôvodu;
- Rodinný stav;
- Úroveň vzdelania (počet rokov školskej dochádzky);

Okrem toho môžu byť informácie zbierané aj o nasledujúcich otázkach: ekonomický status, prehľad pracovného pomeru, život v čase naverbovania, preprava a trasy, skúsenosť s verbovaním, skúsenosti s obchodovaním, pomoc pri návrate. Neoddeliteľnú súčasť tejto dohody tvorí príloha 1, ktorá obsahuje úplný zoznam doplňujúcich údajov, ktoré by mali byť zozbierané.

Článok 3: Ochrana identity

Meno obete obchodovania s ľuďmi by nemalo byť oznámené v žiadnom momente, ak nie je medzi stranami dohodnuté inak, a aj vtedy iba s písomným súhlasom obete.

V prípade neexistencie takejto dohody alebo absencie súhlasu by mala byť každá obeť obchodovania identifikovaná na základe neutrálneho a jedinečného kódu.

Článok 4: Spracovanie a prenos údajov

Strany sa dohodnú na bezpečnom spôsobe spracovania a prenosu údajov; musia však byť dodržané minimálne požiadavky stanovené národnými legislatívami.

Článok 5: Použitie údajov

Vložiť skrátený názov (vládne archív) organizuje a analyzuje informácie so zreteľom na prípravu pravidelných správ, ktoré musia byť dostupné verejnosti na príslušných inštitúciách, ako aj prispievateľom informácií.

Článok 6: Správy

Vložiť skrátený názov (vládne archív) pošle vložit' skrátený názov (mimovládna organizácia, policajné alebo vládne inštitúcie) správu vytvorenú na základe informácií získaných od všetkých účastníkov. Správy musia byť pripravené a odovzdané dvakrát ročne.

Článok 7: Uchovávanie údajov

Vložiť skrátený názov (vládny repozitár) musí prijať primerané technické a organizačné opatrenia na ochranu osobných údajov pred náhodným alebo nezákonným zničením alebo náhodnou stratou, zmenou, nepovoleným zverejnením alebo prístupom, predovšetkým ak pri spracovávaní dochádza k prenosu údajov prostredníctvom siete, ako aj pred akýmikoľvek inými nezákonnými formami spracovania.

Článok 8: Zničenie údajov

Vložiť skrátený názov (vládny repozitár) nesmie uchovávať informácie poskytnuté na dobu dlhšiu ako je stanovené príslušnou národnou legislatívou. Ak takéto predpisy neexistujú,

poskytnuté informácie sa nesmú uchovávať po dobu dlhšiu ako päť rokov od ich príjmu. Zozbierané údaje, vrátane všetkých osobných údajov, e-mailov a akýchkoľvek kópií údajov v rámci tejto dohody budú trvale zničené. Avšak, údaje môžu byť uchovávané v agregovanej forme, bez akejkoľvek možnosti identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi a takéto informácie môžu byť použité pre účely štatistických správ.

Článok 9: Právne predpisy upravujúce ochranu osobných údajov

S ohľadom na zber údajov a výmenu informácií zamýšľanú touto dohodou sa strany dohodli dodržiavať zásady všetkých národných právnych predpisov týkajúcich sa používania a ochrany osobných údajov: (vložte názov a odkaz na príslušný zákon). V prípade, že krajiny, kde je táto dohoda realizovaná nemajú žiadnu takú legislatívu sa strany dohodli dodržiavať zásady smernice ES o ochrane údajov (Smernica 95/46/EC Európskeho parlamentu a Rady z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov).

Článok 10: Riešenie sporov

Strany vynaložia všetko úsilie pre priateľské urovnanie akýchkoľvek sporov, názorových nezrovnalostí alebo nárokov vyplývajúcich z alebo súvisiacich s týmto memorandom o porozumení. Ak strany chcú nájsť také priateľské urovnanie prostredníctvom zmierovacieho konania, malo by sa zmierovacie konanie konať v súlade s pravidlami UNCITRAL.

Toto memorandum o porozumení môže byť predmetom zmien a doplnkov s obojstranným súhlasom oboch zúčastnených strán na základe pripojenie dodatku k tomuto memorandu o porozumení. Všetky takéto zmeny musia byť vykonané písomnou formou a platnosť nadobudnú dňom podpisu obidvoma stranami.

Článok 11: Nadobudnutie účinnosti a ukončenie

Každá zo strán môže toto memorandum o porozumení ukončiť prostredníctvom písomnej výpovede. Ukončenie nadobúda účinnosť po uplynutí doby 60 dní, ktorá začína prvým dňom mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola písomná výpoveď doručená druhej strane. Toto memorandum o porozumení nadobudne platnosť dňom jeho podpisu oboma stranami.

Vyhotovené dňa 2007, v dvoch vyhotoveniach (spresnite miestny jazyk).

Vložte celý názov
(vládna agentúra spravujúca databázy)

Vložte celý názov
(mimovládna organizácia, polícia alebo
vládne inštitúcie poskytujúce údaje o
obetiach obchodovania s ľuďmi)

Príloha 3: Vzor memoranda o porozumení pre zber o obchodníkoch

Táto dohoda poskytuje vzor pre národný repozitár a možné prispievajúce agentúry, pokiaľ sa jedná o zber a zdieľanie údajov, ktoré sa týkajú obchodníkov, databázy trestného konania. Načrtáva úlohy a zodpovednosti jednotlivých subjektov, ktoré sa podieľajú na tejto spolupráci. Každá krajina, ktorá sa zúčastňuje na projekte by mala urobiť úpravy s ohľadom na špecifické potreby a právnu problematiku v danej krajine.

Dohoda

Medzi

Vložte celý názov (vládna agentúra) (ďalej len "vložte skratku alebo skrátený názov")

a

Vložte celý názov (vládne agentúry) (ďalej len "vložte skratku alebo skrátený názov")

Vložte skrátený názov a vložte skrátený názov (alebo názvy, ak ide o tripartity) (ďalej len "Strany")

KEĎŽE strany sú vládne orgány presadzovania práva, ktorých cieľom je okrem iného boj proti obchodovaniu s ľuďmi;

KEĎŽE strany môžu samostatne zhromažďovať a triediť informácie z rôznych zdrojov vo forme databázy v súvislosti s jednotlivcami, ktorí sa podieľajú na obchodovaní s ľuďmi;

UZNÁVAJÚC, že spolupráca a zdieľanie informácií bude obojstranne prospešné pre obe strany;

sa dohodli:

Článok 1: Všeobecné ustanovenia

Účelom tohto memoranda o porozumení (MoU) je regulovať výmenu informácií pokiaľ ide o facilitátora a štatistiky o obchodovaní pre spoločný záujem oboch strán.

Obe strany stanovujú hlavné body za účelom uľahčenia účinnej spolupráce.

Vložte skrátený názov (mimovládna organizácia, polícia alebo štátne inštitúcie) musia zhromažďovať na účely zdieľania minimálne nasledujúce informácie o facilitátoroch obchodovania:

- Meno fyzickej osoby;
- Dátum narodenia;
- Krajina, ktorej občianstvo má;

- Krajina trvalého pobytu (ak sa líši od krajiny uvedenej vyššie);
- Oblasť pôvodu;
- Záznamy v trestnom registri;
- Počet obchodovaných obetí;
- Vzatie do väzby;
- obvinený z trestných činov;
- Podrobnosti o vyšetrovaniach;
- Podrobnosti a výsledok súdneho konania;
- Podrobnosti a výsledok odvolacieho konania;
- Konečný rozsudok a jeho vykonanie.

Článok 3: Ochrana identity

Osobám podozrivým zo spáchania trestných činov nemusí byť poskytnutá ochrana osobných údajov v priebehu ich spracovania

Článok 4: Prenos údajov

Strany sa dohodnú na bezpečnom spôsobe spracovania a prenosu údajov; musia však byť dodržané minimálne požiadavky stanovené národnými legislatívami.

Článok 5: Použitie údajov

Vložiť skrátený názov (vládne archív) organizuje a analyzuje informácie so zreteľom na prípravu pravidelných správ, ktoré musia byť dostupné verejnosti na príslušných inštitúciách, ako aj prispievateľom informácií.

Článok 6: Správy

Vložiť skrátený názov (vládný archív) pošle vložit' skrátený názov (mimovládna organizácia, policajné alebo vládne inštitúcie) správu vytvorenú na základe informácií získaných od všetkých účastníkov. Správy musia byť pripravené a predložené dvakrát ročne.

Článok 7: Uchovávanie údajov

Strany budú uchovávať informácie poskytnuté na bezpečnom mieste za použitia potrebnej a rozumnej ochrany informácií.

Článok 8: Právne predpisy upravujúce ochranu osobných údajov

S ohľadom na zhromažďovanie údajov a výmenu informácií zamýšľané touto dohodou sa strany dohodli dodržiavať zásady všetkých národných právnych predpisov týkajúcich sa používania a ochrany osobných údajov: (vložit' názov a odkaz na príslušný zákon). V prípade, že krajiny, kde je táto dohoda realizovaná nemajú žiadnu takú legislatívu, sa strany dohodli dodržiavať zásady smernice ES o ochrane údajov (Smernica 95/46/EC Európskeho parlamentu a Rady z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov).

Článok 9: Riešenie sporov

Strany vynaložia všetko úsilie pre priateľské urovnanie akýchkoľvek sporov, názorových nezrovnalostí alebo nárokov vyplývajúcich z alebo súvisiacich s týmto memorandom o porozumení. Ak strany chcú nájsť také priateľské urovnanie prostredníctvom zmierovacieho konania, malo by sa zmierovacie konanie konať v súlade s pravidlami UNCITRAL.

Toto memorandum o porozumení môže byť predmetom zmien a doplnkov s obojstranným súhlasom oboch zúčastnených strán vo forme dodatku k tomuto memorandu o porozumení. Všetky takéto zmeny musia byť vykonané písomnou formou a platnosť nadobudnú dňom podpisu obidvoma stranami.

Článok 10: Nadobudnutie účinnosti a ukončenie

Každá zo strán môže toto memorandum o porozumení ukončiť prostredníctvom písomnej výpovede. Ukončenie nadobúda účinnosť po uplynutí doby 60 dní, ktorá začína prvým dňom mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola písomná výpoveď doručená druhej strane.

Toto memorandum o porozumení nadobudne platnosť dňom jeho podpisu oboma stranami.

Vyhotovené dňa 2007, v dvoch vyhotoveniach (spresnite miestny jazyk).

(vládna agentúra spravujúca databázu)

**(MVO, polícia alebo vládne
inštitúcie poskytujúce údaje
o obchodníkoch)**

Príloha 4: Vzor informovaného súhlasu so spracovaním osobných údajov

Majte prosím na pamäti, že táto klauzula čerpá z jazyka a ustanovení obsiahnutých v Smernici (Smernica 95/46/EC Európskeho parlamentu a Rady zo dňa 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov. Každý účastnícky štát by mal vykonať potrebné zabezpečenie súlade s národnou legislatívou.

Návrh formulára súhlasu so spracovaním osobných údajov

NÁZOV AGENTÚRY zhromaždí vaše osobné údaje, ktoré budú spracované pre špecifický účel lepšieho pochopenia modelov súvisiacich s obchodovaním s ľuďmi (alebo vložte iný dôvod pre zber údajov).

Je pochopiteľné, že poskytovanie osobných údajov alebo akékoľvek informácie NÁZOV AGENTÚRY je úplne dobrovoľné:

Zhromaždené a spracované do databázy môžu byť nasledujúce informácie:

- Meno;
- Dátum narodenia;
- Miesto narodenia;
- Národnosť;

- Pohlavie;
- Etnická príslušnosť;
- Rodinný stav;
- Počet detí;
- Invalidita/handicap;
- Vzdelanie;
- Trestné záznamy z minulosti;
- Ekonomická situácia;
- Krajina občianstva alebo trvalého pobytu;
- História verbovania a súvisiace dáta;
- Doprava, trasy a súvisiace dáta;
- Skúsenosť obchodovania a súvisiace dáta;
- Skúsenosť identifikácie a pomoci a súvisiace dáta.

Ak sú osobné údaje uchovávané v elektronickej forme, budú chránené heslom. Osobné údaje uchovávané či už v elektronickej forme v počítačoch alebo v tlačenej forme budú prístupné iba oprávneným úradníkom alebo zamestnancom NÁZOV AGENTÚRY. Osobám určeným NÁZOV AGENTÚRY bude poskytnuté ponaučenie o zaobchádzaní s týmito údajmi. Pri spracovaní osobných údajov prostredníctvom internetu (a to len vtedy ak je to prípustné podľa národnej legislatívy) bude názov AGENTÚRY používať takéto zabezpečenie formou zašifrovaných systémov, ktoré zodpovedá povahe spracovávaných údajov. Akékoľvek osobné údaje, ktoré NÁZOV AGENTÚRY od vás dostane nebudú NÁZOV AGENTÚRY odovzdané žiadnej strane mimo NÁZOV AGENTÚRY s výnimkou prípadov uvedených v tomto dokumente, ako vám bolo oznámené v momente zberu alebo iba s vaším súhlasom.

Tento formulár súhlasu so spracovaním osobných údajov sa týka NÁZOV AGENTÚRY a všetkých ostatných agentúr zúčastňujúcich sa tohto zberu údajov o obetiach obchodovania.

Osobné údaje, ktoré sú v držbe NÁZOV AGENTÚRY budú považované za dôverné, ale NÁZOV AGENTÚRY môže takéto informácie poskytnúť akejkolvek osobe, pre ktorú sme povinní vykonať zverejnenie v súlade s akýmikoľvek právnymi predpismi v alebo mimo krajiny.

Osobné informácie, ktoré poskytnete NÁZOV AGENTURY budú uchované len po takú dobu, ktorá je nevyhnutná pre uskutočnenie cieľov stanovených v tomto formulári o súhlasu so spracovaním osobných údajov alebo ak je v čase zberu ustanovené inak.

Osobné údaje, ktoré poskytnete NÁZOV AGENTURY budú uchované v súlade s prílepte názov príslušného zákona a smernicou EÚ o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov (95/46/EC OJ č L281/31 zo dňa 23.11 .95). NÁZOV AGENTÚRY bude kontrolovať od vás získané údaje za účelom legislatívy upravujúce ochranu údajov.

Máte právo na prístup k svojim osobným informáciám kedykoľvek v primeraných intervaloch.

Máte právo požadovať opravu akýchkoľvek nesprávnych údajov.

Na základe žiadosti máte právo byť informovaný o názvoch tretích strán, ktorým budú odovzdané vaše osobné údaje.

Máte právo požadovať, aby všetky osobné údaje vzťahujúce sa k vašej osobe boli úplne vymazané z databázy v držbe NÁZOV AGENTÚRY informovaním správcu údajov o svojom želaní písomnou formou. Ak chcete tak urobiť, obráťte sa prosím na:

Vložte meno a kontaktné údaje správcu údajov

Nehľadiac na to uchová NÁZOV AGENTÚRY niektoré z informácií, ktoré ste jej poskytli, v súhrnnej forme na štatistické účely. Informácie, ktoré budú uchované, budú takej povahy, že vás nebude možné nijakým spôsobom identifikovať.

Bol som oboznámený s cieľom pre ktorý sú moje osobné údaje zhromažďované a spracovávané a súhlasím s poskytnutím osobných údajov vyžadovaných NÁZOV AGENTÚRY. Ďalej súhlasím, aby tieto osobné údaje boli spracované a odovzdané spôsobom aký je opísaný v tomto formulári o súhlase so spracovaním osobných údajov.

Dátum a podpis.

Svedok

Vyhotovte aspoň dve kópie, jednu pre zúčastnenú osobu a druhú pre agentúru.

Príloha 5: Vzor zmluvy o utajení pre zamestnancov zaoberajúcich sa zberom informácií o obetiach/páchateľoch obchodovania s ľuďmi

Nasledujúci vzor zmluvy o utajení načrtáva parametre dôvernosti požadovanej od zamestnancov pri práci s osobnými údajmi, ktoré sa týkajú obetí a páchatel'ov obchodovania s ľuďmi. Tieto predpisy sa môžu týkať databáz zameraných ako na obeť, tak aj na obchodníkov v súlade s národnou legislatívou.

Vzor zmluvy o utajení

(Vložte názov príslušnej agentúry) sa zaväzuje, že všetci zamestnanci, všetci zamestnanci dodávateľov (napríklad údržba, bezpečnosť alebo upratovanie), ktorí sa podieľajú na údržbe databázy sú plne informovaní o existencii a zmysle platných právnych predpisov v (vložiť názov krajiny). (Agentúra) a jej zamestnanci nesmú oznámiť alebo zverejniť žiadne osobné údaje, s ktorými prichádzajú do styku, ak sa to týka boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ak nie je výslovne povolené, aby tak urobili. Predovšetkým sú plne informovaní o tom, že akékoľvek porušenie mlčanlivosti vo vzťahu k databáze bude sankcionované v súlade s právnymi predpismi (názov krajiny). Tieto pokuty môžu mať formu pokarhania, dočasného vylúčenia, odvolania z funkcie a trestného stíhania.

Orgán zodpovedný za uplatňovanie právnych predpisov v (vložte názov krajiny) môže kedykoľvek monitorovať procesy vo vzťahu k bezpečnosti dát. Tomuto orgánu musí byť poskytnutý nevyhnutný prístup počas normálnej pracovnej doby a dostanú všetky informácie potrebné pre plnenie jeho úlohy.

Túto dohodu o utajení som si prečítal. Vyhlasujem, že jej ustanovenia budem dodržiavať a plne rozumiem tomu, že akékoľvek porušenie z mojej strany môže a povedie k možným sankciám.

Dátum, miesto, podpis zamestnanca

Dátum, miesto, podpis svedka

Dátum, miesto, podpis správcu

Príloha 6: Korelačná tabuľka o ochrane osobných údajov v národných legislatívach

Právne predpisy na ochranu údajov, dodržiavanie legislatívneho rámca EÚ

	Smernica EU	PORTUGALSKO	SLOVENSKO	ČESKÁ REPUBLIKA	POLSKO
	Smernica 95/46/EC o ochrane fyzických osôb, ktorá sa zaoberá spracovaním osobných údajov a ich transferom	Zákon 67/98 o ochrane osobných údajov zo dňa 26. októbra 1998	Zákon č. 428/2002 Zb. o ochrane osobných údajov	Zákon č. 101/2000 Zb. o ochrane osobných údajov, zo dňa 4. apríla 2000 Zákon č. 106/1999 Zb. o slobodnom prístupe k informáciám zo dňa 11. mája 1999	Zákon o ochrane osobných údajov zo dňa 29. augusta 1997
Právo na súkromie a dôvernosť	Členské štáty by mali chrániť základné práva a slobody fyzických osôb a zvlášť ich právo na súkromie s ohľadom na spracovanie osobných údajov.	Článok 11 stanovuje, že pokiaľ je nevyhnutné použiť údaje, súvisiace s určitým jedincom, na základe rozhodnutia môže byť zákonom obmedzené právo na ochranu týchto údajov v prípade, že neexistuje nebezpečenstvo porušenia základných práv, slobôd a istôt dotyčnej osoby, predovšetkým práva na súkromie (...)	Článok 5. Osobné údaje môžu byť spracovávané iba správcom alebo spracovateľom. Článok 18. Správca a spracovateľ by sa mali zaviazat', že budú zachovávať mlčanlivosť o osobných údajoch, ktoré spracovávajú. Záväzok k zachovaniu mlčanlivosti trvá aj po ukončení spracovania.	Zhromažďovať údaje a mať prístup do databázy môžu len oprávnené osoby, ktoré sa zaviazajú, že budú zachovávať mlčanlivosť. Vytvorenie každej databázy a jej účel musí byť oznámený Národnému úradu pre ochranu osobných údajov. Navyše, zákon 106/99, ktorý sa týka ochrany osobnosti a súkromia, umožňuje poskytovať informácie len na základe súhlasu dotyčných osôb a v prípade úmrtia len vtedy, pokiaľ je ochránená ľudská dôstojnosť, osobná česť a dobré meno dotyčnej osoby.	Článok 1. Každá fyzická osoba má právo na ochranu svojich osobných údajov. Spracovávanie osobných údajov je možné vykonávať vo verejnom záujme, v záujme dotyčnej osoby alebo v záujme tretej strany v rámci a v medziach zákona. Článok 32. Dotyčná osoba má právo na kontrolu spracovania svojich osobných údajov v systéme registrácie.

<p>Súhlas</p>	<p>Článok 7. Členské štáty by mali zaistiť, aby osobné údaje boli spracované iba v tom prípade, keď: (a) dotyčná osoba poskytla svoj jednoznačný súhlas; alebo (b) spracovanie je nevyhnutné pre naplnenie zmluvy</p>	<p>Článok 6. stanovuje, že osobné údaje je možné spracovávať iba v tom prípade, že dotyčná osoba poskytla svoj jednoznačný súhlas. Tak isto ale uvádza 5 výnimiek spolu s dôvodmi, kedy je spracovanie dovolené.</p>	<p>Článok 7. Osobné údaje je možné spracovávať iba na základe súhlasu dotyčnej osoby, pokiaľ to nie je zákonom stanovené inak.</p>	<p>Podľa Zákona 101 dotyčná osoba musí byť informovaná o účele spracovania a zhromažďovania údajov, kto bude údaje spracovávať a o dĺžke obdobia, na ktorú sa súhlas vzťahuje. Bez súhlasu dotyčnej osoby môže správca zhromažďovať údaje iba za určitých podmienok.</p>	<p>Článok 23.1. Spracovanie údajov je povolené iba v tom prípade, pokiaľ dotyčná osoba poskytla svoj súhlas, s výnimkou, že by spracovanie spočívalo vo vymazaní osobných údajov.</p>
<p>Správa uchovávanie údajov</p>	<p>a Smernica EU nepredpokladá žiadne časové obmedzenie pre uchovávanie osobných údajov, aj keď to neznamena, že by ho jednotlivé štáty nemohli stanoviť rôzne s ohľadom na určitý typ údajov. V každom prípade, Článok 6 stanovuje, že údaje by sa nemali uchovávať na dobu dlhšiu, ako je doba potrebná.</p>	<p>Článok 14. Spracovateľ musí použiť vhodné technické a organizačné metódy na ochranu osobných údajov pred náhodným alebo protiprávnym poškodením alebo stratou, pozmenením, nepovoleným vyzeradením alebo prístupom, najmä pokiaľ spracovanie zahŕňa prenos údajov po sieti, a proti všetkým ostatným protiprávnym formám spracovania.</p>	<p>Článok 12. Spracovateľ by mal zaistiť správne a aktuálne osobné údaje. Osobné údaje by mali byť považované za správne, pokiaľ nie je dokázaný opak.</p>	<p>Článok 5. e) Osobné údaje sa uchovávajú len na dobu, ktorá je nutná pre ich spracovanie. Po uplynutí tejto doby musí byť osobné údaje uchovávané len pre účely štatistických výskumov a pre vedecké a archívne účely. V Českej republike neexistujú časové limity pre vymazávanie údajov alebo doba pre kontrolu ich potrebnosti.</p>	<p>Článok 26.1. Spracovateľ by mal chrániť záujmy dotyčných osôb s náležitou starostlivosťou a v prvom rade zaistiť, aby boli údaje spracovávané v súlade so zákonom a zhromažďované pre špecifikované a legálne účely.</p>

<p>Prenos citlivých údajov</p>	<p>Článok 8. Členské štáty by mali zakázať spracovanie osobných údajov, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, náboženské alebo filozofické vyznanie, členstvo v politických stranách a odboroch alebo spracovanie údajov, týkajúcich sa zdravia alebo sexuálneho života. Výnimky: súhlas dotyčnej osoby, atď.</p>	<p>Článok 7. Spracovanie citlivých údajov, ktoré odhaľujú filozofické alebo politické názory a údaje, ktoré sa týkajú zdravia a sexuálneho života, počítajúc i genetické údaje.</p>	<p>Je zakázané spracovávať osobné údaje, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženské alebo filozofické vyznanie, členstvo v politických stranách alebo odboroch a údaje, ktoré sa týkajú zdravia alebo sexuálneho života.</p>	<p>Článok 9. Citlivé údaje je možné spracovať iba vtedy, pokiaľ dotyčná osoba poskytla svoj výslovný súhlas s ich spracovaním.</p>	<p>Článok 27. Je zakázané spracovávať osobné údaje, odhaľujúce rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženské alebo filozofické názory, náboženstvo, členstvo v odboroch alebo politických stranách, rovnako ako spracovanie údajov, ktoré sa týkajú zdravia, genetického kódu, závislostí alebo sexuálneho života a údaje súvisiace s odsúdením, rozhodnutím o sankciách, pokutách a ďalšie rozhodnutia vydané súdom alebo pri správnych konaniach.</p>
---------------------------------------	---	--	---	---	---

<p>Poskytovanie a výmena informácií</p>	<p>Okrem spracovateľov (správcu) má právo na prístup ku svojim údajom len dotyčná osoba.</p> <p>Článok 25: Členské štáty by mali zaistiť, že prenos tretej strane sa uskutoční len pokiaľ (...) tretia strana zaistí zodpovedajúcu úroveň ochrany.</p>	<p>Podmienky a obmedzenia, na základe ktorých môžu byť údaje poskytované štátom EU a štátom, ktoré nie sú členmi EU, sa líšia.</p> <p>Článok 18 (Pravidlo) V rámci EU je možné údaje (v súlade s daňovými alebo colným predpismi v rámci Spoločenstva) voľne presúvať. Pokiaľ sa jedná o transfer osobných údajov mimo EU, je uvedených niekoľko obmedzení a podmienok.</p>	<p>Článok 23. Tretia strana musí zaistiť zodpovedajúcu úroveň ochrany osobných údajov. Adekvátnosť úrovne ochrany by mala byť posúdená s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam, ktoré sa týkajú transferu. Konkrétne posúdenie by sa malo týkať príslušných právnych predpisov v cieľovej krajine, s ohľadom na povahu osobných údajov, účel a dobu, počas ktorej budú údaje spracovávané.</p>	<p>Článok 27</p> <p>(1) Voľný pohyb osobných údajov by nemal byť obmedzený, pokiaľ sú údaje prevádzané do členského štátu Európskej únie.</p> <p>(2) Osobné údaje nie je možné poskytovať tretej strane, pokiaľ údaje podliehajú zákazu voľného pohybu osobných údajov, vyplývajúceho z medzinárodnej dohody, ktorá bola ratifikovaná Parlamentom, a ktorý nedal výslovný súhlas a tým zaväzuje Českú republiku zákaz dodržať alebo pokiaľ nie sú osobné údaje prevedené na základe rozhodnutia EU. Informácie o takýchto rozhodnutiach vydáva Informačný úrad vo svojom vestníku.</p>	<p>Článok 47. 1. Transfer osobných údajov tretej strane sa môže uskutočniť len vtedy, pokiaľ cieľová krajina zaistí prinajmenšom rovnakú úroveň ochrany osobných údajov na svojom území ako je tá, ktorá platí na území Poľskej republiky.</p>
--	---	--	--	---	---

<p>Bezpečnostné problémy</p>	<p>Články 16 a 17 sa zaoberajú problémami spojenými s bezpečnosťou súborov údajov, ktoré obsahujú osobné informácie a v článkoch 23 a 24 sú stanovené možné sankcie. V každom štáte by mala prebiehať diskusia o problémoch bezpečnosti v danom štáte v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi a o parametroch a sankciách, existujúcich v rámci iných národných legislatív.</p>	<p>Článok 14. Spracovateľ musí prijať odpovedajúce technické a organizačné mechanizmy na ochranu osobných údajov pred náhodným alebo protiprávnym poškodením alebo náhodnou stratou, pozmenením, nepovoleným uverejnením alebo prístupom, najmä pokiaľ spracovanie zahŕňa transfer údajov po sieti a proti všetkým ostatným protiprávnym spôsobom spracovania. Zvlášť bezpečnostné mechanizmy popisuje Článok 15.</p>	<p>Článok 15. Spracovateľ a správca sú zodpovední za bezpečnosť osobných údajov tým, že ich chránia proti náhodnému alebo protiprávnemu poškodeniu, náhodnej strate, pozmeneniu, neoprávnenému prístupu a sprístupneniu, ako aj proti akýmkoľvek ďalším nepovoleným formám spracovania.</p>	<p>Článok 13. Spracovateľ a správca musí prijať také mechanizmy, ktoré zabránia nepovolenému alebo náhodnému prístupu k osobným údajom, ich pozmeneniu, poškodeniu alebo strate, neoprávneným transferom, ďalšiemu neoprávnenému spracovaniu, ako aj inému zneužitiu osobných údajov. Táto povinnosť platí i po ukončení procesu spracovania údajov.</p>	<p>Článok 36. Správca je povinný prijať technické a organizačné mechanizmy za účelom ochrany osobných údajov, ktoré sú spracovávané tak, aby zodpovedali rizikám a kategórii chránených údajov, aby bolo zamedzené ich nepovolenému zverejneniu, použitiu neoprávnenou osobou v rozpore s pravidlami spracovania týchto informácií podľa zákona, akémukoľvek pozmeneniu, strate poškodeniu alebo zničeniu.</p>
-------------------------------------	--	---	--	---	---

Príloha 7: Vybrané ustanovenia zo Zákona č. 40/2009 zb. Trestného zákonníka Českej republiky

Vybrané ustanovenia zo Zákona č. 40/2009 zb. Trestného zákonníka Českej republiky

§ 168 Obchodovanie s ľuďmi

- (1) Kto prinúti, získa, najme, zláka, zvedie, dopraví, ukryje, zadržiava alebo vydá dieťa, aby bolo inou osobou zneužitú
- a) na pohlavný styk alebo na iné formy sexuálneho vykorisťovania alebo obťažovania alebo na výrobu pornografického diela,
 - b) na odber tkaniva, bunky alebo orgánu z jeho tela,
 - c) na službu v ozbrojených silách,
 - d) na otroctvo alebo službu, alebo
 - e) na nútené práce, alebo na iné formy vykorisťovania, alebo kto má z takéhoto konania zisk,
- bude potrestaný odňatím slobody na dva roky až desať rokov.
- (2) Rovnako bude potrestaný, kto inú osobu ako uvedenú v odseku 1 za použitia násilia, vyhrážkou násilia, alebo inej ťažkej ujmy, alebo machinácie, alebo zneužitím jej omylu, tiesne alebo závislosti, prinúti, získa, najme, zláka, zvedie, dopraví, ukryje, zadržiava alebo vydá, aby bola iným použitá
- a) na pohlavný styk, alebo na iné formy sexuálneho vykorisťovania alebo obťažovania alebo na výrobu pornografického diela,
 - b) na odber tkaniva, bunky alebo orgánu z jej tela,
 - c) na službu v ozbrojených silách,
 - d) na otroctvo alebo službu, alebo
 - e) na nútené práce, alebo na iné formy vykorisťovania, alebo kto má zisk z takéhoto konania,
- bude potrestaný odňatím slobody na rovnakú dobu.
- (3) Odňatím slobody na päť až dvanásť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel potrestaný,
- a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 ako člen organizovanej skupiny,
 - b) ak vydá takým činom iného do nebezpečenstva ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti,
 - c) ak spácha takýto čin v úmysle získať pre seba alebo pre iného značný prospech, alebo
 - d) ak spácha takýto čin v úmysle, aby bol iný použitý na prostitúciu.
- (4) Odňatím slobody na osem až pätnásť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel potrestaný,
- a) ak spôsobí činom uvedeným v odseku 1 alebo 2 ťažkú ujmu na zdraví,
 - b) ak spácha takýto čin v úmysle získať pre seba alebo pre iného prospech veľkého rozsahu, alebo
 - c) ak spácha takýto čin v spojení s organizovanou skupinou pôsobiacou vo viacerých štátoch.

(5) Odňatím slobody na desať až šesťnásť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel' potrestaný, ak spôsobí činom uvedeným v odseku 1 alebo 2 smrť.

(6) Príprava takéhoto konania je trestná.

§ 189 Kupliarstvo

(1) Kto iného prinúti, získa, najme, zláka, alebo zvedie na prevádzkovanie prostitúcie, alebo kto využíva prostitúciu prevádzkovanú iným, bude potrestaný odňatím slobody na šesť mesiacov až na štyri roky, zákazom činnosti alebo prepadnutím veci alebo iných majetkových hodnôt.

(2) Odňatím slobody na dva roky až osem rokov bude páchatel' potrestaný, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) v úmysle získať pre seba alebo pre iného značný prospech, alebo

b) ako člen organizovanej skupiny.

(3) Odňatím slobody na päť až dvanásť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel' potrestaný, spôsobí ak činom uvedeným v odseku 1 ťažkú ujmu na zdraví.

(4) Odňatím slobody na osem až pätnásť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel' potrestaný, spôsobí ak činom uvedeným v odseku 1 smrť.

§ 190 Prostitúcia ohrozujúca mravný vývoj detí

(1) Kto prevádzkuje prostitúciu v blízkosti školy, školského alebo iného podobného zariadenia alebo miesta, ktoré je vyhradené alebo určené pre pobyt alebo návštevu detí, bude potrestaný odňatím slobody až na dva roky.

(2) Kto organizuje, stráži alebo iným spôsobom zabezpečuje prevádzku prostitúcie v blízkosti školy, školského alebo iného podobného zariadenia alebo miesta, ktoré je vyhradené alebo určené pre pobyt alebo návštevu detí, bude potrestaný odňatím slobody až na tri roky, zákazom činnosti alebo prepadnutím veci alebo iné majetkové hodnoty.

(3) Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov alebo prepadnutím majetku bude páchatel' potrestaný, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) najmenej na dvoch miestach, alebo

b) opätovne.

§ 193 Zneužívanie dieťaťa na výrobu pornografie

(1) Kto prinúti, získa, najme, zláka, zvedie alebo zneužije dieťa na výrobu pornografického diela alebo komu plynie zisk z účasti dieťaťa na takom pornografickom diele, bude potrestaný odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

- (2) Odňatím slobody na dva roky až šesť rokov bude páchatel' potrestaný, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) ako člen organizovanej skupiny, alebo
 - b) v úmysle získať pre seba alebo pre iného značný prospech.
- (3) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov bude páchatel' potrestaný, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) ako člen organizovanej skupiny pôsobiacej vo viacerých štátoch, alebo
 - b) v úmysle získať pre seba alebo pre iného prospech veľkého rozsahu.

§ 342 Neoprávnené zamestnávanie cudzincov

- (1) Kto vo väčšom rozsahu neoprávnene zamestná alebo sprostredkuje zamestnanie cudzincov zdržiavajúcich sa neoprávnene na území Českej republiky, alebo kto vo väčšom rozsahu neoprávnene zamestná alebo sprostredkuje zamestnanie cudzincov, ktorí nemajú platné pracovné povolenie podľa iného právneho predpisu, bude potrestaný odňatím slobody až na šesť mesiacov, prepadnutím veci alebo inej majetkovej hodnoty alebo zákazom činnosti.
- (2) Odňatím slobody až na jeden rok bude páchatel' potrestaný, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) ako člen organizovanej skupiny,
 - b) za odplatu, alebo
 - c) opätovne.
- (3) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky bude páchatel' potrestaný, ak získa činom uvedeným v odseku 1 pre seba alebo pre iného značný prospech.
- (4) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov, prípadne vedľa tohto trestu tiež prepadnutím majetku, bude páchatel' potrestaný, ak získa činom uvedeným v odseku 1 pre seba alebo pre iného prospech veľkého rozsahu.

